

С.П. Позняков

Г.Л. Чигрина

**ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ
ОСНОВИ ДІЯЛЬНОСТІ
СЛІДЧИХ ПІДРОЗДІЛІВ
ПОДАТКОВОЇ МІЛІЦІЇ**



ДЕРЖАВНА ПОДАТКОВА АДМІНІСТРАЦІЯ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ДЕРЖАВНОЇ ПОДАТКОВОЇ СЛУЖБИ
УКРАЇНИ

С.П. Позняков, Г.Л. Чигрина

**ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ОСНОВИ ДІЯЛЬНОСТІ
СЛІДЧИХ ПІДРОЗДІЛІВ ПОДАТКОВОЇ МІЛІЦІЇ**

НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України

За загальною редакцією
кандидата юридичних наук
Познякова С.П.

Ірпінь 2010

УДК 351.746.2 : 336.22 (477)

ББК 67.9 (4 Укр) 302.23

П 47

*Рекомендовано Міністерством освіти і науки України
(Лист № 1/11-5693 від 24.06.2010 р.).*

Рецензенти:

О.В. Кузьменко – професор кафедри адміністративного права і процесу Київського національного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор;

Л.Д. Удалова – начальник кафедри кримінального процесу Київського національного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор;

Т.О. Проценко – начальник Державного науково-дослідного інституту МВС України, генерал-майор міліції, доктор юридичних наук, доцент.

П 47 Позняков С. П.

Організаційно-правові основи діяльності слідчих підрозділів податкової міліції : навч. посібник / С. П. Позняков, Г.Л. Чигрина; за заг. ред. С. П. Познякова. – Ірпінь : Національний університет ДПС України, 2010. – 198 с.

ISBN 978-966-337-212-9

У навчальному посібнику висвітлено питання теоретичних, організаційних і правових основ діяльності слідчих підрозділів податкової міліції, визначено основні аспекти правозастосування положень галузевих нормативно-правових актів і наукової організації розслідування злочинів, підслідних слідчим податкової міліції.

Для студентів (курсantів) вищих юридичних навчальних закладів, викладачів, аспірантів і практичних працівників правоохоронних органів.

УДК 351.746.2 : 336.22 (477)

ББК 67.9 (4 Укр) 302.23

ISBN 978-966-337-212-9

© Позняков С.П., Чигрина Г.Л.,
2010

© Національний університет
ДПС України, 2010

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА.....	5
I. ЗАГАЛЬНА (ТЕОРЕТИЧНА) ЧАСТИНА	

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ, ОРГАНІЗАЦІЙНІ ТА ПРАВОВІ ОСНОВИ ДІЯЛЬНОСТІ СЛІДЧИХ ПІДРОЗДІЛІВ ПОДАТКОВОЇ МІЛІЦІЇ.....	6
1.1. Сутність управлінської діяльності слідчих підрозділів податкової міліції.....	6
1.2. Організаційно-правові цілі-завдання і принципи діяльності слідчих підрозділів податкової міліції.....	15
1.3. Функції слідчих підрозділів податкової міліції в організації їх діяльності.....	23
1.3.1. Організаційна структура слідчих підрозділів податкової міліції та матеріально-технічне і охоронне забезпечення їх роботи.....	41

Питання для самоконтролю до розділу

Перелік тем рефератів до розділу

Рекомендована література до розділу

РОЗДІЛ 2. ПРАВОВІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ ОСНОВИ ДІЯЛЬНОСТІ СЛІДЧИХ ПОДАТКОВОЇ МІЛІЦІЇ.....	48
2.1. Правові основи діяльності слідчих податкової міліції.....	48
2.2. Повноваження слідчого податкової міліції при взаємодії з органом дізнання та іншими підрозділами державної податкової служби.....	51
2.3. Організаційно-правове забезпечення процесуальної самостійності слідчого податкової міліції при розслідуванні злочинів.....	58
2.4. Організація діяльності слідчого податкової міліції з виявлення причин і умов, які сприяли вчиненню злочину.....	61
2.5. Правовий захист слідчого податкової міліції.....	66

Питання для самоконтролю до розділу

Перелік тем рефератів до розділу

Рекомендована література до розділу

II. ОСОБЛИВА (ПРАКТИЧНА) ЧАСТИНА

РОЗДІЛ 3. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ОСНОВИ ОБЛІКУ СЛІДЧОЇ РОБОТИ ПОДАТКОВОЇ МІЛІЦІЇ.....	72
3.1. Організаційно-правові засади обліку слідчої роботи в Україні та основні принципи її побудови.....	72
3.2. Порядок та особливості обліку злочинів, осіб, що їх вчинили, кримінальних справ.....	77
3.2.1. Порядок та особливості обліку злочинів.....	81
3.2.2. Порядок та особливості обліку осіб, які вчинили злочин.....	90
3.2.3. Порядок та особливості обліку кримінальних справ.....	92

Питання для самоконтролю до розділу

Перелік тем рефератів до розділу
Рекомендована література до розділу

**РОЗДІЛ 4. ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ
СЛІДЧИМИ ПОДАТКОВОЮ МІЛІЦІЄЮ.....97**

4.1. Елементи організації розслідування злочинів.....	97
4.2. Організація розслідування податкових злочинів на підготовчому етапі.....	106
4.2.1. Особливості організації розслідування на етапі підготовки матеріалів для порушення кримінальних справ (на прикладі злочинів, передбачених ст.ст. 204 та 216 Кримінального кодексу України).....	111

Питання для самоконтролю до розділу

Перелік тем рефератів до розділу

Рекомендована література до розділу

Бібліографічний опис.....	120
Алфавітно-предметний покажчик.....	131
Словник використаних термінів і понять.....	135
Перелік умовних скорочень.....	139

Додатки

Додаток 1. Наказ ДПА України від 12.08.2008 № 531 „Про слідчі підрозділи податкової міліції органів державної податкової служби України”.....	140
Додаток 2. Наказ ДПА України від 04.07.2008 № 449 „Про затвердження Положення про Слідче управління податкової міліції” ДПА України.....	161
Додаток 3. Наказ ДПА України від 11.07.07 р. № 425 „Про затвердження Порядку організації у Слідчому управлінні податкової міліції ДПА України контролю за розслідуванням кримінальних справ, що знаходяться в провадженні слідчих податкової міліції органів державної податкової служби”.....	171
Додаток 4. Типове положення про відділення розслідування кримінальних справ слідчого відділу податкової міліції ДПА у області.....	179
Додаток 5. Типове положення про контрольно-методичне відділення слідчого відділу податкової міліції ДПА у області.....	185
Додаток 6. План роботи слідчого відділу податкової міліції ДПА у області на _ квартал 200_ року (зразок).....	191
Додаток 7. Типовий план слідчого податкової міліції по кримінальній справі (перелік можливих слідчих дій).....	195
Додаток 8. Типовий перелік заходів по відшкодуванню збитків у кримінальній справі.....	197

ПЕРЕДМОВА

Протидія злочинності потребує постійного вдосконалення організаційно-управлінської діяльності слідчих підрозділів податкової міліції¹, а також форм і методів підготовки фахівців у галузі правоохоронної діяльності.

У зв'язку з цим найбільш актуальним є питання надання майбутнім слідчим ПМ фундаментальних і прикладних знань, умінь і навичок щодо сутності основних положень організації діяльності слідчих підрозділів ПМ з метою досягнення найбільш якісного та ефективного проведення розслідування злочинів.

Навчальна дисципліна „Організація роботи слідчих підрозділів податкової міліції” є складовою загальної системи спеціальних навчальних дисциплін, що формують фахівців у галузі слідчої діяльності ПМ. Предмет навчальної дисципліни пов'язаний із основними положеннями таких навчальних дисциплін, як теорія управління, адміністративне право, кримінальний процес, кримінальне право та криміналістика, дізнання та слідство, кримінологія, що відображено при підборі відповідного навчально-методичного матеріалу у посібнику.

Метою навчального посібника є надання майбутнім спеціалістам і магістрам із правоохоронної діяльності знань із раціональної організації роботи слідчих підрозділів ПМ та її ролі у протидії економічній злочинності.

Предметом вивчення є основні теоретико-прикладні положення щодо діяльності слідчих підрозділів, їх організаційної та функціональної структур, штатів, організації діяльності слідчих ПМ із розслідування злочинів, обліку злочинів, осіб, які їх вчинили, руху кримінальних справ із урахуванням особливостей правового регулювання діяльності підрозділів ПМ.

До основних завдань навчального посібника віднесено такі:

- сформувати у студентів (курсантів) знання щодо основних засад організації діяльності слідчих підрозділів ПМ, чіткого дотримання ними у майбутній службовій діяльності положень нормативно-правових актів з метою здійснення якісного та ефективного розслідування злочинів;
- систематизувати знання, вміння, навички, набуті студентами (курсантами) при вивченні інших навчальних дисциплін, встановити міждисциплінарні зв'язки для ефективного їх застосування у практичній діяльності.

Укладачі навчального посібника: к.ю.н. С.П. Позняков (загальна редакція, передмова, розділи 1, 3-4, додатки); к.ю.н., доцент Г.Л. Чигрина (розділ 2).

¹ Словосполучення „податкова міліція” за текстом використовується у скороченні „ПМ”.

І. ЗАГАЛЬНА (ТЕОРЕТИЧНА) ЧАСТИНА

РОЗДІЛ І

ТЕОРЕТИЧНІ, ОРГАНІЗАЦІЙНІ ТА ПРАВОВІ ОСНОВИ ДІЯЛЬНОСТІ СЛІДЧИХ ПІДРОЗДІЛІВ ПОДАТКОВОЇ МІЛІЦІЇ

1.1. Сутність управлінської діяльності слідчих підрозділів податкової міліції

Проблема організації діяльності слідчих підрозділів ПМ може розглядатися, з одного боку, в аспекті загальної теоретичної і практичної проблеми, пов'язаної із управлінською діяльністю всієї системи підрозділів досудового слідства в Україні, з іншого -- безпосередньо в аспекті¹ управлінсько-галузевої діяльності податкових органів і, зокрема, підрозділів ПМ.

У цьому контексті більш узагальнено правові та управлінські засади діяльності слідчих підрозділів ПМ необхідно вивчати у двох основних напрямках, а саме: загальноорганізаційному та спеціально-організаційному (галузево-управлінському).

Зазначені напрями ґрунтуються на положеннях теорії управління соціальними системами, теорії адміністративного права, кримінального процесу, кримінології і криміналістики.

Загальноорганізаційний напрям вивчення включає:

1) засади управлінської діяльності підрозділів досудового слідства в Україні, у т.ч. слідчих підрозділів ПМ, що ґрунтуються на вихідних (основоположних) нормах Конституції України (щодо цілей, завдань, принципів діяльності органів державної влади в цілому);

2) положеннях законів України (щодо правового регулювання галузевої управлінської діяльності різних видів правоохоронних органів);

3) кримінально-процесуального законодавства (стосовно встановлених цілей, завдань, принципів кримінально-процесуальної діяльності підрозділів досудового слідства, функцій, повноважень посадових осіб, розмежування компетенцій у підслідності при розслідуванні кримінальних справ).

Спеціально-організаційний (галузево-управлінський) напрям у діяльності слідчих підрозділів ПМ може характеризуватися, з одного боку, встановленою спеціалізованою підслідною компетенцією щодо здійснення досудового слідства у кримінальних справах, передбаченою ст. 112 КПК України й здійснення галузевого управління кримінально-процесуальною діяльністю (так звані об'єктивні цілі-завдання *авт.*). З іншого -- власне організаційно-управлінською, забезпечувальною щодо кримінально-процесуальної діяльності, пов'язаною із спеціалізованими цілями (завданнями), функціями, принципами

¹ *Аспекти* -- кут зору, під яким розглядаються предмети, явища, поняття [21, с. 43].

та методами, встановленими підзаконними нормативно-правовими актами відомчого і міжвідомчого походження.

Отже, змістовною стороною предмета вивчення є управлінські і правові аспекти діяльності слідчих підрозділів ПМ.

Пізнання закономірностей організаційно-управлінської діяльності у системі слідчих підрозділів ПМ нададуть методичну допомогу студентам (слухачам, курсантам) сформувати необхідну систему знань для подальшого ефективного здійснення досудового слідства у кримінальних справах.

Вивчаючи організацію роботи слідчих підрозділів ПМ, необхідно з'ясувати важливі методологічні¹ проблеми, що існують у правозастосовній практиці діяльності слідчих підрозділів, без вирішення яких досить складно правильно зрозуміти не лише змістовну сторону основних елементів (понять, термінів, напрямів, мету, завдання, функції, принципи структурної побудови і діяльності, штатів та ін.) організації роботи слідчих підрозділів ПМ, але й у цілому роль і сутність організації досудового слідства в Україні.

Проблеми управління та організації роботи слідчими підрозділами досліджували такі вчені, як О.О. Алексеев, О.В. Баулін, С.В. Валов, М.О. Горелов, А.Г. Каткова, Г.К. Кожевников, М.В. Коваль, П.В. Коляда, М.А. Погорельский, Р.Ю. Савонюк, Г.А. Хань, П.В. Цимбал, Г.Л. Чигрина, В.К. Шкарупа, І.М. Шопіна та ін.

Проте проблеми теоретичного, організаційного і правового характеру в організації діяльності слідчих підрозділів ПМ у більшості випадків залишаються невирішеними. Методологічні проблеми організації роботи слідчих підрозділів ПМ пов'язані із станом формування основних положень теорії управління слідчими підрозділами в Україні та багатогранністю суспільної природи слідчої діяльності², різноманіттям її зв'язків з іншими видами юридичної практики і соціальної діяльності в цілому.

Науковці організацію слідчої діяльності розглядають на декількох рівнях, наприклад:

- 1) організація слідчої діяльності на міжнародному рівні;
- 2) організація слідчої діяльності на рівні країни;
- 3) організація слідчої діяльності на відомчому рівні;
- 4) організація слідчої діяльності у слідчих підрозділах;
- 5) організація слідчої діяльності окремих слідчих і дізнавачів³.

¹ *Методологія* – це сукупність методів дослідження, що застосовуються в будь-якій науці відповідно до специфіки об'єкта її пізнання [21, с. 664].

² *Следственная деятельность* – это один из видов юридической практики, состоящей из системы действий, специально уполномоченных на это должностных лиц, проводимых в соответствии с требованиями уголовно-процессуального закона и направленных на установление объективных данных о событии и наличии состава преступления [22, с. 164]. Дослідженням наукових основ слідчої діяльності займається наука «криміналістика» і її розділ – криміналістична тактика.

³ Голубев Н. В. Организационно-правовые и тактические аспекты совершенствования следственной деятельности: дис. ... к-та юр.наук: 12.00.09 / Н. В. Голубев. – Санкт-Петербург, 2004. – С. 114.

Організація слідчої діяльності на міжнародному рівні пов'язана із діяльністю міжнародних судів і трибуналів при розслідуванні міжнародних злочинів, а також з особливостями взаємодії та координації при розслідуванні злочинів органами слідства різних країн¹.

Організація слідчої діяльності на рівні країни характеризується єдиним законодавчим порядком кримінального провадження і системою відомчих слідчих апаратів прокуратури, органів внутрішніх справ, служби безпеки та ПМ. Такі слідчі апарати мають визначену законом кримінально-процесуальну компетенцію (підслідність) щодо розслідування кримінальних справ і специфіку відомчого нормативно-правового регулювання організаційно-управлінської діяльності.

Організація слідчої діяльності на відомчому рівні здійснюється Генеральною прокуратурою України, Міністерством внутрішніх справ України, Службою безпеки України, Державною податковою адміністрацією України та їх структурними підрозділами на регіональному рівні. Зазначений рівень організації слідчої діяльності пов'язаний із змістом поняття „організаційна структура органів досудового слідства” та її характерними ознаками.

Організаційна структура органів досудового слідства – це сукупність слідчих підрозділів і стійких зв'язків між ними, що зумовлені їх побудовою та забезпечують їх цілісність під час виконання завдань щодо всебічного, повного і об'єктивного дослідження обставин у кримінальних справах.

У науковій літературі до характерних ознак організаційної структури слідчих підрозділів віднесено такі:

- спрямованість на встановлення взаємозв'язків між окремими слідчими підрозділами та слідчими, які в них працюють;
- визначення завдань, функцій, повноважень і відповідальності слідчих на різних рівнях управління;
- забезпечення координації слідчої діяльності;
- визначення організаційної поведінки слідчих і якості їх роботи².

Організація слідчої діяльності у слідчих підрозділах здійснюється відповідно до встановленої для суб'єктів (уповноважених правоохоронних органів) слідчої діяльності у нормативно-правових актах мети, завдань, функцій, структури органів (підрозділів) і штатного забезпечення.

Так, сучасний стан організації діяльності слідчих підрозділів ОВС України характеризується за наступними напрямками:

- організаційна та функціональна структура слідчих підрозділів;
- інформаційне забезпечення слідчої діяльності ОВС;
- особливості наукової організації праці слідчих;
- сутність і перспективи напрямів професійної підготовки слідчих;
- особливості контролюю-наглядової діяльності за слідчими підрозділами

¹ Там само. – С. 114.

² Горелов М. О. Організаційно-правові основи діяльності слідчих підрозділів ОВС України: дис. ... к-та юрид. наук: 12.00.07 / М. О. Горелов. – Київ, 2008. – С. 15.

органів внутрішніх справ¹.

Організація слідчої діяльності окремих слідчих і дізнавачів у більшості пов'язана із організацією провадження у конкретних кримінальних справах.

Слідча діяльність податкової міліції має складний характер, що включає в себе організацію і здійснення функцій розкриття, розслідування, попередження податкових і суміжних злочинів, взаємодію з оперативними підрозділами ПМ, галузевими підрозділами органів ДПС, іншими правоохоронними органами, експертно-криміналістичними закладами, підрозділами виконання покарань тощо.

Зазначена діяльність вивчається різними галузями наук, наприклад, кримінальним процесом, криміналістикою, кримінологією, теорією управління, адміністративним правом, інформатикою та іншими, але кожна наука вивчає слідчу діяльність з т.з. свого специфічного предмета вивчення, використовуючи як загальні, так і специфічні наукові методи дослідження².

Із урахуванням складного характеру слідчої діяльності необхідно виокремлювати і розрізняти різні за своєю сутністю види діяльності та суб'єктів в організації роботи слідчих підрозділів. Крім того, важливо визначити для порівняння сутнісні ознаки таких понять, як „орган досудового слідства” і „слідчий підрозділ”.

Так, наприклад,

– об'єктом кримінально-процесуального виду діяльності слідчого ПМ є злочинна діяльність у сфері оподаткування, види якої визначені у відповідних статтях КК України;

– суб'єктом кримінально-процесуального виду діяльності є:

1) слідчий ПМ, як орган досудового слідства³;

2) ПМ в особі начальника підрозділу, як орган дізнання⁴ (працівник оперативного підрозділу ПМ виконує функції дізнавача у кожному випадку перевірки заяви про злочин).

Мета, задачі, компетенція і функції суб'єктів кримінально-процесуального виду діяльності визначені КПК України.

КПК України у ст. 102 визначає такі органи досудового слідства: слідчі прокуратури, слідчі органів внутрішніх справ, слідчі ПМ і слідчі органів безпеки. Отже, основним вихідним положенням у понятті „орган досудового слідства” є не „слідчий підрозділ”, а терміно-поняття „слідчий” із встановленим правовим, кримінально-процесуальним статусом.

¹ Там само. – С. 14–15.

² Криміналістика: учебник / [ред. Н. П. Яблоков.]. – 3-е изд., перераб. и доп. – М. : Юристъ, 2007. – С. 25.

³ Стаття 102 КПК України : Органами досудового слідства є слідчі прокуратури, слідчі органів внутрішніх справ, слідчі ПМ і слідчі органів безпеки.

⁴ Стаття 101 (ч. 1-1) КПК України : Органами дізнання є податкова міліція – у справах про ухилення від сплати податків і зборів (обов'язкових платежів), страхових внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування, а також у справах про приховування валютної виручки.

Процесуальна діяльність слідчих регулюється кримінально-процесуальним законодавством України. Усі рішення про спрямування досудового слідства і проведення слідчих дій слідчий приймає самостійно, за винятком випадків, коли законом передбачено отримання згоди прокурора і суду, та несе повну відповідальність за їх виконання (ст. 114 КПК України та п. 1.4 Розділу 2 Інструкції з організації діяльності слідчих підрозділів ПМ¹).

Правовий статус слідчого передбачає, що він є:

1) суб'єктом кримінального процесу, який прийняв у порядку, визначеному законом, справу до свого провадження та здійснює досудове слідство²;

2) службовою особою, яка займає відповідальне становище в системі правоохоронних органів і наділена спеціальними, лише їй притаманними повноваженнями в кримінальному судочинстві (п. 4.1. Розділу 1 Інструкції з організації діяльності слідчих підрозділів ПМ).

У тлумачному словнику сучасної української мови термін „орган” означає, що (у третьому значенні – *авт.*) – це установа, що виконує певні функції в галузі державного управління, контролю, нагляду тощо³. У науці адміністративного права встановлені характерні ознаки поняття „орган виконавчої влади”, якими виступають, наприклад:

1) організаційна відокремленість від інших елементів апарату державного управління;

2) функціональна відокремленість, що характеризує різні аспекти компетенції та фактичної діяльності цих органів⁴. Також кожний орган має офіційну назву та повноваження використовувати різні атрибути з державною символікою (штампи, бланки з офіційним найменуванням тощо)⁵.

Отже, основними ознаками поняття „орган”, до яких необхідно віднести й правоохоронні органи⁶, є організаційна та функціональна відокремленість, наявність атрибутів із державною символікою тощо.

Відповідно до ч. 2 і 3 ст. 1 Закону України „Про державну податкову службу в Україні” від 4.12.1990 р. № 509-XII (далі – Закон № 509-XII) до складу органів ДПС входять спеціальні підрозділи по боротьбі з податковими

¹ Про слідчі підрозділи податкової міліції органів державної податкової служби України : наказ ДПА України від 12.08.2008 р. № 531.

² Тертишник В. М. Науково-практичний коментар до Кримінально-процесуального кодексу України / В. М. Тертишник. – К. : А.С.К., 2007. – С. 496.

³ Великої тлумачний словник сучасної української мови / [укл. і голов. ред. В. Т. Буслєв]. – К.; Ірпінськ: ВТФ „Перун”, 2007. – С. 852.

⁴ Адміністративне право України. Академічний курс : підруч. : у двох томах. – Т. 1. Загальна частина / [ред. колегія : В. Б. Авер'янов (голова)]. – К. : Видавництво „Юридична думка”, 2007. – С. 202.

⁵ Адміністративне право України : підручник / [укл. : Ю. П. Битяк, В. М. Гаранчук, О. В. Дяченко та ін.]; за ред. Ю. П. Битяка. – К. : Юрінком Інтер, 2006. – С. 70.

⁶ Під правоохоронним органом розуміють державну установу (або державну юридичну особу), яка діє в системі органів влади й виконує на основі закону державні функції (владні, організаційно-розпорядчі, контрольно-перевірочні тощо) в різних сферах внутрішньої та зовнішньої діяльності Української держави.

правопорушеннями (податкова міліція). ДПА України залежно від кількості платників податків та інших місцевих умов може утворювати міжрайонні (на два і більше районів), об'єднані (на місто і район) ДПІ та у їх складі відповідні підрозділи ПМ¹. Виходячи із встановлених у ст. 19 Закону № 509-XII завдань щодо запобігання злочинам та іншим правопорушенням у сфері оподаткування, їх розкриття і розслідування, структура ПМ включає слідчі підрозділи відповідного управлінського (регіонального) рівня (ст. 20 Закону № 509-XII).

Термін „підрозділ”² точніше „слідчий підрозділ” має організаційно-управлінську природу³.

Слідчий підрозділ податкової міліції – це організаційно-структурна складова управлінської системи підрозділів ПМ і органів ДПС, створена для організації (упорядкування) ефективної процесуальної діяльності слідчих з метою виконання визначених у законодавстві цілей, завдань і функцій досудового слідства.

Дане визначення можна використати для вивчення і розмежування організаційно-управлінського та процесуального напрямів діяльності, а також з'ясування питання змістовного співвідношення термінів „організація роботи слідчих підрозділів” і „організація розслідування кримінальної справи”; „організаційно-управлінська діяльність слідчого підрозділу” і „організаційно-процесуальна діяльність слідчого”.

За семантичним значенням слово „організація” – це об'єднання людей, суспільних груп, держав на базі спільності інтересів, мети, програми дій тощо⁴. Термін „організація” походить від французького *organization* – впорядкування, від латинського *organum* – інструмент, знаряддя. Організація одна з універсальних функцій соціального, зокрема державного, управління. В такому розумінні організація означає складову змісту управлінської діяльності щодо упорядкування певних суспільних відносин (об'єктів управління), раціональної побудови органів (апарату) управління (суб'єктів управління), а також системи управління в цілому як сукупності відповідних управлінських елементів, що перебувають у зв'язках і відносинах між собою і утворюють органічну цілісність, єдність. У державному управлінні така діяльність спрямована на створення відповідних державних органів, нормативно-правове закріплення їх структури, функцій та компетенції, а також на організаційно-структурну перебудову системи державного управління у разі її невідповідності цілям і

¹ Про державну податкову службу в Україні: Закон України від 4.12.1990 р. № 509-XII, із змінами і доповненнями // Офіційний Веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу <http://www.rada.gov.ua/>

² Підрозділ – це складова частина чого-небудь більшого [21, с. 963].

³ Природа – сукупність основних якостей, властивостей чого-небудь; суть, сутність [21, с. 1129].

⁴ Великий тлумачий словник сучасної української мови / [укл. і голов. ред. В. Т. Бусел.]. – К.; Ірпін: ВТФ „Перун”, 2007. – С. 853.

завданням соціально-економічного розвитку суспільства та зумовленим цим змісту і новим завданням управлінської діяльності¹.

Згідно положень теорії адміністративного права „організовувати” означає розподіляти людей у просторі та за функціями, забезпечувати їх місцями роботи і засобами праці, налагоджувати їх взаємодію та взаємообмін у праці ..., розширювати їх творчі можливості шляхом узгодження і концентрації їх зусиль².

З погляду сучасної кримінологічної теорії управління діяльністю щодо запобігання та протидії злочинності³, будь-яка сумісна діяльність має два рівні:

- 1) безпосередньо виконавська (предметна) діяльність;
- 2) управлінська діяльність, тобто діяльність, що організаційно оптимізує виконавську⁴.

Положення російської теорії управління органами попереднього слідства (в Україні – органи досудового слідства) визначають практичну діяльність органів попереднього слідства⁵ у декількох напрямках:

- 1) кримінально-процесуальна діяльність, що реалізується у порядку, визначеному КПК суб'єктами шляхом проведення досудового слідства;
- 2) підтримання життєдіяльності, дисципліни, внутрішньої організованості і узгодженого функціонування всіх елементів органів досудового слідства як цілісного організму у межах інших організованих систем (наприклад, таких систем, як ПМ і органи ДПС – *авт.*);
- 3) виконання загальносистемних функцій, що покладені на них, як і інші підсистеми досудового слідства;
- 4) реалізація функцій управління зазначеними вище напрямками на певних

¹ Великий енциклопедичний юридичний словник / [за ред. акад. НАН України Ю. С. Шемшученка]. – К. : ТОВ Видавництво „Юридична думка”, 2007. – С. 569; Юридична енциклопедія в 6 т. / [за ред. акад. НАН України Ю. С. Шемшученка]. – К. : Укр. енциклоп., 2002. – Т. 4. – С. 294. Додатково див.: Рішення Конституційного суду України від 26.11.2009 р. № 30-рп/2009 „У справі за конституційним поданням Президента України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Закону України „Про організацію і порядок діяльності Верховної Ради України” та Регламенту Верховної Ради України // Офіційний Веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу <http://www.rada.gov.ua/>

² Адміністративне право України. Академічний курс : підруч. : у двох томах. – Т. 1. Загальна частина / [ред. колегія : В. Б. Авер'янов (голова)]. – К. : Видавництво „Юридична думка”, 2007. – С. 73.

³ Управління діяльністю щодо запобігання та протидії злочинності є об'єктивно необхідним різновидом соціального управління, який спрямовується на системне упорядкування та підвищення ефективності цієї діяльності, приведення останньої у відповідність з кінцевою метою скорочення злочинності, усунення (нейтралізації) її чинників [29, с. 365].

⁴ Захарок А. П. Курс сучасної української кримінології : теорія і практика : у 3 кн. / А. П. Захарок. – К. : Видавничий дім „Ін Юре”, 2007. – Кн. I : Теоретичні засади та історія української кримінологічної науки. – С. 365.

⁵ Органи попереднього слідства (рос.) как организованная социальная система государственного типа будет представлять собой совокупность находящихся между собой в неразрывных, строго субординационных связях должностных лиц и органов, выполняющих возложенные на них функции [28, с. 67–69].

управлінських рівнях системи слідчих підрозділів (наприклад, центральний – Слідче управління ПМ; регіональний – слідчі відділи ПМ ДПА, місцевий – слідчі відділення ДПІ – *авт.*) як самостійних напрямів тощо¹.

Отже, виходячи із проаналізованих вище теоретичних положень: організаційно-управлінська діяльність слідчих підрозділів ПМ є забезпечувальною щодо основної кримінально-процесуальної (виконавської) діяльності слідчих ПМ, як органів досудового слідства.

Організація управлінської діяльності слідчих підрозділів ПМ, як і будь-яка інша діяльність, має такі основні складові:

1) специфічні напрями управлінського впливу;

2) об'єктно-суб'єктний склад відносин;

3) цілеспрямована мета, цілі-завдання, функції, принципи, методи та інші обов'язкові елементи.

Об'єктом управління може бути складна, багатокомпонентна, узгоджена діяльність слідчих підрозділів та її суб'єктів. Дана діяльність може розглядатися у таких аспектах, як: управлінський; процесуальний; криміналістичний; трудовий та ін.²

У цьому контексті визначаючи об'єкт управління слідчих підрозділів ПМ необхідно урахувати положення про те, що управління як особлива соціальна діяльність за своєю метою, функціональним призначенням, управлінським впливом, його засобами тощо стосується не окремих елементів виконавської (кримінально-процесуальної) діяльності, у тому числі її суб'єктів слідчих, а діяльності слідчих підрозділів у цілому³, яка і є об'єктом управлінської діяльності слідчих підрозділів ПМ.

Екстраполюючи здобуті у наукових джерелах знання у сфері управління слідчими підрозділами, необхідно зазначити, що основними напрямками об'єкта управлінського впливу у слідчих підрозділах ПМ є *процесуальний та непроцесуальний*.

Процесуальний управлінський вплив пов'язаний із діяльністю суб'єктів управління (керівного складу) слідчих підрозділів ПМ, із використанням визначених КПК України правових засобів, методів, форм і, відповідно їх управлінським впливом на свідомість і волю процесуально самостійних слідчих ПМ. Така управлінська діяльність здійснюється з метою упорядкування кримінально-процесуальної діяльності слідчих ПМ у кримінальних справах. Специфіка зазначеного виду управлінського впливу полягає у тому, що вона регулюється нормами КПК України (наприклад, відповідно до ст. 114-1 КПК України начальник слідчого підрозділу дає вказівки слідчому про провадження

¹ Валов С. В. Управление органами предварительного следствия в России (теоретические и организационные основы): дис. ... х-та юр.наук: 12.00.11 / С. В. Валов. – Москва, 2007. – С. 67–69.

² Там само. – С. 76.

³ Закалюк А. П. Курс сучасної української кримінології: теорія і практика : у 3 кн. / А. П. Закалюк. – К. : Видавничий дім „Ін Юре”, 2007. – Кн.1: Теоретичні засади та історія української кримінологічної науки. – С. 374.

досудового слідства тощо) і спрямована на слідчого, як процесуально самостійну особу, яка вирішує обмежене законом коло питань розслідування.

До процесуального виду управлінського впливу необхідно, також віднести й організацію розслідування кримінальних справ слідчими ПМ.

У дослідженнях науковців „організація розслідування” визначається як збірка понять, що характеризує різні рівні організації діяльності з розкриття, розслідування злочинів і запобігання їм. Наприклад, у криміналістиці виділяють чотири рівні поняття „організація розслідування”.

Перший, вищий рівень організації розслідування – *організаційний*, побудований на системі заходів, що забезпечують ефективність функціонування елементів системи і досягнення поставлених цілей. Єдність системи зумовлена єдністю цілей, процесуальних і криміналістичних основ функціонування її елементів. Об'єктом першого рівня організації розслідування є розслідування злочинів як специфічна форма діяльності всіх компетентних органів держави, тобто органів дізнання і досудового слідства.

Другий рівень – *управлінський*. Це комплекс заходів, що забезпечують оптимальну структуру органів (підрозділів) розслідування, рівень управління ними, ефективність їх діяльності й удосконалення її засобів і методів. Організація розслідування в цьому випадку виступає як основна функція одного відомства, наприклад, ДПА України, ДІА області (регіону), ДП і т.ін.

Третій рівень – *методичний*, тобто організація слідчим ПМ розслідування конкретного злочину; комплекс заходів, що планується слідчим ПМ з метою створення оптимальних умов для визначення і застосування найбільш ефективних і доцільних у певній слідчій ситуації рекомендацій криміналістичної методики.

Четвертий рівень – *тактичний*. Це організація слідчим ПМ проведення окремих слідчих дій чи організаційно-технічних заходів у рамках конкретного акта розслідування; комплекс заходів, що забезпечують вибір і застосування у певній слідчій ситуації найбільш ефективних і доцільних техніко-криміналістичних засобів і тактичних прийомів для досягнення цілей слідчої дії чи заходу¹. Організація розслідування при цьому повинна ґрунтуватися на положеннях наукової організації праці².

Отже, надамо поняття *організація розслідування злочинів* – це комплекс організаційних заходів на різних управлінських рівнях та етапах розслідування, що забезпечують діяльність органів з розкриття, розслідування і профілактики злочинів і ґрунтуються на положеннях наукової організації праці.

Непроцесуальний управлінський вплив розглядається як діяльність суб'єктів управління слідчими підрозділами відповідно і на підставі законів і підзаконних нормативно-правових актів, норм моралі, організаційної культури впливу на свідомість і волю працівників, що переслідують на штатних посадах слідчих підрозділів і з метою збереження якісної специфіки та визначеності,

¹ Хань Г. А. Теоретичні засади планування та організації розслідування злочинів : дис. ... к-та юр наук: 12.00.09 / Г. А. Хань. – Харків, 2007. – 221 с.

² Там само.

підтримання цілісності та рівноваги управлінської системи, підвищення ефективності функціонування її окремих елементів при виконанні поставлених перед ними завдань¹.

Суб'єкти непроцесуального управлінського впливу, їх види, форми, методи та інші обов'язкові елементи визначаються наказами ДПА України, розпорядженнями та вказівками керівників структурних підрозділів відповідного організаційного рівня, статус яких визначається відповідними нормативно-правовими актами.

Загальна цілеспрямована мета організаційно-управлінської діяльності слідчих підрозділів ПМ пов'язана, насамперед із метою і завданнями кримінального процесу. Головне призначення організаційно-управлінської діяльності слідчих підрозділів – це забезпечення виконання основних (кримінально-процесуальних) завдань слідчих, що визначені, наприклад, у п. 1.1 Розділу 2 Інструкції з організації діяльності слідчих підрозділів ПМ, затвердженої наказом ДПА України „Про слідчі підрозділи податкової міліції органів державної податкової служби України” від 12.08.2008 № 531:

- швидке і повне розкриття та розслідування злочинів, підслідних слідчим ПМ, і притягнення до відповідальності осіб, які їх вчинили;
- вжиття своєчасних заходів для забезпечення відшкодування збитків, завданих злочинними діями;
- встановлення у процесі розслідування кримінальних справ причин і умов, які сприяли вчиненню злочинів, та вжиття заходів щодо їх усунення.

Безпосередня мета організаційно-управлінської діяльності слідчих підрозділів ПМ пов'язана із оптимізацією їх діяльності для ефективного (результативного) досягнення загальних цілей (мети) досудового слідства.

У загальнотеоретичному контексті цілі в управлінні тісно пов'язані з потребами практики. Вони, за своєю суттю, є завданнями, а останні формуються з урахуванням реальних можливостей – наявних матеріальних, організаційних, фінансових та інших ресурсів².

1.2. Організаційно-правові цілі-завдання і принципи діяльності слідчих підрозділів податкової міліції

Ціль це те, до чого прагнуть, чого намагаються досягти; мета³. У теорії соціального управління існують такі види цілей, як *цілі-завдання*⁴, *цілі-*

¹ Валов С. В. Управление органами предварительного следствия в России (теоретические и организационные основы): дис. ... к-та юр.наук: 12.00.11 / С. В. Валов. – Москва, 2007. – С. 84–85.

² Адміністративне право України. Академічний курс : підруч. : у двох томах. – Т. 1. Загальна частина / [ред. колегія : В. Б. Авер'янов (голова)]. – К. : Видавництво „Юридична думка”, 2007. – С. 73.

³ Великий тлумачний словник сучасної української мови / [укл. і голов. ред. В. Т. Бусел.]. – К.; Ірпінь: ВТФ „Перун”, 2007. – С. 1588.

орієнтації², цілі власне системи³ [4]. Поняття „завдання” у тлумачному словнику розглядається як „наперед визначений, запланований для виконання обсяг роботи, справа і т. ін.”⁵.

Цілі-завдання ставляться суб'єктами управління вищого рівня переважно з нормативно-правовим закріпленням⁶. До цієї категорії, на нашу думку, можна віднести цілі загальноорганізаційного рівня у діяльності слідчих підрозділів не лише ПМ, а правоохоронних органів у цілому визначених у законах України. Зокрема, до них можна віднести такі:

- доказування, в законному порядку винуватості особи у вчиненні злочину (ст. 62 Конституції України)⁷;

- вжиття всіх передбачених законом заходів для всебічного, повного та об'єктивного дослідження обставин справи;

- виявлення як тих обставин, що викривають обвинуваченого, так і тих, що виправдують його, а також обставин, що пом'якшують і обтяжують відповідальність обвинуваченого (ст. 22 КПК України)⁸ та інші.

У наукових юридичних джерелах йдеться про систему загальних цілей завдань досудового слідства, що полягає у такому:

- повному, всебічному й об'єктивному дослідженні всіх обставин кримінальної справи з метою вирішення питання про можливу передачу кримінальної справи стосовно обвинуваченого до суду;

- у забезпеченні суду належними й достовірними доказами, достатніми для винесення законного, обґрунтованого й справедливого рішення та охорони громадянина від зловживання владою й помилок з боку органів дізнання та досудового слідства;

- правовому вихованні громадян, захисті їх від несправомірних дій та ін.⁹

Базові специфічні цілі-завдання слідчих підрозділів ПМ, крім тих нормативно-правових актів, що визначилися вище, передбачені у ст. 19 Закону

¹ Цілі-завдання визначають призначення організаційної системи слідчих підрозділів.

² Цілі-орієнтації визначають загальні інтереси службової особи та колективу працівників (слідчих), призначеного здійснювати поставлену ціль і завдання.

³ Цілі-системи слідчих підрозділів відображають прагнення остаточно зібрати свою стабільність, цілісність, рівновагу у взаємодії з іншими особами, підрозділами, органами і організаціями.

⁴ Касьяненко М. М. Організація роботи та управління органами державної податкової служби України : навчальний посібник / [М. М. Касьяненко, М. В. Гринюк, П. В. Цимбал]. – Ірпінь : Академія ДПС України, 2001. – С. 13.

⁵ Великий тлумачний словник сучасної української мови / [укр. і голов. ред. В. Т. Бусел]. – К.; Ірпінь: ВТФ „Перун”, 2007. – С. 378.

⁶ Касьяненко М. М. Організація роботи та управління органами державної податкової служби України : навчальний посібник / [М. М. Касьяненко, М. В. Гринюк, П. В. Цимбал]. – Ірпінь : Академія ДПС України, 2001. – С. 13.

⁷ Конституція України : Основний Закон : від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 23.07.1996. – № 30. – Ст. 141.

⁸ Кримінально-процесуальний кодекс України від 28.12.1960, із змінами та доповненнями // Відомості Верховної Ради УРСР. – 12.01.1961. – № 2. – Стр. 15.

⁹ Солдатенко О. А. Досудове слідство в Україні : становлення та перспективи розвитку : автореф. дис. канд. юр. наук : 12.00.09 / О. А. Солдатенко. – Київ, 2006. – С. 5.

України „Про державну податкову службу в Україні” у системі цілей-завдань ПМ у цілому, наприклад, запобігання злочинам та іншим правопорушенням у сфері оподаткування, їх розслідування.

Сутність цілей-завдань слідчих підрозділів ПМ виявляється у такому:

~ цілі-завдання визначають зовнішнє призначення структурної системи слідчих підрозділів ПМ стосовно всіх інших призначень системи державних органів влади;

– визначені вище цілі-завдання є узагальнюючими (основними) для всіх слідчих підрозділів правоохоронних органів в Україні і не є так званими цілями власне організаційної системи (організації роботи) слідчих підрозділів ПМ.

Тобто, з одного боку, існують *суспільні відносини внутрішнього управління* системою слідчих підрозділів, які мають субординаційний характер, тобто відносини влади та підпорядкування (наприклад, відносини між начальником слідчого підрозділу та слідчим; вищим слідчим підрозділом і підрозділом нижчого рівня)¹. З іншого – *суспільні відносини зовнішнього управління*, що змістовно охоплюють організаційно-правові відносини взаємодії та координації слідчих і слідчих підрозділів зі структурними підрозділами ПМ, органів ДПС, інших державних органів, установ, організацій, підприємств.

У зв'язку з цим, робота слідчих ПМ залежно від оперативної обстановки і штатної чисельності слідчих підрозділів будується за *територіально-зональним* або *лінійним принципом*².

Цілі-завдання слідчих підрозділів повинні відповідати основним змістовним напрямам діяльності слідчих – процесуальному і непроцесуальному (організаційно-управлінському, забезпечувальному). Саме у таких або для таких основних напрямів і формуються основні цілі-завдання, функції, структура, форми і методи діяльності слідчих підрозділів ПМ.

У межах непроцесуального (організаційно-управлінського) напряму є дві основні групи цілей-завдань:

1) цілі-завдання нормативно-правового забезпечення в організації діяльності слідчих підрозділів ПМ;

2) виконавські (безпосередні) цілі-завдання слідчих підрозділів ПМ.

Цілі-завдання нормативно-правового забезпечення управлінської діяльності слідчих підрозділів ПМ визначено відповідно до преамбули³ наказу ДПА України від 12.08.2008 № 531 „Про слідчі підрозділи податкової міліції органів державної податкової служби України”, зокрема :

¹ Горелов М. О. Організаційно-правові основи діяльності слідчих підрозділів ОВС України: дис. ... к-та юр.наук: 12.00.07 / М. О. Горелов. – Київ, 2008. – С. 14.

² Про слідчі підрозділи податкової міліції органів державної податкової служби України: наказ ДПА України від 12.08.2008 № 531.

³ Преамбула – це: 1) вступна частина якого-небудь важливого документа – законодавчого акта, міжнародного договору, декларації тощо, в якій викладено обставини чи підстави його проголошення, укладення тощо; 2) передмова до будь-якого твору; 3) вступ до чого-небудь [21, с. 1104].

- 1) удосконалення діяльності¹ слідчих підрозділів ПМ;
- 2) активізація роботи² щодо забезпечення розкриття злочинів у сфері оподаткування і розслідування кримінальних справ;
- 3) чітке врегулювання відносин між відповідними структурними підрозділами.

Нормативно-правове забезпечення управлінської діяльності слідчих підрозділів ПМ, згідно з положеннями Інструкції, здійснюється за двома головними напрямками:

- 1) організаційно-управлінські засади діяльності у слідчих підрозділах ПМ;
- 2) основні нормативні положення взаємодії слідчих підрозділів ПМ з іншими структурними підрозділами в розкритті та розслідуванні злочинів.

Виконавські (безпосередні) цілі-завдання слідчих підрозділів ПМ, відповідно до п. 2 Розділу 1 Інструкції з організації діяльності слідчих підрозділів ПМ, визначені як, такі:

1) *процесуальне та методичне керівництво* роботою слідчого апарату з метою забезпечення належної організації досудового слідства у справах, які відносяться до компетенції ПМ, всебічного, повного, об'єктивного розслідування кримінальних справ і розкриття вчинених злочинів і забезпечення відшкодування завданих державі збитків (п. 2.1.1 Інструкції з організації діяльності слідчих підрозділів ПМ);

2) *контроль за неухильним дотриманням законності* в діяльності слідчого апарату та органів дізнання під час досудової підготовки матеріалів за протокольною формою і проведення дізнання по кримінальних справах, забезпечення процесуальної самостійності слідчих (п. 2.1.2 Інструкції з організації діяльності слідчих підрозділів ПМ);

3) *організація взаємодії* слідчого апарату з іншими підрозділами органів ДПС і, у межах своєї компетенції – судом, прокуратурою, правоохоронними органами України та інших держав на підставі відповідних угод (п. 2.1.3 Інструкції з організації діяльності слідчих підрозділів ПМ);

4) *виявлення причин і умов*, які сприяють вчиненню злочинів, і вжиття через відповідні органи заходів щодо їх усунення (п. 2.1.4 Інструкції з організації діяльності слідчих підрозділів ПМ);

5) *здійснення профілактичної роботи* по попередженню вчинення злочинів на підставі матеріалів кримінальних справ з використанням можливостей державних органів, громадських організацій, трудових колективів і засобів масової інформації (п. 2.1.5 Інструкції з організації діяльності слідчих підрозділів ПМ);

6) *вивчення, узагальнення та організація впровадження в діяльність* слідчого апарату передових форм і методів розкриття злочинів і розслідування

¹ *Діяльність* – це: 1) Застосування своєї праці до чого-небудь. | Праця, дії людей у якій-небудь галузі; 2) Робота, функціонування якоїсь організації, установи, машини і т. ін. [21, с. 306].

² *Робота* – це: 1) Процес, дія, функціонування; 2) Коло занять, обов'язків, те, чим зайнятий хто-небудь: права, діло; 3) Праця, заняття, служба на якому-небудь підприємстві, в якійсь установі як засіб існування, джерело заробітку [21, с. 1229].

кримінальних справ (п. 2.1.6 Інструкції з організації діяльності слідчих підрозділів ПМ).

Зазначені завдання є узагальнюючими як для окремих структурних підрозділів, так і для всієї структури слідчого апарату ПМ. Проте, при їх виконанні необхідно враховувати функціональні особливості, пов'язані з територіальною компетенцією слідчих підрозділів ПМ, визначеною нормативно-правовими актами.

Так, серед визначеного вище переліку виконавських цілей-завдань у діяльності слідчих підрозділів ПМ виділяють такі :

- положення п.п. 1, 2, 3, 6 можна віднести до групи цілей-завдань внутрішнього управління – власне організаційно-управлінської системи слідчих підрозділів ПМ;

- положення п.п. 4-5 до групи цілей-завдань, що вони визначають зовнішнє управління, призначення структурної системи слідчих підрозділів.

Враховуючи положення п. 1.3 Розділу 1 Інструкції з організації діяльності слідчих підрозділів ПМ, що основним документом, який регламентує всі сторони діяльності слідчих підрозділів є Положення про структурний підрозділ, то до завдань Слідчого управління, відповідно до п. 2.1.2 Розділу 2 Положення про Слідче управління ПМ ДПА України, із загального переліку завдань, віднесені п.п. 1, 2, 3, 5, 6, а також додатково передбачено завдання щодо „розслідування найбільш важливих і складних кримінальних справ”¹.

Положення, розроблені в регіональних (обласних) структурних слідчих підрозділах ПМ, передбачають перелік завдань окремих підрозділів, наприклад, контрольно-методичних відділень і відділень розслідування кримінальних справ (див. Додаток. „Типове положення про відділення”).

Основні принципи діяльності в організації роботи слідчих підрозділів податкової міліції

Для правильного розуміння питання про принципи діяльності слідчих підрозділів ПМ необхідно з'ясувати: чи існує відмінність між сполученнями „принцип організації роботи слідчих підрозділів” і „принцип кримінального процесу у діяльності слідчих підрозділів”?

Щодо проблеми, пов'язаної із організацією управлінської діяльності слідчих підрозділів, можна використати визначення поняття „принцип”, подане у тлумачному словнику сучасної української мови: 1) „особливість, покладена в основу створення або здійснення чого-небудь, спосіб створення або здійснення чогось або 2) правило, покладене в основу діяльності якої-небудь організації, товариства і т. ін.”².

Безумовно, що змістом основної (або об'єктної) функціональної діяльності слідчих підрозділів ПМ є досудове слідство у кримінальних справах на підставі

¹ Положення про Слідче управління ПМ ДПА України, затверджене Наказом ДПА України від 04.07.2008 № 449.

² Великий тлумачний словник сучасної української мови / укл. і голов. ред. В. Т. Бусел.]. – К.; Ірпінь: ВТФ „Перун”, 2007. – С. 1125.

і в межах повноважень та у спосіб, що передбачені КПК України, іншими нормативно-правовими актами.

Тому у межах загальнофункціонального (об'єктного) аспекту у діяльності слідчих підрозділів ПМ можна визначити групу принципів кримінального процесу, що існують в юридичній науці. Зокрема, **принципи кримінального процесу** – це закріплені в законі панівні в державі політичні і правові ідеї щодо завдань і способів здійснення судочинства в кримінальних справах, які визначають спрямованість і побудову кримінального процесу в цілому, форму і зміст його стадій та інститутів, порушення яких обов'язково тягне за собою скасування вироку та інших рішень у справі¹.

Податкова міліція у своїй діяльності керується основними принципами закріпленими в Конституції України та КПК України, серед яких виділені такі: законність; рівність усіх учасників судового процесу перед законом і судом; державна мова судочинства; повага до гідності особи, невтручання в її особисте та сімейне життя; право людини на свободу та особисту недоторканість; недоторканість житла; таємниця листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції; з'ясування істини; забезпечення підозрюваному, обвинуваченому, підсудному права на захист; презумпція невинуватості; свобода від самовикриття, викриття членів сім'ї чи близьких родичів; здійснення правосуддя виключно судами; участь народу у здійсненні правосуддя; незалежність і недоторканість суддів, їх підкорення лише закону; змагальність судового розгляду; гласність судового процесу; забезпечення апеляційного та касаційного оскарження судових рішень; обов'язковість рішень суду.

До інших принципів діяльності слідчих підрозділів відносять, такі як: публічність; забезпечення всім особам, які беруть участь у справі, права на захист їх законних інтересів; вільна оцінка доказів; безпосередність дослідження доказів; усність процесу².

При розслідуванні податкових злочинів слідчі і працівники оперативних підрозділів ПМ використовують норми, принципи та окремі юридичні інститути кримінального процесу.

Проте необхідно зазначити, що наведені вище принципові положення є:

- загальними для діяльності слідчих підрозділів, незалежно від галузевої підпорядкованості й встановленої кримінально-процесуальної компетентності (підслідності);

- наведена вище сукупність принципів є змістовною стороною словосполучення „принцип кримінального процесу у діяльності слідчих підрозділів”, але не є такою щодо словосполучення „принцип організації діяльності слідчих підрозділів”.

¹ Михеєнко М.М. Кримінальний процес України : підручник / [Михеєнко М. М., Нор В. Т., Шибіко В. П.], – 2-ге вид., перероб. і доп. – К. : Либідь, 1999. – С. 35-36.

² Основи організації діяльності слідчих підрозділів ПМ ДПА України : навчально-методичний посібник / [за загальною редакцією Шкарупи В.К.]. – Ірпінь: Академія ДПС України 2002. – С. 5.

Із принципами кримінального процесу у діяльності слідчих підрозділів пов'язані, наприклад, принципи, перелік яких визначено у п. 1.5 Розділу I Інструкції з організації діяльності слідчих підрозділів ПМ:

- 1) поваги прав і свобод людини;
- 2) законності;
- 3) справедливості;
- 4) гуманізму;
- 5) презумпції невинуватості;
- 6) рівності всіх громадян перед законом незалежно від їх соціальної, національної і расової належності, майнового, службового чи іншого стану, віросповідання та політичних переконань.

Зазначені принципові положення змістовно не є власне „організаційними” у діяльності слідчих підрозділів ПМ. Проте виникає запитання: які принципи ми можемо визначити власне як принципи організації діяльності слідчих підрозділів? На нашу думку, зазначене питання в науці розроблено недостатньо і його вирішити можна внаслідок екстраполяції знань про принципи у межах теорії соціального управління¹ та криміналістики щодо організації розслідування злочинів.

Принципи організації діяльності слідчих підрозділів

Положення теорії управління свідчать про наявність так званих „спеціальних принципів побудови системи управління і здійснення процесу управління” до яких відносяться, відповідно дві підгрупи принципів:

- 1) *принципи побудови системи управління*: ієрархічності; норми керованості; функціональний та територіально-галузевий;
- 2) *принципи здійснення процесу управління*: цілеспрямованість; поєднання єдиноначальності та колегіальності; відповідальності органів (підрозділів) та посадових осіб за дії або бездіяльність; раціонального співвідношення цілей та способів їх досягнення з ресурсним забезпеченням та принцип головної ланки².

Інструкція з організації діяльності слідчих підрозділів ПМ передбачає, крім тих, що названі вище, такі види принципів організації діяльності слідчих підрозділів ПМ, як:

- 1) територіально-зональний і лінійний;
- 2) поточного та перспективного планування;
- 3) поєднання єдиноначальності у вирішенні питань службової діяльності та колегіальності при їх обговоренні;
- 4) персональної відповідальності кожного працівника за стан справ на дорученій ділянці;
- 5) взаємодії слідчих з органами дізнання.

¹ Предметом теорії соціального управління є загальні, основні, найістотніші закономірності соціального управління як єдиного цілісного суспільного явища, тобто закономірності, що впливають із сутності управління як соціальної функції.

² Касьяненко М. М. Організація роботи та управління органами державної податкової служби України : навчальний посібник / [М. М. Касьяненко, М. В. Гришков, П. В. Цимбал]. – Ірпінь : Академія ДПС України, 2001. – С. 23–24.

Зазначені групи принципів відповідають видовій категорії „принципи організації діяльності слідчих підрозділів ПМ”. Так, територіально-зональний і лінійний принципи, відповідно до п. 1.2 Розділу 2 Інструкції з організації діяльності слідчих підрозділів ПМ, покладено в основу організації роботи слідчих ПМ залежно від оперативної обстановки і штатної чисельності слідчих підрозділів.

Принципи організації розслідування податкових злочинів

Принципи організації розслідування злочинів умовно поділяються на чотири великі групи:

1) *правові принципи* – презумпція невинуватості, повнота, об'єктивність і всебічність розслідування – зафіксовані в нормах міжнародного, конституційного, кримінально-процесуального права;

2) *криміналістичні принципи* – цілеспрямованість, інформаційна і техніко-криміналістична забезпеченість, планомірність, ситуаційна обумовленість розслідування, максимально повне використання досягнень науково-технічного прогресу в різних галузях знань, а також науково-обґрунтовані рекомендації і положення досвіду оперативно-розшукової та слідчої практики;

3) *організаційно-управлінські принципи* – забезпечення безпеки слідчого й інших учасників кримінального судочинства; взаємодія слідчого з органами дізнання; кооперування праці; залучення в разі потреби до участі в розслідуванні обізнаних осіб (консультантів, фахівців, судових експертів, використання допомоги громадськості);

4) *методичні принципи* – кадрове забезпечення досудового розслідування; цілеспрямоване збирання і комплексне використання доказової та орієнтуючої інформації вербального та невербального характеру; вивчення і використання слідчим у своїй роботі нормативного матеріалу, що регулює боротьбу зі злочинністю кримінально-правовими засобами та створює правові механізми досягнення цілей досудового розслідування, а також регламентує у справі види діяльності, поведінку і відносини.

Роль принципів організації розслідування надзвичайно важлива. Одні з них (правові) допомагають слідчому правильно вирішити питання про те, які фактичні обставини повинні бути встановлені у справі, інші (криміналістичні, організаційно-управлінські і методичні) орієнтують його на вибір оптимальних засобів, методів, умов встановлення зазначених обставин і виконання інших завдань¹.

Принципи взаємодії слідчих податкової міліції з органами дізнання

Відповідно до п. 5.2 Розділу 5 Інструкції з організації діяльності слідчих підрозділів ПМ головними принципами взаємодії слідчих ПМ з органами дізнання є:

1) відповідність їх спільної діяльності чинному законодавству і

¹ Хань Г. А. Теоретичні засади планування та організації розслідування злочинів : дис. ... к-та юр. наук: 12.00.09 / Г. А. Хань. – Харків, 2007. – 221 с.

нормативно-правовим актам;

2) керівна роль та відповідальність слідчого за своєчасне і якісне розслідування злочинів, його процесуальна самостійність у прийнятті рішень, за винятком випадків, коли законом передбачено отримання дозволу суду або санкції чи згоди прокурора;

3) самостійність органу дізнання у виборі засобів та методів оперативно-розшукової діяльності в межах чинного законодавства;

4) узгоджене планування слідчих дій і оперативно-розшукових заходів;

5) активне використання передових методик, наукових та технічних досягнень у попередженні, розкритті та розслідуванні злочинів;

6) дотримання законності;

7) чітке розмежування компетенції і посадових обов'язків при розслідуванні вчинених злочинів;

8) необхідність у оптимальному і найбільш раціональному використанні наявних можливостей слідчих та оперативних підрозділів у розкритті та розслідуванні злочинів;

9) забезпечення конфіденційності й нерозголошення даних досудового слідства та оперативно-розшукової діяльності.

1.3. Функції слідчих підрозділів податкової міліції в організації їх діяльності

Функція – це робота кого-, чого-небудь, обов'язок, коло діяльності когось, чогось; призначення, роль чого-небудь¹. Відповідно до положень теорії адміністративного права *функції органів державної влади* слід розуміти як відносно самостійні та якісно однорідні складові діяльності цих органів, які характеризуються цільовою спрямованістю. Функції є одними із найсуттєвіших елементів змісту управлінської діяльності, що передбачають наявність спеціалізованих цілей-завдань².

Сфера діяльності слідчих підрозділів ПМ має специфічний набір (комплекс) публічних функцій, передбачених нормами загального і спеціального законодавства, а також відомчими підзаконними нормативно-правовими актами.

Функціональна структура слідчих підрозділів ПМ ґрунтується на тих основних видах або, точніше, напрямках діяльності слідчих і слідчих підрозділів ПМ про які йшлося вище, а саме: основній виконавській кримінально-процесуальній діяльності слідчих ПМ і організаційно-управлінській діяльності

¹ Великий тлумачний словник сучасної української мови / [укл. і голов. ред. В. Т. Бусел.]. – К.: Іршів: ВТФ „Перун”, 2007. – С. 1552.

² Адміністративне право України. Академічний курс : підруч. : у двох томах. – Т. 1. Загальна частина / [ред. колегія : В. Б. Авер'янов (голова)]. – К. : Видавництво „Юридична думка”, 2007. – С. 258.

слідчих підрозділів (функції забезпечення або організаційні функції щодо виконавської кримінально-процесуальної діяльності слідчих ПМ). Отже, така структура формує дві групи функцій:

– *процесуальні (виконавські) функції* (слідчого, начальника слідчого підрозділу ПМ);

– *організаційно-управлінські (забезпечувальні) функції* (слідчого, начальника слідчого підрозділу, слідчих підрозділів).

Зазначені групи функцій у практичній діяльності слідчих підрозділів ПМ перебувають у постійному зв'язку, взаємодії і цілеспрямованості. Кожна група функцій водночас із загальною метою має свою безпосередню мету і завдання за функціональним призначенням, а кожна функція групи має свій зміст у слідчій діяльності, що виявляється у специфічних формах і методах їх реалізації.

Організаційні функції у слідчому підрозділі ґрунтуються на правовому статусі і напрямках роботи слідчого, який організовує і здійснює процесуальні заходи досудового слідства у межах конкретної кримінальної справи, відповідно до прийнятої функціональної спеціалізації слідчого та норм закону.

Отже, функціонування слідчих підрозділів ПМ пов'язано із реалізацією таких функцій:

– *зовнішніх* (наприклад, взаємодія та координація організаційно-процесуальних заходів слідчого на стадії порушення кримінальної справи або під час проведення досудового слідства із податковими ревізорами органів ДПС, оперативними працівниками галузевих підрозділів ПМ, прокурором, судом, іншими правоохоронними органами, організаціями, установами);

– *внутрішньо-організаційних* (наприклад, планування роботи слідчого підрозділу на певний період часу та звітності за напрямками роботи; здійснення заходів первинного обліку злочинів, осіб, які їх вчинили, руху кримінальної справи, а також контрольно-методичних заходів).

Беручи за основу положення теорії адміністративного права, можна визначити такі три види функцій слідчих підрозділів ПМ:

- 1) загальні (основні);
- 2) спеціальні (спеціалізовані)¹;
- 3) допоміжні (обслуговуючі)².

ЗАГАЛЬНІ (ОСНОВНІ) ФУНКЦІЇ СЛІДЧИХ ПІДРОЗДІЛІВ ПОДАТКОВОЇ МІЛІЦІЇ

До зазначеної групи необхідно віднести такі загальні (основні) функції:

- 1) досудового слідства;
- 2) організація роботи слідчих підрозділів ПМ.

¹ Зазначений вид функцій відображає специфіку або конкретного об'єкта управління, або конкретного об'єкта.

² Такий вид функцій забезпечує виконання загальних і спеціальних функцій.

Функції досудового слідства. Для слідчих підрозділів ПМ будь-яких управлінських рівнів, із урахуванням їх організаційно-правової природи, визначена основна функція – досудового слідства¹ у кримінальних справах у межах процесуальної компетенції (підсудності), визначеної ст. 112 КПК України. Зміст цієї функції ґрунтується на розумінні того, що безпосереднє провадження досудового слідства здійснюють не слідчі підрозділи ПМ, а слідчі ПМ як органи досудового слідства. Досудове слідство є основна процесуальна (виконавська) функція слідчих ПМ, передбачена КПК України, і її сутність розкривається на двох стадіях процесу – порушення кримінальної справи та досудового розслідування².

Зазначені основні функції виконують слідчі ПМ, керівники слідчих підрозділів ПМ, які мають державно-владні повноваження (права і обов'язки), передбачені КПК України та іншими нормативно-правовими актами.

Так, відповідно до КПК України слідчий в межах своєї кримінально-процесуальної компетенції зобов'язаний:

- порушити кримінальну справу в кожному випадку виявлення ознак злочину, вжити всіх передбачених законом заходів щодо встановлення події злочину, осіб, винних у вчиненні злочину, і до їх покарання (ст. 4 КПК України);
- вжити всіх передбачених законом заходів для всебічного, повного і об'єктивного дослідження обставин справи, виявити як ті обставини, що викривають, так і ті, що виправдовують обвинуваченого, а також обставини, що пом'якшують і обтяжують його відповідальність (ст. 22 КПК України);
- виявити причини і умови, які сприяли вчиненню злочину (ст. 23 КПК України та ін.

Функції слідчих підрозділів ПМ при організації їх роботи

Група функцій, пов'язаних із організацією роботи слідчих підрозділів ПМ, відповідно до положень Інструкції з організації діяльності слідчих підрозділів ПМ здійснюється виходячи із таких загальних (основних) функціональних напрямів роботи слідчого апарату ПМ:

- планування та загального керівництва;
- методичної роботи;
- аналітичної роботи;
- статистичної роботи.

Розглянемо більш детально основні функціональні напрями роботи слідчого апарату ПМ.

¹ Досудове слідство – це стадія кримінального процесу, яка полягає у з'ясуванні слідчими сукупності обставин, що мають істотне значення для правильного розв'язання кримінальної справи. Досудове слідство починається після порушення кримінальної справи і закінчується направленням справи прокуророві з обвинувальним висновком або закриттям кримінальної справи [34, с. 570].

² Каткова А. Г. Правові та організаційні аспекти управління слідчими підрозділами органів внутрішніх справ України : автореф. дис. канд. юр. наук: 12.00.09 / А. Г. Каткова. – Харків, 2003. – 19 с.

Функція планування. Заходи щодо організації слідчої роботи формуються у таких видах планів, як:

1) плани відповідної регіональної ДПІ (ДПА) (п. 3.3.1 п. 3.3 Розділу 3 Інструкції з організації діяльності слідчих підрозділів ПМ);

2) спільні плани роботи слідчого підрозділу і підрозділу ПМ (п.3.3.2);

3) плани слідчого підрозділу (п. 3.3.3) (див. Додаток „Типовий план слідчого підрозділу регіонального (обласного) управлінського рівня”).

Відповідно до п. 3.3 Інструкції з організації діяльності слідчих підрозділів ПМ визначено обов'язковий зміст планів роботи, зокрема:

– *план роботи регіональної ДПА* – комплексні заходи щодо взаємодії слідчого підрозділу з іншими службами органів ДПС; організація роботи підрозділів, спрямована на розкриття особливо важливих злочинів, розслідування кримінальних справ, де встановлені збитки понад 1 млн грн; спільні заходи щодо боротьби з корупцією та організованою злочинністю; відшкодування нанесених державі збитків;

– *спільний план роботи слідчого підрозділу і підрозділу ПМ* – комплексні заходи, спрямовані на своєчасне реагування на повідомлення про злочини; виявлення та розкриття злочинів; активізацію профілактичної роботи на підставі матеріалів слідства; створення необхідних умов для успішного виконання слідчими покладених на них завдань і встановлення порядку взаємодії слідчого підрозділу з іншими службами;

– *план слідчого підрозділу* – конкретні заходи (коли це необхідно, погоджені з іншими службами) для покращення організації роботи слідчих; підвищення рівня процесуального контролю за їх діяльністю; удосконалення тактики і методики досудового слідства; надання слідчим практичної допомоги в розслідуванні кримінальних справ; розповсюдження і впровадження передового досвіду та сучасних наукових методів застосування криміналістичної техніки; підвищення рівня професійної підготовки слідчих.

Плани роботи повинні бути максимально наближені до завдань практичної діяльності, розроблятися на підставі її результатів з урахуванням проблем боротьби із економічною злочинністю і вимог ДПА України (п. 3.2 Розділу 3 Інструкції з організації діяльності слідчих підрозділів ПМ).

Поточні та перспективні плани роботи слідчих підрозділів, а також документи, що свідчать про виконання планових завдань (аналізи, зведення, узагальнення, протоколи оперативних нарад тощо), зберігаються в наряді планів роботи (п. 2.3 Розділу 2 Інструкції з організації діяльності слідчих підрозділів ПМ).

Організація діяльності слідчого ПМ пов'язана із процесуальним (виконавським) аспектом діяльності і здійснюється на основі планування роботи так, щоб забезпечити своєчасне проведення необхідних слідчих дій у всіх кримінальних справах, що перебувають у його провадженні. З цією метою слідчий ПМ складає календарний план-графік роботи в усіх справах і матеріалах дослідної перевірки, а також письмові плани в кожній кримінальній справі (див. Додаток „Типовий план слідчого по кримінальній справі”).

Одним з актуальних напрямів оптимізації діяльності слідчих підрозділів є *планування розслідування податкових злочинів*. Криміналістична наука вже давно визначає планування як один із найбільш важливих елементів тактичного забезпечення при організації розслідування злочинів¹. Виконання завдань кримінального процесу у розслідуванні злочинів можливе тільки за умови ефективного планування й організації цього процесу з використанням принципів наукової організації праці і управління.

Організація розслідування, на думку більшості вчених-криміналістів, має такі напрями діяльності:

- ретельний аналіз усієї наявної в розпорядженні правоохоронних органів інформації про вчинений злочин і його сліди, про особу злочинця і потерпілого, про можливих свідків і очевидців злочину;
- оцінка цієї інформації і висування на її основі криміналістичних версій;
- складання узгодженого плану розслідування у справі;
- визначення необхідності проводити невідкладні слідчі дії і оперативно-розшукові заходи з метою виявлення і фіксації слідів злочину, розшуку і затримання особи, яка підозрюється у вчиненні злочину, пошуку можливих свідків і доказів, здійснення невідкладних профілактичних заходів;
- розробка за участю слідчого плану реалізації і легалізації матеріалів, добутих оперативним шляхом;
- організація і налагодження взаємодії між слідчим і органом дізнання;
- визначення необхідності залучати до участі в розслідуванні фахівців і призначення експертів;
- визначення необхідності і можливості залучення до участі в розслідуванні громадськості;
- визначення термінів проведення слідчих дій і оперативно-розшукових заходів;
- розподіл обов'язків і призначення відповідальних за виконання кожної дії та заходу;
- планування кожної слідчої дії чи оперативно-розшукового заходу окремо;
- забезпечення необхідної технічної оснащеності розслідування;
- інформаційне забезпечення розслідування та використання криміналістичних об'єктів;
- планування роботи слідчого з урахуванням його навантаження за всіма кримінальними справами, що перебувають у його провадженні, чи роботи групи слідчих в одній справі;
- організація проведення регулярних оперативних нарад слідчо-оперативної групи з обговоренням отриманих результатів і визначенням чергових завдань;

¹ Хаць Г. А. Теоретичні засади планування та організації розслідування злочинів : дис. ... к-та юр. наук: 12.00.09 / Г. А. Хаць. – Харків, 2007. – С. 16–17.

– налагодження систематичного обміну інформацією і звітності про результати роботи з метою своєчасного уточнення та корегування плану розслідування;

– забезпечення заходів, що гарантують неприпустимість витоку інформації, розголошення даних досудового слідства і методів оперативно-розшукової діяльності;

– вживання заходів щодо виявлення причин і умов, що сприяли вчиненню злочину, і розробка на цій основі заходів профілактичного характеру;

– забезпечення кваліфікованого управління діяльністю слідчо-оперативної групи¹.

Організаційні заходи при розслідуванні повинні бути конкретними, визначеними, з чітким зазначенням термінів проведення і виконавців. Саме виконання функцій керівництва дозволяє організувати і здійснити заходи з контролю у розслідуванні.

Загальна функція керівництва. Загальна функція керівництва пов'язана із функціями планування, організації та контролю слідчої роботи. У зв'язку з цим у п. 3 Розділу 2 Інструкції з організації діяльності слідчих підрозділів ПМ визначено, що робота в слідчих підрозділах організовується начальниками цих підрозділів, які несуть відповідальність за належну організацію роботи підпорядкованих їм підрозділів, взаємодію слідчих з іншими підрозділами і службами у попередженні і розкритті злочинів, розслідуванні кримінальних справ і розшуку злочинців, надання методичної допомоги органам дізнання.

З цією метою начальникам слідчих підрозділів ПМ надані такі права:

1) встановлювати розпорядок роботи слідчого підрозділу, вимагати дотримання службової дисципліни, порушувати у встановленому порядку клопотання про заохочення слідчих чи притягнення їх до дисциплінарної відповідальності (п. 3.4.1);

2) створювати слідчі групи для розкриття злочинів і розслідування кримінальних справ, а також за погодженням з начальником підрозділу ПМ створювати слідчо-оперативні групи за розпорядженням голови регіональної ДПА (керівника місцевої ДПІ) (п. 3.4.2);

3) доручати слідчим розгляд матеріалів дослідчої перевірки для прийняття рішень відповідно до вимог положень кримінально-процесуального законодавства (п. 3.4.3);

4) організовувати та перевіряти організацію взаємодії слідчого апарату з іншими службами, заслуховувати керівників підпорядкованих слідчих підрозділів, а також керівників органів дізнання і слідчих з питань взаємодії в боротьбі зі злочинністю; своєчасного реагування на факти злочинних проявів; впровадження криміналістичних засобів і наукових методів; проведення профілактичної роботи; пропаганди законів України; зміцнення зв'язку з громадськістю; підвищення професійної майстерності; організації роботи

¹ Хань Г. А. Теоретичні засади планування та організації розслідування злочинів : дис. ... к-та юр наук: 12.00.09 / Г. А. Хань. – Харків, 2007. – С. 158–182.

слідчих; виконання планів розслідування (п. 3.4.4);

5) витребувати кримінальні справи та матеріали, що перебувають у провадженні слідчих ПМ та органів дізнання, вивчати їх та давати обов'язкові для виконання вказівки (п. 3.4.5).

Також для реалізації основних функціональних напрямів діяльності: методичної, аналітичної, інформаційної роботи, керівники слідчих підрозділів ПМ у межах своїх повноважень здійснюють такі функції:

- аналіз організації та результатів діяльності органів досудового слідства;
- на основі аналізу справ – розробка і реалізація заходів з підвищення якості досудового слідства; забезпечення реалізації прав та законних інтересів громадян; належний розгляд заяв і повідомлень громадян;
- визначення шляхів усунення причин та умов, які сприяли вчиненню злочинів;
- організація роботи із забезпечення відшкодування завданих злочинами матеріальних збитків; удосконалення організації діяльності слідчих (див. Додаток „Типовий перелік заходів по відшкодуванню збитків по кримінальній справі”).

Контрольна функція керівництва. Контрольна функція керівництва є одним із основних і важливих підвидів функцій керівництва. Вона призначена для реалізації (забезпечення виконання) одного із головних завдань слідчих підрозділів ПМ – здійснення контролю за дотриманням законності в діяльності слідчого апарату та органів дізнання під час досудової підготовки матеріалів за протокольною формою і проведення дізнання у кримінальних справах, забезпечення процесуальної самостійності слідчих. Важливість контрольної функції пов'язана також із чітким її розмежуванням у межах загальної функції керівництва ПМ.

Так, відповідно до п. 1.5 Розділу 2 Інструкції контроль за діяльністю слідчих підрозділів ПМ здійснюється такими загальними суб'єктами:

- 1) керівниками органів ДПС, керівниками ПМ – *щодо загальної організації роботи;*
- 2) начальниками слідчих підрозділів – *щодо процесуальної та методичної діяльності слідчих.*

Відповідно до зазначеного вище положення, контрольні функції у діяльності слідчих підрозділів реалізуються у двох основних напрямках:

- *процесуальному* (контрольні функції за розслідуванням кримінальних справ);
- *методичному* (контрольні функції організаційного, методичного, матеріального, кадрового та іншого забезпечення діяльності слідчих підрозділів).

Безпосередні суб'єкти, їх обов'язки, цілі-завдання і функції процесуального контролю у слідчих підрозділах податкової міліції. Безпосередніми суб'єктами процесуального контролю за розслідуванням

кримінальних справ, які перебувають у провадженні слідчих ПМ органів ДПС є:

1) начальники слідчих відділів ПМ ДПА в АР Крим, областях, містах Києві та Севастополі, їх заступники;

2) слідчі контрольно-методичного відділу, відділень (зональні слідчі) Слідчого управління ПМ ДПА України, слідчих відділів ПМ ДПА в АР Крим, областях, містах Києві та Севастополі.

Основними обов'язками суб'єктів процесуального контролю є такі:

– володіння вичерпною та повною інформацією щодо стану розслідування кримінальних справ про резонансні економічні злочини у відповідних регіональних слідчих підрозділах;

– своєчасне вжиття заходів для усунення недоліків, підвищення ефективності та якості слідчої роботи (п. 1.1 Розділу 1 Порядку організації у Слідчому управлінні ПМ ДПА України контролю за розслідуванням кримінальних справ, що перебувають у провадженні слідчих ПМ ОДПС, затвердженого наказом ДПА України від 11.07.2007 № 425).

Основними цілями-завданнями процесуального контролю за розслідуванням кримінальних справ є такі:

1) організація роботи слідчих відділів;

2) розслідування кримінальних справ, що перебувають на контролі;

3) дотримання законності та забезпечення якісного провадження досудового слідства у кримінальних справах у встановлені законодавством строки (п. 1.4 Розділу 1 Порядку організації у Слідчому управлінні ПМ ДПА України контролю).

Організація здійснення контрольних функцій за розслідуванням кримінальних справ у Слідчому управлінні ПМ ДПА України здійснюється, наприклад, у таких напрямках:

– перевірка причин тривалого розслідування кримінальних справ;

– контроль за розслідуванням кримінальних справ, які перебувають на контролі Слідчого управління;

– формування довідки про вивчення кримінальної справи;

– заслуховування кримінальних справ у Слідчому управлінні;

– зняття з контролю кримінальної справи (див. Додаток „Порядок організації у Слідчому управлінні ПМ ДПА України контролю за розслідуванням кримінальних справ, що знаходяться в провадженні слідчих податкової міліції органів державної податкової служби”, затверджений Наказом ДПА України від 11.07.2007 р. № 425).

Виконання контрольних функцій у Слідчому управлінні здійснюється за зонально-лінійним принципом шляхом:

– своєчасного, відповідно до розроблених графіків, заслуховування кримінальних справ; отримання, аналізу та перевірки інформації, а також копій процесуальних документів;

– дослідження запровадженої статистичної звітності про результати роботи органів досудового слідства;

– особистого спілкування зонального слідчого з керівниками слідчих

відділів, слідчими, в провадженні яких перебувають кримінальні справи;

– надання керівникам слідчих відділів, слідчим методичної і практичної допомоги при розслідуванні кримінальних справ (п. 1.2 Розділу 1 Порядку організації у Слідчому управлінні ПМ ДПА України контролю).

Виконання контрольних функцій здійснюється також на рівні слідчих відділів ПМ ДПА в АР Крим, областях, містах Києві та Севастополі.

З метою організації належного контролю за роботою слідчих підрозділів у них ведуться наряди (додаток 1 Інструкції) (п. 3.5).

В Інструкції із організації діяльності слідчих підрозділів ПМ визначена штатна структура посад керівництва. Проте функції керівництва за відповідними управлінськими рівнями ієрархічної штатної структури посад керівництва визначаються у положеннях про структурний підрозділ відповідного управлінського рівня.

Так, наприклад, *начальник Слідчого управління ПМ ДПА України* здійснює такі функції:

– процесуальне та методичне керівництво діяльністю усіх слідчих підрозділів ПМ і контроль за їх роботою;

– організація та координація взаємодії слідчих підрозділів з оперативними підрозділами ПМ та іншими службами органів ДПС щодо розкриття злочинів, розслідування кримінальних справ та розшуку злочинців (п. 3.3 Розділу 3 Положення про Слідче управління ПМ).

Начальник слідчого відділу ПМ в області забезпечує виконання рішень і доручень органів вищого рівня, запитів і звернень народних депутатів України, органів виконавчої влади, рішень Колегії ДПА України, планів роботи, звернень органу ДПС та платників податків, що відносяться до досудового слідства (п. 4.1.1 Положення про слідчий відділ ПМ ДПА у Волинській області).

Заступник начальника СВ – начальник контрольно-методичного відділення СВ ПМ здійснює керівництво діяльністю очолюваного підрозділу та контроль за його роботою та ін. (п. 4.1 Положення про контрольно-методичне відділення слідчого відділу ПМ ДПА у Волинській області).

Одним із основних цілей-завдань щодо контрольної функції у слідчих підрозділах ПМ є забезпечення виконавської дисципліни працівників та координації роботи структурних підрозділів.

Виконавська дисципліна працівників полягає в комплексі організаційних і практичних заходів, спрямованих на якісне, у повному обсязі виконання вимог і завдань, визначених рішеннями колегії ДПА України, наказами, вказівками Голови ДПА України і його заступників, доручень та інших директивних документів, що стосуються питань роботи слідчих підрозділів і розслідування кримінальних справ, своєчасного інформування про хід і результати їх виконання.

Виконавська дисципліна забезпечується належним рівнем організації роботи слідчих підрозділів, дієвим загальним та процесуальним контролем і сумлінним ставленням працівників до виконання поставлених завдань.

Координація діяльності слідчих підрозділів ПМ – це узгоджена,

скерована практична діяльність керівників і працівників цих підрозділів, які у межах своїх повноважень здійснюють контроль і координують розслідування злочинів, підслідних слідчим ПМ.

Робота в слідчих підрозділах ПМ організовується начальниками цих підрозділів. Особлива увага при цьому приділяється розкриттю вчинених злочинів, підвищенню якості розслідування кримінальних справ, які перебувають у провадженні, закінченню їх у встановлені строки, забезпеченню відшкодування завданих у результаті вчинення злочину збитків і дотриманню законності під час досудового слідства.

Керівники слідчих підрозділів ПМ несуть відповідальність за належну організацію роботи підпорядкованих їм підрозділів, взаємодію слідчих з іншими підрозділами і службами у попередженні і розкритті злочинів, розслідуванні кримінальних справ та розшуку злочинців, надання методичної допомоги органам дізнання.

З метою організації належного контролю за роботою слідчих підрозділів у них ведуться *наряди*:

1. *Журнал реєстрації і руху кримінальних справ, які розслідуються слідчим підрозділом (далі – журнал-реєстр кримінальних справ).*

Журнал-реєстр кримінальних справ є офіційним документом, в якому відображаються наявність і рух кримінальних справ, що перебувають у провадженні слідчих, відомості про відправку статистичної звітності, рух статистичних карток.

У журналі-реєстрі також ведеться облік інформації по злочинах, вчинених державними службовцями (в тому числі співробітниками правоохоронних органів), депутатами, іноземними громадянами та облік інформації по фактах корупційних діянь з боку посадових осіб органів ДПС та суб'єктів підприємницької діяльності.

2. *Журнал обліку заяв і повідомлень про злочини*

У цьому журналі ведеться облік заяв і повідомлень (рапортів) про злочини, у тому числі виявлені під час розслідування кримінальних справ, і матеріалів дослідних перевірок, розподілу їх між слідчими, результатів їх розгляду.

3. *Плани роботи підрозділу*

У наряді збираються поточні та перспективні плани роботи слідчого підрозділу, а також документи, що свідчать про виконання планових завдань (аналізи, зведення, узагальнення, протоколи оперативних нарад тощо).

4. *Документи з питань службових перевірок працівників податкових органів, проведених працівниками слідчого підрозділу*

У наряді збираються копії висновків по фактах незаконних затримань, арештів, притягнень громадян до кримінальної відповідальності, закриття справ за реабілітуючими підставами, матеріали перевірок повідомлень про порушення прав громадян при провадженні досудового слідства, дисциплінарних проваджень, документи реагування.

5. *Журнал обліку відправленої /та врученої/ кореспонденції*

У журналі ведеться облік кореспонденції, що надійшла для розгляду у слідчий підрозділ, відправленої із слідчого підрозділу, а також облік доручень

слідчих оперативним і працівникам, що проводять ревізії.

6. Наряд загального контролю та статистики

У цьому наряді формуються контрольно-наглядові провадження у справах з порушеннями процесуальними строками, повернутих на додаткове розслідування, що потребують особливого контролю у зв'язку із складністю, актуальністю та інше.

Крім того, у наряді збираються копії статистичних звітів про результати роботи слідчого підрозділу за звітний період і кожного слідчого, зокрема; інформаційні повідомлення на адресу вищих органів.

7. Документи про стан профілактичної діяльності слідчих підрозділів ПМ

У наряді збираються копії подань, відповідей на них, тексти профілактичних виступів, ведеться поіменний облік профілактичної діяльності кожного слідчого працівника підрозділу.

У наряді також підшиваються узагальнення щодо здійснення профілактичної діяльності та матеріали про притягнення до адміністративної відповідальності винних у створенні умов, що сприяли вчиненню злочинів.

8. Протоколи оперативних нарад

У журналі ведеться облік та протоколи оперативних нарад за участю особового складу слідчих підрозділів, заслуховувань членів слідчо-оперативних груп (СОГ) у кримінальних справах та засідань атестаційних комісій.

9. Журнал обліку затриманих та заарештованих осіб

У журналі відображаються відомості про час затримання (арешту) осіб за підозрою у вчиненні злочину (обвинувачених) та подальше рішення щодо затриманих (заарештованих) у процесі розслідування кримінальної справи.

10. Документи про результати розгляду судами кримінальних справ (копії вироків, довідки, акти)

У наряді збираються довідки про результати розгляду справ у судах, копії вироків суду, довідки, узагальнення про стан розгляду справ у судах та інші матеріали, що відносяться до розгляду справ у судах.

11. Директивний наряд

У наряді накопичуються документи нормативного характеру, вказівки вищих органів, матеріали перевірок слідчого підрозділу, листування з іншими державними і правоохоронними органами.

Ведення зазначених нарядів є обов'язковим у кожному слідчому підрозділі ПМ. Також у слідчому підрозділі можуть формуватися інші наряди-накопичувачі, не передбачені наведеним вище переліком, які забезпечать належний рівень обліку та контролю.

Методична, аналітична, інформаційна робота. Зазначені напрями роботи у слідчих підрозділах ПМ здійснюють:

1) контрольно-методичні та інформаційно-аналітичні відділи Слідчого управління ПМ;

2) контрольно-методичні відділення слідчих відділів ПМ ДПА в регіонах;

3) особисто керівники слідчих підрозділів ПМ.

Керівники слідчих підрозділів ПМ у межах своїх повноважень аналізують

організацію та результати діяльності органів досудового слідства, і на підставі аналізів розробляють і реалізують заходи щодо:

- 1) підвищення якості досудового слідства;
- 2) забезпечення реалізації прав та законних інтересів громадян, належного розгляду заяв і звернень громадян;
- 3) визначають шляхи усунення причин та умов, які сприяли вчиненню злочинів;
- 4) організовують роботу із забезпечення відшкодування завданих злочинами матеріальних збитків, удосконалення організації діяльності слідчих.

Аналітична робота передбачає:

- 1) організацію збору даних, їх обробку і узагальнення;
- 2) комплексне вивчення стану оперативної обстановки, результатів діяльності слідчих підрозділів;
- 3) розроблення і вжиття заходів, спрямованих на усунення причин, недоліків та вирішення наявних проблем, а також вивчення доцільності використання з цією метою конкретних форм і методів впливу на проблемну ситуацію.

Статистична робота слідчих підрозділів ПМ¹ здійснюється шляхом її реєстрації за спеціальними програмами, розробленими на основі статистичної методології, тобто сукупності науково обґрунтованих способів, правил і методів статистичного вивчення процесів, які встановлюють порядок збирання, опрацювання і аналізу інформації.

Сутність статистичної роботи полягає у відображенні результатів розслідування кримінальних справ та їх руху шляхом заповнення відповідних обліково-статистичних документів, карток і формуванні державної статистичної звітності про результати роботи слідчих підрозділів ПМ. Статистичні дані використовуються для складання аналізів і узагальнень з метою вивчення результатів роботи, негативних тенденцій та визначення шляхів їх усунення.

Копії статистичних звітів про результати роботи слідчих підрозділів за звітний період, інформаційні повідомлення з цих питань на адресу вищих органів додаються до наряду загального контролю та статистики.

Методична робота в слідчих підрозділах ПМ полягає у наступному:

- підготовка якісних методичних документів з максимально повним відображенням у них необхідної інформації; вивчення та ефективне їх використання в практичній діяльності особовим складом слідчого апарату;
- систематичне виявлення, вивчення та запровадження прогресивних форм

¹ Статистична робота слідчих підрозділів ПМ – планомірний, науково обґрунтований процес збирання офіційної інформації, яка дає кількісну характеристику результатів роботи з розкриття і розслідування злочинів або тих чи інших процесів, що відбуваються під час її проведення.

і методів діяльності слідчих підрозділів ПМ;

– оцінка ефективності оперативних нарад та інших організаційних заходів з мобілізації слідчих працівників на виконання головних завдань, опрацювання конкретних рішень і організація їх виконання.

Документи нормативного характеру, вказівки вищих органів, матеріали перевірок слідчого підрозділу, листування з іншими державними і правоохоронними органами накопичуються в директивному нараді.

СПЕЦІАЛЬНІ (СПЕЦІАЛІЗОВАНІ) ФУНКЦІЇ СЛІДЧИХ ПІДРОЗДІЛІВ ПОДАТКОВОЇ МІЛІЦІЇ

Спеціальні (спеціалізовані) функції є більш конкретизованими для слідчого підрозділу і його працівників (керівників, слідчих) відповідного управлінського рівня за підпорядкуванням. Такі функції визначаються, наприклад, для Слідчого управління ПМ ДПА України, слідчих відділів у регіонах країни, слідчих відділень (груп) у районах, у видовій їх класифікації.

Так, відповідно до Положення про Слідче управління ПМ ДПА України, затвердженого наказом ДПА України від 4 липня 2008 № 449 (далі – Положення про Слідче управління ПМ) до основних *спеціальних (спеціалізованих) функцій Слідчого управління ПМ* віднесені такі їх групи, як:

- контроль за розслідуванням кримінальних справ та організація досудового слідства (п. 2.2.1 Положення про Слідче управління ПМ);
- здійснення досудового слідства у особливо важливих кримінальних справах (п. 2.2.2 Положення про Слідче управління ПМ).

До першої групи основних спеціальних функцій Слідчого управління („контроль за розслідуванням кримінальних справ та організація досудового слідства”) відносять такі функції:

- 1) зональний і лінійний контроль за роботою підпорядкованих слідчих підрозділів;
- 2) організація і проведення перевірок територіальних слідчих підрозділів;
- 3) розгляд обґрунтованості клопотань слідчих територіальних підрозділів про продовження по кримінальних справах строків слідства та утримання обвинувачених під вартою понад 6 місяців;
- 4) підготовка матеріалів для внесення на розгляд Генерального прокурора та його заступників клопотань щодо продовження строків слідства по кримінальних справах та утримання обвинувачених під вартою;
- 5) контроль за своєчасністю дій підлеглих щодо розкриття і запобігання злочинам;
- 6) підготовка і направлення на місця вказівок, виконання яких є обов'язковим, щодо конкретних кримінальних справ;
- 7) контроль за використанням слідчими криміналістичної техніки;
- 8) взаємодія з науково-дослідними установами щодо розробки методик розслідування злочинів, підслідних слідчим ПМ;

9) контроль за дотриманням законності під час порушення кримінальних справ і проведення дізнання по них, а також провадження за протокольною формою досудової підготовки матеріалів;

10) контроль за розслідуванням найбільш складних кримінальних справ, які набули широкого громадського резонансу;

11) проведення нарад, науково-практичних конференцій, семінарів та інших заходів щодо підвищення кваліфікації і професійної майстерності слідчих працівників.

До другої групи основних спеціальних функцій Слідчого управління ПМ („здійснення досудового слідства у особливо важливих кримінальних справах”) відносять такі функції:

1) ведення наглядових справ по резонансних і складних кримінальних справах;

2) координація слідчої роботи щодо кримінальних справ, які мають міжрегіональний характер;

3) надання практичної допомоги у розслідуванні кримінальних справ, що мають міжрегіональний характер;

4) організація взаємодії слідчих під час розслідування кримінальних справ, що мають міжрегіональний характер, з оперативними та іншими службами різних регіонів;

5) взаємодія з прокуратурою, судом, іншими правоохоронними органами з питань розкриття злочинів і розслідування кримінальних справ;

6) здійснення досудового слідства в особливо важливих кримінальних справах про підслідні злочини та злочини, розслідування яких доручено прокурором у порядку, передбаченому кримінально-процесуальним законодавством;

7) створення слідчо-оперативних груп;

8) встановлення причин і умов, що сприяють вчиненню злочинів, підслідних слідчим ПМ, та направлення до відповідного державного органу, громадської організації або посадовій особі подання про вжиття заходів щодо їх усунення;

9) методично-криміналістичне забезпечення провадження по кримінальних справах;

10) здійснення контролю за своєчасністю дій слідчих щодо розкриття і запобігання злочинам;

11) вжиття заходів для найбільш повного, всебічного й об'єктивного провадження досудового слідства у кримінальних справах;

12) перевірка кримінальних справ;

13) надання вказівок слідчим про провадження досудового слідства, притягнення як обвинуваченого, кваліфікацію злочину та обсяг обвинувачення, направлення справи, провадження окремих слідчих дій;

14) передача справи від одного слідчого іншому, доручення розслідування справи кільком слідчим.

ДОПОМІЖНІ (ОБСЛУГОВУЮЧІ) ФУНКЦІЇ СЛІДЧИХ ПІДРОЗДІЛІВ ПОДАТКОВОЇ МІЛІЦІЇ

До допоміжних (обслуговуючих) функцій слідчих підрозділів ПМ можна віднести функції слідчих підрозділів і їх працівників, спрямовані на організаційне забезпечення процесу досудового слідства, але такі, що не пов'язані із безпосереднім розслідуванням кримінальних справ.

За змістом функцій, що входять у зазначену групу, є *внутрішньоорганізаційними (забезпечуючими)*, які виконують у слідчих підрозділах ПМ керівники, слідчі-методисти, помічники слідчого, діловоди.

Наприклад, відповідно до Положення про Слідче управління ПМ до допоміжних (обслуговуючих) функцій Слідчого управління ПМ віднесені такі:

- 1) організація діяльності слідчих підрозділів, аналітичної і методичної роботи та збору статистичних даних (п. 2.2.3 Положення про Слідче управління ПМ);
- 2) забезпечення взаємодії з правоохоронними органами України та інших країн (п. 2.2.4);
- 3) загальне діловодство (п. 2.2.5);
- 4) збереження документів на паперових носіях (п. 2.2.6);
- 5) організація проведення засідань Колегії ДПА України (п. 2.2.7);
- 6) контроль за роботою органів ДПС (п. 2.2.8);
- 7) організація та здійснення організаційно-правових заходів щодо охорони державної таємниці і контроль за їх виконанням у системі органів ДПС (п. 2.2.9);
- 8) забезпечення роботи з органами державної влади (п. 2.2.10);
- 9) інформаційний обмін із зовнішніми організаціями та інформаційне забезпечення органів ДПС (п. 2.2.11);
- 10) інформаційне забезпечення веб-сайту ДПА України та робота з платниками податків у мережі Інтернет (п. 2.2.12);
- 11) модернізація державної податкової служби (п. 2.2.13);
- 12) впровадження системи управління якістю (п. 2.2.14).

Для реалізації допоміжних (організаційно-забезпечуючих) функцій у структурі слідчих підрозділів ПМ створені спеціальні підрозділи – *контрольно-методичні*.

Робота контрольно-методичних підрозділів, відповідно до п. 4.1 Розділу 4 Інструкції з організації діяльності слідчих підрозділів ПМ, спрямована на удосконалення діяльності слідчих підрозділів. Вона здійснюється на засадах обґрунтованості, конкретності і оперативності управлінських рішень. Такі рішення повинні прийматися на підставі вивчення стану слідчої роботи; уміння довести їх до підлеглих і виконавців; контролю за їх фактичною реалізацією; дотримання колегіальності в підготовці рішень; наявності чіткої перспективи в їх роботі; визначення проблем, що потребують вирішення найближчим часом і на перспективу.

Інструкція з організації діяльності слідчих підрозділів ПМ визначає *форми*

роботи контрольно-методичних підрозділів, до яких віднесені такі (п. 4.2 Розділу 4 Інструкції з організації діяльності слідчих підрозділів ПМ):

1) виїзди у відрядження з метою перевірки та надання методичної і практичної допомоги щодо усунення недоліків (п. 4.2.1);

2) підготовка матеріалів для заслуховування на оперативних нарадах звітів керівників слідчих підрозділів про стан слідчої роботи; вжиті організаційні і практичні заходи щодо усунення недоліків і вдосконалення слідчої роботи; покращання взаємодії слідчих з іншими підрозділами органів ДПС (п. 4.2.2);

3) підготовка матеріалів для заслуховування слідчо-оперативних груп, керівників слідчих і оперативних підрозділів про стан розслідування конкретних кримінальних справ (п. 4.2.3);

4) підготовка документів методичного, аналітичного і інформаційного характеру (методичних рекомендацій, довідок, аналізів, інформаційних листів, оглядів, вказівок тощо) (п. 4.2.4).

До основних функцій діяльності контрольно-методичних підрозділів відносять (п. 4.3):

1) щомісячне узагальнення і аналіз показників роботи підпорядкованих слідчих підрозділів (п. 4.3.1);

2) внесення пропозицій начальнику управління (відділу) щодо підвищення ефективності роботи слідчих; усунення наявних недоліків в організації їх роботи; заслуховування начальників підпорядкованих слідчих підрозділів з питань усунення недоліків в організації роботи (п. 4.3.2);

3) підготовка аналітичних матеріалів, інформаційних листів, вказівок, узагальнень, інших документів з питань практики розслідування окремих видів злочинів; застосування норм кримінально-процесуального законодавства; організація роботи слідчих підрозділів (п. 4.3.3);

4) підготовка матеріалів для розгляду на засіданнях колегії та оперативних нарадах керівництва ДПА України, відповідних ДПА (п. 4.3.4);

5) організація через слідчих-методистів роботи слідчих підрозділів на місяць (п. 4.3.5);

6) підготовка матеріалів для проведення семінарів-нарад керівників слідчих підрозділів (п. 4.3.6);

7) проведення службових перевірок за дисциплінарними провадженнями, поданнями прокурора, окремими ухвалами судів, скаргами, заявами громадян, що надійшли до Слідчого управління (відділу) (п. 4.3.6);

8) облік кримінальних справ, які стоять на контролі у Слідчому управлінні та Генеральній прокуратурі України, підготовка і надсилання в установлені строки інформації про стан їх розслідування та прийняті рішення (п. 4.3.8);

9) забезпечення об'єктивного відображення показників слідчої роботи в статистичній звітності (п. 4.3.9);

10) підготовка клопотань про продовження процесуальних строків у кримінальних справах (п. 4.3.10);

11) контроль за розслідуванням кримінальних справ, у яких продовжено процесуальні строки; ведення контрольно-наглядових проваджень у таких

справах (п. 4.3.11);

12) контроль за дотриманням строків тримання обвинувачених під вартою та організацією службових перевірок за фактами порушення процесуальних строків (п. 4.3.12);

13) організація і проведення комплексних перевірок стану службової діяльності підпорядкованих слідчих підрозділів (п. 4.3.13);

14) забезпечення ефективної роботи у відрядженнях з надання практичної і методичної допомоги підпорядкованим слідчим підрозділам (п. 4.3.14);

15) організація щорічного проведення інвентаризації кримінальних справ та службових перевірок у разі виявлення фактів їх втрати (п. 4.3.15);

16) ведення контрольно-наглядових проваджень за лініями роботи та окремими кримінальними справами, які перебувають на контролі у Слідчому управлінні та Генеральній прокуратурі України (п. 4.3.16);

17) аналіз інформації про якісний і кількісний склад слідчих підрозділів та роботу з підбору і розстановки кадрів, дотримання дисципліни і законності серед особового складу підпорядкованих слідчих підрозділів (п. 4.3.17);

18) висвітлення в засобах масової інформації роботи слідчих із розслідування кримінальних справ про злочини, які мають актуальний чи резонансний характер (п. 4.3.18);

19) розгляд звернень громадян з питань, що стосуються слідчої роботи; аналіз причин їх надходження; ужиття невідкладних заходів щодо усунення недоліків (п. 4.3.19).

**Порівняльна таблиця типових функцій
контрольно-методичного відділення та відділення розслідування
кримінальних справ слідчого відділу ПМ ДПА області (регіону)¹**

№ З/п	Функції відділення розслідування кримінальних справ СВ ПМ	Функції контрольно-методичного відділення СВ ПМ
1.	Виявлення матеріалів досліджуваних перевірок про вчинення податкових та інших злочинів, прийняття по них рішень відповідно до ст. 97 КПК України	Методично-криміналістичне забезпечення розслідування кримінальних справ
2.	Здійснення досудового слідства у кримінальних справах про підслідні злочини та злочини, розслідування яких доручено прокурором у порядку, передбаченому кримінально-процесуальним законодавством	
3.	Створення слідчих груп для розслідування кримінальних справ	Ведення методичної, статистичної та аналітичної роботи. Складання і передача до прокуратури

¹ Таблиця складена на підставі норм положень про контрольно-методичне відділення та відділення розслідування кримінальних справ слідчого відділу ПМ ДПА у Волинській області з змістовно-структурного редакційного відповідно до типових функцій.

		Волинської області та Слідчого управління ПМ ДПА України звітів, передбачених нормативними актами
4.	Узгодження дій слідчих з оперативними та іншими службами органів ДПС	Організаційно-методичне забезпечення взаємодії з прокуратурою, судом, іншими правоохоронними органами з питань розслідування кримінальних справ
5.	Надання оперативним працівникам ПМ методичної допомоги в межах своєї компетенції	Проведення занять та інших заходів з підвищення кваліфікації і професійної майстерності слідчих працівників
6.	Вжиття заходів, передбачених кримінально-процесуальним законодавством, для найбільш повного, всебічного і об'єктивного провадження досудового слідства у кримінальних справах з метою притягнення винних до кримінальної відповідальності та відшкодування завданих злочинами збитків	Підготовка інформаційно-аналітичних матеріалів з питань, що входять до компетенції СВ ПМ, для розгляду на засіданнях колегії ДПА області
7.	Підготовка матеріалів для продовження строків слідства по кримінальних справах з утримання обвинувачених під вартою	Участь у діяльності робочих груп, які створюються відповідним розпорядчим документом ДПА для забезпечення виконання робіт, передбачених проектами, відповідно до компетенції слідчого відділу
8.	Підготовка та направлення подань відповідно до ст. 23-1 КПК України у розслідуваних кримінальних справах, з метою усунення причин та умов, що сприяли вчиненню злочинів	Організаційно-методичне забезпечення роботи щодо виявлення причин та умов, що сприяють вчиненню злочинів
9.	Взаємодія з прокуратурою, судом, іншими правоохоронними органами з питань розкриття злочинів та розслідування кримінальних справ	Підготовка, передача до Слідчого управління ПМ ДПА України матеріалів кримінальних справ та виконання слідчими завдань про правову допомогу у кримінальних справах до правоохоронних органів інших держав
10.	Забезпечення охорони державної таємниці під час проведення досудового слідства у конкретних кримінальних справах	Організація роботи щодо забезпечення охорони державної таємниці під час проведення досудового слідства у слідчому відділі
11.	Здійснення супроводження в судах кримінальних справ, що перебували в провадженні	Приймання, реєстрація, ведення обліку документів. Ведення обліку, зберігання та використання документів з грифом „Для службового використання”
12.	Ведення наглядових проваджень у кримінальних справах, що перебувають у провадженні	Організація зберігання та забезпечення збереження документів на паперових носіях
13.		Збір, обробка, вивчення, аналіз, узагальнення аналітичної і методичної інформації на регіональному рівні, що стосується роботи слідчого відділу
14.	Підготовка, передача до Слідчого управління ПМ ДПА України матеріалів	Вивчення слідчої практики. Підготовка довідок, доповідей, проектів рішень та

	кримінальних справ та виконання слідчими звернень про правову допомогу у кримінальних справах до правоохоронних органів інших держав	інших аналітичних матеріалів, які стосуються досудового слідства
15.		Обмін статистичною інформацією з іншими органами ДПС. Обробка вхідної та вихідної кореспонденції
16.	Організація за дорученням керівництва підготовки проєктів документів	Підготовка і надання звітів, облікових і статистичних документів на вимогу слідчих підрозділів вищого рівня
17.	Опратовання та направлення запитів у кримінальних справах до: – ДПА України; – інших органів ДПС; – зовнішніх організацій	Отримання, опрацювання та направлення запитів до: – ДПА України; – інших органів ДПС; – зовнішніх організацій

Перелік функцій, наведений у таблиці, не є вичерпним. Основним критерієм формування функціональної структури слідчих підрозділів є цілеспрямованість функцій на забезпечення виконання конкретних цілей-завдань контрольно-методичного відділення та відділення розслідування кримінальних справ.

1.3.1. Організаційна структура слідчих підрозділів податкової міліції та матеріально-технічне і охоронне забезпечення їх роботи

Відповідно до положень теорії соціального управління „структура” – це зовнішня форма сукупності всіх існуючих елементів соціальної системи (структури слідчих підрозділів ПМ) типів зв’язків, що відображають розподіл між ними *основних, управлінських і забезпечувальних функцій*, які виконуються для реалізації системою свого соціального призначення, існування та розвитку¹.

Ураховуючи наявні знання теорії соціального управління, науковці дають таке визначення поняття „*організаційна структура органів попереднього (досудового) слідства*” – це зафіксована в нормативно-правових актах (законах, наказах, інструкціях, положеннях та ін.) стійка впорядкована сукупність організаційних зв’язків між її елементами, що відображає функціональний, галузевий, об’єктний, територіальний та інший розподіл сукупної колективної праці між ними в управлінських підсистемах таких органів². На думку М. О. Горселова організаційна структура органів досудового слідства – це сукупність слідчих підрозділів і стійких зв’язків між ними, що зумовлені їх побудовою та забезпечують їх цілісність під час виконання завдань щодо всебічного, повного

¹ Валов С. В. Управление органами предварительного следствия в России (теоретические и организационные основы) : дис. ... к-та юр.наук: 12.00.11 / С. В. Валов. – Москва, 2007. – С. 101.

² Там само. – С. 102.

і об'єктивного дослідження обставин у справах про злочини¹.

До характерних ознак організаційної структури слідчих підрозділів в науковій літературі віднесено такі:

- організаційна структура слідчих підрозділів, спрямована на встановлення взаємозв'язків між окремими слідчими підрозділами та їх слідчими;
- визначення завдань, функцій, повноважень і відповідальності слідчих на різних рівнях управління;
- забезпечення координації слідчої діяльності;
- визначення організаційної поведінки слідчих і якості роботи слідчого колективу².

Організаційна структура та штатна чисельність слідчих підрозділів ПМ регіонального рівня затверджується у порядку, встановленому нормативно-правовими актами ДПА України після погодження із Слідчим управлінням ПМ ДПА України (п. 1.7 Розділу 1 Інструкції з організації діяльності слідчих підрозділів ПМ).

До загальної структури слідчих підрозділів ПМ належать (п. 1.2 Розділу 1 Інструкції з організації діяльності слідчих підрозділів ПМ) такі:

- Слідче управління ПМ ДПА України (п. 1.2.1);
- слідчі відділи ПМ відповідних державних податкових адміністрацій в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі (п. 1.2.2);
- слідчі відділення ПМ відповідних ДПІ в районах, містах, районах у містах, міжрайонних, об'єднаних ДПІ та спеціалізованих ДПІ по роботі з великими платниками податків (п. 1.2.3).

Штатна структура керівництва. Слідчі підрозділи ПМ очолюють:

– ДПА України – заступник начальника ПМ – начальник Слідчого управління ПМ;

– ДПА в АР Крим, областях, містах Києві та Севастополі – заступники начальників управлінь ПМ-начальники слідчих відділів ПМ;

– ДПІ в районах, містах, районах у містах, міжрайонних, об'єднаних державних податкових інспекціях та спеціалізованих державних податкових інспекціях по роботі з великими платниками податків за наявності у складі відповідної ДПІ слідчого відділення ПМ – заступники начальників головних відділів ПМ (відділів ПМ) – начальники слідчих відділень ПМ (п. 1.6 Розділу 1 Інструкції з організації діяльності слідчих підрозділів ПМ).

Організаційна структура Слідчого управління ПМ ДПА України. До складу Слідчого управління входять такі структурні підрозділи:

- 1) контрольно-методичний відділ;
- 2) відділ розслідування особливо важливих справ;
- 3) інформаційно-аналітичний відділ;

¹ Горелов М. О. Організаційно-правові основи діяльності слідчих підрозділів ОВС України : автореф дис. ... к-та юр. наук: 12.00.07 / Горелов М. О. – Київ, 2008. – С. 20.

² Там само. – С. 15.

4) відділ міжнародних зв'язків та діловодства (п. 1.3 Положення про Слідче управління ПМ).

Організаційна структура слідчого відділу ПМ регіону (області). До складу слідчого відділу ПМ входять такі структурні підрозділи:

- 1) контрольно-методичне відділення;
- 2) відділення розслідування кримінальних справ.

Штатна структура контрольно-методичного відділення слідчого відділу ПМ регіону (області). Згідно зі штатним розписом у контрольно-методичному відділенні може бути передбачено такі посади:

- 1) заступник начальника СВ – начальник відділення;
- 2) старший слідчий з особливо важливих справ – 2 посади;
- 3) слідчий з особливо важливих справ;
- 4) старший слідчий.

Матеріально-технічне забезпечення роботи слідчих підрозділів податкової міліції, в тому числі транспортом, комп'ютерною та організаційною технікою, засобами зв'язку та протипожежної безпеки здійснюється головами відповідних ДПА. Забезпечення слідчих підрозділів науково-технічними засобами, службовими кабінетами та обладнанням повинно здійснюватися відповідно до табельної належності, затвердженої Наказом ДПА України „Про слідчі підрозділи податкової міліції органів державної податкової служби України” від 12.08.2008 р. № 531.

Охорона службових приміщень слідчих підрозділів, осіб, затриманих за підозрою у вчиненні злочину, привід осіб, що не з'являються за викликами слідчого, а також забезпечення, у разі потреби, охорони слідчих при виконанні окремих слідчих і процесуальних дій відповідно до законодавства здійснюється працівниками спеціальних підрозділів фізичного захисту ПМ.

Питання для самоконтролю до розділу

1. Які основні складові організаційно-управлінської діяльності слідчих підрозділів ПМ?
2. Дайте визначення поняття „організаційна структура органів досудового слідства”.
3. Визначте характерні ознаки організаційної структури слідчих підрозділів ПМ.
4. Дайте визначення поняття „слідчий підрозділ податкової міліції”.
5. У чому полягають основні відмінності між поняттями „слідчий підрозділ податкової міліції” та „слідчий податкової міліції”?
6. Що є об'єктом кримінально-процесуального виду діяльності слідчого ПМ?
8. Дайте поняття „орган досудового слідства”.
9. Що змістовно включає правовий статус слідчого.

10. Визначте основні напрями об'єкту управлінського впливу у слідчих підрозділах ПМ. Коротко надайте характеристику зазначеним напрямам.
11. Дайте визначення поняття „організація розслідування”.
12. Які організаційні рівні слідчої діяльності можна визначити? Дайте коротку характеристику кожному із таких рівнів слідчої діяльності.
13. У чому полягає мета організаційно-управлінської діяльності слідчих підрозділів ПМ?
14. Назвіть групу основних цілей-завдань загальноорганізаційного рівня у діяльності слідчих підрозділів?
15. У чому полягає сутність цілей-завдань слідчих підрозділів ПМ?
16. Назвіть основні цілі-завдання непроцесуального (організаційно-управлінського) напрямку.
17. Які цілі-завдання нормативно-правового забезпечення в організації діяльності слідчих підрозділів ПМ Ви знаєте?
18. Визначте виконавські (безпосередні) цілі-завдання слідчих підрозділів ПМ.
19. Назвіть дві основні групи спеціальних принципів побудови системи управління і здійснення процесу управління.
20. Назвіть основні принципи організації діяльності слідчих підрозділів ПМ, визначені у положеннях Інструкції з організації діяльності слідчих підрозділів ПМ.
21. Визначте основні принципи організації розслідування податкових злочинів.
22. Визначте основні принципи взаємодії слідчих ПМ з органами дізнання.
23. Назвіть види зовнішніх функцій слідчих підрозділів ПМ?
24. Назвіть види внутрішньоорганізаційних функцій слідчих підрозділів ПМ?
25. Назвіть три основних види функцій слідчих підрозділів ПМ та охарактеризуйте їх?
26. У яких видах планів формуються заходи щодо організації слідчої роботи?
27. Які основні заходи визначаються у спільному плані роботи слідчого підрозділу і підрозділу ПМ?
28. Які конкретні заходи формуються у плані слідчого підрозділу ПМ?
29. У чому полягає організація діяльності слідчого ПМ?
30. У яких напрямках діяльності здійснюється організація розслідування у кримінальній справі?
31. Охарактеризуйте загальну функцію керівництва.
32. Яке основне призначення контрольної функції керівництва?
33. Визначте суб'єктів процесуального контролю та їх основні обов'язки?
34. Визначте основні цілі-завдання функцій процесуального контролю?
35. Які види, зміст і порядок ведення в слідчих підрозділах ПМ нарядів.
36. Визначте спеціальні (спеціалізовані) функції Слідчого управління ПМ та охарактеризуйте їх?
37. Які функції слідчих підрозділів ПМ є допоміжними (обслуговуючими),

назвіть їх види і суб'єктів застосування?

38. Які форми роботи контрольно-методичних підрозділів Ви знаєте?

39. Визначте основні функції діяльності контрольно-методичних підрозділів?

40. Дайте визначення поняття „організаційна структура органів досудового слідства” та назвіть характерні ознаки організаційної структури слідчих підрозділів.

41. Які підрозділи входять до організаційної структури Слідчого управління ПМ ДПА України та слідчого відділу ПМ регіону (області)?

42. Визначте, що входить у штатну структуру контрольно-методичного відділення слідчого відділу ПМ регіону (області)?

43. Хто зобов'язаний здійснювати матеріально-технічне забезпечення роботи слідчих підрозділів ПМ?

44. Хто зобов'язаний здійснювати заходи з охорони службових приміщень; слідчих підрозділів; осіб, затриманих за підозрою у вчиненні злочину; привід осіб, що не з'являються за викликами слідчого, а також забезпечення, у разі потреби, охорони слідчих при виконанні окремих слідчих і процесуальних дій відповідно до законодавства?

Перелік тем рефератів до розділу

1. Організаційні засади діяльності слідчих підрозділів ПМ.
2. Організаційна структура слідчих підрозділів ПМ.
3. Організація розслідування кримінальних справ слідчими ПМ.
4. Принципи організації роботи слідчих підрозділів ПМ.
5. Цілі-завдання слідчих підрозділів ПМ.
6. Функції слідчих підрозділів ПМ.
7. Функції організації роботи слідчих підрозділів ПМ.
8. Загальна функція керівництва у діяльності слідчих підрозділів ПМ.
9. Контрольна функція керівництва у діяльності слідчих підрозділів ПМ.
10. Суб'єкти і функції процесуального контролю у слідчих підрозділах ПМ.
11. Спеціальні функції Слідчого управління ПМ ДПА України.
12. Внутрішньоорганізаційні (забезпечуючі) функції у діяльності слідчих підрозділів ПМ.
13. Основні форми та функції діяльності контрольно-методичних підрозділів.

Рекомендована література до розділу

Нормативно-правові акти

Закони України

1. Конституція України : Основний Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 23.07.1996. – № 30. – Ст. 141.

2. Кримінально-процесуальний кодекс України від 28.12.1960, із змінами та доповненнями // Відомості Верховної Ради УРСР. – 12.01.1961. – № 2. – Ст. 15.

3. Про державну податкову службу в Україні : Закон України від 4.12.1990 р. № 509-XII, із змінами і доповненнями // Офіційний Веб-сайт Верховної Ради України.

Підзаконні нормативно-правові акти

1. Про слідчі підрозділи податкової міліції органів державної податкової служби України : Наказ ДПА України від 12.08.2008 р. № 531.

2. Положення про Слідче управління ПМ ДПА України : Наказ ДПА України від 04.07.2008 р. № 449.

3. Порядок організації у Слідчому управлінні ПМ ДПА України контролю за розслідуванням кримінальних справ, що знаходяться в провадженні слідчих податкової міліції органів державної податкової служби : Наказ ДПА України від 11.07.2007 № 425.

Наукова та навчальна література

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / [укл. і голов. ред. В. Т. Бусел.]. – К.; Ірпінь: ВТФ „Перун”, 2007. – 1736 с.

2. Голубев Н. В. Организационно-правовые и тактические аспекты совершенствования следственной деятельности: дис. ... к-та юр.наук: 12.00.09 / Н. В. Голубев. – Санкт-Петербург, 2004. – 181 с.

3. Горелов М. О. Організаційно-правові основи діяльності слідчих підрозділів ОВС України: дис. ... к-та юр.наук: 12.00.07 / М. О. Горелов. – Київ, 2008. – 20 с.

4. Криминалистика: учебник / [ред. Н. П. Яблоков.]. – 3-е изд., перераб. и доп. – М.: Юристъ, 2007. – 781 с.

5. Адміністративне право України. Академічний курс : підруч. : у двох томах. – Т. I. Загальна частина / [ред. колегія : В. Б. Авер'янов (голова)]. – К. : Видавництво „Юридична думка”, 2007. – 592 с.

6. Тертишник В. М. Науково-практичний коментар до Кримінально-процесуального кодексу України. – К. : А.С.К., 2007. – 1056 с.

7. Суд, правоохоронні та правозахисні органи України: навч. посібник / [за ред. В. Маярська]. – Режим доступу: <http://library.biz.ua/6/459.html>

8. Валов С. В. Управление органами предварительного следствия в России (теоретические и организационные основы): дис. ... к-та юр.наук: 12.00.11 / С. В. Валов. – Москва, 2007. – 299 с.

9. Адміністративне право України : підручник / [укл. : Ю. П. Битяк, В. М. Гарашук, О. В. Дяченко та ін.]; за ред. Ю. П. Битяка. – К. : Юрішком Інтер, 2006. – 544 с.

10. Закалюк А. П. Курс сучасної української кримінології : теорія і практика : у 3 кн. / А. П. Закалюк. – К. : Видавничий дім „Ін Юре”, 2007. – Кн. I : Теоретичні засади та історія української кримінологічної науки. – 424 с.

11. Хань Г. А. Теоретичні засади планування та організації розслідування злочинів : дис. ... к-та юр. наук : 12.00.09 / Г. А. Хань. – Харків, 2007. – 221 с.
12. Основи організації діяльності слідчих підрозділів ПМ ДПА України : навчально-методичний посібник / [за загальною редакцією Шкарупи В.К.]. – Ірпінь: Академія ДПС України, 2002. – 237 с.
13. Касьяненко М. М. Організація роботи та управління органами державної податкової служби України : навчальний посібник / [М. М. Касьяненко, М. В. Гринюк, П. В. Цимбал]. – Ірпінь : Академія ДПС України, 2001. – 229 с.
14. Солдатенко О. А. Досудове слідство в Україні : становлення та перспективи розвитку : автореф. дис. канд. юр. наук : 12.00.09 / О. А. Солдатенко. – Київ, 2006. – 19 с.
15. Настільна книга слідчого/ [М.І. Панов, В.Ю. Шепітько, В.О. Коновалова та ін.]. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: Вид.Дім „Ін Юре”, 2007. – 728 с.
16. Каткова А. Г. Правові та організаційні аспекти управління слідчими підрозділами органів внутрішніх справ України : автореф. дис. канд. юр. наук: 12.00.09 / А. Г. Каткова. – Харків, 2003. – 19 с.
17. Великий енциклопедичний юридичний словник / [за ред. акад. НАН України Ю. С. Шемшученка.]. – К. : ТОВ Видавництво „Юридична думка”, 2007. – С. 569.

РОЗДІЛ 2 ПРАВОВІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ ОСНОВИ ДІЯЛЬНОСТІ СЛІДЧИХ ПОДАТКОВОЇ МІЛІЦІЇ

2.1. Правові основи діяльності слідчих податкової міліції

Слідчий – службова особа, яка здійснює слідство. Слідство – розслідування обставин, пов'язаних із злочином ... ; розпитування, дізнання про кого-, що-небудь. **Слідчі органи** – органи, які ведуть попереднє (досудове) розслідування обставин, пов'язаних із злочином¹.

Згідно зі ст. 92 Конституції України організація і діяльність органів дізнання і слідства визначається виключно законами України. Таким чином, Конституція України дізнання та слідство визначає як самостійні види державної діяльності. Виходячи з цього, діяльність оперативних і слідчих підрозділів ПМ з розслідування злочинів у сфері оподаткування, досудове провадження у кримінальних справах – це самостійний вид державної діяльності.

У своїй діяльності слідчі підрозділи ПМ керуються Конституцією України, Законом України „Про державну податкову службу в Україні”, іншими законами України, а також указами Президента України та постановами Верховної Ради України, прийнятими відповідно до Конституції і законів України, актами КМ України, Кримінальним і Кримінально-процесуальним кодексами України, рішеннями Конституційного Суду України, постановами Пленуму та рішеннями Верховного Суду України, міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, наказами та вказівками Генерального прокурора України з питань досудового слідства, рішеннями Колегії ДПА України, наказами, розпорядженнями ДПА України та іншими правовими актами.

В Україні слідчі (старші слідчі, слідчі в особливо важливих справах і старші слідчі в особливо важливих справах) працюють у системі органів прокуратури, безпеки, внутрішніх справ і ПМ.

Тривалий час обговорюється питання про створення єдиного слідчого апарату в Україні. Ця ідея приваблива. У разі її реалізації можна буде встановити єдиний режим розслідування, зникне деякий паралелізм у роботі слідчих прокуратури, органів внутрішніх справ, служби безпеки та ПМ, впорядкується підслідність кримінальних справ. Це дозволить більш широко провести спеціалізацію слідчих, покращити умови їх роботи, більш ефективно використовувати науково-технічні засоби, підвищити принциповість і об'єктивність прокурорського нагляду, покращити взаємозв'язок з

¹ Великий тлумачний словник сучасної української мови / [укл. і голов. ред. В. Т. Бусел]. – К.; Ірпін: ВТФ „Перун”, 2007. – С. 1343.

контролюючими органами. Уніфікується заробітна плата, пенсійне забезпечення слідчих.

Але, як показує нормотворча діяльність, законодавець утримується від створення єдиного слідчого апарату у вигляді слідчого комітету або від іншої структури, яка б об'єднала всі органи досудового слідства в самостійне відомство. Вирішення цієї проблеми потребує широкої експериментальної бази і комплексного дослідження.

На сучасному етапі розвитку суспільства створення слідчого органу за принципом єдності і централізації, особливо в умовах економічної кризи, зростання корумпованості апарату, його мафіозності є недопустимим. У зв'язку з цим необхідно, щоб була альтернатива в слідстві для того, щоб воно не потрапило до одних рук і не було узурповане.

У дореволюційній Росії, у т. ч. в українських губерніях, посаду слідчого ввели в 1860 році, коли провадження досудового слідства перейшло від поліції до *судових слідчих*.

Інститут судових слідчих у Росії існував до грудня 1917 року. В Україні судові слідчі діяли ще протягом 1918 року. Паралельно український радянський уряд у Харкові у січні 1918 року прийняв постанову „Про введення народного суду” і затвердив Положення про революційні трибунали. За цими актами досудове слідство доручалося здійснювати народним суддям і слідчим комісіям революційних трибуналів.

За радянської влади у лютому 1919 року в системі Народного комісаріату юстиції УРСР були введені посади *народних слідчих*, які діяли при судах.

У 1922 році стосовно слідчих встановлюється подвійне підпорядкування: адміністративне – судам і оперативне – прокурорам. Того ж року з'являються посади слідчих у відділі прокуратури Народного комісаріату юстиції.

У 1928 році всі слідчі зосереджуються в прокуратурі, яка до 1958 року офіційно монополізує проведення досудового слідства. Проте з кінця 30-х до середини 50-х років 20 століття відомчими нормативними актами в органах Народного комісаріату внутрішніх справ (НКВС) запроваджуються посади слідчих, діяльність яких немала законодавчого унормування, але знайшла підтримку сталінського режиму, оскільки використовувалась для масових позасудових репресій і зміцнення тоталітарної влади.

За Основами кримінального судочинства Союзу РСР і союзних республік 1958 року та КПК УРСР 1960 року слідчі зосереджувалися в органах прокуратури і державної безпеки. Указом Президії Верховної Ради СРСР від 6 квітня 1963 року посади слідчих були запроваджені в органах внутрішніх справ.

Законом України „Про державну податкову службу в Україні” передбачені посади слідчих ПМ.

Станом на кінець 2009 року в Україні працює близько 10 тисяч слідчих, з них – приблизно 900 працівників слідчих підрозділів ПМ, з яких фактично розслідують кримінальні справи – близько 500 слідчих. Інші, майже 400 працівників – керівний склад слідчих підрозділів ПМ, а також працівники, які

забезпечують контрольні-методичні та статистичні напрями роботи слідства, помічники слідчого, працівники канцелярії тощо.

Щодо освіти працівників слідчих підрозділів ПМ – приблизно 98 % – мають вищу юридичну освіту; 1,5 % – незакінчену вищу освіту; 0,5 % – іншу освіту.

Стаж роботи працівників слідчих підрозділів ПМ орієнтовно: до 1 року – 8 %; від 1 – до 3-х років – 18 %; від 5 і більше років – 74 % слідчих.

Правовий статус слідчого визначений КПК України і Законами „Про міліцію”, „Про державну податкову службу в Україні”, „Про прокуратуру”, „Про Службу безпеки України” та іншими нормативно-правовими актами, у тому числі відомчими.

Порядок призначення на посади у слідчих підрозділів податкової міліції

Порядок призначення працівників слідчих підрозділів ПМ на посаду, їх переміщення і звільнення з посади визначений наказом ДПА України „Про слідчі підрозділи податкової міліції органів ДПС України” від 12.08.2008 р. № 531.

Відповідно до вимог зазначеного наказу, на атестовані посади слідчих ПМ призначаються особи, які мають вищу юридичну освіту, необхідний рівень знань, достатній для здійснення досудового слідства, і прийняли Присягу працівника ПМ. У виключних випадках (лише за згодою Слідчого управління ПМ) дозволяється призначати на посади слідчих осіб, які не мають вищої юридичної освіти.

Слідчі ПМ не можуть належати до будь-якої політичної партії, руху, займатися підприємницькою та іншою діяльністю, яка має на меті отримання прибутку, крім викладацької, наукової чи іншої оплачуваної творчої діяльності.

Спеціальними відомчими наказами визначені вимоги до рівня знань та особистих якостей слідчого в органах безпеки та внутрішніх справ.

Для порівняння – відповідно до Закону України „Про прокуратуру” від 05.11.1991 р. № 1789-ХІІ (із змінами і доповненнями) на посаду слідчого прокуратури може бути призначений громадянин України з вищою юридичною освітою, який має необхідні ділові та моральні якості, досвід роботи за фахом або пройшов стажування строком до одного року.

Аналізуючи викладене, як недолік, необхідно відзначити, що на відміну від слідчих прокуратури в органах безпеки, внутрішніх справ і ПМ вимоги до рівня знань та особистих якостей слідчого встановлені не законом, а підзаконними нормативними актами (спеціальними відомчими наказами).

Залежно від посади та управлінського рівня слідчого підрозділу існує певний порядок призначення на них осіб з-поміж атестованого складу працівників ПМ.

Так, заступник начальника ПМ – начальник Слідчого управління ПМ призначається та звільняється з посади Головою ДПА України за поданням першого заступника Голови – начальника ПМ.

Перший заступник, заступники начальника Слідчого управління ПМ,

начальники структурних підрозділів Слідчого управління ПМ, їх заступники, старші слідчі з особливо важливих справ та інші спеціалісти Слідчого управління ПМ призначаються на посади і звільняються з посад наказами ДПА України за поданням начальника Слідчого управління ПМ в установленому порядку.

Заступники начальників управлінь ПМ – начальники слідчих відділів ПМ призначаються на посади і звільняються з посад Головою ДПА України за поданням голів ДПА в АР Крим, областях, містах Києві та Севастополі за письмовим погодженням із Слідчим управлінням ПМ, або за рішенням першого заступника Голови – начальника ПМ згідно із поданням начальника Слідчого управління ПМ.

Заступники начальників слідчих відділів ПМ, начальники слідчих відділень ПМ призначаються на посади і звільняються з посад головами ДПА в АР Крим, областях, містах Києві та Севастополі за поданням заступників начальників управлінь ПМ – начальників слідчих відділів, після письмового погодження кандидатур у Слідчому управлінні ПМ.

Заступники начальників слідчих відділень, старші слідчі з особливо важливих справ, слідчі з особливо важливих справ, старші слідчі, слідчі, помічники слідчих, інші спеціалісти слідчих відділів, відділень призначаються на посади і звільняються з посад головами ДПА в АР Крим, областях, містах Києві та Севастополі за поданням заступників начальників управлінь ПМ-начальників слідчих відділів ПМ.

Працівники слідчих відділів і відділень, які призначаються вперше на посади до слідчих підрозділів ПМ органів ДПС України, призначаються на посади головою відповідної ДПА за поданням начальників слідчих відділів відповідних регіональних ДПА після письмового погодження з начальником Слідчого управління ПМ.

На посади слідчих контрольно-методичних підрозділів Слідчого управління ПМ, слідчого відділу ПМ призначаються працівники підрозділів досудового слідства, які мають вищу юридичну освіту, стаж практичної роботи в слідстві не менше 2 років, виявили організаторські здібності, професійну придатність до виконання функцій з надання практичної і методичної допомоги в організації досудового слідства. У виключних випадках (за погодженням із Слідчим управлінням ПМ) на ці посади дозволяється призначати слідчих без стажу практичної роботи за фахом.

2.2. Повноваження слідчого податкової міліції при взаємодії з органом дізнання та іншими підрозділами державної податкової служби

Слідчий ПМ має статус службової особи, яка займає відповідальне становище в системі правоохоронних органів і наділена спеціальними, лише їй притаманними повноваженнями в кримінальному судочинстві.

Процесуальна діяльність слідчого визначається Конституцією України,

КПК України, іншими нормативно-правовими актами України, чинними міжнародними договорами, які регулюють діяльність органів досудового слідства.

Обов'язки слідчого податкової міліції

Відповідно до п. 4 Розділу 1 Інструкції з організації діяльності слідчих підрозділів ІІМ при виконанні своїх службових обов'язків слідчий зобов'язаний:

1) дотримуватися вимог Конституції та законів України при розслідуванні кримінальних справ, перевірці заяв і повідомлень про злочини;

2) забезпечувати повне, всебічне та об'єктивне розслідування кримінальних справ у межах установлених законом строків;

3) забезпечувати реалізацію в повному обсязі прав і законних інтересів усіх суб'єктів кримінального судочинства;

4) не розголошувати відомості, що становлять державну чи іншу таємницю, що охороняється законом, відомості про особисте життя громадян та інші відомості, здобуті при розслідуванні справ;

5) не допускати вчинків і будь-яких дій, що ганьблять звання слідчого і можуть викликати сумнів у його об'єктивності та неупередженості;

6) за наявності підстав, передбачених кримінально-процесуальним законодавством України, звертатися до прокурора і керівника слідчого підрозділу із заявою про усунення себе від провадження досудового слідства у справі;

7) вести контрольньо-наглядові провадження у кримінальних справах, які перебувають у нього в провадженні (контрольно-наглядові провадження зберігаються слідчим один рік з моменту винесення остаточного рішення по справі або набрання вироком законної сили).

Рішення суду, письмові вказівки прокурора і начальника слідчого підрозділу, надані в межах їх компетенції і в установленій законом формі, є обов'язковими для виконання слідчим.

Якщо слідчий не погоджується з рішенням керівника слідчого органу в передбачених законом випадках, подає справу зі своїми запереченнями прокурору, який здійснює нагляд за слідством, а якщо не погоджується з рішенням прокурора – надсилає справу із своїми запереченнями вищому прокуророві.

Права слідчого податкової міліції

Слідчий наділяється владними повноваженнями, необхідними для здійснення досудового слідства, і має право:

1) вимагати від представників установ, організацій, підприємств (незалежно від форм їх власності і відомчої належності), посадових і фізичних осіб у встановленому законом порядку надавати йому необхідні документи, речі та інші предмети, що стосуються розгляду заяви чи повідомлення про злочин або розслідування кримінальних справ, які перебувають у його провадженні;

2) у встановленому законом порядку викликати для участі в проведенні слідчих дій як свідків, потерпілих, підозрюваних, обвинувачених та інших суб'єктів кримінального судочинства всіх без винятку громадян, у тому числі посадових осіб, незалежно від їх службового стану і статусу;

3) використовувати допомогу громадськості для розслідування злочинів, установлення місця перебування підозрюваних (обвинувачених), виявлення причин і умов, які сприяли вчиненню злочинів, та їх усунення;

4) на підставі письмового запиту одержувати від підприємств, установ і організацій, незалежно від форм власності, об'єднань і фізичних осіб відомості, необхідні для перевірки заяв і повідомлень про злочини та в кримінальних справах, які перебувають у його провадженні;

5) давати органам дізнання доручення і вказівки щодо проведення розшукових і слідчих дій, сприяння в провадженні окремих слідчих дій;

6) за посвідченням, що підтверджує займану посаду, безперешкодно входити в установи, підприємства, організації (незалежно від форм їх власності), міністерства, інші органи виконавчої влади; відповідно до чинного законодавства мати доступ до документів і матеріалів, необхідних для перевірки заяв і повідомлень про злочини чи розслідування кримінальних справ, що перебувають у його провадженні;

7) при розслідуванні злочинів, у невідкладних випадках, безперешкодно і безоплатно користуватися засобами зв'язку і автотранспортом, що належать підприємствам, установам, організаціям, незалежно від форми власності, та фізичним особам;

8) у межах та в порядку, визначених законодавчими актами України, збирати необхідні для розслідування кримінальних справ відомості про осіб без попередньої згоди на те останніх;

9) вносити обов'язкові для розгляду подання відповідним державним органам, громадським об'єднанням, організаціям, підприємствам, установам і посадовим особам про необхідність усунення причин та умов, що сприяють учиненню злочинів;

10) використовувати засоби масової інформації для інформування населення про вчинений злочин з метою привернення уваги громадськості до його розкриття;

11) у справах, в яких досудове слідство є обов'язковим, у межах визначеної законодавством підслідності, у будь-який момент приступити до провадження досудового слідства, не чекаючи виконання в повному обсязі органами дізнання дій, передбачених Кримінально-процесуальним кодексом.

При провадженні досудового слідства всі рішення про спрямування слідства і про провадження слідчих дій слідчий приймає самостійно, за винятком випадків, коли законом передбачено одержання вмотивованого рішення суду, санкції або згоди прокурора, і несе повну відповідальність за їх законне і своєчасне виконання.

Вимоги слідчого, його окремі доручення, дані відповідно до чинного законодавства, є обов'язковими для виконання всіма службовими особами підрозділів органів ДПС України. Невиконання ними процесуальних рішень

або законних вимог слідчого, перешкоджання його діяльності в розслідуванні кримінальних справ тягне за собою відповідальність, передбачену чинним законодавством України.

Письмові доручення слідчих органу дізнання про виконання оперативно-розшукових або слідчих дій є обов'язковими і підлягають виконанню в десятиденний строк.

Слідчі користуються правом невідкладного прийому службовими особами органів ДПС для розгляду питань, віднесених до їх компетенції і пов'язаних із розслідуванням кримінальних справ чи перевіркою заяв і повідомлень про вчинені злочини.

Порушення таємниці слідства тягне за собою відповідальність згідно з чинним законодавством.

Взаємодія слідчого податкової міліції з оперативними підрозділами ПМ як органом дізнання

Аналізуючи діяльність слідчих ПМ, необхідно розглянути питання взаємодії слідчого з органом дізнання – оперативними підрозділами ПМ та підрозділами органу ДПС, в структурі якого працює слідчий.

Відповідно до п. 5 Розділу 2 Інструкції з організації діяльності слідчих підрозділів ПМ *основними завданнями взаємодії слідчих з органами дізнання є:*

- попередження, розкриття і розслідування злочинів;
- притягнення до встановленої законом відповідальності осіб, що їх учинили;
- забезпечення відшкодування заподіяної злочинами шкоди та
- відновлення інших порушених прав та інтересів громадян.

Відповідальність за належну організацію взаємодії слідчих підрозділів з іншими підрозділами органів ДПС у розкритті та розслідуванні злочинів покладається на першого заступника голови – начальника Управління ПМ (УПМ) і начальника слідчого підрозділу.

Повноваження начальника слідчого підрозділу податкової міліції

Начальник слідчого підрозділу при розгляді заяв і повідомлень про злочини, а також при їх перевірці в порядку, передбаченому КПК України, зобов'язаний:

- 1) вивчати зібрані органом дізнання матеріали дослідчої перевірки. Організовувати роботу з усунення недоліків, допущених під час дослідчої перевірки, якісного документування протиправних дій. У разі неяснісно зібраних органом дізнання матеріалів повертати їх начальнику ПМ, головного відділу ПМ (відділу ПМ), з конкретними письмовими вказівками щодо усунення недоліків;
- 2) за відсутності ознак злочину повертати матеріали дослідчих перевірок органу дізнання для прийняття рішення згідно з чинним законодавством разом з відповідними вказівками і висновками;
- 3) не рідше одного разу на квартал узагальнювати проблемні питання, які виникають при проведенні дослідчих перевірок, виявлені при цьому недоліки

щодо їх організації і виносити їх на розгляд оперативної наради за участю начальника управління ПМ, головного відділу ПМ (відділу ПМ);

4) здійснювати контроль за своєчасним і в установлені законом строки розглядом заяв і повідомлень про злочини слідчими, а також законністю прийняття рішень по заявах та повідомленнях;

5) у разі порушення слідчими встановлених законом строків розгляду заяв і повідомлень організовувати проведення службових перевірок і, у межах своєї компетенції, реагувати щодо винних або подавати клопотання про вжиття заходів дисциплінарного впливу.

У межах взаємодії з слідчими підрозділами, начальних управління ПМ, головного відділу ПМ (відділу ПМ) зобов'язаний:

1) погоджувати з начальником слідчого підрозділу прийняття рішення органом дізнання за матеріалами дослідних перевірок про порушення кримінальних справ про тяжкі та особливо тяжкі злочини, підслідні слідчим ПМ, та організовувати якісне проведення невідкладних слідчих дій у максимально стислі строки;

2) не допускати порушення органом дізнання кримінальних справ про умисне ухилення від сплати податків, зборів та інших обов'язкових платежів, коли в матеріалах дослідних перевірок відсутні акти документальних перевірок та ревізій, пояснення посадових і матеріально відповідальних осіб щодо встановлених порушень фінансово-господарської діяльності та оригіналів документів, що підтверджують факти викритих порушень закону. Також не повинні допускати порушення кримінальних справ за фактами вчинення інших злочинів у сфері господарської діяльності, викриття і розслідування яких потребує необхідних документів бухгалтерського та податкового обліку, попередніх висновків спеціалістів тощо.

Начальник підрозділу ПМ і начальник слідчого підрозділу зобов'язані особисто вивчати матеріали порушених органом дізнання кримінальних справ про злочини у сфері економіки, оцінювати повноту і достовірність зібраних доказів.

За кожним фактом необгрунтованого порушення органом дізнання кримінальної справи про злочини у сфері господарської діяльності, що призвело в подальшому до їх закриття за реабілітуючими підставами, організовувати службові перевірки. Одночасно вирішувати питання про застосування заходів відповідальності до винних осіб.

Для розслідування кримінальних справ і забезпечення постійної взаємодії слідчих, працівників оперативних, інших підрозділів у розкритті та розслідуванні злочинів створювати слідчо-оперативні групи (далі – СОГ).

Створення СОГ здійснюється за спільним рішенням начальників підрозділу ПМ і слідчого підрозділу. При цьому керівником слідчо-оперативної групи є слідчий або керівник слідчого підрозділу, у провадженні якого перебуває кримінальна справа. Підставою для діяльності СОГ є наказ або розпорядження керівника ПМ.

Для розкриття і розслідування міжрегіональних злочинів, які скоєні на

території декількох областей, наказами керівництва ДПА України створюються міжрегіональні СОГ. Контроль за їх роботою покладається на керівництво Слідчого управління ПМ або слідчого відділу, на території якого вчинено найбільшу кількість злочинів.

Обов'язки начальників управлінь ПМ, головних відділів ПМ (відділів ПМ) при виконанні доручень слідчих податкової міліції

Контроль за виконанням органом дізнання доручень слідчих у кримінальних справах покладається на начальників управлінь ПМ, головних відділів ПМ (відділів ПМ), які зобов'язані:

1) щотижня узагальнювати стан виконання органом дізнання доручень слідчих у кримінальних справах, вживати заходів для усунення недоліків, якісного виконання органом дізнання слідчих дій і оперативно-розшукових заходів у кримінальних справах за дорученнями слідчих;

2) здійснювати контроль за негайною передачею у встановленому порядку органом дізнання слідчим відомостей і матеріалів, які одержані при проведенні оперативно-розшукових заходів, а також якісним у десятиденний термін виконанням працівниками органу дізнання доручень слідчих. У разі, коли не можна своєчасного їх виконати, питання про продовження строку необхідно погоджувати зі слідчими;

3) з метою скорочення листування в органах ПМ організовувати виконання завдань слідчих, не пов'язаних із проведенням слідчих дій, за їх усними запитами;

4) забезпечувати отримання довідок, актів досліджень і ревізій, висновків експертиз, інших документів, необхідність у яких виникає під час слідства, працівниками органу дізнання.

Оперативне супроводження розслідування кримінальних справ як форма взаємодії оперативних і слідчих підрозділів податкової міліції

Оперативне супроводження розслідування кримінальних справ – це одна із форм взаємодії оперативних і слідчих підрозділів під час досудового розслідування кримінальної справи.

Під час оперативного супроводження розслідування злочинів вирішуються такі завдання:

- установлюються особи, що підлягають притягненню до кримінальної відповідальності за порушеними кримінальними справами;

- установлюються раніше невідомі органам слідства додаткові факти (епізоди) злочинної діяльності підозрюваних і обвинувачених за конкретними кримінальними справами, а також інші особи, що вчинили злочини;

- відшукуються та збираються докази, інша інформація, використання яких може бути джерелом для отримання нових фактичних даних про обставини вчинення злочину або для опрацювання слідчих і оперативних версій, забезпечується збереження цих доказів та інформації;

- перевіряється відношення отриманих під час оперативно-розшукової діяльності даних до події, що розслідується;

- з'ясовуються наміри обвинувачених, підозрюваних та інших зацікавлених осіб для нейтралізації протидії в розслідуванні вчинених злочинів;

- для використання при проведенні слідчих дій збираються дані, що характеризують особу обвинуваченого, підозрюваного, соціально-психологічні стосунки в злочинних формуваннях;

- здійснюється постійний оперативний контроль за підозрюваним, обвинуваченим з метою запобігання вчиненню ними нових злочинів або припинення наміру переховатися від слідства і суду;

- здійснюється розшук осіб, що переховуються, майна, цінностей, знарядь злочину;
- забезпечується протидія обвинуваченим, їх родичам, іншим особам у їх намаганні відірватися від слідства, потерпілих з метою змінити їх показання, отримані під час розслідування, організовується інша робота згідно із Законом України „Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві”.

Орган дізнання, який отримав оперативно-розшуковим шляхом інформацію у справі про злочин, що розслідується слідчим, або про інші факти злочинної діяльності підозрюваних (обвинувачених) у цій само справі, повинний своєчасно ознайомлювати з нею слідчого та вживати заходів щодо виключення розголошення джерел і засобів її одержання.

Слідчий повинний забезпечити об'єктивну перевірку та реалізацію цієї інформації під час розслідування справи і несе відповідальність за розголошення джерел і засобів її одержання.

З метою організаційного забезпечення роботи слідчих ПМ, керівник органу ДПС вживає заходів щодо:

- припинення будь-якого втручання в процесуальну діяльність слідчих з боку осіб, не уповноважених на те законом, недопущення без відома та доручень слідчих у справах, що перебувають у їх провадженні, проведення слідчих дій іншими працівниками правоохоронних органів;

- недопущення відволікання слідчих на виконання доручень, не пов'язаних з безпосереднім розслідуванням злочинів. На період проведення масових заходів за участю всього особового складу органів і підрозділів податкової служби, за погодженням з начальником слідчого підрозділу, забезпечення використання слідчих тільки для роботи з розслідування кримінальних справ або в складі слідчо-оперативних груп;

- забезпечення слідчих додатковими службовими приміщеннями, телефонами, іншими засобами зв'язку, організаційною, комп'ютерною та криміналістичною технікою та транспортом для виїзду на місця подій і проведення інших слідчих дій, виконання друкарських робіт та розмноження документів під час розслідування кримінальних справ;

- закріплення за слідчим підрозділом автомобілів у межах табельної належності, організувавши їх управління паливом, технічне обслуговування;

- забезпечення слідчого підрозділу в достатній кількості металевими шафами для зберігання кримінальних справ, папером і канцелярськими приладами, іншими засобами згідно з нормами табельної належності;

- вжиття необхідних заходів для забезпечення слідчих житлом і квартирними телефонами;
- забезпечення своєчасної оплати за проведені судові експертизи в кримінальних справах, що перебувають у провадженні слідчих;
- організації в обов'язковому порядку інвентаризації кримінальних справ при зміні керівника слідчого підрозділу зі складенням відповідного акта;
- розгляду на оперативних нарадах питання про стан взаємодії слідчих та оперативних підрозділів управління ПМ у розкритті і розслідуванні злочинів, вжиття заходів для покращання цієї роботи.

Крім того, слідчі підрозділи ПМ при здійсненні своїх повноважень відповідно до чинного законодавства України взаємодіють з міністерствами, іншими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, державними установами, громадськими організаціями і об'єднаннями, а також відповідно до чинних міжнародних договорів з правоохоронними та судовими органами іноземних держав.

2.3. Організаційно-правове забезпечення процесуальної самостійності слідчого податкової міліції при розслідуванні злочинів

Слідчі підрозділи ПМ здійснюють свої повноваження згідно з чинним кримінально-процесуальним законодавством.

Слідчий ПМ є процесуально самостійним суб'єктом кримінального процесу.

Сутність кримінально-процесуальної самостійності слідчого податкової міліції при розслідуванні кримінальних справ виявляється у особливостях правового статусу слідчого.

Ніхто, крім суду, прокурора, безпосереднього начальника слідчого підрозділу та вищих керівників слідчих підрозділів, їх заступників, які діють у межах повноважень, визначених КПК України, не може витребувати у слідчого кримінальну справу для перевірки стану розслідування, вивчення і дачі в ній вказівок, визначення кваліфікації злочину чи в будь-який інший спосіб втручання в його процесуальну діяльність. Слідчий не зобов'язаний давати пояснення щодо суті закінчених ним справ або справ, які перебували у його провадженні, а також давати їх будь-кому для ознайомлення тільки у випадках і в порядку, передбачених законом.

Перевірки стану розслідування справ і результатів діяльності слідчих підрозділів можуть проводитися лише співробітниками вищих слідчих підрозділів у межах їх повноважень.

Втручання в процесуальну діяльність слідчих неприпустиме і тягне за собою відповідальність, передбачену законодавством України.

Процесуальна самостійність і незалежність слідчого забезпечується:

- ~ установленим порядком його призначення, притягнення до дисциплінарної відповідальності та звільнення з посади;

- передбаченою законом процедурою досудового слідства;
- заборонаю під загрозою відповідальності втручання в процесуальну діяльність слідчих осіб, які не мають на те повноважень;
- створенням необхідних організаційно-технічних та інформаційних умов для діяльності слідчих.

Гарантії процесуальної незалежності слідчого, включаючи заходи щодо його правового захисту, передбачені кримінально-процесуальним законодавством, поширюються на всіх слідчих ПМ органів ДПС України і не можуть бути скасовані чи обмежені іншими актами ДПА України.

Кримінально-процесуальну самостійність слідчого ПМ можна розуміти як одну з передумов успішного виконання завдань, що стоять перед досудовим слідством.

Однак гарантії процесуальної самостійності та незалежності слідчого не завжди відповідно забезпечені.

Так, з одного боку, слідчий самостійно приймає рішення щодо: затримання підозрюваного; притягнення особи як обвинуваченого; обрання запобіжного заходу; визнання особи потерпілим, цивільним позивачем, цивільним відповідачем, допуску до участі у справі представників і призначення захисників; накладення арешту на майно; застосування заходів безпеки щодо осіб, які беруть участь у справі; зупинення чи відновлення досудового слідства тощо (ст. 47, 49, 50, 51, 52, 52-1, 115, 126, 148, 206 КПК України та інші).

Він же самостійно оцінює докази й приймає рішення про закінчення досудового слідства з направленням справи до суду або її закриття за наявності передбачених у законі реабілітуючих підстав (ст. 67, 214, 218, 224 КПК України).

А з іншого, проблема недосконалості правового статусу слідчого гостро проявляється, наприклад, у правовідносинах учасників процесу при затриманні підозрюваного.

Виходячи з норм КПК України, рішення про затримання особи слідчий приймає самостійно і несе повну відповідальність за законність і своєчасність проведення цієї процесуальної дії (ст. 114 УПК України). Протягом 72 годин після затримання слідчий доставляє затриманого до судді з поданням, складеним згідно з вимогами ст. 165-2 КПК України, про обрання йому запобіжного заходу у вигляді взяття під варту.

Нібито все зрозуміло: рішення про затримання приймає слідчий, рішення про взяття підозрюваного під варту приймає суддя, виносячи відповідну постанову.

Але є проміжна ланка між цими рішеннями – позиція прокурора. Подання слідчого про обрання запобіжного заходу у вигляді взяття під варту необхідно узгодити з прокурором (на практиці – до фактичного доставляння затриманого до суду для вирішення питання про його арешт), матеріали кримінальної справи надають прокурору для отримання його згоди.

Проблема у тому, як діяти слідчому в ситуації, коли прокурор не погоджується підписати подання до суду про обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою. Закон не містить пояснень щодо цього. Таким

чином, слідчий обмежений у можливостях відстоювати свої права, адже вони фактично належно не захищені законом. При наявній процесуальній самостійності, слідчий як суб'єкт кримінального процесу фактично залишається не захищеним.

Науковці неодноразово піднімали питання щодо надання слідчому статусу недоторканності. Так, В.М.Тертишник обґрунтовано пропонує, щоб „притягнення до кримінальної відповідальності слідчого було можливе тільки з дозволу Верховної Ради України за поданням Генерального прокурора України; заборонялося будь-яке прослуховування телефонних розмов слідчих у зв'язку з перевіркою їх діяльності без дозволу Апеляційного суду України, а кримінальну справу проти слідчого допускалося порушувати тільки прокурором області чи прокурором відповідного або вишого рівня”¹. Ці пропозиції були прийняті законодавцями в розглянутому Верховною Радою України проекті закону „Про статус слідчого”. Але даний проект так і не став законом. Отже, незалежність і процесуальна самостійність слідчого залишаються декларативними.

Усі слідчі мають однакові процесуальні права та обов'язки і здійснюють посадові слідство в однаковому порядку.

Діяльність по розслідуванню злочинів специфічна. Вона урегульована кримінально-процесуальним законодавством і, по суті, не є управлінською діяльністю. Її не можна віднести ні до законодавчої, ні до діяльності по відправленню правосуддя, ні до прокурорського нагляду, хоча розслідування кримінальних справ ґрунтується на законі і має певне відношення до роботи судів і прокуратури. Слідча діяльність провадиться в перселективі для суду і має попередній (досудовий) характер, тому що передусь відправленню правосуддя і винесенню судового вироку. Проте органи слідства не можна категорично розглядати як допоміжні органи правосуддя, бо при розслідуванні злочинів приймаються самостійні рішення.

Слідчий має право: порушувати кримінальну справу або відмовляти в її порушенні, викликати осіб для пояснень, допитів, експертних висновків; призначати експертизи, проводити допити, огляди та інші слідчі дії; визначати, які процесуальні дії та розшукові заходи і в якому порядку потрібно провести; вимагати від осіб пред'явлення необхідних у справі предметів і документів; вимагати проведення ревізій та перевірок; вирішувати питання про використання у розслідуванні науково-технічних засобів, а також про залучення перекладачів, спеціалістів і представників громадськості; давати органам дізнання доручення і вказівки щодо проведення слідчих та розшукових дій і вимагати від них допомоги під час провадження окремих слідчих дій (ст. 66, 114, 127, 128, 128-1 КПК України).

Постанови слідчого, винесені відповідно до закону у кримінальній справі, яка перебуває у його провадженні, є обов'язковими для виконання усіма установами, підприємствами, посадовими особами та громадянами. Виконання

¹ Тертишник В. Удосконалення процесуального статусу слідчого : старі та нові проблеми // Вісник прокуратури. – 2002. – № 1. – с. 38–44.

рішень слідчого спирається на державний примус. Наприклад, злісне ухилення свідка, потерпілого, експерта, перекладача від явки до слідчого, залишення посадовою особою подання слідчого без розгляду тягнуть накладення штрафу у розмірі до восьми неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, передбаченому чинним Кодексом України про адміністративні правопорушення (ст. 185-4, 185-6 КУАП).

Підвищення кримінально-процесуальної самостійності слідчого відноситься до складної соціально-правової проблеми, що тісно пов'язана з відповідальністю, правами та обов'язками. Не можна користуватися тільки правами, забувати про свої обов'язки і те, що за їх невиконання настає відповідальність, а часто і конкретне покарання.

За розслідування злочину, проведене неалежним чином, невиконання своїх обов'язків слідчий несе відповідальність. Але для того щоб слідчий мав можливість успішно вирішувати поставлені перед ним завдання, він повинний мати достатню кримінально-процесуальну самостійність і незалежність.

2.4. Організація діяльності слідчого податкової міліції із виявлення причин і умов, які сприяли вчиненню злочину

Виявлення причин і умов, які сприяли вчиненню злочину, – це один із важливих елементів системи взаємопов'язаних між собою засобів боротьби зі злочинністю.

Причини і умови, які сприяли вчиненню злочинів у сфері оподаткування можуть виявлятися:

- ревізійними підрозділами ДПС під час проведення перевірок дотримання податкового та валютного законодавства суб'єктами господарювання;
- працівниками оперативних підрозділів ПМ під час перевірок заяв (повідомлень) про злочини, які проводяться відповідно до вимог ст. 97 КПК України;
- слідчими ПМ при провадженні досудового слідства у кримінальних справах;
- судом – під час судового розгляду кримінальних справ.

Розглянемо основні напрями діяльності слідчого ПМ з виявлення причин і умов, які сприяли вчиненню злочинів у сфері оподаткування.

Закон зобов'язує слідчого ПМ:

- 1) вжити всіх передбачених законом заходів для всебічного, повного і об'єктивного дослідження обставин кримінальної справи, яка перебуває в його провадженні (ч. 1 ст. 22 КПК України);
- 2) при провадженні досудового слідства у кримінальній справі виявити причини і умови, які сприяли вчиненню злочину (ст. 23 КПК України);
- 3) встановивши причини і умови, що сприяли вчиненню злочину, внести у відповідний державний орган, громадську організацію або посадовій особі

подання про вжиття заходів для усунення цих причин і умов (ч. 1 ст. 23-1 КПК України);

4) якщо під час дізнання, досудового слідства або перевірки, що проводилася на підставах, передбачених ст. 97 КПК України, встановлено, що в діянні особи, яка притягується до кримінальної відповідальності, чи в діяннях інших осіб є ознаки дисциплінарного правопорушення або ці особи повинні бути згідно з чинним законодавством притягнуті до матеріальної відповідальності, порушити в поданні питання про притягнення цих осіб до дисциплінарної або матеріальної відповідальності;

5) у разі залишення посадовою особою подання без розгляду вжити заходів, передбачених статтями 254-257 КУпАП, тобто, будучи особою, яка має право складати протоколи про адміністративні правопорушення (ст. 255 КУпАП), скласти протокол (ст. 254 КУпАП) відповідного змісту (ст. 256 КУпАП) та надіслати його до суду (ст. 257 КУпАП) для вирішення питання про накладення адміністративного стягнення (ч. 4 ст. 23-1 КПК України).

Таким чином, у контексті діяльності слідчого ПМ відповідно до вимог ст. 23 КПК України, дамо визначення такого поняття: подання слідчого податкової міліції – це процесуальний акт, що містить рішення слідчого ПМ, пов'язане з виявленням і вжиттям заходів щодо усунення причин і умов, які сприяли вчиненню злочину у сфері оподаткування, покладас на компетентних посадових осіб установ, підприємств, керівників громадських організацій обов'язок усунути обставини, що сприяли вчиненню злочину.

Подання вноситься у зв'язку з розслідуванням конкретної кримінальної справи. У поданні повинні бути чітко відображені всі обставини злочину, що зумовили його вчинення, а також заходи, яких, на думку слідчого, необхідно вжити для усунення причин і умов злочину.

Під умовами, які сприяли вчиненню податкового злочину, розуміють обставини, що полегшили обвинуваченому вчинення злочину у сфері оподаткування і досягнення злочинного результату.

Причини і умови, що сприяють вчиненню злочинів, виявляються в процесі провадження всього комплексу необхідних перевірочних, оперативно-розшукових і слідчих дій: огляду місця події, допитів, експертних досліджень, слідчих експериментів та ін. Для їх виявлення слідчий ПМ може і повинний активно використовувати допомогу осіб, які мають необхідні знання: психологів, криміналістів, бухгалтерів, ревізорів-інспекторів ДПС, фахівців Пенсійного фонду та фахівців інших напрямів. При цьому застосовуються як процесуальні, так і непроцесуальні форми взаємодії з експертами, працівниками оперативних, ревізійних та інших підрозділів ДПС, інших правоохоронних органів, у тому числі на міжнародному рівні.

Наприклад, беручи участь у проведенні слідчих дій, експерт-криміналіст може зробити значний внесок у встановлення обставин, що сприяли вчиненню злочину, і з'ясувати питання про те, яких запобіжних заходів необхідно.

При призначенні криміналістичних експертиз слідчий також повинний ураховувати можливість встановлення експертом даних, які прямо чи побічно

сприяли з'ясуванню причин та умов вчиненого злочину і розробленню пропозицій щодо їх усунення.

Важливу також роль у виявленні причин ухилення від оподаткування відіграють ревізори-інспектори ДПС, які, вивчаючи та аналізуючи фінансово-господарську діяльність платника податків, виявляють факти порушення податкового та валютного законодавства, способи підробки документів бухгалтерського та податкового обліку та інші правопорушення у сфері господарської діяльності.

У зв'язку з цим запропоновані слідчим заходи повинні:

- 1) ґрунтуватися тільки на встановлених фактах і зібраних доказах;
- 2) не повторювати вимог чинних нормативних актів, інструкцій міністерств і відомств;
- 3) бути безпечними для життя і здоров'я громадян, не принижуючи їх честі і гідності, морально прийнятними і юридично допустимими;
- 4) прийнятними і доцільними з економічного погляду;
- 5) реально здійсненними і дієвими.

Подання, що вноситься слідчим санкціонування, затвердження чи узгодження не потребує. Адресується воно визначеним посадовим особам установ, підприємств та організацій і направляється їм для усунення причин та ліквідації умов, що сприяли вчиненню злочину.

Подання друкується в чотирьох примірниках, перший з яких – на фірмовому бланку відповідної ДПА (ДПІ) реєструється в канцелярії підрозділу ПМ як вихідна кореспонденція і, після присвоєння йому відповідного номера та зазначення дати реєстрації, розсилається за призначенням:

- перший примірник подання направляється у відповідний державний орган або посадовій особі;
- другий примірник залишається в канцелярії і підшивається в наряд разом з іншою вихідною кореспонденцією підрозділу;
- третій примірник підшивається слідчим до матеріалів кримінальної справи;
- четвертий примірник підшивається до наряду „Документи про стан профілактичної діяльності слідчого підрозділу ПМ”.

Як свідчить вивчення матеріалів кримінальних справ, у більшості випадків слідчі ПМ направляють подання:

- керівникам державних податкових органів за місцем реєстрації платника податків;
- керівництву Пенсійного фонду України;
- органам з питань ліцензування;
- засновникам (власникам) підприємств, установ, організацій-порушників податкового (валютного, пенсійного) законодавства.

Закон зобов'язує керівників установ, підприємств та організацій не пізніше як у місячний термін розглянути подання, вжити по ньому необхідних заходів і про результати повідомити слідчого (ч. 3 ст. 23-1 КПК України).

Але діяльність посадових осіб установ, підприємств та організацій з фактичного усунення причин і умов, що сприяли вчиненню злочину,

кримінально-процесуальним законом не регламентована, тому за своїм характером не є процесуальною.

У разі залишення посадовою особою подання без розгляду, слідчий ПМ має право вжити заходів, передбачених статтями 254–257 КУпАП, тобто, як особа, яка має право складати протоколи про адміністративні правопорушення (ст. 255 КУпАП), скласти протокол (ст. 254 КУпАП) відповідного змісту (ст. 256 КУпАП) та надіслати його до суду (ст. 257 КУпАП) для вирішення питання про накладення адміністративного стягнення (ч. 4 ст. 23-1 КПК України).

Таким чином, направлення слідчим подання – є формальним виконанням вимог закону (ст. 23 КПК України). У поданні слідчим наводиться перелік виявлених під час розслідування порушень податкового (залютного, пенсійного) чи іншого законодавства у сфері оподаткування та господарської діяльності, та зазначається про те, що „не пізніш як у місячний строк по поданню має бути вжито необхідних заходів і про результати повідомлено особу, яка надіслала подання”, тобто слідчого (ч. 4 ст. 23-1 КПК України).

Протягом місяця слідчий отримує таку само формальну відповідь посадової особи установи, підприємства чи організації про те, що подання слідчого розглянуто, відповідна робота проведена та вжито необхідних заходів щодо усунення причин і умов, що сприяли вчиненню злочину.

Разом з тим у практичній діяльності слідчого ПМ існують проблеми, в організації профілактичної роботи.

Однією із таких проблем є у тому, що у слідчих підрозділах відсутній ефективний правовий механізм контролю за розглядом посадовими особами установ, підприємств і організацій подань, направлених їм відповідно до вимог ст. 23 КПК України та фактично виконаного обсягу робіт з усунення причин і умов, що сприяли вчиненню злочину. Інструкція з організації діяльності слідчих підрозділів ПМ вимагає накопичувати у наряді „Документи про стан профілактичної діяльності слідчого підрозділу ПМ” крім копій подань, також:

- відповіді на подання;
- тексти профілактичних виступів;
- узагальнення (довідки, аналізи) щодо здійснення профілактичної діяльності;
- матеріали про притягнення до адміністративної відповідальності винних у створенні умов, що сприяли вчиненню злочинів;
- вести поіменний облік профілактичної діяльності кожного слідчого працівника підрозділу.

При цьому не вимагається, щоб слідчий ПМ, який направив подання в порядку ст. 23 КПК України, пересвідчився, що посадова особа відповідної установи, підприємства чи організації:

- розглянула подання слідчого;
- визначила обсяг роботи, яку необхідно виконати з метою усунення причин і умов, що сприяли вчиненню злочину;
- призначила відповідальних за виконання цієї роботи осіб та строки її виконання протягом місяця;
- проконтролювала фактично виконаний обсяг роботи, а не формально

направила відповідь слідчому про усунення причин і умов, що сприяли вчиненню злочину.

Подання відповідно до ст. 23 КПК України, як правило, вноситься слідчим у кінці строку розслідування справи, коли досудове слідство наближається до завершення і слідчий, проаналізувавши зібрані матеріали, може об'єктивно визначити причини і умови, які сприяли вчиненню злочину. Направивши подання посадовій особі відповідної установи, підприємства чи організації, закінчивши розслідування справи та передавши її прокурору для затвердження обвинувального висновку, слідчий, у більшості випадків, до цієї справи не повертається. Хоча хто, як не слідчий, який розслідував справу, краще знає обставини вчинення злочину, причини і умови, що сприяли його вчиненню і хто, як не він, може оцінити дієвість (не формальність) заходів, спрямованих на їх усунення.

Посадовій особі законом надається місячний термін, протягом якого вона повинна розглянути подання, вжити по ньому необхідних заходів і про результати повідомити слідчого. З одного боку, це значний термін, протягом якого сумлінна посадова особа дійсно може вжити дієвих заходів, спрямованих на усунення причин і умов, що сприяли вчиненню злочину, а з іншого – це означає, що ще протягом місяця кримінальна справа повинна перебувати у провадженні слідчого, який її розслідував. Враховуючи передбачені КПК України строки досудового слідства, таке не завжди можливо. У більшості випадків, при отриманні відповіді посадової особи про результати розгляду подання, слідчий фактично вже не має кримінальної справи у своєму провадженні. Отримана відповідь долучається до наряду „Документи про стан профілактичної діяльності слідчого підрозділу ПМ” і на цьому профілактична робота слідчого закінчується. Достовірність інформації і дієвість прийнятих посадовою особою заходів щодо усунення причин і умов, які сприяли вчиненню злочину ніхто не перевіряє.

Візд слідчого, який вніс подання в порядку ст. 23 КПК України, на місце вчинення злочину з метою перевірки фактичного обсягу виконаної роботи з усунення причин і умов, що сприяли вчиненню злочину, мав би значний профілактичний ефект:

- підвищив відповідальність посадової особи за організацію роботи з усунення причин і умов, що сприяли вчиненню злочину;
- виключив формалізм у відповіді на подання слідчого;
- підвищив авторитет слідчого як представника органу виконавчої влади.

Наступна проблема пов'язана із тим, що у разі, коли слідчий не отримав відповіді, він має право скласти протокол і направити матеріали до суду для застосування норм КУпАП до посадової особи, яка проігнорувала подання слідчого. Як свідчать результати аналізу матеріалів наряду „Документи про стан профілактичної діяльності слідчого підрозділу ПМ”, згідно зі ст. 221 КУпАП, тільки у окремих випадках слідчими ПМ складався протокол, який разом з іншими матеріалами був направлений до суду для розгляду справи про адміністративне правопорушення й прийняття рішення про накладення

адміністративного стягнення. На цьому етапі діяльність слідчого із запобігання злочинам закінчувалася.

Дієвим заходом було б після притягнення посадової особи до адміністративної відповідальності за залишення подання слідчого у кримінальній справі без розгляду направляти до вищої інстанції, контролюючим органам чи власнику юридичної особи матеріали для вирішення питання про відповідність такої особи займаній посаді, вимогам, зазначеним у ліцензії тощо. Крім того, слідчий ПМ повинний перевірити і переконатись, що заходи вищою інстанцією, контролюючим органам чи власником юридичної особи за залишення подання слідчого у кримінальній справі без розгляду прийняті до посадової особи (проведено бесіду виховного характеру, усунуто від займаної посади, позбавлено ліцензії тощо). Тільки за таких умов профілактична діяльність слідчого ПМ може вважатися ефективною.

Таким чином, запобігання злочинам – це різнобічна діяльність державних органів, громадських організацій, спрямована на розроблення і впровадження в життя системи взаємозалежних засобів економічного, політичного, культурно-виховного, правового й організаційного характеру, здійснення яких усуває причини та умови, що сприяли вчиненню правопорушень.

Профілактичний характер діяльності слідчого щодо недопущення порушень законності процесуальними засобами, реалізація ним усіх демократичних принципів кримінального процесу, забезпечення прав і законних інтересів учасників процесу – найважливіший виховний фактор. Сумлінне ставлення до свого службового обов'язку – переконливий моральний фактор виховного впливу.

Найважливіший засіб профілактики – забезпечення законності на досудовому слідстві. Ніщо так не ображає і не принижує людину, ніщо не викликає такої гіркої образи, як несправедливість, беззаконня, необґрунтовані обвинувачення.

Служіння закону – справа складна, яка потребує не тільки знань, розуму, але і глибокої людяності. Необхідно підвищувати професіоналізм слідчих ПМ та інших працівників правоохоронних органів, щоб їх діяльність спрямовувалася на боротьбу зі злочинністю, а не на боротьбу з малозначними правопорушеннями.

Без належної організації цього напрямку роботи та постійного контролю з боку керівника слідчого підрозділу неможна якісно вести профілактичну роботу.

2.5. Правовий захист слідчого податкової міліції

Слідчий ПМ перебуває під захистом держави, що здійснюється в порядку і випадках, передбачених законом.

Держава гарантує захист життя, здоров'я, честі, гідності, житла, майна слідчого ПМ, членів його сім'ї та близьких родичів від злочинних посягань та

інших протиправних дій.

Держава гарантує правовий захист не тільки слідчого ПМ, але і членів його сім'ї та близьких родичів. На них поширюються гарантії правового захисту, передбачені статтями 20-23 Закону України „Про міліцію”.

Слідчий ПМ є представником державного органу виконавчої влади.

Законні вимоги слідчого ПМ є обов'язковими для виконання громадянами і службовими особами.

Слідчий ПМ при виконанні покладених на нього обов'язків керується тільки законом, діє в його межах і підпорядковується своїм безпосередньому і прямому начальнику. Ніхто інший, за винятком уповноважених службових осіб, у передбачених законом випадках не вправі втручатися в законну діяльність слідчого ПМ.

Ніхто не має права покласти на слідчого ПМ виконання обов'язків, не передбачених чинним законодавством.

Втручання в діяльність слідчого ПМ тягне за собою відповідальність за законом.

Образа слідчого ПМ, опір, погроза, насильство та інші дії, які перешкоджають виконанню покладених на нього завдань, тягнуть за собою встановлену законом відповідальність.

Слідчий ПМ має право оскаржити в суді прийняті щодо нього рішення службових осіб, якщо вважає, що вони принижують його гідність і обмежують особисті права, не пов'язані із службовою діяльністю.

Звільнення слідчого ПМ зі служби у зв'язку з обвинуваченням у вчиненні злочину допускається тільки після набуття обвинувальним вироком законної сили.

У разі затримання слідчого ПМ за підозрою у вчиненні злочину або обрання щодо нього запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою його тримають у призначених для цього установах органів внутрішніх справ окремо від інших осіб або на гарнізонній гауптвахті.

Слідчий ПМ не може підлягати заходам адміністративного впливу, крім випадків, передбачених законодавством України. Матеріали про адміністративне чи інше правопорушення, допущене слідчим, направляються начальнику слідчого підрозділу, в якому працює слідчий, або керівнику вишого слідчого підрозділу для вирішення питання про притягнення до дисциплінарної відповідальності.

Дисциплінарні стягнення за порушення кримінально-процесуального законодавства на осіб начальницького складу слідчих підрозділів можуть накладати лише начальники, яким надано право призначати цих працівників на посаду, та їх заступники на підставі висновку службового розслідування.

Дисциплінарне провадження здійснюється відповідно до Дисциплінарного статуту органів внутрішніх справ.

Прояв неповаги до слідчого з боку осіб, які беруть участь у справі, у провадженні слідчих дій або причетні до неї, а також вчинення поза провадженням досудового слідства у справі будь-яких дій, що свідчать про явну неповагу до слідчого у зв'язку з його службовою діяльністю, тягнуть за

особою відповідальність згідно із законом.

На слідчих ПМ у повному обсязі поширюються пільги, передбачені Законом України „Про міліцію”. Умови і порядок проходження служби працівниками слідчого апарату встановлюються Положенням про порядок проходження служби рядовим і начальницьким складом органів внутрішніх справ України.

Водночас, слідчий несе відповідальність за свою діяльність. Так, за завідомо незаконне затримання, привід, арешт, притягнення невинуватого до кримінальної відповідальності, примушування давати показання, порушення прав на захист, невжиття заходів безпеки щодо учасників процесу, розголошення відомостей про заходи безпеки щодо особи, втручання у діяльність захисника слідчий несе кримінальну відповідальність (ст. 371–374, 380, 381, 397 КК України).

До кримінальної відповідальності слідчі притягуються на загальних підставах.

Особиста зацікавленість слідчого чи його родичів у справі або наявність інших обставин, які викликають сумнів щодо об'єктивності слідчого, виключають можливість його участі у справі та є підставою для відводу (самовідводу) слідчого.

Заява про відвід або самовідвід слідчого ПМ подається прокуророві, який розглядає і вирішує її протягом двадцяти чотирьох годин (ст. 60 КПК України).

За законністю прийнятих слідчими рішень здійснюється прокурорський нагляд і судовий контроль, а організація їх діяльності покладається на керівників слідчих підрозділів, які мають право давати підлеглим слідчим обов'язкові для виконання вказівки (ст. 114-1, 227 КПК України).

Правові гарантії діяльності слідчого, які пропонується закріпити в законодавстві України

Забороняється будь-яке втручання в процесуальну діяльність слідчого. Ніхто не має права вимагати від слідчого інформацію, яка становить слідчу таємницю.

Ніхто, крім прокурора, начальника слідчого підрозділу та їх заступників, у межах повноважень, визначених КПК України і посадовою інструкцією, не може втручатися в кримінальну справу для перевірки чи матеріали, на підставі яких слідчим відмовлено у порушенні кримінальної справи. (Так, у чинному КПК України встановлено, що у разі оскарження постанови про порушення кримінальної справи до суду, слідчий зобов'язаний подати до суду матеріали, на підставі яких було прийнято рішення про порушення справи (ч. 5 ст. 236-8 КПК України)).

Забороняється без дозволу слідчого, у провадженні якого перебуває кримінальна справа, видача будь-кому (за винятком прокурора, який здійснює нагляд) затриманих або заарештованих підозрюваних чи обвинувачених у такій справі для допитів або інших слідчих дій чи не процесуальних форм спілкування. (Норми чинного КПК України дозволяють необмежену кількість

зустрічей обвинуваченого (підозрюваного) з захисником до першого допиту, що не завжди буває на користь справі).

Дані досудового слідства можуть бути оголошені тільки з дозволу слідчого або прокурора й у тому обсязі, в якому вони визнають це можливо. Матеріали кримінальної справи не можуть бути розголошені до закінчення досудового слідства без дозволу слідчого, у провадженні якого перебуває справа.

Ніхто не має права давати будь-які вказівки слідчому щодо провадження в кримінальній справі.

Забороняється прослуховування телефонних розмов слідчих у зв'язку з перевіркою їх діяльності без дозволу апеляційного суду.

Документи, пов'язані з виконанням слідчим функцій розслідування у кримінальній справі, не підлягають огляду, розголошенню чи вилученню, крім випадків, коли на це відповідно до закону було отримано санкцію прокурора області чи дозвіл апеляційного суду. Слідчий може бути допитаний як свідок тільки з його згоди.

Не може бути винесено окрему постанову судді або ухвалу суду щодо правової позиції слідчого. Слідчий не може піддаватися заходам адміністративного впливу, притягуватися до дисциплінарної відповідальності, крім випадків, передбачених законом. Матеріали про адміністративне правопорушення, допущене слідчим, направляються начальнику слідчого підрозділу для розв'язання питання про притягнення слідчого до дисциплінарної відповідальності.

Дисциплінарне стягнення на слідчого за порушення норм кримінально-процесуального законодавства може накладатися тільки на підставі висновків начальника Слідчого управління ПМ ДПА України.

Забороняється притягнення слідчого до виконання функцій, не пов'язаних із розкриттям і розслідуванням злочинів.

Слідчий вважається діє у стані ризику і тому не підлягає кримінальній, цивільній чи іншій відповідальності у зв'язку з визнанням судом незаконними його рішення, якщо при цьому з боку слідчого не були допущені зловживання владою, що спричинили настання тяжких наслідків. Зобов'язок відшкодування шкоди, заподіяної особам відповідними незаконними діями слідчого покладається на державу. (На сьогодні зазначене положення не визначено у законі).

Права, честь і гідність слідчого охороняються законом. Прояв неповаги до слідчого, погроза на його адресу чи обмова спричиняють відповідальність, передбачену законодавством України.

Вплив у будь-якій формі на слідчого з метою перешкодити виконанню ним службових обов'язків або домогтися прийняття незаконних рішень карається відповідно до ст. 343 КК України.

Питання для самоконтролю до розділу

1. Вимоги до осіб, які вперше призначаються на посади слідчих ПМ.
2. Порядок призначення осіб на посаду слідчих ПМ, їх переміщення і

звільнення.

3. Права слідчого ПМ.
4. Обов'язки слідчого ПМ.
5. Визначте основні завдання взаємодії слідчих ПМ з органами дізнання.
6. Назвіть основні форми взаємодії оперативних та слідчих підрозділів ПМ та охарактеризуйте їх.
7. Визначте поняття, мету і завдання оперативного супроводження кримінальних справ як однієї з форм взаємодії оперативних і слідчих підрозділів ПМ.
8. У чому полягає сутність кримінально-процесуальної самостійності слідчого ПМ?
9. Ким виявляються причини і умови, які сприяли вчиненню злочинів у сфері оподаткування?
10. У чому полягає правовий захист слідчого ПМ і які основні проблеми із цим пов'язані?
11. Назвіть основні види гарантій діяльності слідчого ПМ.

Перелік тем рефератів до розділу

1. Місце та роль слідчих підрозділів ПМ у системі органів ДПС України.
2. Склад (види, структура) слідчих підрозділів ПМ України.
3. Роль контрольно-методичного та інформаційно-аналітичного відділів в організації діяльності слідчих підрозділів ПМ.
4. Планування, його види та роль в організації діяльності слідчих підрозділів ПМ.
5. Наряди, які ведуться в слідчих підрозділах ПМ, та їх роль в організації належного контролю за роботою слідчих.
6. Слідчий ПМ як гарант забезпечення законності при розслідуванні кримінальної справи.
7. Правовий захист слідчого ПМ.
8. Поняття та зміст методичної роботи в слідчих підрозділах ПМ.
9. Підстави, порядок створення та організація роботи слідчо-оперативних груп при розслідуванні злочинів, підслідних слідчим ПМ.

Рекомендована література до розділу

Нормативно-правові акти

Закони України

1. Конституція України : Основний Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 23.07.1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Кримінально-процесуальний кодекс України від 28.12.1960, із змінами та доповненнями // Відомості Верховної Ради УРСР. – 12.01.1961. – № 2. – Ст. 15.

3. Про державну податкову службу в Україні : Закон України від 4.12.1990 р. № 509-ХП, із змінами і доповненнями – ст. 11, 11-1 та 22 // Офіційний Веб-сайт Верховної Ради України.

4. Про прокуратуру : Закон України від 05.11.1991 р. № 1789-ХІІ, із змінами та доповненнями.

5. Про міліцію : Закон України від 20.12.1990 р. № 565, із змінами та доповненнями.

6. Про Службу безпеки України : Закон України від 25.03.1992 р. № 2229-ХІІ, із змінами та доповненнями.

Підзаконні нормативно-правові акти

1. Про організаційну структуру підрозділів ДПА України : Наказ ДПА України від 05.06.2008 р. № 375.

2. Про слідчі підрозділи податкової міліції органів державної податкової служби України : Наказ ДПА України від 12.08.2008 № 531.

3. Положення про Слідче управління ПМ ДПА України : Наказ ДПА України від 04.07.2008 № 449.

4. Про затвердження Порядку організації у Слідчому управлінні ПМ ДПА України контролю за розслідуванням кримінальних справ, що знаходяться в провадженні слідчих ПМ органів ДПС : Наказ ДПА України від 11.07.2007 р. № 425.

Наукова та навчальна література.

1. Тертишник В. Деякі питання створення Національного бюро розслідувань та вдосконалення статусу слідчого / В. Тертишник // Юридичний журнал. – 2005. – С. 114–117.

2. Мойсик В. Чи потрібно Україні Національне бюро розслідувань? / В. Мойсик // Голос України. – 17 травня. – 2005.

3. Костенко О. Формула декриміналізації держави, або яким бути Національному бюро розслідувань / О. Костенко // Урядовий кур'єр. – 2005. – № 130. – 16 липня. – с. 7.

4. Тертишник В. Удосконалення процесуального статусу слідчого : старі та нові проблеми // Вісник прокуратури. – 2002. – № 1. – с. 38–44.

5. Великий тлумачний словник сучасної української мови / [укл. і голов. ред. В. Т. Бусел.]. - К.; Ірпінь: ВТФ „Перун”, 2007. – 1736 с.

II. ОСОБЛИВА (ПРАКТИЧНА) ЧАСТИНА

РОЗДІЛ 3

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ОСНОВИ ОБЛІКУ СЛІДЧОЇ РОБОТИ ПОДАТКОВОЇ МІЛІЦІЇ

3.1. Організаційно-правові засади обліку слідчої роботи в Україні та основні принципи її побудови

Основні проблеми обліку слідчої роботи в Україні

1. Недостатність заходів прокурорського нагляду та неефективність відомчого контролю, що призводить до значного поширення практики відмови у порушенні кримінальних справ.

2. Щорічне зростання розриву між кількістю фактично вчинених злочинів і зареєстрованих правоохоронними органами (розриву між кількістю заяв та повідомлень про злочини і числом зареєстрованих злочинів).

3. Реальний рівень злочинності в Україні значно перевищує офіційні показники, що не дозволяє адекватно протидіяти їй.

4. Існуюча в Україні система реєстрації злочинів спотворює дійсну картину стану злочинності, підживляє довіру громадян до держави.

Усе це призводить до порушення конституційних прав людини і свідчить про неспроможність держави забезпечити їх належний захист.

Для ефективного вирішення зазначених проблем необхідно: „Про міліцію”.

– розробити та внести до Верховної Ради України проекти законів „Про порядок прийняття, реєстрації, перевірки і вирішення заяв та повідомлень про злочини” та „Про статистику злочинності та інших правопорушень”;

– розробити, прийняти і ввести зацікавленими центральними органами виконавчої влади нову редакцію Інструкції про єдиний облік злочинів¹.

Розглянемо більш детально стан організаційно-правового забезпечення обліку слідчої роботи в Україні.

Організаційно-правові засади обліку слідчої роботи в Україні, у т.ч. у слідчих підрозділах ПМ, випливають із положень нормативно-правових актів, що регулюють суспільні відносини, пов’язані із діяльністю органів дізнання та слідчих підрозділів правоохоронних органів України.

Основні напрями специфічної слідчої діяльності визначаються із урахуванням кримінально-процесуальної компетенції слідства (ст. 112 КПК України) та положень міжвідомчих і відомчих нормативно-правових актів.

Спільним Наказом № 20/84/293/126/18/5 від 26.03.2002 Генеральної прокуратури України № 20; МВС України № 84; СБ України № 293; ДПА

¹ Рішення Ради національної безпеки і оборони України від 11.09.2009 р. „Про стан злочинності у державі та координацію діяльності органів державної влади у протидії злочинним проявам та корупції” // Офіційний Web-сайт Верховної Ради України.

України № 126; Міністерства юстиції України № 18/5 (далі – Наказ № 20/84/293/126/18/5 від 26.03.2002) визначено два основних напрями обліку слідчої роботи в Україні, зокрема:

1) єдиний порядок обліку злочинів та осіб, які їх вчинили, визначений Інструкцією про єдиний облік злочинів (додаток 1 до Наказу № 20/84/293/126/18/5 від 26.03.2002) (далі – Інструкція про облік злочинів);

2) порядок обігу документів первинного обліку злочинів, осіб, які їх вчинили, руху кримінальних, визначений Інструкцією про порядок заповнення та подання документів первинного обліку злочинів, осіб, які їх вчинили, руху кримінальних справ (додаток 2 до Наказу № 20/84/293/126/18/5 від 26.03.2002) (далі – Інструкція про документи первинного обліку).

Відповідно до положень Інструкції про облік злочинів основними етапами (стадіями) єдиного обліку злочинів є:

1) первинний облік;

2) реєстрація;

3) введення у статистичну звітність виявлених злочинів та осіб, які їх вчинили.

Система єдиного обліку злочинів і осіб, які їх вчинили, ґрунтується на реєстрації:

1) злочинів з часу порушення кримінальної справи та осіб, які вчинили злочини;

2) злочинів з часу затвердження прокурором обвинувального висновку;

3) винесення мотивованої постанови про направлення справи до суду для вирішення питання про звільнення особи від кримінальної відповідальності і на подальшому коригуванні цих даних залежно від наслідків розслідування та судового розгляду справи.

Реєстрація злочинів, осіб, які їх вчинили, кримінальних справ, що розслідуються прокурорами, слідчими прокуратури, слідчими і дізнавачами МВС, ПМ, їх облік, обробка, ведення статистичної звітності здійснюється органами внутрішніх справ (ОВС).

Форми статистичних звітів про злочинність та інструкції до них розробляються відповідними органами, які ведуть облік злочинів, на підставі правил Інструкції про облік злочинів і погоджуються з Генеральною прокуратурою України.

Єдиний облік злочинів побудований на реєстрації:

1) злочинів на момент порушення кримінальної справи; відмови в порушенні кримінальної справи за не реабілітуючих підстав щодо конкретної особи, але з визнанням факту вчинення злочину;

2) злочину, за яким встановлена особа (за фактом пред'явлення обвинувачення цій особі);

3) кримінальної справи з часу її порушення і прийняття у ній рішень (перебігу досудового слідства у кримінальній справі: зупинено, відновлено, продовжено строк слідства тощо);

4) особи, яка вчинила злочин (з моменту затвердження прокурором обвинувального висновку; винесення мотивованої постанови про направлення

справи до суду для вирішення питання про звільнення від кримінальної відповідальності; або відмови в порушенні кримінальної справи за нереабілітуючих підстав).

Реєстрація злочинів, осіб, які їх вчинили, здійснюється шляхом занесення працівником з обліково-реєстраційної роботи відомостей із статистичної картки в *єдиний журнал обліку злочинів, кримінальних справ і осіб, які вчинили злочини*, присвоєння номера кримінальній справі та складання реєстру про передачу статистичних карток для обліку до обліково-реєстраційних підрозділів (форма реєстру встановлюється обліково-реєстраційними підрозділами на місцях).

Вважаються облікованими злочин, а також особа, яка його вчинила, і кримінальна справа, у випадках коли:

- 1) дані про них внесені в картку первинного обліку (або перенесені на магнітні носії);
- 2) зареєстровані в журналі обліку злочинів;
- 3) поставлені на централізований облік і включені до статистичної звітності обліково-реєстраційними підрозділами.

Зареєстровані злочини залишаються на обліку у випадках, коли кримінальна справа закрита щодо померлого, за винятком випадків, коли провадження в справі є необхідним для реабілітації померлого або відновлення справи щодо інших осіб за нововиявленими обставинами (п. 8 ст. 6 КПК України), або направлена до суду для вирішення питання про звільнення особи від кримінальної відповідальності;

а) внаслідок акта амністії, якщо він усуває застосування покарання за вчинене діяння, а також у зв'язку з помилуванням окремих осіб (п. 4 ст. 6 КПК України);

б) при звільненні винного від кримінальної відповідальності внаслідок зміни обстановки (ст. 7 КПК України);

в) при звільненні винного від кримінальної відповідальності у зв'язку з дієвим каяттям (ст. 7-2 КПК України);

г) внаслідок звільнення особи від кримінальної відповідальності у зв'язку з примиренням обвинуваченого з потерпілим, із застосуванням до неповнолітнього примусових заходів виховного характеру, з передачею особи на поруки (ст.ст. 8, 9, 10 КПК України);

д) щодо конкретної особи за недоведеністю її участі у вчиненні злочину за наявності події злочину, справа по якому зупинена провадженням;

е) із закінченням строків давності щодо особи, яка вчинила злочин (ст. 11-1 КПК України).

У п. 17 Розділі 7 Інструкції про облік злочинів визначаються такі поняття, як „розкриття злочину”¹, „нерозкритий злочин”¹.

¹ Розкриттям вважається злочин, кримінальна справа щодо якого закінчена розслідуванням і щодо якої прийнято одне з таких рішень:

а) прокурором затверджено обвинувальний висновок і кримінальна справа направлена до суду відповідно до ст. 232 КПК України;

б) особа, яка вчинила злочин, встановлена, але за згодою прокурора на підставі статей 7-2, 8, 9, 10 КПК України кримінальна справа направлена до суду для вирішення питання

Обліку як злочинів не підлягають дія або бездіяльність, що хоча формально і містить ознаки будь-якого діяння, передбаченого КК України, але через малозначність не становить суспільної небезпеки, а тому не вважається злочином (ч. 2 ст. 11 КК України).

До числа *розкритих злочинів* враховується злочин, щодо якого у звітному періоді, незалежно від року порушення кримінальної справи, подані заповнені документи первинного обліку про наслідки розслідування злочину (картка форми 1.1) і на особу, що вчинила злочин (картка форми 2), підписані відповідним прокурором чи його заступником.

Разом із розкриттям злочинів, відповідно до п. 20 Інструкції про облік злочинів, у звітному періоді визначається результативність роботи правоохоронних органів з розкриття злочинів минулих років.

До категорії *нерозкритих злочинів* минулих років належать злочини, справи щодо яких зупинено відповідно до п. 1 ст. 206 (ст.207), п. 3 ст. 206 (ст. 209) КПК України у попередні роки і у звітному періоді не подані документи первинного обліку про їх розкриття.

Відомості про нерозкриті злочини рахуються обліково-реєстраційними підрозділами на підставі статистичних карток про зупинення слідства

про звільнення цієї особи від кримінальної відповідальності у зв'язку з дієюм какттям, з примиренням обвинуваченого з потерпілим, із застосуванням до неповнолітнього примусових заходів виховного характеру, з передачею особи на поруки;

в) особа, яка вчинила злочин, відома і є достатньо доказів, які вказують на вчинення злочину цієї особою, але кримінальна справа щодо цієї особи направлена до суду для вирішення питання про звільнення від кримінальної відповідальності згідно з п. 4 ст. 6, 11-1 КПК України, внаслідок акта амністії, якщо він усуває застосування покарання за вчинене діяння чи у зв'язку із закінченням строків давності;

г) кримінальна справа за згодою прокурора направлена до суду для вирішення питання про звільнення особи від кримінальної відповідальності на підставі ст. 7 КПК України внаслідок зміни обставини.

д) кримінальна справа закрита на підставі п. 8 ст. 6 КПК України щодо померлого обвинуваченого;

е) прокурором складено обвинувальний висновок і кримінальна справа направлена до суду відповідно до ст. 430 КПК України.

¹ *Нерозкритим злочин* вважається у таких випадках:

1) досудове слідство у кримінальній справі, порушеній за фактом вчинення цього злочину зупинене за п.1 ст. 206 (ст. 207), п. 3 ст. 206 (ст. 209) КПК України (коли місцезнаходження обвинуваченого невідоме або коли не встановлена особа, яка вчинила злочин) у звітному періоді.

2) злочини, досудове слідство у кримінальних справах, порушених за фактами вчинення яких зупинене в даному звітному періоді, незалежно від часу порушення кримінальних справ і часу реєстрації даних злочинів.

3) злочини, у справах по яких з моменту порушення пройшло більше двох місяців, але не представлено документів первинного обліку про пред'явлення обвинувачення або продовження чи зупинення слідства за нерозшуком або не встановлення осіб, які вчинили злочини; та злочини, за вчинення яких з моменту пред'явлення обвинувачення пройшло більше двох місяців, але не представлено документів первинного обліку про прийняття рішення по кримінальній справі.

відповідно до п.1 ст. 206 (ст. 207), п. 3 ст. 206 (ст. 209) КПК України форм 1.1 і 3.

При зупиненні досудового слідства в таких кримінальних справах на підставі п. 1 ст. 206 (ст. 207) КПК України особа, яка провадить розслідування, зобов'язана скласти картки форм 1.1 і 3.

Зняття з обліку злочинів, по яких особам пред'явлено обвинувачення, здійснюється на підставі карток форм 1.1, 3, за умови, коли картки подаються у випадках закриття справи за відсутності події, складу злочинів або інших підстав, які виключають оцінку діяння як злочинного.

Зареєстровані злочини підлягають зняттю з обліку, якщо щодо осіб, які їх вчинили, винесена мотивована постанова про направлення кримінальної справи до суду для вирішення питання про застосування примусових заходів медичного характеру (ст.ст. 226, 417 КПК України) або кримінальні справи щодо них закриті за таких підстав:

- а) за відсутності події злочину (п. 1 ст. 6 КПК України);
- б) за відсутності в діянні складу злочину (п. 2 ст. 6 КПК України), у тому числі за малозначності діяння (ч. 2 ст. 11 КК України);
- в) у зв'язку з тим, що правопорушник не досяг на час вчинення суспільно небезпечного діяння віку, при досягненні якого відповідно до закону встановлено кримінальну відповідальність (п. 5 ст. 6, ст. 7-3 КПК України);
- г) за примиренням обвинуваченого (підсудного) з потерпілим у справах, які порушуються тільки як за скаргою потерпілого (п. 6 ст. 6 КПК України);
- д) за відсутності скарги потерпілого, якщо справу може бути порушено тільки, як за його скаргою (п. 7 ст. 6 КПК України);
- е) у зв'язку з тим, що відносно даної особи є вирок по тому ж обвинуваченню, що набрав законної сили, або ухвала чи постанова суду про закриття справи з тієї ж підстави, а також не скасована постанова органу дізнання, слідчого, прокурора про закриття справи по тому ж обвинуваченню (п.п. 9, 10 ст. 6 КПК України);
- ж) із закінченням строків давності, зазначених у ст. 49 КК України, якщо не встановлено особу, яка вчинила злочин (ст. 11-1 КПК України);
- и) за документами прокурорського реагування у зв'язку з необґрунтованою постановою на облік злочину.

Інструкція про документи первинного обліку, відповідно до п. 1 Розділу I, визначає види обліків, що ведуться у слідчих підрозділах правоохоронних органів, в т.ч. ПМ. Зокрема, передбачені такі *види обліків*:

- 1) облік злочинів;
- 2) облік осіб, які їх вчинили;
- 3) облік кримінальних справ.

Зазначені види обліків здійснюється на підставі обліково-реєстраційних документів. На кожний злочин, особу, яка його вчинила, кримінальну справу, що підлягають обліку, прокурор, слідчий правоохоронних органів, а також працівник органу дізнання, які винесли постанову про порушення кримінальної справи чи інший процесуальний документ про прийняте рішення по суті,

складають документи первинного обліку за формами 1, 1.1, 1.2, 2, 3, 4 та особисто їх підписують.

Тільки у випадках, коли справа порушена судом з направленням її для провадження досудового слідства або дізнання, а також, коли справа надійшла для подальшого розслідування з СБ України, підрозділів ПМ, військової прокуратури або навпаки, картку на виявлений злочин форми 1 заповнює і подає слідчий або працівник органу дізнання, який прийняв справу до свого провадження.

Правила складання і подання документів первинного обліку визначені у розділі IX Інструкції про облік злочинів.

Основним принципом, на якому ґрунтується система документального первинного обліку слідчої роботи є система показників, побудована на кримінально-правовій основі і спрямована на зміцнення законності при здійсненні обліку злочинів та їх розкриття.

Документи первинного обліку є єдиними для всіх правоохоронних органів і можуть змінюватися і доповнюватися тільки за погодженням з Генеральною прокуратурою України.

При заповненні документів первинного обліку (статистичних карток, журналів, довідок тощо) необхідно керуватися правилами:

- реєстрації та обліку злочинів, осіб, які їх вчинили;
- Інструкції про єдиний облік злочинів;
- Інструкції про документи первинного обліку.

3.2. Порядок та особливості обліку злочинів, осіб, що їх вчинили, кримінальних справ

Облік злочинів, осіб, які їх вчинили, кримінальних справ в органах прокуратури (включаючи і військові прокуратури), внутрішніх справ, ПМ та СБ України¹ здійснюється, згідно із Інструкцією про облік злочинів і на підставі документів первинного обліку – статистичних карток таких видів.

- 1) статистична картка на виявлений злочин (форма 1);
- 2) статистична картка про наслідки розслідування злочину (форма 1.1);
- 3) статистична картка про результати відшкодування матеріальних збитків та вилучення предметів злочинної діяльності (форма 1.2);
- 4) статистична картка на особу, яка вчинила злочин (форма 2);
- 5) статистична картка про рух кримінальної справи (форма 3);
- 6) статистична картка на злочин, за вчинення якого особі пред'явлено обвинувачення (форма 4);
- 7) єдиний журнал обліку злочинів, кримінальних справ і осіб, які вчинили злочини.

¹ Дані – органи внутрішніх справ (ОВС), податкової міліції (ПМ) та Служби безпеки (СБ) України будуть називатися „правоохоронні органи”, якщо інше не обумовлено в тексті.

Статистичні картки заповнюються негайно після прийняття рішення по вчиненому злочину та особі, яка його вчинила, відповідно до чинного законодавства.

Заповнені і підписані слідчим (працівником органу дізнання) картки підписуються також керівником правоохоронного органу та прокурором або його заступником і тільки після цього можуть передаватися в прокуратурі працівнику правоохоронного органу, який виконує обліково-реєстраційну та статистичну роботу¹.

Так, слідчі ПМ після заповнення і підпису карток подають їх для підписання і заповнення відповідного розділу керівнику ПМ або його заступнику, після чого разом з кримінальною справою подають їх прокурору.

Працівник дізнання (оперуповноважений ПМ) після заповнення і підпису карток подає їх начальнику ПМ для заповнення ним свого розділу, перевірки достовірності та повноти відображення в них відповідних відомостей і підписання, а потім разом з кримінальною справою подає їх прокурору.

Картки, заповнені прокурором, підписуються тільки прокурором.

У випадках, коли положення Інструкції про облік злочинів вимагають заповнення відповідних статистичних карток, слідчі та працівники дізнання після прийняття рішення у кримінальній справі повинні представити прокурору для підписання картки первинного обліку разом з кримінальною справою та копіями процесуальних документів, які відображають прийняті рішення.

Прокурори підписують картки після перевірки відповідності їх матеріалам кримінальних справ і за наявності поданих до прокуратури, передбачених законом копій процесуальних документів. Якщо картки подаються без цих документів, прокурори зобов'язані вжити заходів для усунення порушень закону. При підписанні карток прокурори повинні перевірити відповідність даних у картках матеріалам кримінальної справи.

Підписані прокурором картки негайно передаються в прокуратурі безпосередньо працівнику з обліково-реєстраційної роботи.

Працівник з обліково-реєстраційної роботи зобов'язаний перевірити в картках правильність дублювання відомостей відповідних пунктів цифровими індексами, які розміщені в графокітках з правого боку карток та правильність заповнення даних, які відмічаються в картках за довідниками, зробити відповідні відмітки в документах первинного обліку. Протягом 24-х годин з моменту одержання карток у прокуратурі працівник з обліково-реєстраційної роботи повинний зробити в єдиному журналі обліку злочинів, кримінальних справ і осіб, які вчинили злочини², необхідні записи і направити облікові документи безпосередньо до обліково-реєстраційного підрозділу.

Обліково-реєстраційні підрозділи зобов'язані негайно врахувати всі надіслані і підписані прокурором документи первинного обліку і не мають права відкладати постановку на облік або виключати їх з обліку. У разі відсутності підпису прокурора або його заступника чи не можна врахувати

¹ Далі – працівник з обліково-реєстраційної роботи.

² Далі – журнал обліку злочинів.

картку в зв'язку з неналежним її оформленням, вона повертається для дооформлення через відповідного прокурора, з забезпеченням контролю за її поверненням. В обліково-реєстраційних підрозділах повинний бути запроваджений облік карток, повернутих для дооформлення. Зняти з обліку картку може тільки прокурор, який її підписав або прокурор вишого рівня.

Усі вміщені в документах первинного обліку *інформаційні показники і уточнюючі їх додаткові дані* необхідні для реєстрації, обліку злочинів і осіб, які їх вчинили, а також для подальшого складання статистичної звітності правоохоронними органами про злочинність і заходів боротьби з нею, є пронумерованими.

У пронумерованих пунктах карток необхідні відомості або вписуються, або підкреслюються, а в розміщених з правого боку графоклітках, там, де це необхідно, дублюються цифровими індексами.

Статистична картка, залежно від форми, складається з розділів: картка форми 1 – з 2-х, форми 1.1 – з 3-х, форми 1.2 – з 2-х, форми 2 – з 3-х, форми 3 – з 2-х, форми 4 – з 3-х розділів.

Розділ 1 карток усіх форм заповнюється у відповідних пунктах працівником з обліково-статистичної роботи правоохоронного органу і працівником обліково-реєстраційного підрозділу.

Пункти 1, 2 і розділ 2 карток усіх форм заповнюються прокурорами, слідчими або працівниками дізнання на підставі фактичних даних, які містяться у кримінальній справі.

Розділ 3 карток форми 1.1, 2, 4, у тому числі і у справах органів прокуратури, заповнюється начальником правоохоронного органу на підставі необхідної інформації про конкретний злочин, яка перебуває в його розпорядженні.

У розділі 2 статистичних карток пункти, які відмічаються за довідниками, також заповнюються особою, яка веде розслідування справи або вирішила матеріал.

У картках форм 1.1, 2 передбачені пункти, в які вносяться дані про військовослужбовців (оскільки кримінальні справи по обвинуваченню осіб у вчиненні (за участю) військовослужбовця за межами військової частини одного або кількох злочинів, що не є військовими, розслідуються за підслідністю територіальними слідчими органами)¹.

Кожний розділ обліково-реєстраційних документів підписується особою, яка його заповнила.

Порядок відображення в обліково-реєстраційних документах необхідних шифрів і цифрових індексів встановлюється у типовій програмі математичного забезпечення їх обробки.

При заповненні документів первинного обліку відповіді на поставлені питання повинні точно відповідати наявним матеріалам і ясно відображати суть

¹ Див. Наказ Генпрокурора України від 5.08.1994 р. № 16 „Про підслідність кримінальних справ військовим прокурорам”.

справи. Дописування і виправлення в картках здійснюються особами, які їх підписали.

Необхідні записи в них повинні виконуватися рукописним текстом, розбірливо і без скорочень. При цьому прізвище, ім'я та по батькові особи, яка вчинила злочин, записуються друкованими літерами.

Прізвища осіб, які підписали документи первинного обліку, повинні вказуватися повністю і чітко.

Для здійснення належного нагляду за достовірністю обліку злочинів і своєчасним поданням документів первинного обліку у всіх органах прокуратури повинний бути заведений *журнал обліку статистичних карток*, підписаних прокурором. До журналу необхідно вносити такі дані: дата порушення справи, у т.ч. відповідно до ст. 430 КПК України, номер справи, прізвище слідчого чи особи, яка провадила дізнання, дата надходження картки від слідчого (дізнавача) і дата передачі картки працівнику з обліково-статистичної роботи під підпис¹.

Працівник з обліково-статистичної роботи правоохоронного органу одержує в канцеляріях прокуратур усі картки (слідчих прокуратури, слідчих і працівників дізнання) підписані прокурором, під підпис у вказаному журналі.

Після одержання в прокуратурі документів первинного обліку працівник з обліково-статистичної роботи заповнює в них необхідні позначки у розділі 1, на підставі карток робить усі необхідні записи в журналі обліку злочинів і протягом 24 годин направляє їх безпосередньо до обліково-реєстраційного підрозділу.

При цьому, якщо підрозділ ПМ перебуває у тому ж самому місті, де і обліково-реєстраційний підрозділ, документи первинного обліку здаються працівником з обліково-статистичної роботи органу особисто до обліково-реєстраційного підрозділу під підпис у реєстрі, у якому вказується: назва картки, номер справи та дата одержання карток.

Якщо підрозділ ПМ і обліково-реєстраційний підрозділ знаходяться в різних населених пунктах, документи первинного обліку можуть направлятися працівником з обліково-статистичної роботи начальнику обліково-реєстраційного підрозділу поштою із супровідним листом, в якому вказуються ті само реквізити, що в реєстрі.

Реєстри і копії супровідних листів зберігаються у діловодстві працівника з обліково-статистичної роботи.

Документи первинного обліку зберігаються в обліково-реєстраційних підрозділах упродовж одного року після складання на їх підставі статистичної звітності про злочини і осіб, які вчинили злочини, за умови, що у справах, які направлені до суду, в обліково-реєстраційний підрозділ надійшла із суду довідка про наслідки розгляду кримінальної справи судом (форма 6) та по закритих кримінальних справах, за їх наявності в архівах інформаційних підрозділів.

¹ Вказівка Генпрокуратури України від 30.09.1992 р. № 11-40.

Документи первинного обліку про злочини, досудове слідство у кримінальних справах, порушених за фактом вчинення яких, зупинено на підставі пунктів 1, 3 ст. 206 КПК не знищуються, а зберігаються у спеціальній картотеці обліково-реєстраційного підрозділу до розкриття злочину або закриття справи на підставі, що виключає кваліфікацію діяння як злочину.

Відповідно до ч.1 ст.104 КПК України, за наявності ознак злочину, що не є тяжким, органи дізнання повинні порушувати кримінальну справу і, керуючись правилами кримінально-процесуального закону, проводити слідчі дії до встановлення особи, яка його вчинила.

Якщо таку особу не встановлено, дізнання згідно з ч. 1 ст. 108 КПК України, після проведення всіх необхідних і можливих слідчих дій для встановлення цієї особи, зупиняється з додержанням вимог, передбачених ст. 209 КПК України.

У разі порушення органом дізнання справи про тяжкий злочин (ч. 2 ст. 104 КПК України) він зобов'язаний, після виконання невідкладних слідчих дій і у межах строків, передбачених ч. 2 ст. 108 КПК України, тобто у строк не більше десяти днів з моменту порушення справи, передати її слідчому через прокурора.

Причому, якщо у справі про тяжкий злочин, що передана слідчому, не встановлено особу, яка його вчинила, орган дізнання продовжує виконувати оперативно-розшукові дії і повідомляє слідчого про їх наслідки (ч. 3 ст. 104 КПК України).

Статтею 209 КПК України передбачено, що, коли особа, яка вчинила злочин, не встановлена, слідчий після проведення всіх необхідних і можливих слідчих дій зупиняє досудове слідство у справі з додержанням вимог ч. 3 ст. 206 КПК України і зобов'язаний, як безпосередньо так і через органи дізнання, вживати заходів для встановлення особи, яка вчинила злочин.

Враховуючи викладене, необхідно обов'язково, відповідно до норм КПК України, після проведення всіх необхідних і можливих слідчих дій, при невідновленні особи, що вчинила злочин, зупиняти досудове слідство чи дізнання мотивованою постановою і виставляти відповідні облікові документи (картки форми 1.1 та 3)¹.

3.2.1. Порядок та особливості обліку злочинів

Облік злочинів здійснюється на підставі таких документів первинного обліку, як:

- 1) статистична картка на виявлений злочин (форма 1);
- 2) статистична картка на злочин, за вчинення якого особі пред'явлено обвинувачення (форма 4);

¹ Щодо виконання вимог ст. 120 КПК України та усунення порушень в обліково-реєстраційній дисципліні: Вказівки ГПУ № 16-81 від 22.08.94р.

- 3) статистична картка про наслідки розслідування злочину (форма 1.1);
- 4) статистична картка про результати відшкодування матеріальних збитків та вилучення предметів злочинної діяльності (форма 1.2).

Порядок заповнення та подання статистичної картки на виявлений злочин (форма 1)

Дізнавач, слідчий ПМ повинний негайно після прийнятого рішення на підставі постанови про порушення кримінальної справи на кожний виявлений ними у звітному періоді злочин, незалежно від того, коли цей злочин вчинено і встановлені чи не встановлені особи, які його вчинили, заповнити статистичну картку на виявлений злочин (форма 1).

Картка форми 1 складається негайно і в тих випадках, коли необхідно зареєструвати злочин, який раніше не був зареєстрований. Зокрема, у разі:

1) прийняття до провадження кримінальної справи, порушеної судом, а також справи, що надійшла від військового прокурора, органів Служби безпеки та ПМ або наміаки;

2) прийняття до провадження кримінальної справи, що надійшла від органів прокуратури чи внутрішніх справ інших областей, інших країн, якщо злочин, щодо якого вона порушена у даному звітному періоді, не був облікований і зареєстрований;

3) звільнення особи, яка вчинила злочин, від кримінальної відповідальності у зв'язку з актом амністії;

4) відновлення провадження у кримінальній справі, що раніше була закрита із зняттям злочину з обліку;

5) приєднання до справи, що розслідується, матеріалів про інший злочин, який раніше не був зареєстрований або виявлений додатково в процесі розслідування;

6) виділення кримінальної справи про злочин з іншої справи.

Порядок заповнення та передачі в прокуратуру статистичної картки форми 1 передбачений у п. 7 Інструкції про облік злочинів, а також у п. 2 Розділу I Інструкції про документи первинного обліку.

Картка в усіх випадках заповнюється особою (у т.ч. і прокурором), яка порушила кримінальну справу або винесла іншу постанову про одне з рішень, наведених вище і передбачених Інструкцією.

Якщо справа порушена судом і направлена для провадження досудового слідства або дізнання, картку на виявлений злочин заповнює слідчий або працівник органу дізнання, який прийняв справу до провадження.

За поставленими в статистичній картці запитаннями посадова особа, що її заповнює, фіксує виявлений злочин і несе відповідальність за достовірність цієї інформації, підписує цю статистичну картку і разом із матеріалами справи впродовж доби надає прокурору, який перевіряє законність прийнятого рішення та заповненої в статистичній картці інформації, підписує її і через секретаря, під підпис, передає її для реєстрації працівникові з обліково-реєстраційної та статистичної роботи. По справах МВС, прокуратури, ПМ статистичні картки передаються працівникам з обліково-реєстраційної та

статистичної роботи міськрайлінорганів внутрішніх справ, у СБ України – до обліково-довідкового підрозділу.

Статистична картка на виявлений злочин за формою 1 є підставою для реєстрації і взяття на облік за територіальним принципом кожного злочину, що став у звітному періоді відомим прокурору, слідчому або працівнику дізнання, незалежно від того, коли цей злочин мав місце і встановлені чи не встановлені особи, які його вчинили.

Злочин вважається облікованим, коли його поставлено на централізований облік в обліково-реєстраційному підрозділі і включено до статистичної звітності.

Для забезпечення повноти і достовірності реєстрації та обліку конкретних злочинів при складанні картки форми 1 необхідно керуватися положеннями Інструкції про єдиний облік злочинів. Порядок заповнення та подання статистичної картки на виявлений злочин за формою 1 передбачений положеннями Розділу 2 Інструкції про документи первинного обліку злочинів.

Картка форми 1 може бути *основною і додатковою*.

Основною є картка, що складається на виявлений злочин уперше.

Основна картка складається у випадках:

- 1) порушення кримінальної справи;
- 2) порушення справи прокурором та направлення її до суду в порядку ст. 430 КПК України (протокольне провадження);
- 3) звільнення особи, що вчинила злочин, при направленні справи (матеріалу) до суду від кримінальної відповідальності на підставі амністії;
- 4) прийняття до провадження кримінальної справи, порушеної судом, а також справи, що надійшла з СБ України, підрозділів ПМ і військової прокуратури або навпаки;
- 5) прийняття до провадження кримінальної справи, що надійшла в установленому законом порядку за територіальною підслідністю з органів прокуратури або внутрішніх справ інших областей, АР Крим, інших держав, за місцем вчинення злочину або з УМВС на транспорті, якщо злочин, що розслідується у даному звітному періоді, раніше не був зареєстрований і поставлений на облік;
- 6) виділення справи про злочин з іншої кримінальної справи.

Складається одна картка на виявлений злочин (форми 1) і обліковується як один злочин у випадках:

- а) учинення одного злочину групою осіб у співучасті (ст. 26 КК України);
- б) учинення злочину, який складається із декількох злочинних дій (бездіяльність) або посягання на різні об'єкти, якщо вони за законом кваліфікуються як один злочин;
- в) учинення одного злочинного діяння, в результаті якого потерпілими є декілька осіб;
- г) тривалий злочин, тобто вчинення одного злочинного діяння протягом визначеного часу;
- д) продовжуваний злочин, тобто вчинення тотожних або однорідних злочинних дій, пов'язаних між собою єдиним умислом винуватого на

досягнення єдиного злочинного результату, спільністю об'єкта і злочинними наслідками;

е) учинення двох чи більше різних злочинів однією злочинною дією (ідеальна сукупність), при цьому обліковується найтяжчий злочин.

Додатковою є картка, яка складається з метою внесення в облік і звітність необхідних змін про раніше вчинений злочин та його наслідки. Додатковою слід вважати також картку, яка складається на виявлений під час розслідування за основною справою інший, раніше не зареєстрований злочин, якщо розслідування об'єднано в одній справі.

Додаткова картка складається у випадках:

1) приєднання до розслідуваної справи іншої справи або матеріалу про інший, раніше не зареєстрований злочин;

2) виявлення під час розслідування справи про основний злочин додаткового, раніше не зареєстрованого злочину, якщо розслідування об'єднано в одній справі;

3) поновлення провадження за раніше закритою кримінальною справою, із зняттям злочину з обліку;

4) перекваліфікації при розслідуванні вчиненого діяння з менш тяжкого на більш тяжкий злочин, із більш тяжкого на менш тяжкий злочин.

Якщо особою вчинено декілька злочинів, які складають реальну сукупність, кожний з яких підлягає обліку, то складається основна та додаткова картки.

В основній картці вказується кваліфікація основного злочину. При одночасному складанні основної та додаткових карток, *основним враховується найбільш тяжкий злочин.*

У додаткових картках вказується кваліфікація інших злочинів, які складають *реальну сукупність*, за якою враховуються ці злочини.

Наприклад, при умисному ухиленні від сплати податків в особливо великих розмірах, поєднаному із службовим підробленням, складається:

1) основна картка, в якій вказується кваліфікація за ч. 3 ст. 212 КК України, і за основною картою враховується умисне ухилення від сплати податків в особливо великих розмірах;

2) додаткова картка, в якій вказується кваліфікація за ч. 1 ст. 366 КК України і за цією картою враховується службове підроблення.

Складається дві і більше карток на виявлений злочин (форми 1) і обліковується як два і більше злочинів у випадках:

а) сукупність злочинів (ст. 33 КК України), вчинення двох або більше злочинних дій, передбачених різними статтями або різними частинами однієї статті КК України (реальна сукупність);

б) неодноразове вчинення тотожних або однорідних злочинних діянь, якщо вони не мають ознак продовжуваного злочину (ст. 32 КК України);

в) одночасне вчинення декількома особами без попередньої змови злочинів, кваліфікованих за однією і тією самою статтею КК України, коли кожний учасник діяв незалежно від іншого;

г) вчинення особою (групою осіб) двох і більше злочинів, що кваліфікуються за різними частинами однієї статті КК України, кожний з яких становить самостійний злочин.

У випадку, коли кримінальні справи об'єднуються в одне провадження (одну справу) в зв'язку з тим, що злочини вчинені однією особою, то в журналах обліку злочинів робляться відповідні позначки про об'єднання цих справ, але зміни в звітність про кількість зареєстрованих злочинів не вносяться.

У випадку, коли кримінальні справи надходять для провадження розслідування з правоохоронних органів в органи прокуратури або з органів прокуратури в правоохоронні органи одного і того самого району (міста), а також, якщо справи надійшли за підслідністю з одного району (міста) у інший район (місто) тієї самої області або АР Крим, то виявлені в них злочини повторно не реєструються і справи про ці злочини закінчуються розслідуванням за номрами первинної реєстрації.

У випадку, коли кримінальні справи пересилаються в іншу область, АР Крим або іншу державу для розслідування за місцем вчинення злочину, обліково-реєстраційний підрозділ персилає документи первинного обліку та повідомлення про направлення кримінальної справи в обліково-реєстраційний підрозділ правоохоронного органу цієї області, міста, АР Крим. Останній ставить на облік ці злочини після з'ясування, чи не були вони зареєстровані раніше.

На централізований облік у поточному звітному періоді повинні також ставитися і відображатися у відповідних статистичних звітах усі злочини, за якими були порушені у попередньому звітному році кримінальні справи, що надійшли за підслідністю з інших органів, де вони в зв'язку з цим були зняті з обліку, а в разі повернення таких справ у той орган, який раніше переслав справу, злочини повинні відновлюватися на обліку в цьому органі в той звітний період, коли справа повернулася назад.

Злочин, справа про який направляється за територіальною підслідністю, може бути знятий з обліку тільки після того, як відповідним прокурором буде прийнято рішення про направлення кримінальної справи для подальшого розслідування за місцем вчинення злочину.

Злочин може бути знятий з обліку, якщо справа, порушена за фактом його вчинення, направляється:

а) з України в іншу державу – після одержання згоди прокурора на передачу справи;

б) з однієї області, АР Крим або з однієї ділянки обслуговування транспортним органом (в межах України) до іншої, а також в територіальний орган, та навпаки – після одержання згоди на передачу справи прокурора області, міста, АР Крим;

в) з одного району в інший (в межах області, АР Крим, однієї ділянки обслуговування транспортним органом) – після одержання згоди прокурора району, міста на передачу справи. При цьому треба мати на увазі, що коли в одній області або АР Крим злочин знімається з обліку в кінці звітного періоду і виключається із статистичного звіту за рік, як зареєстрований у зв'язку з

направленням кримінальної справи про нього за територіальною підслідністю, то в ініцій області або АР Крим цей же злочин після надходження кримінальної справи, порушеної за фактом його вчинення, і прийняття її слідчим (органом дізнання) до провадження на початку наступного року не може бути віднесений до злочинів минулих років, а повинний бути зареєстрований і відображений у статистичній звітності поточного звітного періоду.

Якщо у кримінальній справі розслідується декілька злочинів, вчинених на території різних регіонів, слідчий або працівник дізнання, в провадженні якого перебуває справа, направляє картки в обліково-реєстраційні підрозділи органів відповідних областей, міст, АР Крим для постановки злочинів на облік за місцем їх вчинення, де вони ставляться на облік незалежно від місцевої нумерації кримінальних справ.

У пунктах 10 і 12 картки форми 1 зазначається дата (день і час) вчинення злочину, коротко вказується подія злочину, місце і спосіб його вчинення, характерні особливості та інші суттєві обставини, прізвища та ініціали потерпілих, наслідки злочину, дані про осіб, що вчинили злочин.

У пункті 8 картки повинні зазначатися відомості про попередження злочину. При цьому треба мати на увазі, що ці відомості вказуються тільки за наявності незакінченого злочину.

Попередженими безпосередньо правоохоронними органами слід вважати ті злочини, про підготовку до вчинення яких було заздалегідь відомо із показань обвинувачених, затриманих, свідків, із заяв громадян, повідомлень посадових осіб підприємств, установ та організацій або особистого спостереження працівників правоохоронних органів, і коли в результаті проведення ними оперативних та інших заходів злочинці були затримані при готуванні або замаху на вчинення цього злочину, або поставлені в умови, які виключали можливість доведення злочину до кінця.

Попередженими за ініціативою правоохоронних органів потрібно вважати й ті злочини, вчинення яких не було допущено представниками громадськості за пропозиціями (проханнями, рекомендаціями) працівників цих органів.

Не підлягають обліку з-поміж попереджених злочинів діяння, які не містять у собі ознак готування чи замаху на злочин, зазначені у статтях 14, 15 КК України.

Відомості про виявлені злочини можуть коригуватися також за даними статистичних карток форми 1.1 (про наслідки розслідування злочину), форми 2 (на особу, яка вчинила злочин), форми 3 (про рух кримінальної справи), форми 4 (на злочин, за вчинення якого особи пред'явлено обвинувачення), а також довідки про наслідки розгляду кримінальної справи судом (форма 6).

Порядок (схема) подання статистичної картки форми 1

За поставленими в статистичній картці запитаннями посадова особа, що її заповнює, фіксує виявлений злочин і несе відповідальність за достовірність цієї інформації, підписує цю статистичну картку і після підписання її керівником правоохоронного органу разом із матеріалами справи впродовж доби надає прокурору



Прокурор перевіряє законність прийнятого рішення та заповненої в статистичній картці інформації, підписує її і через секретаря під підпис передає картку для реєстрації працівникові з обліково-реєстраційної та статистичної роботи



Працівник з обліково-реєстраційної та статистичної роботи отримує в прокуратурі під підпис вказану статистичну картку і впродовж доби реєструє злочин в єдиному журналі обліку злочинів, кримінальних справ і осіб, які вчинили злочини (вносить до цього журналу відповідні дані з картки)

Журнали обліку злочинів, кримінальних справ і осіб, які вчинили злочини, ведуться в кожному правоохоронному органі.

У підрозділах ПМ діє єдиний для ПМ Порядок приймання, реєстрації, обліку і розгляду заяв, повідомлень та іншої інформації про злочини, контролю за їх проходженням і обґрунтованістю прийнятих рішень, у тому числі і ведення зазначеного журналу, затверджений наказом ДПА України від 24.06.1998 р. № 304 „Про затвердження деяких нормативних актів з питань приймання, реєстрації, обліку і розгляду в підрозділах ПМ заяв, повідомлень та іншої інформації про злочини”, зареєстрований у Мін'юстиції України 14.07.1998 р. за № 444/2884.

Порядок заповнення та подання статистичної картки на злочин, за вчинення якого особі пред'явлено обвинувачення (форма 4)

З метою контролю за процесом розкриття злочинів та прийняття відповідних заходів передбачено облік злочинів, по яких особам пред'явлено обвинувачення у їх вчиненні. Облік цих злочинів здійснюється на підставі статистичної картки форми 4. Статистична картка форми 4 заповнюється особою, яка проводить розслідування кримінальної справи, після пред'явлення обвинувачення в порядку ст. 140 КПК України особам, щодо яких винесено

постанову про притягнення як обвинуваченого по даному злочину. Картка складається на кожний злочин.

До обліку приймаються тільки ті злочини, за вчинення яких особам пред'явлено обвинувачення, що вказано в постанові про притягнення як обвинуваченого.

Сам факт винесення постанови про притягнення особи як обвинуваченого (відповідно до ст. 140 КПК), без пред'явлення її підозрюваному, ще не дає підстав для складання статистичної картки форми 4.

У разі винесення постанови про притягнення особи як обвинуваченої, якщо місцезнаходження обвинуваченого не відоме, статистична картка форми 4 не складається. Досудове слідство у таких справах зупиняється на підставі п. 1 ст. 206 КПК України, а особа, яка провадить розслідування, зобов'язана скласти картки форм 1.1 і 3.

Прокурор (заступник прокурора) підписує картку форми 4 тільки за таких умов:

1) представлення до прокуратури згідно з вимогами закону копії постанови про притягнення особи як обвинуваченого та копії протоколу про пред'явлення обвинувачення та роз'яснення його сутності;

2) коли прокурор буде впевнений, що дійсно по зареєстрованому злочину пред'явлено обвинувачення у його вчиненні вказаний у картці особі (особам) згідно зі ст. 140 КПК України.

Підпис прокурор або його заступника на статистичній картки форми 4 засвідчується печаткою прокуратури.

Обліково-реєстраційні підрозділи правоохоронних органів зобов'язані приймати для обліку статистичні картки форми 4 тільки з розбірливим підписом прокурора або його заступника, завірені печаткою прокуратури. У разі неналежного оформлення картки форми 4 або з нерозбірливим підписом прокурора (заступника прокурора), її достовірність з'ясовується у відповідній прокуратурі.

Зняття з обліку злочинів, за якими особам пред'явлено обвинувачення здійснюється на підставі статистичних карток форм 1.1 та 3. Картки подаються у випадках закриття справи за відсутності події, складу злочину або за інших підстав, що виключають оцінку діяння як злочинного, а також у випадках зупинення досудового слідства у справі згідно з п. 3 ст. 206 КПК України – після закінчення строку давності притягнення осіб до відповідальності (ст. 49 КК України).

Відповідно до п. 19 Інструкції про облік злочинів ефективність роботи правоохоронних органів з контролю за розкриттям злочинів визначається питомою вагою злочинів, за вчинення яких особам пред'явлено обвинувачення у звітному періоді.

До числа злочинів, за вчинення яких особам пред'явлено обвинувачення, враховуються злочини, по яких у звітному періоді, незалежно від року порушення кримінальної справи, представлені заповнені документи первинного обліку про пред'явлення обвинувачення особам, які їх вчинили (картка форми 4).

Порядок заповнення та подання статистичної картки про наслідки розслідування злочину (форма 1.1)

Статистична картка про наслідки розслідування злочину (форма 1.1) є підставою для подання та відображення в обліку і звітності відомостей про наслідки розслідування злочинів у випадках:

- для обліку злочинів, коли вона подається у кримінальній справі, досудове слідство у якій зупинено за рішенням суду на час розгляду скарги на постанову про порушення кримінальної справи (ч. 4 ст. 206 КПК України);

- для обліку злочину, коли вона подається по закінченій розслідуванням справі, одночасно з статкарткою форми 2 на особу, яка вчинила злочин (ст. 225 КПК України);

- для обліку злочину, коли вона подається у разі винесення постанови про зупинення слідства за не розшуком або не встановленням особи, яка підлягає притягненню як обвинувачений та захворюванням обвинуваченого (ч. 1-3 ст. 206 КПК України);

- для зняття злочину з обліку, коли вона подається у разі закриття справи за відсутності події, складу злочину або за інших підстав, що виключають оцінку діяння як злочинного (ст. 6 КПК України).

Статистична картка форми 1.1 може бути тільки *основною*.

Картки форми 1.1 на злочини у багатопіпозних кримінальних справах складаються на кожний зареєстрований у ній злочин із зазначенням у пункті 4 порядкового номера злочину у справі. По об'єднаних кримінальних справах картки складаються на кожний злочин у такій справі і за тим номером, який був присвоєний справі при її порушенні.

Для відображення в обліку і статистичній звітності даних про закінчені провадженням злочини у картці форми 1.1 робляться відповідні позначки в одному із пунктів з 18.01 по 18.10 з одночасним поданням картки форми 2 на особу, яка вчинила злочин.

Відомості про злочини, досудове слідство по яких зупинено за п.п. 1, 2, 3, 4 ст. 206 КПК України (коли місцезнаходження обвинуваченого невідоме або коли не встановлена особа, яка вчинила злочин, або коли психічне, інше тяжке захворювання обвинуваченого перешкоджає закінчення провадження у справі, або оскаржується постанова про порушення кримінальної справи), формуються на підставі карток первинного обліку злочинів форми 1.1.

При винесенні постанови про зупинення слідства за вказаними підставами особа, яка веде розслідування кримінальної справи, в той самий день складає і підписує статистичні картки форми 1.1 і 3, в яких відображають відповідні дані про прийняте рішення щодо злочину у справі.

Упродовж доби картки форми 1.1 і 3 про зупинення слідства на підставі п. 1, 2, 3, 4 ст. 206 КПК повинні бути представлені прокурору для підписання і передачі їх працівнику обліково-статистичної роботи. У числі зупинених враховується злочин, справу за яким вперше зупинено в даному звітному періоді, незалежно від часу порушення кримінальної справи і часу реєстрації даного злочину.

Для відображення в обліку і статистичній звітності даних про зупинене досудове слідство у кримінальних справах у картці за формою 1.1 робляться відповідні позначки в пунктах 18.27 або 18.28, 18.29 або 18.30 з одночасним поданням картки форми 3 про прийняте рішення у кримінальній справі.

Для відображення в обліку і статистичній звітності знятого злочину з обліку за відсутності події, складу злочину або з інших підстав, зазначених у законі, в картці форми 1.1 робляться відповідні позначки в одному з пунктів 18.11-18.22 або 18.23.

Порядок заповнення та подання статистичної картки про результати відшкодування матеріальних збитків і вилучення предметів злочинної діяльності (форма 1.2)

Відомості про матеріальні збитки та їх відшкодування, вилучення предметів злочинної діяльності відображаються в статистичній картці форми 1.2 всіма органами розслідування щодо кожного злочину, за наслідками якого заподіяні матеріальні збитки або вилучені предмети злочинної діяльності за справами, закінченими розслідуванням, направленими до суду відповідно до статей 232, 430 КПК України та направленими до суду для вирішення питання про звільнення особи від кримінальної відповідальності за п. 4 ст.6, ст.ст. 7, 7-2, 8, 9, 10, 11-ї КНКУ України або закриття справи щодо померлого обвинуваченого на підставі п. 8 ст. 6 КПК України.

Статистична картка форми 1.2 виставляється як додаток до статистичної картки форми 1.1.

3.2.2. Порядок та особливості обліку осіб, які вчинили злочин

Статистична картка на особу, яка вчинила злочин за формою 2

Розділ 4 Інструкції про облік злочинів передбачає облік осіб, які вчинили злочин, що ведеться шляхом заповнення особою, яка проводить розслідування справи, статистичної картки форми 2.

Статистична картка на особу, яка вчинила злочин, форми 2 є підставою для реєстрації і постановки на облік таких осіб і відображення у статистичній звітності показників, що характеризують осіб, які вчинили злочини.

Картка форми 2 може бути тільки *основною*.

Вона складається у випадках, коли щодо винних осіб приймається одне із таких процесуальних рішень:

1) прокурором затверджено обвинувальний висновок і кримінальна справа направлена прокурором до суду (ст. 232 КПК України);

2) прокурором складено обвинувальний висновок і кримінальна справа направлена до суду (ст. 430 КПК України).

3) справа закрита судом за несабілітуючими підставами (ст. 7, 8, 9, 10, 11 КПК України тощо)

Обліку також підлягають особи, які вчинили злочини, але щодо яких

кримінальні справи закриті за іншими підставами: щодо померлого обвинуваченого (п. 8 ст.6 КПК України) або направлені до суду для вирішення питання про звільнення їх від кримінальної відповідальності за таких підстав:

- а) внаслідок амністії (п. 4 ст. 6 КПК України);
- б) внаслідок зміни обстановки (ст. 7 КПК України);
- в) у зв'язку з дієвим каяттям (ст. 7-2 КПК України);
- г) у зв'язку з примиренням обвинуваченого з потерпілим, із застосуванням до неповнолітнього примусових заходів виховного характеру, з передачею особи на поруки (ст.ст. 8, 9, 10, КПК України);
- д) із закінченням строків давності (ст. 11-1 КПК України).

Якщо особа вчинила декілька злочинів, то на неї складається одна картка за формою 2, де вказується в пунктах 23–26 всі статті КК України, за якими пред'явлено обвинувачення. У цьому випадку особа, яка вчинила злочини, повинна бути відображена у звітності за злочином, який передбачає більшу міру покарання.

При заповненні карток на осіб, які вчинили злочини, необхідно керуватися такими правилами.

Правило 1. Відомості про вік злочинця вказуються в повних роках. Наприклад, якщо злочинцю на момент вчинення злочину було 28 років 11 місяців і 28 днів, то така особа повинна бути показана в пункті 15 картки у віці „25–28 років”.

Правило 2. Відомості про працездатних осіб (16 років і більше), які не працюють і не навчаються, вказуються у всіх випадках, коли вони до моменту вчинення злочину ніде не працювали і не навчалися, незалежно від того, скільки часу пройшло з моменту залишення ними (їх звільнення) останнього місця роботи або навчання. Серед непрацюючих не потрібно вказувати пенсіонерів, у т.ч. інвалідів, осіб пенсійного віку, безробітних, домашніх господарок, вагітних жінок та жінок, які перебувають у відпустці по догляду за дитиною.

Правило 3. До числа осіб, які вчиняли злочини, зараховуються всі особи, які раніше скоїли злочини, незалежно від того, були вони засуджені чи звільнялися від кримінальної відповідальності на підставі статей 7, 7-2, 8, 9, 10 КПК України, а також незалежно від того, погашена чи знята з них судимість, або закривалися щодо них справи п. 4 ст. 6, 11-1 КПК України на підставі акта амністії та із закінченням строків давності. З цієї категорії виділяються особи, щодо яких, згідно з законом, судимість не знята і не погашена.

У разі винесення судом виправдувального вироку або закриття кримінальних справ за пунктами 1, 2, 5, 6, 7, 9, 10 і 11 статті 6, статей 7-3, 100, 226 КПК України особи по цих справах знімаються з обліку.

3.2.3 Порядок та особливості обліку кримінальних справ

Статистична картка про рух кримінальної справи за формою 3

Розділ 5 Інструкції про облік злочинів передбачає порядок обліку руху кримінальної справи.

Кримінальна справа повинна бути зареєстрована впродовж доби після винесення постанови про її порушення.

Відповідно до п.15 Інструкції про облік злочинів, рух кримінальної справи в процесі розслідування обліковується на підставі статистичної картки про рух кримінальної справи форми 3, що заповнюється прокурором, слідчим або працівником органу дізнання негайно після прийняття у справі (матеріалах) рішення про:

- а) порушення кримінальної справи;
- б) об'єднання кримінальних справ в одне провадження;
- в) прийняття кримінальної справи до провадження: після скасування прокурором постанови про відмову в порушенні кримінальної справи; за постановою або ухвалою суду; при передачі справи від одного органу до іншого; після повернення справи для додаткового розслідування; після відновлення зупиненого слідства у справі (ст. 210 КПК України); відміни постанови про закриття справи та в інших випадках;
- г) направлення справи за підслідністю;
- д) при направленні до суду та при закритті справи;
- е) зупинення досудового слідства у справі;
- ж) відновлення слідства в закритій або зупиненій справі за п.1 ст. 206 (ст. 207), п.2 ст. 206 (ст. 208), п.3 ст. 206 (ст. 209), п.4 ст. 206 КПК України;
- и) вилучення прокурором справи і передачі її для розслідування іншому органу;
- к) повернення справи на додаткове розслідування прокурором або судом;
- л) продовження строку розслідування;
- м) пред'явлення для ознайомлення матеріалів справи обвинуваченому та його захиснику;
- н) виділення в окреме провадження справи відносно одного або декількох обвинувачених.

У випадках виділення із кримінальної справи в окреме провадження справи відповідно до вимог ст. 26 КПК України одночасно з статистичною картою за формою 3 складається і подається основна картка за формою 1 для постановки злочину на облік (якщо раніше цей злочин був знятий з обліку) за правилами, викладеними в п. 8 Інструкції про облік злочинів.

У випадках прийняття до провадження кримінальної справи після повернення її на додаткове розслідування із суду будь-якої інстанції, якщо вона раніше направлялася до суду в поточному звітному році, складається статистична картка за формою 3. Усі злочини по цій справі повинні бути виключені з числа розслідуваних до моменту повторного закінчення справи.

У випадках, коли у процесі додаткового розслідування як за справами поточного року, так і за справами попередніх років здійснюється:

– перекваліфікація діянь з менш тяжких на більш тяжкі злочини або з більш тяжких на менш тяжкі злочини;

- виявлення додаткових, раніше не зареєстрованих злочинів;
- зміна складу виявлених осіб, які вчинили злочини;
- зміна у розкритті злочинів тощо – то згідно з встановленими Інструкцією про облік злочинів правилами за наслідками додаткового розслідування складаються і направляються до обліково-реєстраційного підрозділу відповідні документи первинного обліку.

Облік кримінальних справ здійснюється тим самим обліково-реєстраційним підрозділом, який веде облік злочинів.

Єдиний журнал обліку злочинів, кримінальних справ і осіб, які вчинили злочини (додаток 8 до Інструкції про облік злочинів)

Злочини реєструються в єдиному журналі обліку злочинів, кримінальних справ і осіб, які вчинили злочини, на підставі карток на виявлений злочин форми 1 за порушеннями кримінальними справами, справами, направленими прокурором до суду відповідно до вимог ст. 430 КПК України, та в інших випадках, які зазначені в пункті 7 Інструкції про облік злочинів.

Дані про порушення кримінальних справ і їх рух повинні реєструватися в єдиному журналі обліку злочинів, кримінальних справ і осіб, які вчинили злочини не пізніше 24-х годин з моменту надходження відповідних карток.

Слідчий (працівник органу дізнання) ПМ одночасно із заповненням картки на виявлений злочин отримує в ОВС порядковий номер справи.

Справи, що надходять для розслідування із органів прокуратури до ПМ або з ПМ до органів прокуратури даного району (міста), а також справи, що надійшли за підслідністю по територіальності (ст. 117 КПК України) з одного району (міста) в інший район (місто) тієї ж області, вдруге не реєструються і закінчуються провадженням за номером первинної реєстрації.

Злочини у кримінальних справах, що надійшли для провадження розслідування з органів прокуратури і внутрішніх справ інших держав за місцем вчинення злочину, органів суду, ПМ, СБ України та військової прокуратури, знімаються з обліку в цих органах і реєструються в територіальних ОВС, як вперше порушені справи.

Злочини у кримінальних справах, досудове слідство у яких відновлене (ст. 210 КПК України) для провадження додаткового розслідування, вдруге не реєструються.

Облік судових рішень у кримінальних справах, направлених до суду (судова форма 6)

Відповідно до п.16 Інструкції про облік злочинів відомості про судові рішення у кримінальних справах, направлених до суду, заповнюються в *журналах обліку злочинів на підставі довідок про наслідки розгляду кримінальної справи судом* (форма 6).

Для одержання таких довідок прокурор, слідчий або працівник дізнання, які проводили розслідування, при направленні справи або матеріалу до суду повинний підшити на початку справи чи матеріалів бланк довідки на кожного обвинуваченого з відображенням його анкетних даних.

Ці довідки з усіх розглянутих справ надсилаються судами до ОВС та ПМ, слідчих підрозділів органів СБ України за місцем проведення слідства не пізніше п'яти робочих днів з дня набрання рішенням суду (вироком, постановою, ухвалою) законної сили чи повернення справи після розгляду судом апеляційної інстанції (касаційної інстанції – у випадку винесення вироку апеляційним судом).

Підрозділи ПМ після одержання довідок за формою 6 направляють їх до міськрайлінорганів внутрішніх справ за місцем реєстрації кримінальних справ.

Документи первинного обліку підлягають зберіганню в обліково-реєстраційних підрозділах упродовж одного року після складання на їх підставі статистичної звітності про злочини і осіб, які вчинили злочини, за умови, що у справах, що направлені до суду, в обліково-реєстраційний підрозділ надійшла із суду довідка про наслідки розгляду кримінальної справи судом (форма 6) та по закритих кримінальних справах, за їх наявності в архівах інформаційних підрозділів (п. 7 Р.1 Інструкції про облік злочинів).

Питання для самоконтролю до розділу

1. Назвіть основні напрями обліку слідчої роботи в Україні та коротко охарактеризуйте їх.
2. Назвіть основні проблеми, пов'язані із обліком слідчої роботи в Україні. Які, на вашу думку, є шляхи вирішення цих проблем?
3. У чому полягає особливість обліку слідчої роботи у ПМ?
4. Назвіть основні етапи (стадії) єдиного обліку злочинів та охарактеризуйте їх.
5. На яких основних положеннях ґрунтується система єдиного обліку злочинів і осіб, які їх вчинили?
6. За яких умов злочин враховується в обліку як розкритий?
7. Назвіть випадки, за яких облікованими вважаються злочини; особа, яка його вчинила; кримінальна справа.
8. Як здійснюється реєстрація злочинів і осіб, які їх вчинили?
9. У яких випадках злочин вважається нерозкритим?
10. Назвіть види обліків, що ведуться у слідчих підрозділах?
11. Визначте основний принцип, на якому ґрунтується система документального первинного обліку слідчої роботи.
12. Назвіть основні види нормативно-правових актів, що становлять організаційно-правову основу обліку слідчої роботи. Дайте їх визначення та розкрийте їх основний зміст.
13. На підставі яких документів здійснюється облік злочинів; осіб, що їх вчинили; кримінальних справ?
14. Назвіть види документів первинного обліку та коротко визначте, у яких випадках їх складають.
15. Коли злочин вважається облікованим?

16. Коли злочин вважається попередженням безпосередньо правоохоронним органом?

17. Який порядок (схема) заповнення та подання статистичної картки форми І?

18. Який порядок заповнення та подання статистичної картки про наслідки розслідування злочину (форма І.І)?

19. Який порядок заповнення та подання статистичної картки про результати відшкодування матеріальних збитків та вилучення предметів злочинної діяльності (форма І.2)?

20. Який порядок заповнення та подання статистичної картки на особу, яка вчинила злочин за формою 2?

21. Який порядок заповнення та подання статистичної картки про рух кримінальної справи за формою 3?

22. Який порядок обліку судових рішень у кримінальних справах, направлених до суду?

Пререлік тем рефератів до розділу

1. Правові основи обліку слідчої роботи в Україні.
2. Організація обліку слідчої роботи у ПІМ.
3. Порядок та особливості обліку кримінальних справ, підслідних слідчим ПІМ.
4. Порядок та особливості обліку осіб, які вчинили податкові злочини.
5. Порядок та особливості обліку податкових злочинів.
6. Порядок та особливості обліку податкових злочинів; осіб, що їх вчинили; кримінальних справ.
7. Організаційно-правові засади обліку слідчої роботи в Україні.

Рекомендована література до розділу

Нормативно-правові акти.

Закони України

1. Конституція України : Основний Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 23.07.1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Кримінально-процесуальний Кодекс України від 28.12.1960, із змінами та доповненнями // Відомості Верховної Ради УРСР. – 12.01.1961. – № 2. – Стор. 15.
3. Про державну податкову службу в Україні : Закон України від 4.12.1990 р. № 509-XII, із змінами і доповненнями // Офіційний Веб-сайт Верховної Ради України.
4. Про прокуратуру : Закон України від 05.11.1991 № 1789-XII, із змінами та доповненнями.
5. Про міліцію : Закон України від 20.12.1990 № 565, із змінами та доповненнями.

6. Про Службу безпеки України : Закон України від 25.03.1992 № 2229-ХП, із змінами та доповненнями.

Підзаконні нормативно-правові акти

1. Інструкція про порядок заповнення та подання документів первинного обліку злочинів, осіб, які їх вчинили, руху кримінальних справ, затвердженої спільним Наказом № 20/84/293/126/18/5: від 26.03.2002 Генеральної прокуратури України 26.03.2002 № 20; Міністерства внутрішніх справ України 26.03.2002 № 84; Служби безпеки України 26.03.2002 № 293; ДПА України 26.03.2002 № 126; Міністерства юстиції України 26.03.2002 № 18/5.

2. Порядок приймання, реєстрації, обліку і розгляду заяв, повідомлень та іншої інформації про злочини, контролю за їх проходженням і обґрунтованістю прийнятих рішень, затверджений наказом ДПА України від 24.06.1998 р. № 304 „Про затвердження деяких нормативних актів з питань приймання, реєстрації, обліку і розгляду в підрозділах ПМ заяв, повідомлень та іншої інформації про злочини“, зареєстрований у Мін'юстиції України 14.07.1998 р. за № 444/2884.

Циркуляри державних органів влади

1. Про стан злочинності у державі та координацію діяльності органів державної влади у протидії злочинним проявам та корупції: Рішення Ради національної безпеки і оборони України від 11.09.2009 р. // Офіційний Веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=p0012525-09>.

2. Про підслідність кримінальних справ військовим прокурорам : Наказ Генпрокурора України від 5.08.1994 р. № 16.

3. Вказівка Генпрокуратури України від 30.09.1992 р. № 11-40.

4. Щодо виконання вимог ст. 120 КПК України та усунення порушень в обліково-реєстраційній дисципліні: Вказівки ГПУ № 16-81 від 22.08.94р. та ін.

Наукова та навчальна література

1. Настільна книга слідчого:/ [М. І. Панов, В. Ю. Шепітько, В. О. Коновалова та ін.]. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: Вид.Дім „Ін Юре“, 2007. – 728 с.

2. Каткова А. Г. Правові та організаційні аспекти управління слідчими підрозділами органів внутрішніх справ України : автореф. дис. канд. юр. наук: 12.00.09 / А. Г. Каткова. – Харків, 2003. – 19 с.

РОЗДІЛ 4 ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ СЛІДЧИМИ ПОДАТКОВОЇ МЛПЦІЇ

4.1. Елементи організації розслідування злочинів

Основні напрями і функціональне значення діяльності щодо організації розслідування у кримінальній справі були розкриті у першому розділі даного посібника. Проте у даному підрозділі необхідно зосередитися на вивченні окремих змістовних елементів, що становлять основи *організації розслідування злочинів*. До елементів організації розслідування злочинів необхідно віднести:

- 1) принципи організації розслідування злочинів;
- 2) умови планування розслідування злочинів;
- 3) принципи планування розслідування злочинів;
- 4) форми та види планування розслідування злочинів;
- 5) планування розслідування злочинів у багатоспізодних справах;
- 6) висунування версій та організація їх відпрацювання;
- 7) типові моделі¹ (схеми) організації розслідування на етапі підготовки матеріалів для порушення кримінальних справ за ознаками окремих злочинів.

Принципи організації розслідування злочинів

Принципи організації розслідування злочинів умовно поділяють на чотири великі групи:

- 1) *правові принципи* (презумпція невинуватості; повнота, об'єктивність і всебічність розслідування та інші), зафіксовані в нормах міжнародного, конституційного, кримінально-процесуального права;
- 2) *криміналістичні принципи*, до яких входять положення про цілеспрямованість; інформаційну і техніко-криміналістичну забезпеченість; плановірність; ситуаційну зумовленість розслідування; максимально повне використання досягнень науково-технічного прогресу в різних галузях знань, а також науковообґрунтованих рекомендацій і положень досвіду оперативно-розшукової та слідчої практики;
- 3) *організаційно-управлінські принципи* (забезпечення безпеки слідчого й інших учасників кримінального судочинства; взаємодія слідчого з органами дізнання; кооперування праці; залучення в разі потреби до участі в розслідуванні обізнаних осіб (консультантів, фахівців, судових експертів, використання допомоги громадськості тощо);
- 4) *методичні принципи* (кадрове забезпечення досудового розслідування; принцип цілеспрямованого збирання і комплексного використання доказової і орієнтуючої інформації вербального та невербального характеру; положення

¹ *Модель* – уявний чи умовний (зображення, опис, схема і т. ін.) образ якого-небудь об'єкта, процесу або явища [21, с. 683].

про вивчення і використання слідчим у своїй роботі нормативного матеріалу, що регулює боротьбу зі злочинністю кримінально-правовими засобами та створює правові механізми досягнення цілей досудового розслідування, а також регламентує у справі види діяльності, поведінку і відносини).

Планування розслідування можна розглядати як:

1) ефективний метод організації розслідування і контролю за його проведенням;

2) програму організації розслідування. У цьому аспекті організація розслідування є практичним здійсненням цієї програми. Планування – це не просто елемент організації, але й організуючий базис (принцип) розслідування, тобто тільки через планування можна на практиці здійснити організацію діяльності із розслідування злочину¹.

При організації розслідування злочинів важливим є урахування певних умов планування розслідування злочинів.

Умови планування розслідування злочинів – це сукупність визначених обставин, фактів, знань і умінь, що роблять можливим здійснення планування діяльності з розслідування злочинів. До умов планування розслідування необхідно віднести об'єктивно існуючі фактори, тобто наявність вихідної інформації про подію злочину (слідчу ситуацію) як комплекс доказової та оперативної інформації на кожному визначеному етапі розслідування².

Діяльність слідчих із організації розслідування злочинів ґрунтується на специфічних *принципах планування розслідування злочинів* серед яких виділяють такі:

- 1) індивідуальність;
- 2) динамічність;
- 3) обґрунтованість.

Основоположним принципом є *законність*.

Форми та види планування розслідування злочинів

Форми планування розслідування злочинів можуть бути довільними і творчими. Проте є декілька рекомендацій, що необхідно враховувати при плануванні розслідування злочинів. Зокрема:

1) усі заходи, які планує провести слідчий, повинні бути систематизовані за окремими розділами (організаційні, оперативно-розшукові, робота із свідками, проведення експертиз тощо);

2) за кожним заходом завжди повинний чітко визначатися виконавець, термін виконання та відмічатися результат роботи.

Існують дві форми планування розслідування: *уявна (усна)* і *письмова (формалізована)*.

Початкове планування здійснюється у формі уявної (усної) моделі. Надалі план розслідування може набути письмового (формалізованого) вираження.

¹ Хань Г. А. Теоретичні засади планування та організації розслідування злочинів : дис. ... к-т юрид. наук: 12.00.09 / Г. А. Хань. – Харків, 2007. – 221 с.

² Там само.

Письмовий план координує і дисциплінує діяльність слідчого, визначає його найбільш оптимальні форми, дозволяє врахувати всі можливі зміни, прогнозує його виконання. Він сприяє виконанню різних функцій, насамперед наукової організації праці.

Письмова форма плану, як правило, повинна включати такі основні елементи:

- 1) вихідні дані, що були підставою для висування версій;
- 2) слідчі версії;
- 3) питання та обставини, що необхідно з'ясувати;
- 4) слідчі дії та інші заходи;
- 5) строки проведення запланованих дій;
- 6) виконавці;
- 7) відмітка про виконання і результат.

Чіткої межі між напрямками планування не існує, різні види планування здійснюються паралельно, переходять з одного в інший у рамках єдиного процесу.

Також існує така класифікація (видове групування) видів планування розслідування:

– *за об'єктом планування:*

- 1) у декількох кримінальних справах, що перебувають у провадженні слідчого (календарне);
- 2) в одній кримінальній справі;
- 3) планування окремої слідчої дії чи тактичної операції;

– *залежно від характеру й обставин злочину, що розслідується:*

- 1) за версіями (аналітичне);
- 2) за епізодами;
- 3) за підозрюваними особами;
- 4) за алгоритмом дій;

– *залежно від організаційних форм розслідування:*

- 1) планування, яке слідчий здійснює одноосібно;
- 2) складання узгодженого слідчим і оперативним працівником плану;
- 3) планування розслідування, яке ведеться групою слідчих (бригадний метод);
- 4) планування розслідування, яке ведеться слідчо-оперативною групою.

Зміст процесу планування розслідування злочинів проявляється в інтелектуальному (розумовому) процесі, що полягає у визначенні завдань слідства у конкретних кримінальних справах, шляхів і способів їх вирішення.

Планування є організаційний елемент, що доцільно проводити як на початковому, так і на наступних етапах розслідування.

Підставою для планування є дані про податкове правопорушення та його складові елементи. Зазначені дані можуть бути отримані із різних джерел, наприклад:

- матеріалів документальних перевірок;
- оперативно-розшукових заходів;
- слідчих дій, проведених у інших кримінальних справах тощо.

Процес планування розслідування починається з вивчення наявних матеріалів. При цьому слідчі, як правило, роблять позначки, нариси, різні записи. Єдиної форми, розробленої для певного випадку, не існує, і кожен слідчий використовує власну систему.

Для зручності рекомендується застосовувати *конспект матеріалів кримінальної справи*. Він дозволяє в короткій формі зафіксувати всі суттєві обставини. Конспект дає можливість наочно скласти уявлення про стан розслідування, обсяг наявних доказів на будь-якому етапі, полегшити пошук потрібних документів і процес подальшого планування. Конспект сприяє проведенню якісного розслідування за відсутності основних матеріалів справи, якщо вони, наприклад, перебувають на вивченні у прокурора чи у експерта. Після закінчення розслідування конспект рекомендується зберігати в наглядному провадженні, тому що ця інформація може бути потрібна надалі¹.

Зразок форми конспекту матеріалів кримінальної справи

№ з/п	Найменування документа	Зміст документа	Аркуш справи	Примітки ²
-------	------------------------	-----------------	--------------	-----------------------

Планування розслідування зосереджується не тільки на складанні письмового плану. До його змісту входить також діяльність слідчого ГІМ з вивчення та аналізу фактичних даних про податкове правопорушення, визначення завдань, шляхів та засобів для їх вирішення.

Планування розслідування, як і інша розумова діяльність, визначається як об'єктивними, так і суб'єктивними факторами.

Об'єктивний фактор полягає у тому, що планування базується на фактичних даних про здійснений податковий злочин.

Суб'єктивний фактор проявляється в індивідуальних особливостях слідчого як людини. Залежно від рівня освіти, досвіду практичної діяльності, життєвого досвіду, психологічних і моральних особливостей слідчого планування може вестися різними шляхами. Від слідчого вимагається швидке реагування на зміну ситуації, в якій проходить провадження слідчої дії. Це означає, що запланована діяльність щодо розкриття та розслідування податкового злочину не є незмінною, а повинна гнучко реагувати на зміни обставин, появу нової інформації про дані діяння та його елементи.

¹ Хань Г. А. Теоретичні засади планування та організації розслідування злочинів : дис. ... к-та юр наук: 12.00.09 / Г. А. Хань. – Харків, 2007. – 221 с.

² Примітки слідчого : припущення про окремі обставини; примітки про обставини, які потрібно з'ясувати; слідчі дії, які потрібно виконати та інші.

Кримінально-процесуальне законодавство має певний вплив на процес планування розслідування і безпосереднє виконання планів. Насамперед, закон встановлює зміст предмета доказування та завдання розслідування, які повинні ставитися і вирішуватися під час досудового слідства.

Крім того, закон визначає шляхи і засоби, що дозволяють вирішити завдання процесу досудового розслідування та одержати необхідні фактичні дані.

Завданнями планування слідчих дій при розслідуванні податкових злочинів є наступні:

- 1) визначення версій і шляхів розслідування;
- 2) аналіз та перевірка висунутих версій;
- 3) визначення невідкладних слідчих дій та оперативно-розшукових заходів за найбільш реальними версіями;
- 4) встановлення предмета доказування;
- 5) визначення конкретних виконавців запланованих заходів, термінів і послідовності їх виконання.

Значною перевагою планування є можливість правильно організувати, спрямувати та контролювати розслідування.

Планування також дозволяє працівникам оперативних підрозділів і слідчим почати і завершити розслідування у стислі строки.

Значення планування полягає у тому, що воно дозволяє уникнути ряду проблем при розслідуванні, наприклад:

- 1) обставин, пов'язаних із хибним напрямом розслідування;
- 2) небезпеки того, що свідки виявляться недосяжними або ненадійними;
- 3) можливості того, що певні записи, документи та інші джерела доказів виявляться недосяжними, втраченими або знищеними;
- 4) несвочасних рішень уповноважених осіб щодо арешту активів платника податків (остатні можуть бути реалізованими або відчуженими).

Планування забезпечує ретельність розслідування, при якому виявляються всі суттєві факти, які дозволяють встановити наявність складу податкового злочину.

Стадії планування, як правило, співпадають з етапами розслідування злочинів.

На початковому етапі планування розслідування працівники оперативних підрозділів і слідчі ПМ:

- а) розглядають та обговорюють усю наявну інформацію;
- б) визначають цілі розслідування, які можуть включати:
 - отримання відповідей на питання : який саме злочин вчинено; ким; коли; де; у який спосіб;
 - встановлення елементів складу злочину;
 - отримання достатніх даних (підстав) для порушення кримінальної справи за фактом ухилення від оподаткування.

Після закінчення початкового етапу планування розслідування працівники оперативних підрозділів і слідчі розпочинають основний процес планування, в

результаті якого повинний бути одержаний обґрунтований *робочий план розслідування злочину*.

При підготовці робочого плану розслідування злочину потрібно вирішити:

- 1) що повинно бути зроблено;
- 2) чому це необхідно зробити;
- 3) коли це потрібно зробити;
- 4) хто це зробить;
- 5) як це буде зроблено;
- 6) де це буде зроблено.

У міру підготовки робочого плану розслідування працівники складають *графік виконання його заходів*. Це дуже важливо, тому що попередньо встановлені дати виконання окремих заходів дозволяють визначити методикку контролю за процесом розслідування.

Планування розслідування податкових злочинів може складатись із визначення, наприклад:

- 1) необхідної інформації про СПД і посадових осіб;
- 2) важливості даних, які потрібно встановити;
- 3) „найкращих” джерел інформації;
- 4) оптимальної послідовності виконання слідчих дій та запитів щодо надання офіційної інформації.

Крім того, під час проведення розслідування дуже важливо точно знати:

- які документи вже зібрані;
- яка інформація в них міститься;
- які документи необхідно додатково вилучити;
- кого із свідків уже допитали;
- кого із свідків ще потрібно допитати;
- яку нову інформацію необхідно отримати тощо.

Організація розслідування та контроль за його проведенням передбачає реагування на ситуацію, яку складають факти, що постійно змінюються, і це притаманно кожному розслідуванню.

Працівники оперативних підрозділів і слідчі аналізують зібрані матеріали у справі для відтворення подій, які раніше відбулися і мають відношення до справи. Результати даного аналізу повинні надавати можливість коригувати робочий план розслідування відповідно до встановленого фактичного матеріалу.

Використовуючи заплановані організаційні заходи, працівники оперативних підрозділів та слідчі мають можливість уникати дублювання функцій щодо розкриття і досудового розслідування конкретного злочину.

При правильній організації розслідування необхідно завжди знати, що вже було зроблено, а що ще потрібно зробити.

Планування розслідування злочинів у багатоепізодних справах

У разі розслідування злочинів у багатоєпізодних справах форма планування ускладнюється. У цих випадках крім плану, складеного на підставі висунутих версій, за основу можуть братися такі *форми планування*, як:

- 1) за епізодами злочинної діяльності;
- 2) за особами, які вчинили злочин.

Плани можуть доповнюватися допоміжною планувальною документацією, наприклад: картки на епізод; картки на осіб; „схеми-шахматки”; графічні схеми. Допоміжні документи сприяють узагальненню і систематизації наявної інформації.

При розслідуванні багатоєпізодних злочинів рекомендується складати *картку на епізод*. Картки доцільно розташовувати в хронологічному порядку, за часом вчинення кожного епізоду. У картку заносяться дані, що стосуються конкретного епізоду злочинної діяльності:

- 1) номер і дата порушення кримінальної справи;
- 2) короткий опис обставин вчиненого злочину;
- 3) елементи складу злочину;
- 4) відомості щодо осіб, що вчинили злочин;
- 5) зміст висунутих версій;
- 6) перелік проведених слідчих дій, оперативно-розшукових заходів і отриманих доказів.

У картках доцільно давати оцінку фактам із посиланням на аркуші та томи кримінальної справи, де містяться дані у більш повному вигляді.

Для полегшення планування роботи у багатоєпізодних справах чи у декількох кримінальних справах одночасно доцільно використовувати *календарні плани розслідування*. Календарне планування дозволяє наочно подати послідовність виконання слідчих та процесуальних дій і оперативно-розшукових та організаційних заходів, а також уникнути „накладок” і ефективно використовувати робочий час слідчого. Календарний план можна представити у вигляді таблиці.

Зразок форми календарного плану розслідування злочинів

Кримінальні справи (епізоди)	Понеділок (дата)	Вівторок (дата)	Середа (дата)	Четвер (дата)	П'ятниця (дата)
1. Номер і фабула кримінальної справи (епізоду)	Перелік слідчих та інших дій, які слідчий планує провести та час їх початку				
2. Номер і фабула кримінальної справи (епізоду)	Перелік слідчих та інших дій, які слідчий планує провести та час їх початку				

Для розслідування злочинів за участю декількох осіб рекомендується складати картки на осіб, підозрюваних у вчиненні злочину, чи „особові рахунки” (картки) на всіх обвинувачених у кримінальній справі. У такій картці вказуються:

- 1) повні анкетні дані особи;
- 2) дані про судимості;
- 3) сімейний стан, професія, освіта;
- 4) епізоди злочинної діяльності;
- 5) дані про обраний захід процесуального примусу;
- 6) види характеристик; витребувані довідки та інша інформація, що може бути корисною для розслідування злочину¹.

Якщо до кримінальної відповідальності притягається декілька осіб, що вчинили ряд злочинів, рекомендується використовувати „схеми-шахматки”. При цьому у вертикальних графах такої схеми вказуються епізоди злочинної діяльності, у горизонтальних – прізвища підозрюваних (чи навпаки), у клітинах перетинання відмічається участь підозрюваного у визначеному епізоді. Епізоди рекомендується фіксувати в хронологічному порядку, а прізвища підозрюваних – в алфавітному.

„Схема-шахматка” може використовуватися також для наочного відображення місця і часу перебування декількох підозрюваних у день вчинення злочину. У разі призначення великої кількості судових експертиз рекомендується складати „шахматку” для контролю за процесом ознайомлення всіх підозрюваних із постановами про призначення експертиз і експертними висновками.

При груповому методі розслідування „схема-шахматка” зручна для відображення розподілу роботи між членами групи і здійснення контролю за цією роботою.

„Схема-шахматка” може використовуватися для контролю за витребуванням необхідних для розслідування документів.

Зразок форми „схеми-шахматки” для розслідування кримінальної справи

Прізвища підозрюваних (обвинувачених)	Назва документів				
	Паспорт (копія паспорта)	Характеристики		Довідки	
		З місця проживання	З місця роботи	Про судимість	З медичних закладів
А	+	+	+	+	
Б			+		+

¹ Хань Г. А. Теоретичні засади планування та організації розслідування злочинів : дис. ... к-та юр. наук: 12.00.09 / Г. А. Хань. – Харків, 2007. – 221 с.

Ефективним видом допоміжної планувальної документації є *графічні схеми*. Вони складаються у багатоєпізодних справах, що пов'язані з розслідуванням діяльності організованих злочинних груп, для з'ясування способів вчинення злочинів, встановлення складних, взаємопов'язаних зв'язків окремих учасників злочину. Графічні схеми дозволяють наочно і повно розкрити суть обліку і звітності, процесу і документообігу.

Форми складання планів розслідування не регламентуються законодавством, і тому слідчі мають можливість використовувати в плануванні свій творчий потенціал.

Окремим видом планування розслідування є *планування проведення слідчих дій, тактичних комбінацій та тактичних операцій*.

Наукові дослідження свідчать, що плануються найбільш складні слідчі дії, що вимагають підготовки й організації взаємодії різних підрозділів. Складання спеціального письмового плану для кожної слідчої дії не є обов'язковим. Найчастіше слідчими використовуються чернетки з переліком питань, які вони повинні з'ясувати у процесі розслідування справи¹.

План проведення окремої слідчої дії, наприклад допиту, можна представити у вигляді таблиці.

Зразок форми плану допиту

Епізод щодо якого проводиться допит	Обставини, які підлягають встановленню	Постановка питань, їх послідовність	Обставини, які є в матеріалах справи	Примітки ²
-------------------------------------	--	-------------------------------------	--------------------------------------	-----------------------

Обов'язковим є складання письмового плану у випадках, якщо планується проведення складних слідчих дій із широким колом учасників, які мають різний правовий статус, виконують різні процесуальні функції із різним колом завдань (наприклад: 1) обшук на території великого підприємства із значними площами приміщень, територій; 2) виїмка значної кількості документів тощо). До письмового плану вносяться підготовчі організаційно-технічні і тактичні заходи проведення слідчої дії, оперативно-розшукових та організаційних заходів.

4.2. Організація розслідування податкових злочинів на підготовчому етапі

¹ Хань Г. А. Теоретичні засади планування та організації розслідування злочинів : дис. ... к-т-юр. наук: 12.00.09 / Г. А. Хань. – Харків, 2007. – 221 с.

² 1) додаткова інформація про особу;

2) тактичні прийоми, які планується застосувати тощо.

З метою отримання доказів у кримінальній справі, необхідно уявити їх походження та існування, наявність або відсутність подій та фактів, що мають значення для справи¹.

Одним із результатів процесу планування розслідування злочинів є криміналістичні версії. **Криміналістична версія** – це логічно побудований і оснований на фактичних даних, обґрунтований, допустимий умовивід слідчого (інших суб'єктів пізнавальної діяльності у кримінальній справі): про сутність досліджуваного діяння; окремих його обставин і деталей; зв'язок їх між собою, що вимагає відповідної перевірки і спрямований на встановлення істини у справі².

Криміналістичні версії класифікуються за різними підставами.

За *об'ємом* (колом обставин, які версія пояснює) версії поділяються на загальні та одиничні.

Загальні висувуються щодо подій як головного факту, його сутності і окремих обставин, що характеризують основні елементи предмета доказування.

Одиничні версії пов'язані з іншими подіями вчиненого злочину.

За *суб'єктом висування* версії поділяються на: слідчі; оперативно-розшукові; експертні та судові.

Слідчі версії висувуються слідчим при проведенні досудового слідства. Слідчі версії можуть бути висунуті й прокурором, що здійснює нагляд за досудовим слідством. Разом з тим, якщо слідчий приймач висунуту прокурором версію до перевірки, то такі версії також визнаються слідчими.

Оперативно-розшукові версії висувуються під час проведення оперативно-розшукової діяльності.

Експертні версії висувуються у процесі проведення експертних досліджень. Зазначені версії є проміжними і мають загальне призначення – перевірка слідчих версій у справі.

За *ступенем визначеності* виділяють: типові та конкретні версії.

Типові версії – це версії наукового узагальнення, що будуються із урахуванням типових слідчих ситуацій (наприклад, факт незаконного відшкодування ПДВ із бюджету ачиняється шляхом псевдоекспорту товарів або/та з використанням фіктивних суб'єктів господарювання).

Конкретні версії прив'язані до розслідування конкретної справи.

За *ступенем складності внутрішньої структури* версії діляться на: складні та прості.

Складні пов'язані із встановленням групи фактів.

Прості – відповідно із одним фактом встановлюваної події.

За *часом* – першочергові та наступні.

За *ступенем винуватості* – обвинувальні та виправдовувальні тощо.

¹ Краткие методические указания по выявлению версий и планированию расследования по уголовному делу / Следственный отдел налоговой милиции Государственной налоговой администрации в АР Крым. – 2008. – 3 с.

² Криміналістика : учебник / [отв. ред. Н.П. Яблоков.]. – 3-е изд., перераб. и доп. – М. : Юристъ, 2007. – С. 121.

Процес висування версій полягає у наступному. Уявивши собі всі ймовірні варіанти фактичного ходу подій, зв'язків між фактами методом виключення, слідчий встановлює дійсну картину події.

Побудова та перевірка версій є результатом логічного осмислення фактів, для чого використовуються всі форми логічного мислення – аналіз, синтез, індукція, дедукція, аналогія, порівняння, узагальнення.

Побудова версій повинна відповідати таким вимогам:

- 1) версії повинні бути реальними й обґрунтованими існуючими фактами;
- 2) версії не повинні протидіяти науково встановленим фактам, наприклад, фізичним, біологічним та іншим законам природи, оточуючої дійсності, суспільно-економічним закономірностям;
- 3) версія повинна бути конкретною, логічно побудованою та незаперечною.

Кожна версія повинна мати контрверсію, тобто протилежне пояснення факту.

У кримінальній справі повинні бути висунуті всі можливі в конкретній ситуації версії.

Для забезпечення успішного слідства у кримінальній справі важливо не тільки правильно визначити всі можливі слідчі версії, але й розробити правильну тактику перевірки кожної з них. На практиці це означає, що після визначення версій й обґрунтування питань, які необхідно виявити, слідчий визначає, які, де та як він буде знаходити докази, щоб підтвердити або заперечити ту чи іншу версію.

Планування процесу перевірки версій, як і планування взагалі, це творчий та обдуманий процес слідчого. Планування не сумісне з нав'язуванням слідчому завчасно підготовлених схем, які слідчий повинний автоматично виконувати. Подібні шаблони завжди приводять до невдачі. Керівникам слідчих підрозділів це потрібно враховувати при організації розслідування кримінальних справ¹.

Починаючи розслідування, слідчий, як правило, не має достатніх даних, що надають можливість виявити та встановити всі обставини (предмет) доказування у кримінальній справі відповідно до вимог ст. 64 КПК України.

Вивчаючи й аналізуючи вихідну інформацію, слідчий виявляє достовірні фактичні дані, здійснює процесуальне оформлення і встановлює їх доказове значення, а також вирішує питання про те, які обставини розслідуваної події необхідно встановити. Після цього на підставі вихідної інформації висуваються обґрунтовані версії. При цьому послідовна перевірка (спочатку одна, потім друга) висунутих версій неприпустима – *всі наявні версії необхідно перевіряти паралельно*.

¹ Краткие методические указания по выдвижению версий и планированию расследования по уголовному делу / Следственный отдел налоговой милиции Государственной налоговой администрации в АР Крым. – 2008. – 3 с.

У процесі висування версій необхідним та обов'язковим елементом є *прогнозування*, тобто визначення того, які нові дані можуть бути отримані під час перевірки висунутих версій.

Далі складається план, у якому визначається комплекс слідчих дій, оперативно-розшукових і організаційно-тактичних заходів, найбільш прийнятна послідовність їх виконання і тактика проведення.

На початковому етапі розслідування слідчий має лише можливі (уявні) дані про злочин та особу, що його вчинила.

Версія є логічною основою планування розслідування. Вона визначає пошукову і пізнавальну діяльність слідчого, основні завдання і цілі розслідування, вид плану.

Типову форму плану, у якому за основою взяті версії, можна подати у вигляді таблиці. У першому розділі плану фіксуються вихідні дані і додаткова інформація. У другому розділі зазначаються всі версії, висунуті слідчим у перебігу розслідування злочину. Третій розділ являє собою програму розслідування. У графі „Обставини, що підлягають встановленню” вказуються ті обставини (за результатами перевірки версій), які необхідно перевірити для підтвердження чи спростування висунутих версій, та інші обставини, що потребують перевірки, пов'язані з вивченням особи підозрюваного, з'ясуванням розміру матеріального збитку, встановленням причин і умов, що сприяли вчиненню злочину. У графі „Слідчі дії й оперативно-розшукові заходи” вказуються всі слідчі дії, оперативно-розшукові, процесуальні, організаційні й інші заходи, які необхідно провести для перевірки версій. У плані також необхідно чітко вказувати терміни виконання намічених заходів і виконавців¹. „шахматку”

Зразок форми плану розслідування у кримінальній справі

№ кримінальної справи _____		Дата порушення _____			
стаття КК України, за якою порушено справу _____					
Фабула _____					
Слідчі версії:					
1. _____					
2. _____					
3. _____					
№ версій	Обставини, які необхідно встановити	Слідчі дії та оперативно-розшукові заходи	Термін виконання	Виконавці	Примітки

Також одним із варіантів плану розслідування є наступна форма:

¹ Хань Г. А. Теоретичні засади планування та організації розслідування злочинів : дис. ... к-та юр. наук: 12.00.09 / Г. А. Хань. – Харків, 2007. – 221 с.

**Зразок форми плану¹ розслідування
у кримінальній справі**

1. Фабула справи (вихідні дані)

2. Обставини, які необхідні встановити за першим епізодом:

- а) час _____
- б) місце _____
- в) спосіб _____

та ін.

2.1. Як і якими засобами їх встановити:

- а) _____
- б) _____
- в) _____

Провести слідчі дії:

Виконавець _____ Термін _____

Відмітка про виконання _____

3. Обставини, що відносяться до другого епізоду: _____

3.1 Як і якими засобами їх встановити: _____

4. Обставини, що відносяться до третього епізоду: _____

4.1. Як і якими засобами їх встановити _____

Організація розслідування податкових злочинів на підготовчому етапі

Діяльність слідчого щодо організації розслідування злочинів спрямована на створення найбільш оптимальних умов для всього розслідування і його дій у кожній слідчій ситуації з метою успішної реалізації плану розслідування.

Організаційні заходи розслідування впливають із цілей-завдань та плану розслідування².

На підготовчому етапі розслідування податкових злочинів доцільно спрямовувати діяльність слідчих і працівників оперативних підрозділів ПМ на організацію і планування також заходів.

¹ Краткие методические указания по выдвижению версий и планированию расследования по уголовному делу / Следственный отдел налоговой милиции Государственной налоговой администрации в АР Крым. – 2008. – 3 с.

² Криміналістика : учебник / [отв. ред. Н.П. Яблоков]. – 3-е изд., перераб. и доп. – М. : Юрист, 2007. – С. 130.

1. Підбір відповідних фахівців. Під час розслідування податкових злочинів дуже часто необхідна допомога фахівців із різних галузей знань, що визначається характером діяльності того чи іншого підприємства, способами вчинення злочину, порядком проведення розрахунків тощо.

Допомога таких фахівців може використовуватися за кількома напрямками: а) для підготовки матеріалів та формування завдань працівникам, які здійснюють документальну перевірку чи експертизу; б) для участі як експерта при проведенні окремих слідчих дій (обшук, виїмка та слідчий огляд документів, товарів, сировини; допити і тощо); в) для отримання рекомендацій та порад з різних питань фінансово-господарської діяльності, порядку ведення бухгалтерського обліку та звітності; г) для отримання висновків за матеріалами документальних перевірок або судово-економічних експертиз.

2. Створення слідчо-оперативних груп. Виходячи з аналізу матеріалів кримінальної та оперативно-розшукової справи, а також у випадках виконання значного обсягу слідчих дій і пошукових заходів може прийматися рішення про створення СОГ, склад якої визначається в кожному випадку окремо. При цьому враховується характер і обсяги заходів, які потрібно здійснити, заходи безпеки на випадок активної протидії з боку підозрюваних, технічне і спеціальне забезпечення СОГ та ряд інших факторів.

3. Організація проведення оперативно-розшукових заходів. Вказані заходи здійснюються з метою оперативного супроводження провадження у справі. Вони мають конкретний характер: а) збір додаткової інформації про підозрюваних осіб та їх зв'язки; б) встановлення місць знаходження осіб, товарів, документів і т.д.; в) виявлення всіх СПД та фізичних осіб, які брали участь у певних фінансово-господарських операціях.

4. Організація проведення документальних перевірок і необхідних експертиз. Документальна перевірка фінансово-господарської діяльності СПД є одним із основних заходів для визначення дійсного стану справ суб'єкта господарювання та його фінансових зобов'язань.

Документальна перевірка є дієвим інструментом визначення факту податкового правопорушення. Як правило, вона проводиться за порушення кримінальної справи, але, якщо слідчий має певні сумніви щодо її правильності, він може призначити судово-економічну експертизу.

5. Організація обшуків, виїмки та слідчого огляду документів. При розслідуванні податкових злочинів, такі слідчі дії необхідно запланувати і провести на початковому етапі проведення слідства. Крім документів, що були вилучені під час документальної перевірки, виїмці підлягають усі інші документи і матеріальні об'єкти, що свідчать про вчинення податкового злочину, доводять умисність ухилення підозрюваних осіб від оподаткування.

6. Підбір та вивчення нормативно-правових актів, спеціальної літератури. Спрямування розслідувань податкових злочинів орієнтує слідчого на ознайомлення та глибокий аналіз значної кількості нормативних актів, інструкцій, а також інших документів, що регламентують і визначають

систему та види податків, порядок їх обчислення і сплати, методику розслідування.

7. Обмін інформацією між членами СОГ та суб'єктами кримінального процесу – дозволяє слідчому отримати різнобічну інформацію про податковий злочин, перевірити оперативні дані, оцінити висновки експертів.

Зазначені вище питання необхідно відобразити у плані розслідування.

4.2.1. Особливості організації розслідування на етапі підготовки матеріалів для порушення кримінальних справ (на прикладі злочинів, передбачених ст.ст. 204 та 216 Кримінального кодексу України)

У процесі виявлення та перевірки первинної інформації створюються ситуації, що характеризуються недостатньою поінформованістю оперативних та слідчих працівників ПМ про обставини вчинення злочинів. У таких випадках виникає необхідність у проведенні оперативно-розшукових і слідчих заходів, спрямованих на отримання та закріплення доказових даних про осіб, що вчиняють злочини; осіб, які можуть надалі виступати свідками у кримінальних справах; відомостей про спосіб вчинення злочину; зв'язки між співучасниками тощо¹.

Залежно від ситуації, що склалася, та характеру первинних даних працівники оперативних підрозділів і слідчі ПМ виконують заходи на сталій порушення кримінальної справи в певній логічній послідовності.

Так, у процесі встановлення фактичних даних про незаконне ввезення підакцизних товарів і фіксації доказів та їх джерел можуть проводитись наступні заходи:

- встановлення місць знаходження документів (у паперовій і електронній формі), в яких могли відобразитися сліди злочину, і забезпечення їх збереження. При цьому потрібно звернути увагу на наявність не лише бухгалтерських документів первинного (оперативного) обліку, а й планових, технологічних, виробничо-управлінських, статистичних, податкового обліку та інших документів; бланків, етикеток тощо. Особливе значення у процесі встановлення має аналіз змісту неофіційних документів (записок, нотаток, чорнових записів, розрахунків тощо);

- перевірка наявності оригіналів дозвільних документів на виробництво алкогольних напоїв (ліцензії на виробництво та її додатку із переліком асортименту продукції; сертифіката відповідності виробництва; довідки встановленого зразка про внесення місця зберігання спирту до Єдиного

¹ Протидія злочинам, що вчиняються у сфері обігу підакцизних товарів: (ст.ст. 204, 216 КК України) : науково-практичний посібник / [Ніколаюк С. І., Никифорчук Д. Й., Томма Р. П., Барко В. І.]. – К. : КНТ, 2006. – 132 с.

державного реєстру) та їх чинність (у разі потреби – своєчасність їх переоформлення);

- перевірка наявності документів та достовірності їх даних, які подані підприємством для одержання ліцензії і отримання лімітів на спирт для виготовлення лікєро-горілочних виробів;

- встановлення місць зберігання сировини, напівфабрикатів, матеріалів, готової продукції, товарів і забезпечення їх зберігання до моменту вилучення;

- виявлення вимірювальних приладів, що використовуються у процесі виготовлення й випуску продукції: ваги, дозатори, трафарети, штампи, касові апарати тощо; перевірити їх, зафіксувати останні показники та опечатаги;

- перекриття доступу до електронно-обчислювальних засобів з метою недопущення знищення інформації, що там зберігається;

- відібрання пояснень від матеріально відповідальних службових осіб з метою отримання доказової інформації;

- витребування документів:

- а) про порядок роботи підприємства, зберігання матеріальних цінностей;

- б) у яких зафіксовані дані про наявність власних або орендованих складських приміщень;

- в) у яких зафіксовані дані про відпуск і збут підакцизних товарів, визначення їх кількісних та асортиментних даних;

- г) у яких зафіксовані дані технологічного процесу виготовлення, норми і технологію;

- д) у яких зафіксовані дані про використання сировини як виробничих відходів або на знищення;

- е) декларації або сертифікати відповідності на певні види продукції;

- ж) акти про списання, рух списаної сировини;

- з) акти інвентаризації сировини й готової продукції та ін.;

- витребування нормативних актів і документів щодо норм технологічних витрат спирту та готової продукції при виготовленні, зберіганні, переміщенні і транспортуванні алкогольних напоїв (бій, інші пошкодження тощо);

- встановлення місць знаходження майна і грошових коштів, що належать злочинцям, з метою забезпечення відшкодування матеріальних збитків, завданих злочином;

- вирішення питання про проведення перевірки дотримання податкового (валютного) законодавства на підприємстві із залученням спеціалістів ДПС;

- при виявленні фактів корупції з боку службових осіб, які сприяють незаконному обігу підакцизних товарів та ухиленню від внесення до бюджету податків, зборів, інших обов'язкових платежів, застосовування заходів юридичної відповідальності, передбачені законом;

- за потреби – усунення умов, що сприяли вчиненню злочинів, пов'язаних із незаконним виготовленням та обігом підакцизних товарів;

- за потреби – затримання осіб, у момент вчинення злочинів.

У процесі документування фактів незаконного виготовлення та обігу підакцизних товарів і підготовки матеріалів для порушення кримінальної

справи можуть проводитися оперативно-розшукові заходи, які допомагають виявити носії в доказових даних і визначити конкретні способи їх отримання. У разі застосування технічних засобів при проведенні ОРД результати їх використання можуть бути джерелами доказів у кримінальній справі після їх перевірки відповідно до вимог кримінально-процесуального законодавства¹.

При підготовці матеріалів для порушення кримінальної справи, необхідно врахувати, що предметом злочину, передбаченого ч. 1 ст. 204 КК України, є *незаконно виготовлені алкогольні напої, тютюнові вироби та інші підакцизні товари*, тобто товари, до ціни яких згідно з чинним законодавством включається акцизний збір. Перелік підакцизних товарів визначено законами України „Про ставки акцизного збору і ввізного мита на деякі товари (продукцію)” від 11 липня 1996 року № 313/96-ВР (із змінами та доповненнями); „Про ставки акцизного збору і ввізного мита на деякі транспортні засоби” від 24 травня 1996 року № 216/96-ВР (із змінами та доповненнями); „Про ставки акцизного збору на тютюнові вироби” від 6 лютого 1996 року № 30/96-ВР (із змінами та доповненнями); „Про ставки акцизного збору на спирт етиловий та алкогольні напої” від 7 травня 1996 року № 178/96-ВР (із змінами та доповненнями).

Перелік підакцизних товарів, про які йдеться у диспозиції ст. 204 КК і визначений у зазначених законах України, є вичерпним і розширеному тлумаченню не підлягає².

Аналіз справ про злочини, передбачені ст. 204 КК України, свідчить, що першочерговими питаннями, які підлягають з'ясуванню під час перевірки, є встановлення факту, чи є *вилучений товар незаконно виготовленим*³.

Якщо вилучений товар відповідно до законодавства відноситься до підакцизних, тоді до порушення кримінальної справи його необхідно перевірити на відповідність державному стандарту (ДСТ), встановленому на цю групу товарів. Така перевірка проводиться шляхом експертного дослідження. Результати експертного дослідження відображаються у довідці спеціаліста (експерта), яка додається до матеріалів перевірки.

У разі виявлення значної маси алкогольних напоїв, під час огляду місця вчинення злочину необхідно проводити забір такої продукції (речовини) для експертного дослідження. Так, якщо встановлено факт виготовлення алкогольних напоїв різних видів, для проведення експертного дослідження необхідно вилучати не менше ніж по одному літру кожного виду (марки) такої продукції.

При підготовці матеріалів до порушення кримінальної справи необхідно враховувати, що поняттям „виготовлення” охоплюється саме технологічний

¹ Василенко С.Ю. Викриття злочинів у сфері оподаткування : монографія / [С.Ю.Василенко, І.В.Сервецький, О.М.Юрченко]. – К. : Просвіта, 2000. – 398 с.

² Про практику застосування судами законодавства про відповідальність за окремі злочини у сфері господарської діяльності : Постанова Пленуму Верховного Суду від 25 квітня 2003 р. № 3.

³ Мельник М. І. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / [М. І. Мельник, М. І. Хавронюк]. – К. : Атіка, 2005. – 1064 с.

процес виробництва товарів. На кваліфікацію згідно ст. 204 КК України не впливає кількість фактично виробленої продукції. Необхідною умовою притягнення осіб до кримінальної відповідно до ст. 204 КК України є реалізація (збут) товарів, тобто виготовлення товарів з метою збуту.

У випадку встановлення фактичних даних про використання незаконно придбаних акцизних марок та підготовки матеріалів до порушення кримінальної справи у процесі взаємодії працівників оперативних та слідчих підрозділів податкової міліції можуть проводитися наступні заходи:

- здійснення контрольної закупівлі підакцизних товарів з метою: по-перше, доказування обставин їх збуту; по-друге, для подальшого проведення експертного дослідження марок акцизного збору та продукції;
- встановлення факту отримання або не отримання виробником акцизних марок із відповідними серіями та номерами;
- перевірка наявності та цільового використання марок акцизного збору;
- встановлення осіб, які мають право розпоряджатися марками акцизного збору з метою встановлення їх причетності до протиправних дій з акцизними марками;
- виявлення обладнання (апарати, пристрої, пристосування, прилади, агрегати), що забезпечують промислове виготовлення підакцизної продукції у великих розмірах, товарних партіях, та забезпечення їх збереження до моменту вилучення;
- виявлення упаковки, етикетки, а також марки акцизного збору та їх приналежності;
- відібрання пояснень у осіб, що здійснювали незаконне виготовлення та реалізацію підакцизних товарів, з метою отримання інформації щодо осіб, які організовують незаконну злочинну діяльність;
- відправлення зразків вилучених підакцизних товарів і марок акцизного збору для проведення експертного дослідження;
- одночасно з проведенням обшуку в „підпільному цеху” необхідно провести обшук у місцях оптово-роздрібної торгівлі підакцизних товарів, що виготовлялися в „підпільному цеху”;
- проведення документальної перевірки діяльності підприємства, на якому здійснювалися незаконні дії.

У випадку встановлення фактичних даних про виготовлення підакцизних товарів шляхом відкриття підпільних цехів або з використанням обладнання, що забезпечує масове виробництво таких товарів і підготовки матеріалів до порушення кримінальної справи, у процесі взаємодії працівників оперативних та слідчих підрозділів можуть проводитися наступні заходи:

- встановлення організаторів діяльності „підпільного цеху”, а також осіб, які працюють у ньому з метою їх подальшого притягнення до кримінальної відповідальності;

- встановлення осіб, які займаються завезенням і вивезенням піддакцизних товарів, а також приналежність транспортних засобів, якими здійснюється таке транспортування;

- встановлення місць отримання та реалізації незаконно виготовленої піддакцизної продукції та осіб, які займаються незаконним зберіганням і збутом ланої продукції;

- з метою фіксації злочинних дій організатора, проведення контрольної закупівлі незаконно виготовлених піддакцизних товарів безпосередньо через організатора діяльності „підпільного цеху”;

- застосування криміналістичної техніки з метою фіксації факту використання обладнання, що забезпечує масове виробництво піддакцизних товарів – відповідних технічних пристосувань (апаратів, пристроїв, приладів, агрегатів тощо);

- перекриття доступу до електронно-обчислювальних засобів обліку товарно-матеріальних цінностей з метою позбавлення можливості зацікавлених осіб знищити інформацію, яка там зберігається;

- в організатора та інших осіб, які перебувають на території „підпільного цеху”, у першу чергу вилучаються електронні носії інформації, мобільні телефони та чорнові записи з метою унеможливлення знищення інформації, яка там зберігається;

- встановлення місць знаходження сировини, напівфабрикатів, матеріалів, готової продукції, товарів і забезпечення їх збереження до моменту вилучення;

- виявлення вимірювальних приладів, що використовуються: ваги, дозатори, трафарети, штампи, касові апарати – перевірка законності їх використання, фіксація даних на приладах та опечатування;

- витребування документів про порядок роботи підприємства, зберігання ТМЦ;

- витребування документів, в яких відображені відомості про відпуск і реалізацію (збут) піддакцизних товарів, визначення їх кількісних та асортиментних даних;

- витребування декларації або сертифікатів відповідності на певні види продукції;

- витребування нормативних актів та документів на списання ТМЦ, рух списаної сировини, та документів, які вказують на використання сировини як виробничих відходів або знищення.

Під час розкриття та розслідування злочинів, пов'язаних із незаконним виготовленням, зберіганням, збутом або транспортуванням з метою збуту піддакцизних товарів, за певних обставин може проводитися огляд місцевості та приміщень, які не є місцем події, однак можуть мати відношення до обставин вчинення злочину.

З урахуванням зібраних фактичних даних вирішується питання про порушення кримінальної справи, залежно від обставин, за статтями 204 та 216 КК України. Із урахуванням складності та обсягу проведення оперативно-розшукових заходів та слідчих дій у кримінальній справі створюються слідчо-оперативні групи.

Відповідно до вимог чинного законодавства проводяться першочергові слідчі дії, спрямовані на процесуальне закріплення зібраних і пошук нових доказів:

- обшуки за місцем проживання та роботи осіб, причетних до незаконного виготовлення, зберігання, транспортування та збуту підакцизних товарів;

- виїмки документів в органах ДПС за місцем реєстрації фіктивних підприємств, у разі їх використання для прикриття факту незаконного виготовлення, зберігання, транспортування або збуту підакцизних товарів;

- накладення арешту на незаконно виготовлену продукцію та обладнання для її виготовлення;

- у разі використання марок акцизного збору для маркування незаконно виготовленої продукції, проводиться виїмка в органах ДПС документації, що відображає отримання та використання марок акцизного збору підприємствами-виробниками підакцизних товарів, з метою подальшої перевірки працівників цих підприємств на причетність до вчинення злочинів, передбачених статтями 204 та 216 КК України.

У процесі розкриття та розслідування злочинів, передбачених статтями 204 та 216 КК України, можуть призначатися та проводитися такі види експертних досліджень: криміналістичні експертизи (посередствознавча; технічна експертиза документів; трасологічна; експертиза матеріалів, речовин і виробів з них (нафтопродуктів і пально-мастильних матеріалів; сильнодіючих і отруйних речовин; спиртовмісних сумішей тощо); біологічні; економічні та інші.

Питання для самоконтролю до розділу

1. Визначте основні елементи організації розслідування злочинів.
2. Назвіть основні принципи та визначте поняття організації розслідування злочинів.
3. У чому сутність і значення планування розслідування?
4. Назвіть основні принципи, форми і види планування розслідування.
5. У чому полягає процес планування розслідування злочинів?
6. Визначте основні завдання планування слідчих дій при розслідуванні податкових злочинів.
7. Які основні форми планування застосовуються при розслідуванні злочинів у багатоепізодних справах?
8. Які види допоміжної планувальної документації можуть застосовуватися при розслідуванні злочинів у багатоепізодних справах?
9. Надайте визначення поняття „криміналістична версія” та назвіть їх види.

10. Назвіть основний перелік заходів, які доцільно включити у план початкового етапу розслідування податкових злочинів.

11. Які основні заходи здійснюються працівниками ПМ з метою закріплення фактичних даних і підготовки матеріалів до порушення кримінальної справи за ознаками злочинів, передбачених ст. 216 КК України?

12. Які основні заходи здійснюються працівниками ПМ з метою закріплення фактичних даних та підготовки матеріалів до порушення кримінальної справи за ознаками злочинів, передбачених ст. 204 КК України?

13. Які першочергові слідчі дії проводяться з метою процесуального закріплення зібраних і пошук нових доказів при встановленні ознак злочинів статтями 204 та 216 КК України?

14. Які основні види експертних досліджень проводяться при розслідуванні злочинів, передбачених статтями 204 та 216 КК України?

Перелік тем рефератів до розділу

1. Принципи організації розслідування злочинів.

2. Форми та види планування розслідування податкових злочинів.

3. Процес планування розслідування злочинів, підслідних слідчим ПМ (на прикладах окремих груп злочинів, згідно з КК України).

4. Процес планування розслідування злочинів, підслідних слідчим ПМ у багатоепізодних справах (на прикладах окремих груп злочинів, згідно з КК України).

5. Види криміналістичних версій.

6. Криміналістичні версії та особливості їх висування у податкових злочинах (на прикладі одного із видів злочинів, підслідних слідчим ПМ, згідно з КК України).

7. Планування розслідування злочинів, підслідних слідчим ПМ на початковому етапі розслідування (на прикладах окремих груп злочинів, згідно з КК України).

8. Організація заходів із підготовки матеріалів для порушення кримінальних справ, підслідних слідчим ПМ (на прикладі одного із видів злочинів, підслідних слідчим ПМ, згідно з КК України).

Рекомендована література до розділу

Нормативно-правові акти

Закони України

1. Конституція України : Основний Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 23.07.1996. – № 30. – Ст. 141.

2. Кримінально-процесуальний кодекс України від 28.12.1960, із змінами та доповненнями // Відомості Верховної Ради УРСР. – 12.01.1961. – № 2. – Стор. 15.

3. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. № 2341-III // Відомості Верховної Ради України. – 29.06.2001. – № 25. – Ст. 131.

4. Про ставки акцизного збору і ввізного мита на деякі товари (продукцію) : Закон України від 11.07.1996 № 313/96-ВР// Офіційний Веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу <http://www.rada.gov.ua/>

5. Про ставки акцизного збору і ввізного мита на деякі транспортні засоби : Закон України від 24.05.1996 № 216/96-ВР// Офіційний Веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу <http://www.rada.gov.ua/>

6. Про ставки акцизного збору на тютюнові вироби : Закон України від 6.02.1996 № 30/96-ВР// Офіційний Веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу <http://www.rada.gov.ua/>

7. Про ставки акцизного збору на спирт етиловий та алкогольні напої : Закон України від 7.05.1996 № 178/96-ВР// Офіційний Веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу <http://www.rada.gov.ua/>

Підзаконні нормативно-правові акти

8. Про слідчі підрозділи податкової міліції органів державної податкової служби України : Наказ ДПА України від 12.08.2008 № 531.

9. Положення про Слідче управління ПМ ДПА України : Наказ ДПА України від 04.07.2008 № 449.

Наукова та навчальна література.

10. Хань Г. А. Теоретичні засади планування та організації розслідування злочинів : дис. ... к-та юр. наук: 12.00.09 / Г. А. Хань. – Харків, 2007. – 221 с.

11. Каткова А. Г. Правові та організаційні аспекти управління слідчими підрозділами органів внутрішніх справ України : автореф. дис. канд. юр. наук: 12.00.09 / А. Г. Каткова. – Харків, 2003. – 19 с.

12. Криминалистика : учебник / [отв. ред. Н.П. Яблоков.]. – 3-е изд., перераб. и доп. – М. : Юристъ, 2007. – 781 с.

13. Краткие методические указания по выдвижению версий и планированию расследования по уголовному делу / Следственный отдел налоговой милиции Государственной налоговой администрации в АР Крым. – 2008. – 3 с.

14. Протидія злочинам, що вчиняються у сфері обігу підакцизних товарів: (ст.ст. 204, 216 КК України) : науково-практичний посібник / [Ніколаюк С. І., Никифорчук Д. Й., Томма Р. П., Барко В. І.]. – К. : КНТ, 2006. – 132 с.

15. Роль ПМ у боротьбі зі злочинністю у сфері економіки //Вісник Університету внутрішніх справ. – 1999. – Вип. 5. – С. 191–195.

16. Василенко С.Ю. Викриття злочинів у сфері оподаткування : монографія / [С.Ю.Василенко, І.В.Сервецький, О.М.Юрченко]. – К. : Просвіта, 2000. – 398 с.

17. Мельник М. І. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / [М. І. Мельник, М.І. Хавронюк]. – К. : Атіка, 2005. – 1064 с.

18. Руководство для следователей / [под ред. Н. А. Селиванова, В. А. Снеткова]. – М. : ИНФРА-М, 1998. – 732 с.

19. Шепітько В. Ю. Криміналістика : підручник / В. Ю. Шепітько, В. О. Коновалова, В. А. Журавель та ін. / [за ред. проф. В. Ю. Шепітька]. – 4-е вид., перероб. і доп. – Х.: Право, 2008. – 464 с.

20. Збірник методичних рекомендацій з питань розкриття та розслідування злочинів слідчими та оперативними працівниками органів внутрішніх справ / [під редакцією Коляди П. В.]. – Головне слідче управління МВС України. – К., 2002. – 544 с.

21. Про практику застосування судами законодавства про відповідальність за окремі злочини у сфері господарської діяльності : Постанова Пленуму Верховного Суду від 25 квітня 2003 р. № 3.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ ОПИС

Основна використана література

Нормативно-правові акти

Закони України

1. Конституція України : Основний Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 23.07.1996. – № 30. – Ст. 141.

2. Кримінально-процесуальний кодекс України : від 28.12.1960, із змінами та доповненнями // Відомості Верховної Ради УРСР. – 12.01.1961. – № 2. – Ст. 15.

3. Кримінальний кодекс України : від 05.04.2001 р. № 2341-III // Відомості Верховної Ради України. – 29.06.2001. – № 25. – Ст. 131.

4. Про державну податкову службу в Україні : Закон України від 4.12.1990 р. № 509-XII, із змінами і доповненнями // Офіційний Веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу <http://www.rada.gov.ua/>

5. Про систему оподаткування : Закон України від 25.06.1991 № 1251-XII, із змінами та доповненнями // Відомості Верховної Ради України. – 24.09.1991. – № 39. – Ст. 510.

6. Про прокуратуру : Закон України від 05.11.1991 р. № 1789-XII, із змінами та доповненнями // Офіційний Веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу <http://www.rada.gov.ua/>

7. Про міліцію : Закон України від 20.12.1990 р. № 565, із змінами та доповненнями // Офіційний Веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу <http://www.rada.gov.ua/>

8. Про Службу безпеки України : Закон України від 25.03.1992 р. № 2229-XII, із змінами та доповненнями // Офіційний Веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу <http://www.rada.gov.ua/>

Підзаконні нормативно-правові акти

9. Про слідчі підрозділи податкової міліції органів державної податкової служби України : Наказ ДПА України від 12.08.2008 р. № 531.

10. Положення про Слідче управління ПМ ДПА України : Наказ ДПА України від 04.07.2008 р. № 449.

11. Порядок організації у Слідчому управлінні ПМ ДПА України контролю за розслідуванням кримінальних справ, що знаходяться в провадженні слідчих податкової міліції органів державної податкової служби : Наказ ДПА України від 11.07.2007 р. № 425.

12. Про організаційну структуру підрозділів ДПА України : Наказ ДПА України від 05.06.2008 р. № 375.

13. Про затвердження Порядку організації у Слідчому управлінні ПМ ДПА України контролю за розслідуванням кримінальних справ, що знаходяться в

проводженні слідчих ПМ органів ДПС : Наказ ДПА України від 11.07.2007 р. № 425.

14. Інструкція про порядок заповнення та подання документів первинного обліку злочинів, осіб, які їх вчинили, руху кримінальних справ, затверджена спільним Наказом № 20/84/293/126/18/5: від 26.03.2002 Генеральної прокуратури України 26.03.2002 № 20; Міністерства внутрішніх справ України 26.03.2002 № 84; Служби безпеки України 26.03.2002 № 293; ДПА України 26.03.2002 № 126; Мін'юстиції України 26.03.2002 № 18/5.

15. Порядок приймання, реєстрації, обліку і розгляду заяв, повідомлень та іншої інформації про злочини, контролю за їх проходженням і обґрунтованістю прийнятих рішень, затверджений наказом ДПА України від 24.06.1998 р. № 304 „Про затвердження деяких нормативних актів з питань приймання, реєстрації, обліку і розгляду в підрозділах ПМ заяв, повідомлень та іншої інформації про злочини”, зареєстрований в Мін'юстиції України 14.07.1998 р. за № 444/2884.

Циркуляри державних органів влади

16. У справі за конституційним поданням Президента України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Закону України „Про організацію і порядок діяльності Верховної Ради України” та Регламенту Верховної Ради України: Рішення Конституційного суду України від 26.11.2009 р. № 30-рп/2009 // Офіційний Веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу <http://www.rada.gov.ua/>

17. Про стан злочинності у державі та координацію діяльності органів державної влади у протидії злочинним проявам та корупції: Рішення Ради національної безпеки і оборони України від 11.09.2009 р. // Офіційний Веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=n0012525-09>.

18. Про підслідність кримінальних справ військовим прокурорам : наказ Генпрокуратури України від 5.08.1994 р. № 16. – Режим доступу <http://zakon.nau.ua/doc/?code=v0016900-94>.

19. Вказівки Генпрокуратури України від 30.09.1992 р. № 11-40.

20. Щодо виконання вимог ст. 120 КПК України та усунення порушень в обліково-реєстраційній дисципліні: Вказівки ГПУ № 16-81 від 22.08.1994 р. – Режим доступу <http://zakon.nau.ua/doc/?code=vB-81900-94> та ін.

Наукова та навчальна література.

21. Великий тлумачний словник сучасної української мови / [укл. і голов. ред. В. Т. Бусел.]. – К.; Ірпінь: ВТФ „Перун”, 2007. – 1736 с.

22. Голубев Н. В. Организационно-правовые и тактические аспекты совершенствования следственной деятельности: дис. ... к-та юр.наук: 12.00.09 / Н. В. Голубев. – Санкт-Петербург, 2004. – 181 с.

23. Горелов М. О. Організаційно-правові основи діяльності слідчих підрозділів ОВС України: дис. ... к-та юр.наук: 12.00.07 / М. О. Горелов. – Київ, 2008. – 20 с.

24. Криміналістика: учебник / [ред. Н. П. Яблоков.]. – 3-е изд., перераб. и доп. – М.: Юристъ, 2007. – 781 с.

25. Адміністративне право України. Академічний курс : підруч. : у двох томах. – Т. 1. Загальна частина / [ред. колегія : В. Б. Авер'янов (голова).]. – К. : Видавництво „Юридична думка”, 2007. – 592 с.

26. Тертишник В. М. Науково-практичний коментар до Кримінально-процесуального кодексу України. – К. : А.С.К., 2007. – 1056 с.

27. Суд, правоохоронні та правозахисні органи України: навч. посібник / [за ред. В. Маляренка]. – Режим доступу: <http://library.biz.ua/6/459.html>

28. Валов С. В. Управление органами предварительного следствия в России (теоретические и организационные основы): дис. ... к-та юр.наук: 12.00.11 / С. В. Валов. – Москва, 2007. – 299 с.

29. Закалюк А. П. Курс сучасної української кримінології : теорія і практика : у 3 кн. / А. П. Закалюк. – К. : Видавничий дім „Ін Юре”, 2007. – Кн. I : Теоретичні засади та історія української кримінологічної науки. – 424 с.

30. ІІ. Хань Г. А. Теоретичні засади планування та організації розслідування злочинів : дис. ... к-та юр. наук: 12.00.09 / Г. А. Хань. – Харків, 2007. – 221 с.

31. Основи організації діяльності слідчих підрозділів ПМ ДПА України : навчально-методичний посібник / [за загальною редакцією Шкарупи В.К.]. – Ірпінь: Академія ДПС України, 2002. – 237 с. .

32. Касьяненко М. М. Організація роботи та управління органами державної податкової служби України : навчальний посібник / [М. М. Касьяненко, М. В. Гринюк, П. В. Цимбал]. – Ірпінь : Академія ДПС України, 2001. – 229 с.

33. Солдатенко О. А. Досудове слідство в Україні : становлення та перспективи розвитку : автореф. дис. канд. юр. наук : 12.00.09 / О. А. Солдатенко. – Київ, 2006. – 19 с.

34. Настільна книга слідчого/ [М.І. Панов, В.Ю. Шепітько, В.О. Коновалова та ін.]. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: Вид.Дім „Ін Юре”, 2007. – 728 с.

35. Каткова А. Г. Правові та організаційні аспекти управління слідчими підрозділами органів внутрішніх справ України : автореф. дис. канд. юр. наук: 12.00.09 / А. Г. Каткова. – Харків, 2003. – 19 с.

36. Краткие методические указания по выдвижению версий и планированию расследования по уголовному делу / Следственный отдел налоговой милиции Государственной налоговой администрации в АР Крым. – 2008. – 3 с.

37. Протидія злочинам, що вчиняються у сфері обігу підакцизних товарів: (ст.ст. 204, 216 КК України) : науково-практичний посібник / [Ніколаюк С. І., Никифорчук Д. Й., Томма Р. П., Барко В. І.]. – К. : КНТ, 2006. – 132 с.

38. Роль ПМ у боротьбі зі злочинністю у сфері економіки // Вісник Університету внутрішніх справ. – 1999. – Вип. 5. – С. 191–195.

39. Василенко С.Ю. Викриття злочинів у сфері оподаткування : монографія / [С.Ю.Василенко, І.В.Сервезький, О.М.Юрченко]. – К. : Просвіта, 2000. – 398 с.

40. Мельник М. І. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / [М. І. Мельник, М.І. Хавронюк]. – К. : Атіка, 2005. – 1064 с.

41. Руководство для следователей / [под ред. Н. А. Селиванова, В. А. Снеткова]. – М. : ИНФРА-М, 1998. – 732 с.

42. Шепітько В. Ю. Криміналістика : підручник / В. Ю. Шепітько, В. О. Коновалова, В. А. Журавель та ін. / [за ред. проф. В. Ю. Шепітька]. – 4-е вид., перероб. і доп. – Х. : Право, 2008. – 464 с.

43. Збірник методичних рекомендацій з питань розкриття та розслідування злочинів слідчими та оперативними працівниками органів внутрішніх справ / [під редакцією Коляди П. В.]. – Головне слідче управління МВС України. – К., 2002. – 544 с.

44. Про практику застосування судами законодавства про відповідальність за окремі злочини у сфері господарської діяльності : Постанова Пленуму Верховного Суду від 25 квітня 2003 р. № 3. – Режим доступу: Офіційний сайт Верховного Суду України <http://www.scourt.gov.ua/>

Рекомендована література для поглибленого вивчення навчальної дисципліни

45. Александров А. С. Каким быть предварительному следствию / А. С. Александров // Гос-во и право. – 2001. – № 9. – С. 54–62.

46. Альперт С. А. Субъекты уголовного процесса / С. А. Альперт; Нац. юрид. акад. им. Я. Мудрого. – Х. : Право, 1997. – 60 с.

47. Ашитко В. П. Функции процессуального контроля начальника следственного управления / В. П. Ашитко // Процессуальные и криминалистические проблемы производства по уголовным делам. – М. : Акад. МВД России, 1995. – С. 129–136.

48. Балакшин В. Нужен следственный комитет / В. Балакшин // Соц. законность. – 1991. – № 2. – С. 28.

49. Бандурка О. М. Основы управління в органах внутрішніх справ України: теорія, досвід, шляхи удосконалення / О. М. Бандурка. – Х. : Основа, 1999. – 440 с.

50. Бандурка О. М. Слідчий – моя професія : наук.-практ. нариси/ О. М. Бандурка, Ун-т внутр. справ. – Х. : Вид-во Ун-ту внутр. справ, 2000. – 216 с.

51. Баранов Н. Н. Методика оценки деятельности следственного аппарата / Н. Н. Баранов, Л. В. Кондратюк. – М., 1976. – 38 с.

52. Баулін О. В. Процесуальна самостійність і незалежність слідчого та їх правові гарантії : автореф. дис... канд.юрид. наук:12.00.09 / О. В. Баулін. – К., 2000. – 20 с.

53. Баулін О. В. Дізнання в Україні проблеми і перспективи / О. В. Баулін, Н.С. Карпов // Судова реформа в Україні : проблеми і перспективи : мат. наук.-прак. конф., 18-19 квіт. 2002 р., м. Харків. [редкол. : В. В. Сташис (голов. ред.) та ін.]. – К.; Х.: Юрінком Інтер, 2002. – С. 254–258.

54. Бахин В. П., Проблемы оптимизации следствия / В. П. Бахин, В. К. Весельский, Н. С. Карпов // Современные проблемы криминалистики и управления. – М., 1998. – С. 77–91.

55. Бачило И. И. Функции органов управления (правовые проблемы оформления и реализации) / И. И. Бачило. – М. : Юрид.лит., 1976. – 200 с.

56. Белкин Р. С. О понятии организации расследования преступлений / Р. С. Белкин // Организация расследования преступлений органами внутренних дел. – М., 1978. – С. 23–32.

57. Белкин Р. С. Профессия – следователь (Введение в юридическую специальность) / Р. С. Белкин. – М. : Юрист, 1998. – 168 с.

58. Божьев В. П. К вопросу о регламентации деятельности следственных аппаратов в России / В. П. Божьев // Состояние законности, борьбы с преступностью и коррупцией : мат. науч.-прак. конф. – М. : Академия МВД РФ, 1993. – С. 127–134.

59. Бушлинский Н. Н., К вопросу о научном обосновании количества следственно-оперативных групп / Н. Н. Бушлинский, А. Х. Миндагулов // Уголовная ответственность и организационные меры борьбы с преступностью : сб. науч. тр. ВНИИ МВД СССР. – 1980. – Вып. 53. – С. 58–64.

60. Вахитов Ш. К. Место следственного аппарата в системе государственных органов / Ш. К. Вахитов // Сов. гос-во и право. – 1988. – № 2. – С. 70–77.

61. Власов А. А. Полномочия следователя в советском уголовном процессе : автореф. дис... канд. юрид. наук : 12.00.09/ А. А. Власов. – М., 1979. – 23 с.

62. Воронин Е. И. Процессуальное положение следователя органов внутренних дел : автореф. дис...канд. юрид. наук : 12.00.09/ Е. И. Воронин. – Саратов, 1978. – 18 с.

63. Выдря М. М. Расследование уголовного дела – функция уголовного процесса / М. М. Выдря // Сов. гос-во и право. – 1980. – № 9. – С. 79.

64. Гаврилов А. К. Критерии оценки деятельности следователя по раскрытию преступлений / А. К. Гаврилов // Правовые и организационные вопросы предварительного расследования : труды высш. следств. шк. [редкол. : С. П. Ефимичев (отв. ред.) и др.]. – Вып. 17. – Волгоград, 1977, с. 24–29.

65. Гаврилов А. К. Организация работы начальника следственного отделения / А. К. Гаврилов. – Волгоград, 1972. – 79 с.

66. Галкин И. Расследование преступлений группой следователей / И. Галкин // Соц. законность. – 1963. – № 4. – С. 39.

67. Гончаров І. Бригадний метод розслідування : теорія, практика, шляхи вдосконалення / І. Гончаров // Право України. – 1994. – № 5–6. – С. 20–22.

68. Гросс Г. Руководство для судебных следователей как система криминалистики / Г. Гросс. – М. : ЛексЭст, 2002. – 1088 с.

69. Гуляев А. П. Выведение следственного аппарата из сферы ведомственного влияния / А. П. Гуляев // Укрепление законности и борьбы с преступностью в условиях формирования правового государства: мат. конф., 29 нояб. – 1 дек. 1989 г. [редкол.: С. В. Бородин и др.]. – М.: ИГПАН, 1990. – С. 153–156.
70. Гуляев А. П. Следователь в уголовном процессе / А. П. Гуляев. – М.: Юрид. лит., 1981. – 192 с.
71. Державне управління : теорія і практика / [за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. В. Б. Авер'янова]. – К.: Юрінком Інтер, 1998. – 432 с.
72. Долженко В. М. Оптимізація оцінки результатів діяльності слідчих підрозділів ОВС / В. М. Долженко // Актуальні проблеми підготовки спеціалістів для підрозділів ОВС: зб. наук. праць. – Херсон, 2002. – С.14–17.
73. Дробатухин В. С. Математическое моделирование в организации рабочего места следователя / В. С. Дробатухин // Процессуальные и криминалистические проблемы производства по уголовным делам : сб. науч. тр. – М., 1995. – С. 175–183.
74. Дроздов Г. В. Судебный контроль за расследованием преступлений / Г. В. Дроздов // Сов. юстиция. 1992. – № 15-16. – С.12–13.
75. Дубинский А. Я. Некоторые вопросы создания и работы группы следователей / А. Я. Дубинский // Труды Киевской ВСШ МВД СССР. – 1972. – Вып. 6. – С.181–183.
76. Дубинский А. Я. Организация и деятельность следственно-оперативной группы / А. Я. Дубинский, Ю. И. Шостах. – К., 1981. – 48 с.
77. Еремеев В. П. Полномочия начальника следственного отдела МВД / В. П. Еремеев // Вопросы совершенствования предварительного следствия. – М., 1971 – 35 с.
78. Жигалов В. Т. Основи менеджменту і управлінської діяльності / В. Т. Жигалов, Я. М. Шимановська. – К., 1994. – 232 с.
79. Жуковский В. М. Процессуальная независимость следователя и некоторые её гарантии / В. М. Жуковский // Предварительное следствие в условиях правовой реформы: сб. науч. тр. – Волгоград, 1991. – С. 37–44.
80. Звирбуль А. К. Организация расследования по уголовному делу бригадой следователей / А. К. Звирбуль // Проблемы предварительного следствия. – Волгоград, 1975. – С. 67–69.
81. Звирбуль А. К. Внедрение научных рекомендаций в практику работы следователей прокуратуры / А. К. Звирбуль // Всесоюзная конференция лучших следователей прокуратуры : сб. науч. ст. – М., 1974. – С. 56–59.
82. Звирбуль А. К. Роль юридической науки в повышении эффективности предварительного следствия / А. К. Звирбуль // Проблемы предварительного следствия – Вып. 4. – Волгоград, 1975. – С. 1–15.
83. Запорожцев Є. Г. Функції системи управління органів внутрішніх справ / Є. Г. Запорожцев // Вісн. Одес. ін-ту внутр. справ. – Одеса, 2000. – № 2. – С. 58–63.
84. Зеленецкий В. С. Общая теория борьбы с преступностью / Зеленецкий В. С. Ч. I: Концептуальные основы. – Х.: Основа, 1994. – 320 с.

85. Зеленецький В. С. Про деякі напрямки підвищення ефективності правоохоронної діяльності (за матеріалами соціологічного дослідження) / В. С. Зеленецький // Питання боротьби зі злочинністю : зб. наук. пр. – К., 2000. – С. 122–130.

86. Зеленецький В. С. Структура дослідного кримінального процесу / В. С. Зеленецький // Вісник ак. прав. наук України. – Х., 1996. – № 7. – С. 126–134.

87. Зеленский В. Д. Организация расследования преступлений : Криминалист. Аспекты / В. Д. Зеленский. Отв. ред. Ю. Н. Лукин; Сев.-Кавк. науч. центр. Высш. шк. – Ростов-на-Дону: Изд-во Рост. Ун-та, 1989. – 148 с.

88. Зозулинський Б. Пропозиції реорганізації попереднього слідства / Б. Зозулинський // Рад. право, 1989. – № 9. – С. 20–22.

89. Зозулинський О. Теорія і практика бригадного методу розслідування / О. Зозулинський // Рад. право, 1971. – № 4. – С. 37–38.

90. Иванов А. В. Роль и место следственной части в системе органов предварительного следствия / А. В. Иванов // Правовые и криминалистические проблемы раскрытия и расследования преступлений : тр. Акад. управления. – М., 1998. – С. 40–45.

91. Ищенко Е. Алгоритмизация расследования / Е. Ищенко // Соц. законность, 1990. – № 3. – С. 63–65.

92. Ищенко П. П. Автоматизированное рабочее место следователя: проблемы и перспективы / П. П. Ищенко // Правовые и криминалистические проблемы расследования преступлений : тр. Акад. управления. – М., 1998. – С. 169–179.

93. Карнеева Л. М. Где быть следственному аппарату / Л. М. Карнеева // Соц. законность, 1991. – № 2. – С. 26–28.

94. Карнеева Л. М. Организационные и процессуальные вопросы расследования преступлений группой следователей / Л. М. Карнеева // Соц. законность, 1964. – № 6. – С. 45.

95. Карнеева Л. М. Организация работы следователя / Л. М. Карнеева, В. И. Ключанский. – М.: ВНИИ МВД СССР, 1983. – 112 с.

96. Каткова А. Г. Особливості організації розслідування злочинів в умовах надзвичайного стану / А. Г. Каткова // Вісн. Нац. ун-ту внутр. справ. – 2001. – Спецвипуск. – С. 44–47.

97. Каткова А. Г. Проблемні питання діяльності слідчих і слідчо-оперативних груп в управлінні слідчими підрозділами / А. Г. Каткова // Вісн. Нац. ун-ту внутр. справ. – Вип. 15. – Х., 2001. – С. 115–118.

98. Каткова А. Г. Планування роботи слідчого підрозділу органів внутрішніх справ, як одна з форм наукової організації праці / А. Г. Каткова // Вісн. Нац. ун-ту внутр. справ. – Вип. 19. – Х., 2002. – С. 115–119.

99. Каткова А. Г. Проблеми управління слідчими підрозділами в умовах реформування правової системи України / А. Г. Каткова // Молода Українська держава на межі тисячоліть : зб. наук. пр. / Львівський ін-т внутр. справ при Нац. акад. внутр. справ України. – Львів, 2001. – С. 107–109.

100. Каткова А. Г. Процесуальна самостійність та незалежність слідчого / А. Г. Каткова // Вісн. Нац. ун-ту внутр. справ. – Вип. 22. – Х., 2003. – С. 160–164.
101. Каткова А. Г. Спеціалізація та структурні зміни слідчих підрозділів / А. Г. Каткова // Актуальні проблеми сучасної науки в дослідженнях молодих вчених : збірка наукових праць. – Х. : Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, 2003. – С. 20–22.
102. Каткова А. Г. Правові та організаційні аспекти направлення та виконання міжнародних окремих доручень органами досудового слідства України та Росії / А. Г. Каткова // Актуальні проблеми політики, 2002. – Вип. 15. – С. 293–298.
103. Климов В. М. Методы управления : уч. пособие / Климов В. М. – К. : Основа, 1997. – 234 с.
104. Кожевніков Г. К. Судова-правова реформа в Україні і реформування органів досудового розслідування / Г. К. Кожевніков // Судова реформа в Україні : проблеми і перспективи : матеріали науково-практичної конференції, 18–19 квітня 2002 року., м. Харків. / [редкол. : Сташис В. В. (голова ред.) та ін.]. – К. : Х. : Юрінком Інтер, 2002. – 288 с.
105. Кожевніков Г. К. Значення навантаження та умов праці слідчого для підвищення ефективності його діяльності / Кожевніков Г. К., Хотенец В. М., Янович Ю. П. // Вісн. Акад. правових наук України. – 1996. – № 7. – С. 134–145.
106. Коляда П. В. Досудове розслідування : міркування щодо його підслідності та незалежності / П. В. Коляда // Міліція України. – 2003. – № 3. – С. 6–7.
107. Коляда П. В. Проблеми досудового слідства у кримінальному процесі / П. В. Коляда. – К. : Юрінком Інтер, 2001. – 205 с.
108. Коновалов В. Групповой метод расследования / В. Коновалов // Законность. – 1995. – № 7. – С. 37–41.
109. Корнеева Л. М. Проблема перестройки следственного аппарата органов внутренних дел / Л. М. Корнеева // Соц. законность. – 1989. – № 2. – С. 62–63.
110. Кравченко Ю. Ф. Актуальні проблеми реформування органів внутрішніх справ України (Організаційні і правові питання) : дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: 12.00.07 / Ю. Ф. Кравченко. – Х., 1998. – 206 с.
111. Кудинков Л. Д. Процессуальный подход к определению места следственного аппарата в структуре органов государства / Л. Д. Кудинов // Предварительное следствие в условиях правовой реформы : сб. научных трудов. – Волгоград, 1991. – С. 22–31.
112. Кузьмин А. Информационное обеспечение расследования преступлений / А. Кузьмин // Законность. – 1999. – № 6. – С. 41–43.
113. Кузьмичёв В. С. Теория и практика следственной деятельности / Кузьмичёв В. С. – К. : НВТ „Правник“, 1997. – 245 с.
114. Кукушкин Ю. А. Общие вопросы организации следственной работы / Кукушкин Ю. А. – Волгоград : РИО ВСШ МВД СССР, 1975. – 103 с.

115. Кулагин Н. И. Управление следственным аппаратом ОВД : автореф. дис... док. юрид. наук/ Н. И. Кулагин; Акад. МВД Российской Федерации. – М., 1990. – 41 с.
116. Кулагин Н. И. Учет анализ преступности и её причин начальником следственного отделения / Кулагин Н. И. // Труды высшей следственной школы МВД СССР. – Волгоград, 1973. – 146 с.
117. Кулагин Н. И. Структура и функции управления в системе предварительного следствия : учеб. пособие / Кулагин Н. И. – Волгоград : ВСШ МВД России. 1994. – 76 с.
118. Куряков Е. А. Некоторые вопросы научной организации труда следователей / Е. А. Куряков // Вопросы совершенствования следственной работы. – Волгоград, 1970. – № 2. – С. 45–51.
119. Ларин А. М. Расследование по уголовному делу. Планирование. Организация / Ларин А. М. – М. : Юрид.лит., 1970. – 223 с.
120. Ларин А. М. Управление расследованием и измерение его эффективности / А. М. Ларин // Сов. гос-во и право. – 1979. – № 10. – С. 82–89.
121. Лобойко Л. М. Актуальні проблеми дослідного кримінального процесу : автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.09/ Л. М. Лобойко. – Х., 1997. – 18 с.
122. Лукьянчиков Е. Д., Кузьмичёв В. С. Познание природы следственной деятельности как основа его совершенствования / Е. Д. Лукьянчиков, В. С. Кузьмичёв/ Проблемы совершенствования следственных и экспертных подразделений : сб. научных трудов. – Волгоград, 1989. – 186 с.
123. Матюхіна Н. П. Управління персоналом органів внутрішніх справ України (Теоретичні і прикладні аспекти) : монографія / Н. П. Матюхіна; за заг.ред. д-ра юрид.наук, проф. О. М. Бандурки. – Вид-во ун-ту внутр. справ, 1999. – 287 с.
124. Милюков П. И. Использование процессуальных полномочий начальниками следственных подразделений органов внутренних дел в руководстве расследованием/ Милюков П. И. – К. : НИИ МВД СССР, 1981. – 52 с.
125. Мозгунова Р. К., Опыт организации следственной работы по участковой системе / Р. К. Мозгунова, И. И. Соловьева // Вопросы совершенствования следственной работы. – Вып. 2. – М., 1970. – С. 72–78.
126. Назаров В. В. Правовой статус начальника слідчого та конфлікти, що виникають у нього з особами, які ведуть попереднє розслідування / В. В. Назаров // Вісн. Одес. ін-ту внутр. справ. – 1999. – № 4. – С. 39–42.
127. Научная организация труда : пособие для слушателей органов внутренних дел / [под ред. П. А. Оленника]. – К., 1973. – 292 с.
128. Плішкін В. М. Теорія управління органами внутрішніх справ : підручник/ В. М. Плішкін; за ред. канд. юрид. наук Ю. Ф. Кравченко. – К. : НАВС України, 1999. – 702 с.
129. Погорельский М. А. Кримінально-процесуальні правовідносини слідчого з органом дізнання, начальником слідчого відділу та прокурором : автореф. канд. юрид. наук:12.00.09/ М. А. Погорельский. – Х., 1997. – 18 с.

130. Порошук С. Д. Статус слідчого, як суб'єкта досудової кримінальної юстиції до історії проблеми / С. Д. Порошук // Вісн. Запорізького юрид. ін-ту. – 1998. – № 1. – С. 109–144.
131. Порубов Н. И. Научная организация труда следователя / Порубов Н. И. – Минск : Выш. школа, 1970 – 262 с.
132. Поручко С. В. Рейтерная система учета уголовных дел / С. В. Поручко, К. К. Луми // Бюллетень ГСУ МВД СССР. – № 3 (56). – М., 1988. – 188 с.
133. Райт Г. Державне управління / Райт Г.; перекл. з англ. В. Івашка, О. Коваленка, С. Соколик. – К. : Основи, 1994. – 191 с.
134. Руководство по расследованию преступлений : науч.-практ. пособие / [Гриненко А. В, Каткова Т. В, Кожевников Г. К. и др]. – Харьков : Консум, 2001. – 608 с.
135. Сазонов В. Нужен ли следственный судья / В. Сазонов // Сов.юстиция. – 1993. – № 5. – С. 1–3.
136. Самыгин Я. Д. Расследование преступлений как система деятельности / Самыгин Я. Д. – М. : Изд-во МГУ, 1989. – 182 с.
137. Селезнёв М. Ведомственный процессуальный контроль и прокурорский надзор на предварительном следствии / М. Селезнёв // Законность. – 1999. – № 1. – С. 13–16.
138. Селезнёв М. Бригадный метод расследования / М. Селезнёв // Законность. – 1997. – № 4. – С. 14–19.
139. Синеский В. Виды следственных и следственно-оперативных групп: сравнительный анализ / В. Синеский // Гос-во и право. – 1977. – № 1. – С. 60–67.
140. Смирнов А. В. О процессуальной независимости следователя, защитника и обеспечение законных интересов личности в уголовном процессе / А. В. Смирнов // Предварительное следствие в условиях правовой реформы : сб. науч. трудов. – Волгоград, 1991. – С. 31–34.
141. Смитненко З. Д. Некоторые вопросы организации производства дознания и осуществление внутриведомственного контроля за этим видом деятельности в МВД УССР / З. Д. Смитненко // Пути дальнейшего совершенствования ОВД. – Киев : НИ и РИО КВШ МВД СССР, 1977. – 200 с.
142. Смоков С. М. Внутрішнє переконання слідчого і його роль при прийнятті процесуальних рішень : автореф.дис... канд. юрид. наук : 12.00.09/ С. М. Смоков. – К., 2002. – 19 с.
143. Соловцев А., Критерии оценки труда и нагрузки следователей / А. Соловцев, М. Токарева // Законность. – 1996. – №1. – С. 39–42.
144. Соловьёв Н. Реформа следственного аппарата : от перераспределения подследственности до модернизации УК / Н. Соловьёв // Российская юстиция. – 2000. – № 12. – С. 2–5.
145. Статкус В. Ф., Прокурорский надзор и ведомственный контроль на предварительном следствии / В. Ф. Статкус, А. А. Чувильев // Советское гос-во и право. – 1975. – № 3. – С. 73–78.

146. Стеценко А. Ю. Розслідування групою : перспективи розвитку та вдосконалення / А. Ю. Стеценко // Вісн. ун-ту внутр. справ. – 1996. – Вип. 1. – С. 167–173.

147. Столмаков А. И. Дежурная следственная группа – эффективная форма организации работы / А. И. Столмаков // Проблемы предварительного следствия. – Вип. 4. – Волгоград, 1975. – С. 56–66.

148. Тertiшник В. Деякі питання створення Національного бюро розслідувань та вдосконалення статусу слідчого / В. Тertiшник // Юридичний журнал. – жовтень 2005. – С. 114–117.

149. Тertiшник В. Удосконалення процесуального статусу слідчого : старі та нові проблеми / / В. Тertiшник // Вісник прокуратури. – 2002. – № 1. – С. 38–44.

150. Туманянц А. Контрольні функції у кримінальному судочинстві / А. Туманянц // Вісник Академії правових наук України. – 1997. – № 3. – С. 139–143.

151. Уваров Б. Особенности расследования группой (бригадой) / Б. Уваров, А. Тарасов // Соц. законность. – 1989. – № 11. – С. 56–57.

152. Фролова О. Г. Новітня методологія в управлінні і органах внутрішніх справ : монографія / Фролова О. Г. – Донецьк: ДІВС МВС України, 2001. – 312с.

153. Фролова О. Г. Організаційно-правові основи інформаційно-методологічного забезпечення в органах внутрішніх справ / О. Г. Фролова // Вісн. Нац. ун-ту внутр. Справ. – Вип. 17. – Х., 2002. – С. 129–135.

154. Чигрина Г. Л. Виявлення і перевірка порушень податкового, валютного та пенсійного законодавства : навч. посібник / Чигрина Г. Л., Муляка Д. Г., Прохоренко О. Я. – Ірпінь : Національний університет ДПС України, 2009. – 319 с.

155. Шавшин М. Н. Организация работы следственного отдела (управления) МВД, УВД / Шавшин М. Н. – М., 1977. – 79 с.

156. Шиканов В. И. В следственном аппарате необходимы организационные изменения / В. И. Шиканов // Актуальные проблемы общественной безопасности: тезисы Всерос. науч.-практ. конф. – Иркутск : ВСШ МВД России, 1996. – С. 54–56.

157. Шумилин С. В. О функциях начальника следственного отдела // Проблемы социалистической законности / С. В. Шумилин. – Вип. 17. – Х., 1986. – С. 82–87.

158. Щекин В. Г. Теория социального управления: монография / Щекин В. Г. – К. : МАУП, 1996. – 408 с.

159. Эйман А. А. Проблемы процессуальной регламентации деятельности следственных бригад / А. А. Эйман // Правоведение. – 1991. – № 1. – С. 61–63.

АЛФАВІТНО-ПРЕДМЕТНИЙ ПОКАЖЧИК

А

Аналітична робота – 34, 154

Б

безпосередні суб'єкти
процесуального контролю – 29

В

взаємодія слідчого податкової
міліції – 22, 54

види функцій слідчих підрозділів
податкової міліції – 24

види обліків – 76

види планування розслідування
злочинів – 97, 98

види криміналістичних версій – 106

виконавські (безпосередні) цілі-
завдання слідчих підрозділів

податкової міліції – 17, 18

виконавська дисципліна – 31

встановлення фактичних даних про
незаконне виготовлення

підакцизних товарів – 111

встановлення фактичних даних про
використання обладнання, що

забезпечує масове виробництво

підакцизних товарів – 115, 116

встановлення фактичних даних про
використання незаконно придбаних

акцизних марок – 114

встановлення фактичних даних про
виготовлення підакцизних товарів у

непристосованих умовах

(„підпільний цех”) – 114, 115

Г

гарантії діяльності слідчого – 68

Д

документи з питань службових
перевірок – 32

документи про стан профілактичної
діяльності слідчих підрозділів

податкової міліції – 33

документи про результати розгляду

судами кримінальних справ – 33

директивний наряд – 33

допоміжні (обслуговуючі) функції

слідчих підрозділів податкової

міліції – 37

Е

етапи (стадії) єдиного обліку
злочинів – 73

єдиний журнал обліку злочинів,
кримінальних справ і осіб, які

вчинили злочини – 74, 77, 93

Ж

журнал реєстрації і руху

кримінальних справ – 32

журнал обліку заяв і повідомлень

про злочини – 32

журнал обліку відправленої /та

врученої/ кореспонденції – 32

журнал обліку затриманих та

заарештованих осіб – 33

журнал обліку статистичних карток

– 80

З

загальна функція керівництва – 28

завдання планування слідчих дій при

розслідуванні податкових злочинів

– 101

зональний слідчий – 174

К

календарний план розслідування – 26, 103, 151
картки на осіб – 103, 104
контрольна функція керівництва – 29
координація діяльності слідчих підрозділів податкової міліції – 31, 32, 153
кримінально-процесуальна самостійність слідчого податкової міліції – 58, 148, 156
криміналістична версія – 106

М

мета організаційно-управлінської діяльності слідчих підрозділів податкової міліції – 15
методична робота – 34, 152

Н

народні слідчі – 49
наряд загального контролю та статистики – 33
нерозкритий злочин – 74

О

облік слідчої роботи – 77
облік судових рішень у кримінальних справах, направлених до суду – 93
обліковані злочини – 74
обов'язки суб'єктів процесуального контролю – 30
обов'язки слідчого податкової міліції – 52
об'єкт кримінально-процесуального виду діяльності слідчого податкової міліції – 9
обов'язки начальників УПМ, ГВПМ (ВПМ) при виконанні доручень слідчих податкової міліції – 56

організаційна структура органів досудового слідства – 8
оперативне супроводження процесу розслідування злочинів – 56
організація – 11
об'єкт управління слідчих підрозділів податкової міліції – 13
організація розслідування злочинів – 14
орган виконавчої влади – 10
орган досудового слідства – 9, 10
основа єдиного обліку злочинів – 73
особливості організації розслідування – 111

П

плани роботи підрозділу – 26
планування розслідування – 27
планування розслідування злочинів у багатослізодних справах – 97, 103
планування проведення слідчих дій – 105
повноваження начальника слідчого підрозділу податкової міліції – 54
подання про обрання запобіжного заходу – 59, 62, 63
подання про вжиття заходів для усунення причин і умов, які сприяли вчиненню злочину – 62, 63
попереджені безпосередньо правоохоронними органами злочини – 86
права слідчого податкової міліції – 52
правовий статус слідчого – 10
правовий захист слідчого податкової міліції – 66
протоколи оперативних нарад – 26, 32, 33
процес планування розслідування злочинів – 100
процес висування версій – 97
підготовчий етап розслідування податкових злочинів – 109

підрозділ – 9, 11
правоохоронний орган – 136
принципи взаємодії слідчих
податкової міліції з органами
дізнання – 22
принципи кримінального процесу –
20
принципи організації діяльності
слідчих підрозділів – 21
принципи організації розслідування
податкових злочинів – 22, 97
принципи планування розслідування
злочинів – 97
причини і умови, які сприяли
вчиненню злочинів у сфері
оподаткування – 25, 61

Р

рівні організації розслідування – 14
розкритий злочин – 74

С

система єдиного обліку злочинів і
осіб, які їх вчинили – 73
слідчий – 10, 48, 51, 144, 145, 151
слідчі органи – 48
слідчий підрозділ податкової міліції
– 11
слідча діяльність – 60
слідча діяльність податкової міліції
– 9, 137
спеціальні (спеціалізовані) функції –
35
статистична робота – 34, 152
статистична картка – 77
статистична картка на виявлений
злочин (форма 1) – 81
статистична картка на злочин, за
вчинення якого особі пред'явлено
обвинувачення (форма 4) – 87
статистична картка про наслідки
розслідування злочину (форма 1.1) –
89

статистична картка про результати
відшкодування матеріальних збитків
та вилучення предметів злочинної
діяльності (форма 1.2) – 90
статистична картка на особу, яка
вчинила злочин (форма 2) – 90
статистична картка про рух
кримінальної справи (форма 3) – 92
суб'єкт кримінально-процесуального
виду діяльності – 9
судові слідчі – 49
„Схема-шахматка” – 104

У

умови, які сприяли вчиненню
злочину – 15, 25, 138, 145, 150, 152
умови планування розслідування
злочинів – 97, 98
управління діяльністю щодо
запобігання та протидії злочинності
– 12
управлінська діяльність слідчих
підрозділів податкової міліції – 13

Ф

форми роботи контрольно-
методичних підрозділів – 38
форми планування розслідування
злочинів – 98
форми планування розслідування
злочинів у багатоепізодних справах
– 103
функція – 23
функції досудового слідства – 25
функції діяльності контрольно-
методичних підрозділів – 37, 38
функції організації роботи слідчих
підрозділів податкової міліції – 25,
27, 37
функція планування – 26

Ц

цілі-завдання слідчих підрозділів
податкової міліції – 6, 13, 15, 17
цілі-завдання функцій
процесуального контролю – 30

штатна структура керівництва – 31,
42

III

СЛОВНИК ВИКОРИСТАНИХ ТЕРМІНІВ І ПОНЯТЬ

В

Виконавська дисципліна працівників полягає в комплексі організаційних і практичних заходів, спрямованих на якісне, у повному обсязі виконання вимог і завдань, визначених рішеннями колегії ДПА України, наказами, вказівками Голови ДПА України і його заступників, доручень та інших директивних документів, що стосуються питань роботи слідчих підрозділів і розслідування кримінальних справ, своєчасного інформування про хід і результати їх виконання.

Д

Діяльність – це: 1) Застосування своєї праці до чого-небудь. || Праця, дії людей у якій-небудь галузі; 2) Робота, функціонування якоїсь організації, установи і т. ін.

Досудове слідство – це стадія кримінального процесу, яка полягає у з'ясуванні слідчим сукупності обставин, що мають істотне значення для правильного розв'язання кримінальної справи. Досудове слідство починається після порушення кримінальної справи і закінчується направленням справи прокуророві з обвинувальним висновком або закриттям кримінальної справи.

К

Координація діяльності слідчих підрозділів ПМ – це узгоджена, скерована практична діяльність керівників і працівників цих підрозділів, які у межах своїх повноважень здійснюють контроль і координують розслідування злочинів, підслідних слідчим ПМ.

Криміналістична версія – це логічно побудований і оснований на фактичних даних, обґрунтований, допустимий умовивід слідчого (інших суб'єктів пізнавальної діяльності у кримінальній справі): про сутність досліджуваного діяння; окремих його обставин і деталей; зв'язок їх між собою, що вимагає відповідної перевірки і спрямований на встановлення істини у справі.

О

Організація – це об'єднання людей, суспільних груп, держав на базі спільності інтересів, мети, програми дій і т. ін.

Організація розслідування злочинів – це комплекс організаційних заходів на різних управлінських рівнях та етапах розслідування, що забезпечують діяльність органів з розкриття, розслідування і профілактики злочинів і ґрунтуються на положеннях наукової організації праці.

Організовувати – розподіляти людей у просторі та за функціями, забезпечувати їх місцями роботи і засобами праці, налагоджувати їх взаємодію та взаємообмін у праці, розширювати їх творчі можливості шляхом узгодження і концентрації їх зусиль.

Організаційна структура органів досудового слідства – це сукупність слідчих підрозділів та стійких зв'язків між ними, що зумовлені їх побудовою та забезпечують їх цілісність під час виконання завдань щодо всебічного, повного й об'єктивного дослідження обставин у справах про злочини.

Об'єктом кримінально-процесуального виду діяльності слідчого податкової міліції є злочинна діяльність у сфері оподаткування види якої визначені у відповідних статтях КК України.

Органи досудового слідства – слідчі прокуратури, слідчі органів внутрішніх справ, слідчі ПМ і слідчі органів безпеки.

П

Підрозділ – це складова чого-небудь більшого.

Подання слідчого податкової міліції – це процесуальний акт, що містить рішення слідчого ПМ, пов'язане з виявленням і вжиттям заходів щодо усунення причин і умов, які сприяли вчиненню злочину у сфері оподаткування, покладає на компетентних посадових осіб установ, підприємств, керівників громадських організацій обов'язок усунути обставини, що сприяли вчиненню злочину.

Попередженнями безпосередньо правоохоронними органами є злочини, про підготовку до вчинення яких було заздалегідь відомо із показань обвинувачених, затриманих, свідків, із заяв громадян, повідомлень посадових осіб підприємств, установ та організацій або особистого спостереження працівників цих органів, і коли в результаті проведення ними оперативних та інших заходів злочинці були затримані при готуванні або замаху на вчинення цього злочину, або поставлені в умови, які виключали можливість доведення злочину до кінця.

Правоохоронний орган – державна установа (або державна юридична особа), яка діє в системі органів влади й виконує на основі закону державні функції (владні, організаційно-розпорядчі, контрольно-перевірочні тощо) в різних сферах внутрішньої та зовнішньої діяльності Української держави.

Принципи кримінального процесу – це закріплені в законі панівні в державі політичні і правові ідеї щодо завдань і способів здійснення судочинства в кримінальних справах, які визначають спрямованість і побудову кримінального процесу в цілому, форму і зміст його стадій та інститутів, порушення яких обов'язково пов'язано із скасуванням вироку та інших рішень у справі.

Процес планування розслідування злочинів – це інтелектуальний (розумовий) процес, що полягає у визначенні завдань слідства у конкретних кримінальних справах, шляхів та способів їх вирішення відповідно до складеного плану розслідування.

Робота – це: 1) Процес, дія, функціонування; 2) Коло занять, обов'язків, те, чим зайнятий хто-небудь; права, діло; 3) Праця, заняття, служба на якому-небудь підприємстві, в якійсь установі як засіб існування, джерело заробітку.

С

Слідча діяльність податкової міліції має складний характер, що включає в себе організацію і здійснення функцій розкриття, розслідування, попередження податкових та суміжних злочинів, взаємодію з оперативними підрозділами ПМ, галузевими підрозділами органів ДПС, іншими правоохоронними органами, експертно-криміналістичним закладами, підрозділами виконання покарань та ін.

Слідчий – службова особа, яка здійснює слідство.

Слідство – розслідування обставин, пов'язаних із злочином; розпитування, дізнання про кого-, що-небудь.

Слідчі органи – органи, які ведуть попереднє (досудове) розслідування обставин, пов'язаних із злочином.

Слідчий підрозділ податкової міліції – це організаційно-структурна складова управлінської системи підрозділів ПМ і органів ДПС, створена для організації (упорядкування) ефективної процесуальної діяльності слідчих з метою виконання визначених у законодавстві цілей, завдань і функцій досудового слідства.

Статистична робота слідчих підрозділів податкової міліції – планомірний, науково обґрунтований процес збирання офіційної інформації, яка дає кількісну характеристику результатів роботи з розкриття і розслідування злочинів або тих чи інших процесів, що відбуваються під час її проведення.

Структура – це зовнішня форма сукупності всіх існуючих елементів соціальної системи (структури слідчих підрозділів ПМ) типів зв'язків, що відображають розподіл між ними основних, управлінських і забезпечувальних функцій, які виконуються ними для реалізації системою свого соціального призначення, існування та розвитку.

Ф

Функція – це робота кого-, чого-небудь, обов'язок, коло діяльності когось, чогось; призначення, роль чого-небудь.

Функції органів державної влади – відносно самостійні та якісно однорідні складові діяльності цих органів, які характеризуються цільовою спрямованістю. Функції є одними із найсуттєвіших елементів змісту управлінської діяльності і передбачають наявність у своїй сутності спеціалізованих цілей-завдань.

У

Умови, які сприяли вчиненню податкового злочину – це обставини, що полегшили обвинуваченому вчинення злочину у сфері оподаткування і досягнення злочинного результату.

Умови планування розслідування злочинів – це сукупність визначених обставин, фактів, знань і умінь, що роблять можливим здійснення планування діяльності з розслідування злочинів.

Управління діяльністю щодо запобігання та протидії злочинності є об'єктивно необхідним різновидом соціального управління, який спрямовується на системне упорядкування та підвищення ефективності цієї діяльності, приведення останньої у відповідність з кінцевою метою скорочення злочинності, усунення (нейтралізації) її чинників.

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

АР Крим	Автономна Республіка Крим
БТІ	бюро технічної інвентаризації
ДПС	державна податкова служба
ДПА України	Державна податкова адміністрація України;
ДПІ	державна податкова інспекція
ДААК ДПА України	Департамент з питань адміністрування акцизного збору і контролю за виробництвом та обігом підакцизних товарів Державної податкової адміністрації України
УДАІ	Управління державної автомобільної інспекції
КК України	Кримінальний кодекс України
КПК України	Кримінально-процесуальний кодекс України
КУАП	Кодекс України про адміністративні правопорушення
МВС України	Міністерство внутрішніх справ України
МРЕВ	міжрайонний реєстраційно-екзаменаційний відділ ДАІ
ОВС	органи внутрішніх справ
ПМ	податкова міліція
СВ ІМ	слідчий відділ податкової міліції
СБ України	Служба безпеки України
СОГ	слідчо-оперативна група
СПД	суб'єкт підприємницької діяльності
ТМЦ	товарно-матеріальні цінності

ДОДАТКИ

Додаток 1



ДЕРЖАВНА ПОДАТКОВА АДМІНІСТРАЦІЯ УКРАЇНИ

НАКАЗ

12 серпня 2008 р.

№ 531

Про слідчі підрозділи податкової міліції
органів державної податкової служби України

З метою вдосконалення діяльності слідчих підрозділів податкової міліції органів державної податкової служби України, активізації роботи щодо забезпечення розкриття злочинів у сфері оподаткування і розслідування кримінальних справ, чіткого регулювання відносин між відповідними структурними підрозділами

НАКАЗУЮ:

1. Затвердити:

1.1. Інструкцію з організації діяльності слідчих підрозділів податкової міліції та їх взаємодії з іншими структурними підрозділами в розкритті та розслідуванні злочинів (додаток 1).

1.2. Табельну належність забезпечення слідчих підрозділів науково-технічними засобами, службовими кабінетами та обладнанням (додаток 2).

2. Визнати такими, що втратили чинність, накази ДПА України від 02.07.03 № 326 „Про слідчі підрозділи податкової міліції органів державної податкової служби”, від 09.06.04 № 323 „Щодо внесення змін до Положення про слідчі підрозділи податкової міліції ОДПС України, затвердженого наказом ДПА України від 02.07.03 № 326”.

3. Контроль за виконанням цього наказу покласти на Першого заступника Голови – начальника податкової міліції Бухарева В.В.

Голова

С.В. Буряк

Додаток І
до наказу ДПА України
від 12.08.08 № 531

**Інструкція
з організації діяльності слідчих підрозділів податкової міліції та їх
взаємодії з іншими структурними підрозділами в розкритті та
розслідуванні злочинів¹**

Розділ І. Загальні принципи організації діяльності слідчих підрозділів податкової міліції

1. Загальні положення

1.1. Слідчі підрозділи податкової міліції є органом досудового слідства у системі органів державної податкової служби України, які забезпечують розслідування кримінальних справ, віднесених до підслідності слідчих податкової міліції і забезпечують організацію досудового слідства.

1.2. До складу слідчих підрозділів податкової міліції належать:

1.2.1. Слідче управління податкової міліції Державної податкової адміністрації України (далі – Слідче управління ПМ).

1.2.2. Слідчі відділи податкової міліції відповідних державних податкових адміністрацій в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі (далі – слідчий відділ ПМ).

1.2.3. Слідчі відділення податкової міліції відповідних державних податкових інспекцій в районах, містах, районах у містах, міжрайонних, об'єднаних державних податкових інспекцій та спеціалізованих державних податкових інспекцій по роботі з ВПП (далі – слідче відділення ПМ).

1.3. Основним документом, що регламентує усі сторони діяльності слідчих підрозділів податкової міліції є положення про структурний підрозділ, яке розробляється на підставі закріплених нормативно-правовими актами ДПА України за відповідним підрозділом функцій.

Функції (процедури) самостійного структурного підрозділу за змістом та послідовністю повинні відповідати закріпленім за ним функціям (процедурам).

1.4. У своїй діяльності слідчі підрозділи податкової міліції керуються

¹ Далі – Інструкція.

Конституцією, Законом України „Про державну податкову службу в Україні”, іншими законами України, а також указами Президента України та постановами Верховної Ради України, прийнятими відповідно до Конституції і законів України, актами Кабінету Міністрів України, Кримінальним і Кримінально-процесуальним кодексами України, рішеннями Конституційного Суду України, постановами Пленуму та рішеннями Верховного Суду України, міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, наказами та вказівками Генерального прокурора України з питань досудового слідства, рішеннями Колегії ДПА України, наказами, розпорядженнями ДПА України та іншими правовими актами, а також цим наказом.

1.5. Діяльність слідчих підрозділів податкової міліції здійснюється відповідно до принципів поваги прав і свобод людини, законності, справедливості, гуманізму, презумпції невинуватості, рівності всіх громадян перед Законом незалежно від соціальної, національної і расової належності, майнового, службового чи іншого стану, віросповідання та політичних переконань.

1.6. Слідчі підрозділи податкової міліції очолюють:

- в ДПА України – заступник начальника податкової міліції – начальник Слідчого управління податкової міліції;

- у ДПА в АР Крим, областях, містах Києві та Севастополі – заступники начальників управління податкової міліції – начальники слідчих відділів податкової міліції;

- у державних податкових інспекціях в районах, містах, районах у містах, міжрайонних, об'єднаних державних податкових інспекціях та спеціалізованих державних податкових інспекціях по роботі з ВПП за наявності у складі відповідної ДПІ слідчого відділення податкової міліції – заступники начальників головних відділів податкової міліції (відділів податкової міліції) – начальники слідчих відділень податкової міліції.

1.7. Структура та штатна чисельність слідчих підрозділів податкової міліції регіонального рівня затверджується у порядку встановленому нормативно-правовими актами ДПА України після погодження із Слідчим управлінням податкової міліції ДПА України.

1.8. Начальник Слідчого управління ПМ здійснює керівництво роботою слідчих підрозділів податкової міліції, забезпечує їх взаємодію з оперативними підрозділами податкової міліції по виявленню, розкриттю і попередженню злочинів.

1.9. Слідчі підрозділи податкової міліції при здійсненні своїх повноважень відповідно до чинного законодавства України взаємодіють з міністерствами, іншими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, державними установами, громадськими організаціями і об'єднаннями, а також відповідно до чинних міжнародних договорів з правоохоронними та судовими органами іноземних держав.

2. Завдання слідчих підрозділів податкової міліції

2.1. Головними завданнями слідчих підрозділів податкової міліції є:

2.1.1. Процесуальне та методичне керівництво роботою слідчого апарату з метою забезпечення належної організації досудового слідства у справах, які відносяться до компетенції податкової міліції, всебічного, повного, об'єктивного розслідування кримінальних справ і розкриття скоєних злочинів та забезпечення відшкодування завданих державі збитків.

2.1.2. Контроль за неухильним дотриманням законності в діяльності слідчого апарату та органів дізнання під час досудової підготовки матеріалів за протокольною формою і проведення дізнання по кримінальних справах, забезпечення процесуальної самостійності слідчих.

2.1.3. Організація взаємодії слідчого апарату з іншими підрозділами органів державної податкової служби і, у межах своєї компетенції – судом, прокуратурою, правоохоронними органами України та інших держав на підставі відповідних угод.

2.1.4. Виявлення причин і умов, які сприяють вчиненню злочинів, і вжиття через відповідні органи заходів щодо їх усунення.

2.1.5. Здійснення профілактичної роботи по попередженню скоєння злочинів на підставі матеріалів кримінальних справ з використанням можливостей державних органів, громадських організацій, трудових колективів та засобів масової інформації.

2.1.6. Виявлення, узагальнення та організація впровадження в діяльність слідчого апарату передових форм і методів розкриття злочинів та розслідування кримінальних справ.

3. Порядок призначення працівників слідчих підрозділів на посаду, їх переміщення і звільнення з посади

3.1. На атестовані посади слідчих підрозділів податкової міліції призначаються особи, які мають вищу юридичну освіту, необхідний рівень знань, достатній для здійснення досудового слідства, і прийняли Присягу працівника податкової міліції. У виняткових випадках (лише за згодою Слідчого управління ПМ) дозволяється призначати на посади слідчих осіб, що не мають вищої юридичної освіти.

Слідчі не можуть належати до будь-якої політичної партії, руху, займатися підприємницькою та іншою діяльністю, яка має на меті отримання прибутку, крім викладацької, наукової чи іншої оплачуваної творчої діяльності.

3.2. Заступник начальника податкової міліції – начальник Слідчого управління податкової міліції призначається та звільняється з посади Головою ДПА України за поданням Першого заступника Голови – начальника податкової міліції.

3.3. Перший заступник, заступники начальника Слідчого управління, начальники структурних підрозділів Слідчого управління, їх заступники, старші слідчі з особливо важливих справ та інші спеціалісти Слідчого управління призначаються на посади і звільняються з посад наказами ДПА

України за поданням начальника Слідчого управління податкової міліції в установленому порядку.

3.4. Заступники начальників управлінь податкової міліції – начальники слідчих відділів податкової міліції призначаються на посади і звільняються з посад Головою Державної податкової адміністрації України за поданням голів ДПА в АР Крим, областях, містах Києві та Севастополі за письмовим погодженням із Слідчим управлінням податкової міліції, або за рішенням Першого заступника Голови – начальника податкової міліції згідно із поданням начальника Слідчого управління податкової міліції.

3.5. Заступники начальників слідчих відділів податкової міліції, начальники слідчих відділень податкової міліції призначаються на посади і звільняються з посад головами ДПА в АР Крим, областях, містах Києві та Севастополі за поданням заступників начальників управлінь податкової міліції – начальників слідчих відділів, після письмового погодження кандидатур у Слідчому управлінні ПМ.

3.6. Заступники начальників слідчих відділень, старші слідчі з особливо важливих справ, слідчі з особливо важливих справ, старші слідчі, слідчі, помічники слідчих інші спеціалісти слідчих відділів, відділень призначаються на посади і звільняються з посад головами ДПА в АР Крим, областях, містах Києві та Севастополі за поданням заступників начальників управлінь податкової міліції – начальників слідчих відділів податкової міліції.

3.7. Працівники слідчих відділів ПМ, слідчих відділень ПМ, які призначаються вперше на посади до слідчих підрозділів податкової міліції органів ДПС України призначаються на посади головою відповідної державної податкової адміністрації за поданням начальників слідчих відділів відповідних регіональних ДПА після письмового погодження з начальником Слідчого управління ПМ.

3.8. На посади слідчих контрольно-методичних підрозділів Слідчого управління податкової міліції, слідчого відділу податкової міліції призначаються працівники органів досудового слідства, які мають вищу юридичну освіту, стаж практичної роботи в слідстві не менше 2 років, виявили організаторські здібності, професійну придатність до виконання функцій з надання практичної і методичної допомоги в організації досудового слідства. У виключних випадках (за погодженням із Слідчим управлінням податкової міліції) на ці посади дозволяється призначати слідчих без стажу практичної роботи за фахом.

4. Права і обов'язки слідчого

4.1. Слідчий має статус службової особи, яка займає відповідальне становище в системі правоохоронних органів і наділена спеціальними, лише їй притаманними повноваженнями в кримінальному судочинстві.

4.2. Процесуальна діяльність слідчого визначається Конституцією України, Кримінально-процесуальним кодексом України, іншими законами та нормативно-правовими актами України, чинними міжнародними договорами,

які регулюють діяльність органів досудового слідства та цим наказом.

4.3. При виконанні своїх службових обов'язків слідчий зобов'язаний:

4.3.1. Дотримуватись вимог Конституції та законів України при розслідуванні кримінальних справ, перевіряти заяв та повідомлень про злочини.

4.3.2. Забезпечувати повне, усебічне та об'єктивне розслідування кримінальних справ у межах установлених законом строків.

4.3.3. Забезпечувати реалізацію в повному обсязі прав і законних інтересів усіх учасників кримінального судочинства.

4.3.4. Не розголошувати відомості, що становлять державну чи іншу охоронювану законом таємницю, відомості про особисте життя громадян та інші відомості, здобуті при розслідуванні справ.

4.3.5. Не допускати вчинків та будь-яких дій, що ганьблять звання слідчого і можуть викликати сумнів у його об'єктивності та неупередженості.

4.3.6. У разі наявності підстав, передбачених кримінально-процесуальним законодавством України, звертатися до прокурора і начальника слідчого підрозділу із заявою про усунення себе від провадження досудового слідства у справі.

4.3.7. Вести контрольно-наглядові провадження у кримінальних справах, які перебувають у нього в провадженні. Контрольно-наглядові провадження зберігаються слідчим один рік з моменту винесення остаточного рішення по справі або набрання вирокон законної сили.

4.4. Рішення суду, письмові вказівки прокурора і начальника слідчого підрозділу, надані в межах їх компетенції і в установленій законом формі, є обов'язковими для виконання слідчим.

4.5. При незгоді з рішенням керівника слідчого органу в передбачених законом випадках слідчий подає справу зі своїми запереченнями прокурору, який здійснює нагляд за слідством, а при незгоді з рішенням прокурора надсилає справу зі своїми запереченнями вищому прокуророві.

4.6. Слідчий наділяється владними повноваженнями, необхідними для здійснення досудового слідства, і має право:

4.6.1. Вимагати від представників установ, організацій, підприємств (незалежно від форм їх власності і відомчої належності), посадових та фізичних осіб у встановленому законом порядку надавати йому необхідні документи, речі та інші предмети, що стосуються розгляду заяви чи повідомлення про злочин або розслідування кримінальних справ, які знаходяться в його провадженні.

4.6.2. У встановленому законом порядку викликати для участі в проведенні слідчих дій як свідків, потерпілих, підозрюваних, обвинувачених та інших учасників кримінального судочинства всіх без винятку громадян, у тому числі посадових осіб, незалежно від їх службового стану і статусу.

4.6.3. Використовувати допомогу громадськості для розслідування злочинів, установлення місця перебування обвинувачених, виявлення причин і умов, які сприяли вчиненню злочинів, та їх усунення.

4.6.4. На підставі письмового запиту одержувати від підприємств, установ і організацій, незалежно від форм власності, об'єднань і фізичних осіб відомості,

необхідні для перевірки заяв і повідомлень про злочини та в кримінальних справах, які знаходяться в його провадженні.

4.6.5. Давати органам дізнання доручення і вказівки щодо проведення розшукових і слідчих дій, сприяння в провадженні окремих слідчих дій.

4.6.6. Безперешкодно входити в установи, підприємства, організації (незалежно від форм їх власності), міністерства, інші органи виконавчої влади за посвідченням, що підтверджує займану посаду, відповідно до чинного законодавства мати доступ до документів і матеріалів, необхідних для перевірки заяв і повідомлень про злочини чи розслідування кримінальних справ, що знаходяться в його провадженні.

4.6.7. Користуватися в невідкладних випадках при розслідуванні злочинів безперешкодно і безоплатно засобами зв'язку і автотранспортом, що належать підприємствам, установам, організаціям, незалежно від форми власності, та фізичним особам.

4.6.8. У межах та в порядку, визначених законодавчими актами України, збирати необхідні для розслідування кримінальних справ відомості про осіб без попередньої згоди на те останніх.

4.6.9. Вносити обов'язкові для розгляду подання відповідним державним органам, громадським об'єднанням, організаціям, підприємствам, установам і посадовим особам про необхідність усунення причин та умов, що сприяють учиненню злочинів.

4.6.10. Використовувати засоби масової інформації для інформування населення про скоєний злочин з метою привернення уваги громадськості до його розкриття.

4.6.11. У справах, в яких досудове слідство є обов'язковим, у межах визначеної законодавством підслідності, у будь-який момент приступити до провадження досудового слідства, не чекаючи виконання в повному обсязі органами дізнання дій, передбачених Кримінально-процесуальним кодексом.

4.7. При провадженні досудового слідства всі рішення про спрямування слідства і про провадження слідчих дій слідчий приймає самостійно, за винятком випадків, коли законом передбачено одержання вмотивованого рішення суду або згоди прокурора, і несе повну відповідальність за їх законне і своєчасне виконання.

4.8. Вимоги слідчого, його окремі доручення, дані відповідно до чинного законодавства є обов'язковими для виконання всіма службовими особами підрозділів органів державної податкової служби України. Невиконання ними процесуальних рішень або законних вимог слідчого, учинення перешкод його діяльності в розслідуванні кримінальних справ тягне за собою відповідальність, передбачену чинним законодавством України та Дисциплінарним статутом органів внутрішніх справ України.

4.9. Письмові доручення слідчих органу дізнання про виконання оперативно-розшукових або слідчих дій є обов'язковими і підлягають виконанню в десятиденний строк.

4.10. Слідчі користуються правом невідкладного прийому їх усіма службовими особами органів державної податкової служби для розгляду

питань, віднесених до їх компетенції і пов'язаних із розслідуванням кримінальних справ чи перевіркою заяв і повідомлень про вчинені злочини.

4.11. Порушення таємниці слідства тягне за собою відповідальність згідно з чинним законодавством.

5. Правовий захист слідчого

5.1. Слідчий не може підлягати заходам адміністративного впливу, крім винятків, передбачених законодавством України. Матеріали про адміністративне чи інше правопорушення, допущене слідчим, направляються начальнику слідчого підрозділу, в якому працює слідчий, або керівнику вищого слідчого підрозділу для вирішення питання про притягнення до дисциплінарної відповідальності.

5.2. Дисциплінарні стягнення за порушення кримінально-процесуального законодавства на осіб начальницького складу слідчих підрозділів можуть накладати лише начальники, яким надано право призначати цих працівників на посаду, та їх заступники на підставі висновку службового розслідування.

Дисциплінарне провадження здійснюється відповідно до Дисциплінарного статуту органів внутрішніх справ.

5.3. Прояв неповаги до слідчого з боку осіб, які беруть участь у справі, у провадженні слідчих дій або причетні до неї, а так само вчинення поза провадженням досудового слідства у справі будь-яких дій, що свідчать про явну неповагу до слідчого у зв'язку з його службовою діяльністю, тягнуть за собою відповідальність згідно із законом.

5.4. На слідчих податкової міліції в повному обсязі поширюються пільги, передбачені Законом України „Про міліцію”. Умови і порядок проходження служби працівниками слідчого апарату встановлюються Положенням про порядок проходження служби рядовим і начальницьким складом органів внутрішніх справ України.

5.5. Слідчий має право оскаржити до суду прийняте щодо нього рішення службових осіб, якщо вважає, що вони обмежують його професійні та особисті права, принижують його честь і гідність.

6. Неприпустимість втручання в діяльність слідчого при провадженні досудового слідства

6.1. Слідчі підрозділи податкової міліції здійснюють свої повноваження згідно з чинним кримінально-процесуальним законодавством.

6.2. Ніхто, крім суду, прокурора, безпосереднього начальника слідчого підрозділу та вищих керівників слідчих підрозділів, їх заступників, які діють у межах повноважень, визначених Кримінально-процесуальним кодексом України, не може втручатися у слідчого кримінальну справу для перевірки стану розслідування, вивчення і дачі в ній вказівок, визначення кваліфікації злочину чи в будь-який інший спосіб втручатися в його процесуальну діяльність. Слідчий не зобов'язаний давати пояснення щодо суті закінчених

ним справ або справ, які знаходились у його провадженні, а також давати їх будь-кому для ознайомлення інакше, як у випадках і в порядку, передбачених законом.

6.3. Перевірки стану розслідування справ та результатів діяльності слідчих підрозділів можуть проводитись лише співробітниками вищих слідчих підрозділів у межах їх повноважень.

6.4. Втручання в процесуальну діяльність слідчих неприпустиме і тягне за собою відповідальність, передбачену законодавством України.

7. Забезпечення процесуальної незалежності і самостійності слідчого

7.1. Процесуальна самостійність та незалежність слідчого забезпечується:

7.1.1. Установленням порядком його призначення, притягнення до дисциплінарної відповідальності та звільнення з посади.

7.1.2. Передбаченою законом процедурою досудового слідства.

7.1.3. Заборonoю під загрозою відповідальності втручання в процесуальну діяльність слідчих осіб, які не мають на те повноважень.

7.1.4. Створенням необхідних організаційно-технічних та інформаційних умов для діяльності слідчих.

7.2. Гарантії процесуальної незалежності слідчого, включаючи заходи його правового захисту, які передбачені кримінально-процесуальним законодавством і цією Інструкцією, поширюються на всіх слідчих податкової міліції органів державної податкової служби України і не можуть бути скасовані чи обмежені іншими актами ДПА України.

8. Помічник слідчого

8.1. Помічник слідчого – працівник слідчого підрозділу податкової міліції, завданням якого є надання допомоги слідчому і виконання його доручень, пов'язаних із розслідуванням кримінальних справ. Посада помічника слідчого відноситься до молодшого начальницького складу.

8.2. Рекомендована кількість помічників слідчого встановлюється з урахуванням навантаження на слідчих відповідного слідчого підрозділу.

8.3. Кандидати на посаду помічника слідчого добираються начальниками відповідних слідчих підрозділів податкової міліції та їх заступниками, які особисто вивчають ділові та моральні якості кандидатів шляхом проведення співбесід, організації стажування.

8.4. Інші працівники податкової міліції, у межах своєї компетенції, зобов'язані надавати помічнику слідчого всебічну допомогу у виконанні його обов'язків.

8.5. Помічник слідчого зобов'язаний виконувати усні та письмові доручення начальника відповідного слідчого підрозділу податкової міліції, його заступників, слідчих у встановлені терміни та у визначеному порядку.

8.6. Помічник слідчого вправі:

8.6.1. Брати участь у проведенні слідчих дій (огляді місця події, предметів,

документів, місцевості, приміщень, освідуванні, виймці, обшуку, відтворенні обстановки і обставин події, допиті потерпілих та свідків, пред'явленні предметів та осіб для впізнання тощо).

8.6.2. Готувати та складати проекти процесуальних документів.

8.6.3. Викликати для проведення слідчих дій свідків, потерпілих, підозрюваних, обвинувачених, спеціалістів, експертів, цивільних позивачів, цивільних відповідачів та інших учасників кримінального процесу.

8.6.4. Залучати понятих до участі в проведенні процесуальних дій.

8.6.5. Упаковувати вилучені у справі речові докази.

8.6.6. У встановленому законом порядку витребувати за запитами слідчих в установах, організаціях, на підприємствах документи та предмети, необхідні для проведення всебічного та об'єктивного розслідування в кримінальній справі, та доставляти їх за місцем призначення.

8.6.7. Брати участь в ознайомленні потерпілого, цивільного відповідача, цивільного позивача або їх представників, обвинуваченого та його захисника з матеріалами кримінальної справи.

8.6.8. Виконувати технічну роботу з оформлення матеріалів дослідчої перевірки і кримінальної справи (підшивка, нумерація аркушів, томів, складання опису, списків, супровідних документів, друкування, комп'ютерний набір тощо).

8.6.9. Вносити керівництву слідчого підрозділу пропозиції щодо поліпшення організації та підвищення ефективності роботи помічників слідчих і слідчого підрозділу в цілому.

9. Працівник діловодної служби

9.1. Діловод є працівником слідчого підрозділу, в обов'язки якого входить ведення діловодства, прийом, відправка та реєстрація кореспонденції у кримінальних справах та з питань службової діяльності слідчих, ведення журналів обліку вхідної і вихідної кореспонденції (звичайною та електронною поштою), облік за виконанням контрольних завдань тощо.

9.2. У своїй діяльності діловод підлеглий начальнику слідчого підрозділу, виконус його вказівки та керується положеннями постанови Кабінету Міністрів України від 17.10.1997 № 1153 „Про затвердження Примірної інструкції з діловодства у міністерствах, інших центральних органах виконавчої влади, Раді міністрів АР Крим, місцевих органах влади”, наказів ДПА України від 01.07.98 № 315 “Про затвердження і введення в дію Типової інструкції з діловодства в ОДПС України”, від 07.11.07 № 626 „Про затвердження Регламенту Державної податкової адміністрації України” та цієї Інструкції.

9.3. На посаду діловода призначаються повнолітні громадяни України, які мають середню або вищу освіту і навички у сфері діловодства.

9.4. Відповідно до затвердженої організаційно-штатної структури діловод може здійснювати свої функції в канцелярії слідчого підрозділу на посадах головного спеціаліста.

9.5. Діловодство та листування ДПА України в межах України ведеться

державною мовою. Методичне керівництво роботою служб документального забезпечення здійснюється відповідним структурним підрозділом ДПА України.

10. Порядок відрядження слідчих за межі України

Відрядження працівників слідчих підрозділів податкової міліції для виконання слідчих дій за межами України здійснюється відповідно до міжнародних договорів України та нормативно-правових актів ДПА України.

11. Забезпечення діяльності слідчих підрозділів

11.1. Фінансування, матеріально-технічне забезпечення, в тому числі транспортом, комп'ютерною та організаційною технікою, засобами зв'язку та протипожежної безпеки здійснюється головами відповідних державних податкових адміністрацій, які несуть за це повну відповідальність. Забезпечення слідчих підрозділів науково-технічними засобами, службовими кабінетами та обладнанням повинно здійснюватись відповідно до табельної належності затвердженій цим наказом.

11.2. Охорона службових приміщень слідчих підрозділів, осіб, затриманих за підозрою у вчиненні злочину, привід осіб, що не з'являються за викликами слідчого, а також забезпечення, у разі необхідності, охорони слідчих при виконанні окремих слідчих дій відповідно до законодавства здійснюється працівниками спеціальних підрозділів фізичного захисту податкової міліції.

Розділ 2. Організація роботи та взаємодія слідчих підрозділів податкової міліції з іншими структурними підрозділами в розкритті та розслідуванні злочинів

1. Загальні положення

Організація роботи слідчих підрозділів податкової міліції передбачає активну участь слідчих у боротьбі зі злочинністю, зміцненні законності і правопорядку шляхом:

- швидкого і повного розкриття та розслідування злочинів, що їм підслідні, і притягнення до відповідальності осіб, які їх вчинили;
- вжиття своєчасних заходів для забезпечення відшкодування збитків, завданих злочинними діями;
- встановлення під час розслідування кримінальних справ причин і умов, які сприяли вчиненню злочинів, та вжиття заходів щодо їх усунення.

1.2. Робота слідчих податкової міліції залежно від оперативної обстановки і штатної чисельності слідчих підрозділів будується за територіально-зональним або лінійним принципом.

1.3. Організація роботи слідчих підрозділів податкової міліції

регламентується наказами і вказівкам ДПА України, цією Інструкцією.

1.4. Процесуальна діяльність слідчих регулюється кримінально-процесуальним законодавством України. Усі рішення про спрямування досудового слідства і проведення слідчих дій слідчий приймає самостійно, за винятком випадків, коли законом передбачено одержання згоди прокурора і суду, та несе повну відповідальність за їх виконання.

1.5. Контроль за діяльністю слідчих підрозділів податкової міліції здійснюється:

- керівниками органу державної податкової служби, керівниками податкової міліції – щодо загальної організації роботи;
- начальниками слідчих підрозділів – щодо процесуальної та методичної діяльності слідчих.

1.6. Працівникам інших підрозділів органів державної податкової служби забороняється втручатися в процесуальну діяльність слідчих, вистребувати та перевіряти кримінальні справи і матеріали, які знаходяться в їх провадженні чи архівах, давати у них вказівки чи оцінювати прийняті слідчим процесуальні рішення.

1.7. Забороняється залучати працівників слідчих підрозділів до виконання функцій, не пов'язаних з розслідуванням кримінальних справ.

2. Планування, аналітична і статистична робота слідчого апарату податкової міліції та координація їх діяльності

2.1. Організація діяльності слідчого апарату податкової міліції здійснюється на основі поточного та перспективного планування, поєднання єдиначальності у вирішенні питань службової діяльності та колегіальності при їх обговоренні, персональної відповідальності кожного працівника за стан справ на дорученій ділянці. Заходи щодо організації слідчої роботи формуються в планах роботи органу державної податкової служби та слідчого підрозділу. Вони повинні бути максимально наближені до завдань практичної діяльності, розроблятися на підставі її результатів з урахуванням проблем боротьби зі злочинністю і вимог ДПА України.

2.2. Слідчий планує свою роботу щоб забезпечити своєчасне проведення необхідних слідчих дій у всіх кримінальних справах, які знаходяться в його провадженні. З цією метою він складає календарний план-графік роботи в усіх справах і матеріалах дослідчої перевірки, а також письмові плани в кожній кримінальній справі.

2.3. Поточні та перспективні плани роботи слідчих підрозділів, а також документи, що свідчать про виконання планових завдань (аналізи, зведення, узагальнення, протоколи оперативних нарад тощо), зберігаються в наряді планів роботи.

2.4. Аналітична робота передбачає організацію збору даних, їх обробку і узагальнення, комплексне вивчення стану оперативної обстановки, результатів діяльності слідчих підрозділів. Аналітична робота також передбачає розроблення і вжиття заходів, спрямованих на усунення причин, недоліків та

вирішення наявних проблем, а також доцільність використання з цією метою конкретних форм і методів впливу на ситуацію.

2.5. Методична, аналітична, інформаційна робота у слідчих підрозділах здійснюється контрольно-методичним та інформаційно-аналітичним відділами Слідчого управління податкової міліції та контрольно-методичними відділеннями слідчих відділів податкової міліції та особисто керівниками слідчих підрозділів податкової міліції, які у межах своїх повноважень аналізують організацію та результати діяльності органів досудового слідства, на основі аналізів розробляють і реалізують заходи з підвищення якості досудового слідства, забезпечення реалізації прав та законних інтересів громадян, належного розгляду заяв і звернень громадян; визначають шляхи усунення причин та умов, які сприяли вчиненню злочинів, організують роботу із забезпечення відшкодування завданих злочинами матеріальних збитків, удосконалення організації діяльності слідчих.

2.6. Статистична робота слідчих підрозділів – планомірний, науково обґрунтований процес збирання офіційної інформації, яка дає кількісну характеристику результатів роботи з розкриття і розслідування злочинів або тих чи інших процесів, що відбуваються під час її проведення, шляхом їх реєстрації за спеціальними програмами, розробленими на основі статистичної методології, тобто сукупності науково обґрунтованих способів, правил і методів статистичного вивчення процесів, які встановлюють порядок збирання, опрацювання і аналізу інформації.

2.7. Статистична робота полягає у відображенні результатів розслідування в кримінальних справах та їх руху шляхом заповнення відповідних обліково-статистичних документів, карток, формуванні державної статистичної звітності про результати роботи слідчих підрозділів та використовується для складання аналізів і узагальнень з метою визначення результатів роботи, негативних тенденцій та шляхів їх усунення.

2.8. Копії статистичних звітів про результати роботи слідчих підрозділів за звітний період, інформаційні повідомлення з цих питань на адресу вищих органів долучаються до наряду загального контролю та статистики.

2.9. Методична робота полягає в:

- підготовці якісних методичних документів з максимально повним відображенням у них необхідної інформації, вивченні та ефективному їх використанні в практичній діяльності особовим складом слідчого апарату;
- систематичному виявленні, вивченні та запровадженні прогресивних форм і методів діяльності слідчих підрозділів податкової міліції;
- ефективності оперативних нарад та інших організаційних заходів з мобілізації слідчих працівників на виконання головних завдань, опрацювання конкретних рішень і організацію їх виконання.

2.10. Документи нормативного характеру, вказівки вищих органів, матеріали перевірок слідчого підрозділу, листування з іншими державними і правоохоронними органами накопичуються в директивному наряді.

2.11. Виконавська дисципліна полягає в комплексі організаційних та практичних заходів, спрямованих на якісне, у повному обсязі виконання вимог

та завдань, визначених рішеннями колегії ДПА України, наказами, вказівками, Голови ДПА України і його заступників, доручень та інших директивних документів, які стосуються питань роботи слідчих підрозділів й розслідування кримінальних справ, і у своєчасному інформуванні про хід та результати їх виконання.

2.12. Виконавська дисципліна забезпечується належним рівнем організації роботи слідчих підрозділів, дієвим загальним та процесуальним контролем і сумлінним ставленням працівників до виконання поставлених завдань.

2.17. Координація діяльності слідчих підрозділів – це узгоджена, скерована практична робота керівників та працівників цих підрозділів, які, у межах своїх повноважень, здійснюють контроль та координують розслідування злочинів, що підслідні слідчим податкової міліції.

3. Організація роботи слідчих підрозділів

3.1. Робота в слідчих підрозділах організується начальниками цих підрозділів. Особлива увага при цьому приділяється розкриттю скоєних злочинів, підвищенню якості розслідування кримінальних справ, які знаходяться в провадженні, закінченню їх у встановлені строки, забезпеченню відшкодування завдань в результаті скоєння злочину збитків та дотриманню законності в ході досудового слідства.

3.2. Заходи щодо організації слідчої роботи формуються в спільних планах роботи слідчого підрозділу і підрозділу податкової міліції, планах слідчого підрозділу, планах відповідної регіональної ДПА. Вони повинні бути максимальною наближені до завдань практичної діяльності, розроблятися на підставі її результатів з урахуванням проблем боротьби із економічною злочинністю і вимог ДПА України.

3.3. Обов'язковим змістом планів роботи є:

3.3.1. Плану роботи регіональної ДПА – комплексні заходи, спрямовані на зміцнення взаємодії слідчого підрозділу з іншими службами органів ДПС, мобілізацію зусиль на розкриття особливо важливих злочинів, розслідування кримінальних справ де встановлені збитки понад 1 млн. грн., спільні заходи щодо боротьби з корупцією та організованою злочинністю, мобілізацію зусиль на відшкодування нанесених державі збитків;

3.3.2. Спільного плану роботи слідчого підрозділу і підрозділу податкової міліції – комплексні заходи, спрямовані на своєчасне реагування на повідомлення про злочини, зміцнення взаємодії слідчого підрозділу з іншими службами, на виявлення та розкриття злочинів, активізацію профілактичної роботи на підставі матеріалів слідства, створення необхідних умов для успішного виконання слідчими покладених на них завдань.

3.3.3. Плану слідчого підрозділу – конкретні заходи (в необхідних випадках погоджені з іншими службами) для поліпшення організації роботи слідчих, підвищення рівня процесуального контролю за їх діяльністю, вдосконалення тактики і методики слідства в розкритті кожного скоєного злочину у встановлені строки, надання їм практичної допомоги в розслідуванні

кримінальних справ, розповсюдження і впровадження передового досвіду, сучасних наукових методів застосування криміналістичної і ортехніки, підвищення рівня професійної підготовки слідчих.

3.4. Керівники слідчих підрозділів несуть відповідальність за належну організацію роботи підпорядкованих ним підрозділів, взаємодію слідчих з іншими підрозділами і службами у попередженні і розкритті злочинів, розслідуванні кримінальних справ та розшуку злочинців, надання методичної допомоги органам дізнання.

З цією метою їм надається право:

3.4.1. Встановлювати розпорядок роботи слідчого підрозділу, вимагати дотримання службової дисципліни, порушувати у встановленому порядку клопотання про заохочення слідчих чи притягнення їх до дисциплінарної відповідальності.

3.4.2. Створювати слідчі групи для розкриття злочинів і розслідування кримінальних справ, а також за погодженням з начальником підрозділу податкової міліції створювати слідчо-оперативні групи за розпорядженням голови регіональної ДПА (керівника місцевої ДПІ).

3.4.3. Доручати слідчим розгляд матеріалів дослідчої перевірки для прийняття рішень відповідно до вимог положень кримінально-процесуального законодавства.

3.4.4. Організовувати та перевіряти організацію взаємодії слідчого апарату з іншими службами, заслуховувати керівників підпорядкованих слідчих підрозділів а також керівників органів дізнання і слідчих з питань взаємодії в боротьбі зі злочинністю, своєчасного реагування на факти злочинних проявів, впровадження криміналістичних засобів і наукових методів, проведення профілактичної роботи, пропаганди законів України, зміцнення зв'язку з громадськістю, підвищення професійної майстерності, організації роботи слідчих, виконання планів розслідування.

3.4.5. Витребувати, вивчати та давати обов'язкові для виконання вказівки по кримінальних справах, що знаходяться у провадженні слідчих податкової міліції та органів дізнання, а також по матеріалах протокольної форми досудової підготовки.

3.5. З метою організації належного контролю за роботою слідчих підрозділів у них ведуться наряди (додаток 1).

3.6. У встановленому порядку представляти до Слідчого управління податкової міліції схему щорічної доповідної записки про результати діяльності слідчих підрозділів (додаток 2 до цієї Інструкції).

3.7. Начальницькому складу всіх слідчих підрозділів при виконанні службових обов'язків дозволяється носіння цивільного одягу.

4. Організація роботи контрольно-методичних підрозділів

4.1. Робота контрольно-методичних підрозділів спрямована на вдосконалення діяльності слідчих підрозділів. Вона здійснюється на засадах обґрунтованості, конкретності і оперативності управлінських рішень, які

повинні прийматися на підставі вивчення стану слідчої роботи, уміння довести їх до підлеглих та виконавців і контролю за їх фактичною реалізацією; дотримання колегіальності в підготовці рішень, наявності чіткої перспективи в їх роботі, визначенні проблем, що потребують вирішення найближчим часом і на перспективу.

4.2. До форм роботи контрольно-методичних підрозділів слід віднести:

4.2.1. Вийзди у відрядження з метою перевірки та надання методичної і практичної допомоги щодо усунення недоліків.

4.2.2. Підготовку матеріалів для заслуховування на оперативних нарадах звітів керівників слідчих підрозділів про стан слідчої роботи, вжиті організаційні і практичні заходи щодо усунення недоліків та вдосконалення слідчої роботи, покращання взаємодії слідчих з іншими підрозділами органів державної податкової служби.

4.2.3. Підготовку матеріалів для заслуховування слідчо-оперативних груп, керівників слідчих і оперативних підрозділів про стан розслідування конкретних кримінальних справ.

4.2.4. Підготовку документів методичного, аналітичного і інформаційного характеру (методичних рекомендацій, довідок, аналізів, інформаційних листів, оглядів, вказівок тощо).

4.3. До основних функцій діяльності контрольно-методичних підрозділів слід віднести:

4.3.1. Щомісячне узагальнення і аналіз показників роботи підпорядкованих слідчих підрозділів.

4.3.2. Внесення пропозицій начальнику управління (відділу) з підвищення ефективності роботи слідчих, усунення наявних недоліків в організації їх роботи, заслуховування начальників підпорядкованих слідчих підрозділів з питань усунення недоліків в організації роботи.

4.3.3. Підготовку аналітичних матеріалів, інформаційних листів, вказівок, узагальнень, інших документів з питань практики розслідування окремих видів злочинів, практики застосування норм кримінально-процесуального законодавства, організації роботи слідчих підрозділів.

4.3.4. Підготовку матеріалів для розгляду на засіданнях колегії та оперативних нарадах керівництва ДПА України, відповідних ДПА.

4.3.5. Організацію через слідчих-методистів роботи слідчих підрозділів на місцях.

4.3.6. Підготовку матеріалів для проведення семінарів-нарад керівників слідчих підрозділів.

4.3.6. Якісні проведення службових перевірок за дисциплінарними провадженнями, поданнями прокурора, окремими ухвалами судів, скаргами, заявами громадян, що надійшли до Слідчого управління (відділу).

4.3.8. Облік кримінальних справ, які стоять на контролі у Слідчому управлінні та Генеральній прокуратурі України, підготовку і надіслання в установлені строки інформації про стан їх розслідування та прийняті рішення.

4.3.9. Забезпечення об'єктивного відображення показників слідчої роботи в статистичній звітності.

4.3.10. Якісну підготовку клопотань про продовження процесуальних строків у кримінальних справах.

4.3.11. Контроль за розслідуванням кримінальних справ, у яких продовжено процесуальні строки; ведення контрольно-спостережних проваджень у таких справах.

4.3.12. Контроль за дотриманням строків тримання обвинувачених під вартою та організацією службових перевірок за фактами порушення процесуальних строків.

4.3.13. Організацію і проведення комплексних перевірок стану службової діяльності підпорядкованих слідчих підрозділів.

4.3.14. Забезпечення ефективної роботи у відраджень з надання практичної і методичної допомоги підпорядкованим слідчим підрозділам.

4.3.15. Організацію щорічного проведення інвентаризації кримінальних справ та службових перевірок у разі виявлення фактів їх втрати.

4.3.16. Ведення контрольно-наглядових проваджень за лініями роботи та окремими кримінальними справами, які знаходяться на контролі у Слідчому управлінні та Генеральній прокуратурі України.

4.3.17. Аналіз інформації про якісний і кількісний склад слідчих підрозділів та роботу з підбору і розстановки кадрів, дотримання дисципліни і законності серед особового складу підпорядкованих слідчих підрозділів.

4.3.18. Висвітлення в засобах масової інформації роботи слідчих із розслідування кримінальних справ про злочини, які мають актуальний чи резонансний характер.

4.3.19. Якісний розгляд звернень громадян з питань, що стосуються слідчої роботи, аналіз причин їх надходження, ужиття невідкладних заходів щодо усунення недоліків.

5. Організація взаємодії слідчих підрозділів з іншими підрозділами органів державної податкової служби України

5.1. Головним завданням взаємодії слідчих з органами дізнання є попередження, розкриття і розслідування злочинів, притягнення до встановленої законом відповідальності осіб, що їх учинили, забезпечення відшкодування заподіяної злочинами шкоди, відновлення порушених прав та інтересів громадян.

5.2. Головними принципами взаємодії слідчих з органами дізнання є:

- відповідність їх спільної діяльності чинному законодавству і нормативно-правовим актам;
- керівна роль та відповідальність слідчого за своєчасне і якісне розслідування злочинів, його процесуальна самостійність у прийнятті рішень, за винятком випадків, коли законом передбачено отримання санкції суду або згоди прокурора;
- самостійність органу дізнання у виборі засобів та методів оперативно-розшукової діяльності в межах чинного законодавства;
- узгоджене планування слідчих дій і оперативно-розшукових заходів;

– активне використання передових методик, наукових та технічних досягнень у попередженні, розкритті та розслідуванні злочинів;

– дотримання законності;

– чітке розмежування компетенції і посадових обов'язків при розслідуванні вчинених злочинів;

– необхідність оптимального і найбільш раціонального використання наявних можливостей слідчих та оперативних підрозділів у розкритті та розслідуванні злочинів;

– забезпечення конфіденційності й нерозголошення даних досудового слідства та оперативно-розшукової діяльності.

5.3. Відповідальність за належну організацію взаємодії слідчих підрозділів з іншими підрозділами органів державної податкової служби у розкритті та розслідуванні злочинів покладається на першого заступника голови – начальника УПМ і начальника слідчого підрозділу.

5.4. Начальник слідчого підрозділу бере участь в оперативних нарадах з питань службової діяльності.

5.5. Начальник слідчого підрозділу при розгляді заяв і повідомлень про злочини, а також при їх перевірці в порядку, передбаченому Кримінально-процесуальним кодексом України, зобов'язаний:

5.5.1. Вивчати зібрані органом дізнання матеріали дослідчої перевірки. Організовувати роботу з усунення недоліків, допущених під час дослідчої перевірки, якісного документування прогипотезних дій. У разі неякісно зібраних органом дізнання матеріалів повертати їх начальнику УПМ, ГВПМ (ВПМ) з конкретними письмовими вказівками щодо усунення недоліків.

5.5.2. За відсутності ознак злочину повертати матеріали дослідчих перевірок органу дізнання для прийняття рішення згідно з чинним законодавством разом з відповідними вказівками і висновками.

5.5.3. Не рідше одного разу на квартал узагальнювати проблемні питання, які виникають при проведенні дослідчих перевірок, виявлені при цьому недоліки щодо їх організації, і виносити їх на розгляд оперативної наради за участю начальника УПМ, ГВПМ (ВПМ).

5.5.4. Здійснювати контроль за своєчасним і в установлені законом строки розглядом заяв і повідомлень про злочини слідчими, а також законністю прийняття за ними рішень.

5.5.5. У разі порушення слідчими встановлених законом строків розгляду заяв і повідомлень організовувати проведення службових перевірок і, у межах своєї компетенції, реагувати щодо винних або подавати клопотання про застосування заходів дисциплінарного впливу.

5.6. При здійсненні контролю за обґрунтованістю порушення кримінальних справ органом дізнання начальник УПМ, ГВПМ (ВПМ) зобов'язаний:

5.6.1. Погоджувати з начальником слідчого підрозділу прийняття рішення органом дізнання за матеріалами дослідчих перевірок про порушення кримінальних справ про тяжкі та особливо тяжкі злочини, підслідні слідчим податкової міліції, і досудове слідство в яких є обов'язковим, та організовувати якісне проведення невідкладних слідчих дій у максимально стислі строки.

5.6.2. Не допускати порушення органом дізнання кримінальних справ про умисне ухилення від сплати податків, зборів та інших платежів та інші злочини у сфері господарської діяльності, викриття і розслідування яких потребують висновків спеціалістів, без наявності в матеріалах дослідчих перевірок актів документальних перевірок та ревізій, пояснень посадових і матеріально відповідальних осіб з приводу встановлених порушень фінансово-господарської діяльності та оригіналів документів, що підтверджують факти викритих порушень закону.

5.7. Начальник УПМ і начальник слідчого підрозділу зобов'язані особисто вивчати матеріали порушених органом дізнання кримінальних справ про злочини у сфері економіки, оцінювати повноту і достовірність зібраних доказів.

5.8. За кожним фактом необґрунтованого порушення органом дізнання кримінальної справи про злочини у господарській сфері, що призвело в подальшому до їх закриття за реабілітуючими підставами, організовувати службові перевірки. Одночасно вирішувати питання про відповідальність винних осіб.

5.9. Для розслідування кримінальних справ і забезпечення постійної взаємодії слідчих, працівників оперативних, інших підрозділів у розкритті та розслідуванні злочинів створюються слідчо-оперативні групи.

Створення слідчо-оперативних груп здійснюється за спільним рішенням начальників УПМ та слідчого підрозділу. При цьому керівником слідчо-оперативної групи є слідчий або керівник слідчого підрозділу, у провадженні якого знаходиться кримінальна справа. Підставою для діяльності слідчо-оперативної групи є наказ або розпорядження начальника УПМ.

5.10. Для розкриття і розслідування міжрегіональних злочинів, які скоєні на території декількох областей, наказами керівництва ДПА України створюються міжрегіональні слідчо-оперативні групи. Контроль за їх роботою покладається на керівництво Слідчого управління або слідчого відділу на території якого вчинено найбільшу кількість злочинів.

5.11. Контроль за виконанням органом дізнання доручень слідчих у кримінальних справах покладається на начальників УПМ, ГВІМ (ВПМ), які зобов'язані:

5.11.1. Щотижня узагальнювати стан виконання органом дізнання доручень слідчих у кримінальних справах, вживати заходів до усунення недоліків, якісного виконання органом дізнання слідчих дій і оперативно-розшукових заходів у кримінальних справах за дорученнями слідчих.

5.11.2. Здійснювати контроль за негайною передачею у встановленому порядку органом дізнання слідчим відомостей і матеріалів, які одержані при проведенні оперативно-розшукових заходів, а також якісним у 10-денний термін виконанням працівниками органу дізнання доручень слідчих. У разі неможливості своєчасного їх виконання питання про продовження строку погоджувати зі слідчими.

5.11.3. З метою скорочення листування в органах податкової міліції передбачити виконання завдань слідчих, не пов'язаних із проведенням слідчих дій, за їх усними запитами.

5.11.4. Забезпечувати отримання довідок, актів досліджень та ревізій, висновків експертиз, інших документів, необхідність у яких виникає в ході слідства, працівниками органу дізнання.

5.12. При організації взаємодії в оперативному супроводженні розслідування кримінальних справ та їх судовому розгляді вирішуються такі завдання:

5.12.1. Установлюються особи, що підлягають притягненню до кримінальної відповідальності за порушеннями кримінальними справами.

5.12.2. Установлюються раніше невідомі органам слідства додаткові факти (епізоди) злочинної діяльності підозрюваних і обвинувачених за конкретними кримінальними справами, а також інші особи, що вчинили злочини.

5.12.3. Відшукуються та збираються докази, інша інформація, використання яких може бути джерелом для отримання нових фактичних даних про обставини вчинення злочину або для опрацювання слідчих і оперативних версій, забезпечується збереження цих доказів та інформації.

5.12.4. Перевіряється відношення отриманих у ході оперативно-розшукової діяльності даних до події, що розслідується.

5.12.5. З'ясовуються наміри обвинувачених, підозрюваних та інших зацікавлених осіб для нейтралізації протидії в розслідуванні вчинених злочинів.

5.12.6. Для використання при проведенні слідчих дій збираються дані, що характеризують особу обвинуваченого, підозрюваного, соціально-психологічні стосунки в злочинних формуваннях.

5.12.7. Здійснюється постійний оперативний контроль за підозрюваним, обвинуваченим з метою запобігання вчиненню ними нових злочинів або припинення наміру переховатися від слідства і суду.

5.12.8. Здійснюється розшук осіб, що переховуються, майна, цінностей, знарядь злочину.

5.12.9. Забезпечується протидія обвинуваченим, їх родичам, іншим особам у їх намаганнях вплинути на свідків, потерпілих з метою зміни їх показань, одержаних на стадії досудового слідства та в суді, організовується інша робота згідно із Законом України „Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві”.

5.13. Орган дізнання, який отримав оперативно-розшуковим шляхом інформацію у справі про злочин, що розслідується слідчим, або про інші факти злочинної діяльності підозрюваних (обвинувачених) у цій же справі, повинний своєчасно ознайомлювати з нею слідчого та вживати заходів щодо виключення розголошення джерел і засобів її одержання. Слідчий повинний забезпечити об'єктивну перевірку та реалізацію цієї інформації в ході розслідування справи і несе відповідальність за розголошення джерел і засобів її одержання.

5.14. Категорично забороняється без дозволу керівника слідчого підрозділу чи слідчого видача будь-кому (за винятком наглядаючого прокурора) затриманих або заарештованих осіб, які числяться за слідчими, для проведення бесід, допитів та інших слідчих дій.

5.15. Керівник відповідного органу державної податкової служби при забезпеченні взаємодії зі слідчими підрозділами вживає заходів щодо:

5.15.1. Припинення будь-якого втручання в процесуальну діяльність слідчих з боку осіб, не уповноважених на те законом, недопущення без відома та доручень слідчих у справах, що перебувають у їх провадженні, проведення слідчих дій іншими працівниками правоохоронних органів.

5.15.2. Недопущення відволікання слідчих на виконання доручень, не пов'язаних з безпосереднім розслідуванням злочинів. На період проведення масових заходів за участю всього особового складу органів і підрозділів податкової служби, за погодженням з начальником слідчого підрозділу, забезпечення використання слідчих тільки для роботи з розслідування кримінальних справ або в складі слідчо-оперативних груп.

5.15.3. Забезпечення слідчих додатковими службовими приміщеннями, телефонами, іншими засобами зв'язку, організаційною, комп'ютерною та криміналістичною технікою та транспортом для виїзду на місця подій і проведення інших слідчих дій, виконання друкарських робіт та розмноження документів у ході розслідування кримінальних справ.

5.15.4. Закріплення за слідчим підрозділом автомобілів у межах табельної належності, організувавши їх заправлення паливом, технічне обслуговування.

5.15.5. Забезпечення слідчого підрозділу в достатній кількості металевими шафами для зберігання кримінальних справ, папером та канцелярським приладдям, іншими засобами згідно з нормами табельної належності.

5.15.6. Вжиття необхідних заходів до забезпечення слідчих житлом і квартирними телефонами.

5.15.7. Забезпечення своєчасної оплати за проведені судові експертизи в кримінальних справах, що перебувають у провадженні слідчих.

5.15.8. Організації в обов'язковому порядку інвентаризації кримінальних справ при зміні керівника слідчого підрозділу зі складенням відповідного акта.

5.15.9. Розгляду на оперативних нарадах питання про стан взаємодії слідчих та оперативних служб УПМ у розкритті і розслідуванні злочинів, вжиття заходів до покращання цієї роботи.

Заступник начальника податкової міліції –
начальник Слідчого управління
податкової міліції ДПА України
полковник податкової міліції

Й.В. Бучинський

**ДЕРЖАВНА ПОДАТКОВА АДМІНІСТРАЦІЯ УКРАЇНИ****Н А К А З**

04 липня 2008 р.

№ 449

Про затвердження Положення про Слідче управління податкової міліції ДПА України

З метою приведення Положення про Слідче управління податкової міліції ДПА України у відповідність до покладених на нього завдань та функцій, визначених наказом ДПА України від 05.06.08 № 375 „Про організаційну структуру підрозділів ДПА України та їх функціональні повноваження”, та керуючись Регламентом ДПА України,

НАКАЗУЮ:

1. Затвердити Положення про Слідче управління податкової міліції ДПА України, що додається.

2. Вважати такими, що втратили чинність, накази ДПА України від 29.07.05 №301 „Про затвердження Положення про Слідче управління податкової міліції ДПА України”, від 15.11.05 № 514 „Про внесення змін до Положення про Слідче управління податкової міліції ДПА України”, від 01.06.06 № 308 „Про внесення доповнень до Положення про Слідче управління податкової міліції ДПА України”, від 23.06.06 № 350 „Про внесення змін та доповнень до наказу ДПА України від 29.07.05 № 301”, від 11.07.06 № 404 „Про внесення змін до наказу ДПА України від 29.07.05 № 301”, від 13.11.06 № 681 „Про внесення змін до наказу ДПА України від 29.07.05 № 301”, від 06.12.07 № 680 „Про внесення змін до наказу ДПА України від 29.07.05 № 301”.

3. Контроль за виконанням цього наказу покласти на Першого заступника Голови - начальника податкової міліції В.В. Бухарева.

Голова

С.В. Буряк

ПОЛОЖЕННЯ **про Слідче управління податкової міліції ДПА України**

1. Загальні положення

1.1. Слідче управління податкової міліції ДПА України (далі – Слідче управління) є самостійним структурним підрозділом Державної податкової адміністрації України.

1.2. У своїй діяльності Слідче управління керується Конституцією, Законом України „Про державну податкову службу в Україні”, іншими законами України, а також указами Президента України та постановами Верховної Ради України, прийнятими відповідно до Конституції і законів України, актами Кабінету Міністрів України, Кримінальним і Кримінально-процесуальним кодексами України, рішеннями Конституційного Суду України, постановами Пленуму та рішеннями Верховного Суду України, міжнародними договорами, згода на обов’язковість яких надана Верховною Радою України, наказами та вказівками Генерального прокурора України з питань досудового слідства, рішеннями Колегії ДПА України, наказами, розпорядженнями ДПА України та іншими правовими актами.

1.3. До складу Слідчого управління входять такі структурні підрозділи:
контрольно-методичний відділ;
відділ розслідування особливо важливих справ;
інформаційно-аналітичний відділ;
відділ міжнародних зв’язків та діловодства.

1.4. Слідче управління для здійснення своєї діяльності має печатку із зображенням малого Державного Герба України (тризуба) і назвою та необхідні штампи, бланки.

1.5. Найбільш важливі та нагальні питання діяльності органів досудового слідства органів державної податкової служби розглядаються у Слідчому управлінні на оперативних нарадах.

1.6. Слідче управління підпорядковане згідно з наказом про розподіл обов’язків по керівництву роботою структурних підрозділів ДПА України.

2. Основні завдання і функції Слідчого управління

2.1. Завдання Слідчого управління

2.1.1. Процесуальне та методичне керівництво роботою слідчого апарату з метою забезпечення належної організації досудового слідства у справах, які відносяться до компетенції податкової міліції, всебічного, повного, об’єктивного розслідування кримінальних справ і розкриття скоєних злочинів

та відшкодування завданих державі збитків.

2.1.2. Розслідування найбільш важливих і складних кримінальних справ.

2.1.3. Контроль за неухильним дотриманням законності в діяльності слідчого апарату та органів дізнання під час досудової підготовки матеріалів за протокольною формою і проведення дізнання по кримінальних справах, забезпечення процесуальної самостійності слідчих.

2.1.4. Організація взаємодії слідчого апарату з іншими підрозділами органів державної податкової служби і, у межах своєї компетенції – судом, прокуратурою, правоохоронними органами України та інших держав на підставі відповідних угод.

2.1.5. Здійснення профілактичної роботи по попередженню скоєння злочинів на підставі матеріалів кримінальних справ з використанням можливостей державних органів, громадських організацій, трудових колективів та засобів масової інформації.

2.1.6. Вивчення, узагальнення та організація впровадження в діяльність слідчого апарату передових форм і методів розкриття злочинів та розслідування кримінальних справ.

2.2. Функції СУПМ

2.2.1. Контроль за розслідуванням кримінальних справ та організація досудового слідства:

2.2.1.1. зональний і лінійний контроль за роботою підпорядкованих слідчих підрозділів;

2.2.1.2. організація і проведення перевірок територіальних слідчих підрозділів;

2.2.1.3. розгляд обґрунтованості клопотань слідчих територіальних підрозділів про продовження по кримінальних справах строків слідства та утримання обвинувачених під вартою понад 6 місяців;

2.2.1.4. підготовка матеріалів для внесення на розгляд Генерального прокурора та його заступників клопотань щодо продовження строків слідства по кримінальних справах та утримання обвинувачених під вартою;

2.2.1.5. контроль за своєчасністю дій підлеглих щодо розкриття і запобігання злочинам;

2.2.1.6. підготовка і направлення на місця вказівок, виконання яких є обов'язковим, щодо конкретних кримінальних справ;

2.2.1.7. контроль за використанням слідчими криміналістичної техніки;

2.2.1.8. взаємодія з науково-дослідними установами щодо розробки методик розслідування злочинів, ідентифікації слідчим податкової міліції;

2.2.1.9. контроль за дотриманням законності під час порушення кримінальних справ і проведення дізнання по них, а також провадження за протокольною формою досудової підготовки матеріалів;

2.2.1.10. контроль за розслідуванням найбільш складних кримінальних справ, які набули широкого громадського резонансу;

2.2.1.11. проведення нарад, науково-практичних конференцій, семінарів та інших заходів щодо підвищення кваліфікації і професійної майстерності слідчих працівників.

2.2.2 Здійснення досудового слідства у особливо важливих кримінальних справах:

2.2.2.1. ведення наглядових справ по резонансних та складних кримінальних справах;

2.2.2.2. координація слідчої роботи щодо кримінальних справ, які мають мікререгіональний характер;

2.2.2.3. надання практичної допомоги у розслідуванні кримінальних справ, що мають мікререгіональний характер;

2.2.2.4. організації взаємодії слідчих у ході розслідування кримінальних справ, що мають мікререгіональний характер, з оперативними та іншими службами різних регіонів;

2.2.2.5. взаємодія з прокуратурою, судом, іншими правоохоронними органами з питань розкриття злочинів та розслідування кримінальних справ;

2.2.2.6. здійснення досудового слідства в особливо важливих кримінальних справах про підслідні злочини та злочини, розслідування яких доручено прокурором в порядку, передбаченому кримінально-процесуальним законодавством;

2.2.2.7. створення слідчо-оперативних груп;

2.2.2.8. встановлення причин і умов, що сприяють вчиненню злочинів, підслідних слідчим податкової міліції, та направлення до відповідного державного органу, громадської організації або посадовій особі подання про вжиття заходів для їх усунення;

2.2.2.9. методично-криміналістичне забезпечення провадження по кримінальних справах;

2.2.2.10. здійснення контролю за своєчасністю дій слідчих щодо розкриття і запобігання злочинам;

2.2.2.11. вжиття заходів для найбільш повного, всебічного і об'єктивного провадження досудового слідства у кримінальних справах;

2.2.2.12. перевірка кримінальних справ;

2.2.2.13. надання вказівок слідчим про провадження досудового слідства, притягнення як обвинуваченого, кваліфікацію злочину та обсяг обвинувачення, направлення справи, провадження окремих слідчих дій;

2.2.2.14. передача справи від одного слідчого іншому, доручення розслідування справи кільком слідчим.

2.2.3. Організація діяльності слідчих підрозділів, аналітичної і методичної роботи та збору статистичних даних:

2.2.3.1. збір та накопичення аналітичної і методичної інформації;

2.2.3.2. вивчення, аналіз і узагальнення інформації;

2.2.3.3. вивчення слідчої практики;

2.2.3.4. розробка даних для формування прогностичних показників;

2.2.3.5. підготовка довідок, доповідей, проектів рішень і наказів, аналітичних матеріалів;

2.2.3.6. отримання, аналіз і узагальнення статистичних документів і звітів підвідомчих підрозділів;

2.2.3.7. ведення обліку, звітності та державної статистики, передбачених нормативними актами;

2.2.3.8. складання і передача до Генеральної прокуратури звітів, передбачених нормативними актами;

2.2.3.9. обмін статистичною інформацією з органами ДПС;

2.2.3.10. підготовка і надання звітів, облікових та статистичних документів на вимогу керівництва податкової міліції та ДПА України;

2.2.3.11. підготовка і направлення на місця розпоряджень, вказівок, методичних рекомендацій щодо вдосконалення слідчої роботи;

2.2.3.12. експертиза законодавчих та нормативних актів з питань кримінально-процесуальної діяльності і кримінальної відповідальності за вчинення злочинів, підслідних слідчим податкової міліції, та підготовка пропозицій з удосконалення чинного законодавства та нормативної бази з питань діяльності слідчих підрозділів податкової міліції;

2.2.3.13. вивчення, узагальнення та розповсюдження передового досвіду і наукових методів розслідування;

2.2.3.14. організація разом з іншими підрозділами податкової міліції ДПА України заходів щодо усунення причин та умов, що сприяють вчиненню злочинів; направлення подань (з дотриманням вимог статті 23-ї КПК України) у відповідні міністерства і відомства з цих питань;

2.2.3.15. підготовка необхідної інформації для органів державної влади та управління, підготовка матеріалів для преси, радіо та телебачення; проведення зустрічей з трудовими колективами з метою профілактики злочинів.

2.2.4. Забезпечення взаємодії із правоохоронними органами України та інших країн:

2.2.4.1. взаємодія з органами внутрішніх справ, прокуратури, суду та іншими правоохоронними органами з питань розкриття злочинів і розслідування кримінальних справ;

2.2.4.2. підготовка та передача звернень (клопотань) про правову допомогу у кримінальних справах до правоохоронних органів інших держав;

2.2.4.3. організація виконання прохань правоохоронних органів інших країн про надання правової допомоги на території України;

2.2.4.4. узгодження кандидатур слідчих податкової міліції та розпорядчих документів щодо створення спільних слідчо-оперативних груп за участю працівників інших правоохоронних органів.

2.2.5. Загальне діловодство

2.2.5.1. розробка номенклатури справ;

2.2.5.2. приймання, реєстрація, ведення обліку, забезпечення зберігання, оперативний пошук та інформування про виконання документів;

2.2.5.3. ведення обліку, зберігання, розмноження та використання документів з грифом „Для службового використання”.

2.2.6. Збереження документів на паперових носіях:
організація зберігання та забезпечення збереження документів на паперових носіях.

2.2.7. Організація проведення засідань Колегії ДПА України:
підготовка та надання необхідних матеріалів на розгляд Колегії.

2.2.8. Контроль за роботою органів ДПС:
організація та проведення службових розслідувань в межах компетенції відповідно до норм Закону України „Про дисциплінарний статут органів внутрішніх справ України”.

2.2.9. Організація та здійснення організаційно-правових заходів щодо охорони державної таємниці і контроль за їх виконанням у системі органів ДПС: організація (у межах наданих повноважень) роботи щодо забезпечення охорони державної таємниці під час проведення всіх видів секретних робіт, зберігання, користування документами та матеріалами, що містять державну таємницю.

2.2.10. Забезпечення роботи з органами державної влади:
участь у межах повноважень у встановленому порядку у засіданнях комітетів Верховної Ради України, її постійних та тимчасових комісій, депутатських групах, фракціях, а також інших заходах, що проводяться Верховною Радою України, Секретаріатом Президента України, Кабінетом Міністрів України, їх органами та посадовими особами.

2.2.11. Інформаційний обмін із зовнішніми організаціями та інформаційне забезпечення органів ДПС: участь у підготовці інформаційно-аналітичних матеріалів щодо виконання положень Конституції, законів України, актів і доручень Президента України та Кабінету Міністрів України.

2.2.12. Інформаційне забезпечення веб-сайту ДПА України та робота з платниками податків у мережі Інтернет:

2.12.1. підготовка матеріалів для розміщення на веб-сайті ДПА України;

2.12.2. періодична інвентаризація баз даних веб-сайту ДПА України;

2.12.3. забезпечення здійснення періодичних інвентаризацій інформації щодо відповідей на запитання платників податків на веб-сайті ДПА України, підтримка її в актуальному стані та збереження.

2.2.13. Модернізація державної податкової служби:
здійснення заходів щодо модернізації органів ДПС.

2.2.14. Впровадження системи управління якістю:

2.2.14.1. участь у створенні та впровадженні системи управління якістю в органах ДПС:

2.2.14.1.1. участь у визначенні послуг та категорій споживачів послуг у межах відповідних функцій;

2.2.14.1.2. участь у визначенні структури процесів структурного підрозділу, їх послідовності, взаємозв'язків та відповідальності за виконання.

3. Керівництво

3.1. Слідче управління очолює начальник, якого призначає на посаду та звільняє з неї Голова ДПА України.

3.2. На посаду начальника Слідчого управління може бути призначено особу, яка має повну вищу юридичну освіту, необхідні професійні якості, організаційні здібності та стаж роботи за фахом не менше 3 років.

3.3. Начальник Слідчого управління здійснює процесуальне та методичне керівництво діяльністю усіма слідчими підрозділами податкової міліції і контроль за їх роботою. Організовує та координує взаємодію слідчих підрозділів з оперативними підрозділами податкової міліції та іншими службами органів державної податкової служби щодо розкриття злочинів, розслідування кримінальних справ та розшуку злочинців.

3.4. Начальник Слідчого управління має заступників, які призначаються на посади та звільняються з них Головою ДПА України за поданням начальника Слідчого управління.

3.5. Обов'язки заступників начальника Слідчого управління визначаються начальником управління по конкретних напрямках роботи в їх посадових інструкціях.

3.6. На період відпустки або тимчасової відсутності начальника Слідчого управління його обов'язки виконує один із його заступників, який несе відповідальність за виконання завдань, передбачених цим Положенням.

3.7. Працівники Слідчого управління призначаються та звільняються з посади Головою ДПА України за поданням начальника Слідчого управління.

4. Права начальника Слідчого управління

Для забезпечення виконання основних завдань і функцій начальнику Слідчого управління надається право:

4.1. Представляти за дорученням керівництва ДПА України Державну податкову адміністрацію України у взаємовідносинах з державними податковими адміністраціями з питань, що відносяться до компетенції управління.

4.2. У межах компетенції та відповідно до законодавства давати письмові вказівки з питань організації роботи органів досудового слідства, які є обов'язковими для виконання керівниками слідчих підрозділів податкової міліції та працівниками слідчих підрозділів податкової міліції органів

державної податкової служби України. Відмінати у кримінальних справах письмові вказівки керівників підпорядкованих слідчих підрозділів, що суперечать чинному законодавству.

4.3. У встановленому порядку витребовувати для вивчення від органів дізнання, досудового слідства необхідні відомості, матеріали, кримінальні справи.

4.4. Заслуховувати на оперативних нарадах звіти керівників слідчих підрозділів про організацію слідчої роботи, а також слідчих, керівників органів дізнання та інших працівників органів державної податкової служби про стан розкриття і розслідування злочинів у конкретних кримінальних справах.

4.5. За необхідності відповідно до кримінально-процесуального законодавства України передавати справу від одного слідчого іншому, доручати розслідування справи декільком слідчим, а також слідчим Слідчого управління.

4.6. В установленому порядку розглядати подання слідчих органів податкової міліції про продовження строків утримання обвинувачених під вартою або продовження строку досудового слідства понад 6 місяців у справах, які перебувають у їх провадженні, а також клопотання про направлення кримінальних справ до правоохоронних органів інших країн відповідно до міжнародних договорів і угод.

4.7. Інформувати Голову ДПА України про стан слідчої роботи та заходи, спрямовані на її вдосконалення, хід розслідування злочинів, що мають значний суспільний резонанс.

4.8. Вносити на розгляд Голови ДПА України, Колегії ДПА України пропозиції про структуру і штатну чисельність слідчого апарату органів державної податкової служби, про перерозподіл штатної чисельності слідчих між територіальними органами досудового слідства з урахуванням навантажень на слідчих, криміногенної ситуації (обстановки) та наявного некомплекту слідчих працівників.

4.9. Вносити Голові ДПА України подання про призначення на посади, переміщення або звільнення з посад співробітників Слідчого управління, керівників слідчих відділів ІПМ ДПА в АР Крим, областях, м. Києві та Севастополі. Давати згоду на призначення та звільнення працівників слідчих підрозділів податкової міліції органів ДПС України відповідно до розпорядчих актів ДПА України.

4.10. Вносити Голові ДПА України пропозиції щодо:

присвоєння особам старшого начальницького складу Слідчого управління (а у окремих випадках підпорядкованих слідчих підрозділів) спеціального звання полковник податкової міліції або пониження в спеціальному званні, а також про відновлення в спеціальному званні працівників досудового слідства ОДПС України;

щодо заохочення працівників органів досудового слідства і накладення на них стягнення відповідно до Дисциплінарного статуту органів внутрішніх справ України.

4.11. Вносити пропозиції про встановлення чи зміну працівникам Слідчого

управління посадових окладів у передбачених законодавством розмірах та у межах затвердженого фонду заробітної плати.

4.12. Вносити Голові ДПА України пропозиції в межах своєї компетенції, в тому числі з питань впровадження нових методів викриття злочинів та поліпшення взаємодії між слідчими і оперативними підрозділами податкової міліції та іншими службами органів державної податкової служби, а також заходів щодо удосконалення діяльності слідчих підрозділів.

4.13. Брати участь у розробці пропозицій щодо удосконалення законодавства.

4.14. В межах своєї компетенції розглядати скарги на дії слідчих та інших працівників органів ДПС України.

4.15. Витребувати з усіх підрозділів органів державної податкової служби, в тому числі і податкової міліції, необхідні матеріали і інформацію, пов'язані з виконанням завдань, покладених на Слідче управління.

4.16. Користуватися в установленому порядку банками даних Державної податкової адміністрації України, інших правоохоронних і державних органів для отримання інформації, яка необхідна для роботи підпорядкованих слідчих підрозділів органів ДПС України.

4.17. Давати згоду на відрядження в межах України працівникам слідчих підрозділів податкової міліції. Клопотати перед Головою ДПА України щодо надання дозволу співробітникам Слідчого управління на відрядження як в Україні так і за її межами, а також співробітників слідчих підрозділів на відрядження за межі України. Погоджувати питання щодо надання відпустки начальникам слідчих відділів податкової міліції регіональних ДПА.

4.18. У порядку, передбаченому Дисциплінарним статутом органів внутрішніх справ України, вносити Голові ДПА України подання (у окремих випадках готувати наказ) про накладення на працівників слідчих підрозділів та органів дізнання дисциплінарних стягнень.

4.19. Вимагати від працівників Слідчого управління чіткого, своєчасного та якісного виконання обов'язків і функцій, передбачених законодавством України про працю та посадовими інструкціями.

4.20. Надавати пояснення працівникам центрального апарату ДПА України і підвідомчим органам державної податкової служби з питань, що відносяться до компетенції Слідчого управління.

4.21. Погоджувати положення про підрозділи у складі Слідчого управління та посадові інструкції працівникам управління та надавати їх на затвердження Першому заступнику (заступнику) Голови ДПА України, відповідальному за координацію роботи Слідчого управління згідно з розподілом обов'язків.

5. Відповідальність начальника Слідчого управління

Начальник Слідчого управління несе персональну відповідальність за невиконання або неналежне виконання покладених на управління основних завдань і функцій згідно з чинним законодавством України.

Начальник Слідчого управління у межах повноважень, обов'язків, покладених на нього цим Положенням та нормативно-правовими актами України, несе персональну відповідальність за збереження інформації з обмеженим доступом в управлінні.

6. Взаємовідносини

Слідче управління під час виконання покладених на нього завдань взаємодіє з усіма структурними підрозділами ДПА України, підпорядкованими органами ДПС, з центральними органами виконавчої влади, а також з іншими органами державної влади з питань, що відносяться до компетенції управління.

Начальник Слідчого управління
податкової міліції ДПА України

Й.В. Бучинський



ДЕРЖАВНА ПОДАТКОВА АДМІНІСТРАЦІЯ УКРАЇНИ

НАКАЗ

11 липня 2007 р.

№ 425

Про затвердження Порядку організації у Слідчому управлінні податкової міліції ДПА України контролю за розслідуванням кримінальних справ, що знаходяться в провадженні слідчих податкової міліції органів державної податкової служби

З метою підвищення ефективності боротьби зі злочинами у сфері оподаткування, налагодження чіткої системи організації роботи слідчих підрозділів податкової міліції органів державної податкової служби, посилення контролю за розслідуванням кримінальних справ, що знаходяться в їх провадженні,

НАКАЗУЮ:

1. Затвердити Порядок організації у Слідчому управлінні податкової міліції ДПА України контролю за розслідуванням кримінальних справ, що знаходяться в провадженні слідчих податкової міліції органів державної податкової служби (додаток) (додається).

2. Головам державних податкових адміністрацій в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі довести Порядок до відома та керівництва в роботі слідчих підрозділів податкової міліції органів державної податкової служби.

3. Заступнику начальника податкової міліції – начальнику Слідчого управління податкової міліції ДПА України Фурлету В.П., забезпечити дотримання вимог Порядку працівниками слідчих підрозділів податкової міліції органів державної податкової служби.

4. Вважати таким, що втратив чинність, наказ ДПА України від 16.01.2006 №19 „Про затвердження Порядку організації у Слідчому управлінні податкової міліції ДПА України контролю за розслідуванням кримінальних справ, що знаходяться в провадженні слідчих податкової міліції органів державної податкової служби”.

5. Контроль за виконанням цього наказу покласти на першого заступника Голови – начальника податкової міліції Корячкіна В.І.

Голова

А.І. Брезвін

Порядок

організації у Слідчому управлінні податкової міліції ДПА України контролю за розслідуванням кримінальних справ, що знаходяться в провадженні слідчих податкової міліції органів державної податкової служби

1. Загальні положення

1.1. Контроль за розслідуванням кримінальних справ, які перебувають у провадженні слідчих податкової міліції органів державної податкової служби, покладається на начальників слідчих відділів податкової міліції ДПА в АР Крим, областях, містах Києві та Севастополі, їх заступників, а також на слідчих контрольно-методичного відділу (далі – зональні слідчі) Слідчого управління податкової міліції ДПА України (далі – Слідчого управління), які зобов'язані володіти вичерпною та повною інформацією щодо стану розслідування кримінальних справ про резонансні економічні злочини у відповідних регіональних слідчих підрозділах, своєчасно вживати заходів для усунення недоліків, підвищення ефективності та якості слідчої роботи.

1.2. Виконання контрольних функцій здійснюється за зонально-лінійним принципом шляхом своєчасного, відповідно до розроблених графіків, заслуховування кримінальних справ, отримання, аналізу та перевірки інформації, а також копій процесуальних документів, дослідження запровадженої статистичної звітності про результати роботи органів досудового слідства, особистого спілкування зонального слідчого із керівниками слідчих відділів, слідчими, в провадженні яких перебувають кримінальні справи, та надання їм методичної і практичної допомоги при розслідуванні кримінальних справ.

Відповідним чином виконання контрольних функцій здійснюється також на рівні слідчих відділів податкової міліції ДПА в АР Крим, областях, містах Києві та Севастополі (далі – слідчі відділи).

1.3. Контроль за розслідуванням кримінальних справ, які перебувають у провадженні слідчих відділу розслідування особливо важливих справ Слідчого управління, покладається на керівництво цього відділу.

1.4. Робота зональних слідчих зосереджується на здійсненні контролю за організацією роботи слідчих відділів; розслідуванням кримінальних справ, що знаходяться на контролі; дотриманням законності та забезпеченням якісного провадження досудового слідства у кримінальних справах у встановлені законодавством строки.

1.5. Відповідальність за своєчасність передачі інформації, надання якої визначено цим Порядком, її облік, достовірність та повноту покладається на начальників слідчих відділів, які усно інформують керівництво Слідчого

управління та контрольно-методичний відділ з одночасним направленням письмової інформації.

1.6. Щодо всіх кримінальних справ до Слідчого управління, з наданням копій процесуальних документів, направляються:

1.6.1. інформація про повноту слідства та обґрунтованість зупинення по справі досудового слідства за підставами, передбаченими частиною 2 або 3 статті 206 КПК України (протягом доби з моменту прийняття рішення);

1.6.2. проект постанови про закриття слідчим кримінальної справи з мотивів відсутності події чи складу злочину або недоведеності участі обвинуваченого у вчиненні злочину (не пізніше ніж за 5 діб до прийняття рішення);

1.6.3. інформація про прийняття до провадження (надходження) кримінальної справи, порушеної прокурором; про прийняття рішення про закриття прокурором справи, що розслідувалась слідчим відділом, повернення справи на додаткове розслідування судом чи прокурором та пропозиції стосовно можливості і доцільності оскарження (протягом доби з моменту надходження кримінальної справи до слідчого підрозділу);

1.6.4. інформація стосовно обґрунтованості закриття судом справи або виписання ним виправдувального вироку та пропозиції про можливість і доцільність оскарження такого рішення суду (протягом доби з моменту отримання рішення);

1.6.5. інформація про незаконне затримання особи за підозрою у вчиненні злочину, незаконне притягнення особи до кримінальної відповідальності; вчинення працівником слідчого відділу злочину або дисциплінарного проступку (негайно з моменту, коли про це стало відомо начальнику слідчого відділу);

1.6.6. інформація про прийняття рішення про скасування прокурором або судом постанови про порушення кримінальної справи та відмову (судом) в порушенні кримінальної справи (протягом доби з моменту отримання інформації);

1.6.7. інформація про затримання в порядку статті 115 КПК України особи за підозрою у вчиненні злочину або обрання запобіжного заходу у вигляді взяття під варту (невідкладно, але не пізніше доби з моменту прийняття рішення);

1.6.8. проект постанови про порушення кримінальної справи за ознаками злочину, передбаченого статтею 209 КК України (не пізніше ніж за добу до прийняття рішення).

1.7. У 5-денний термін з моменту встановлення фактів, передбачених підпунктами 1.6.2–1.6.5 пункту 1.6 цього Порядку, проводиться службове розслідування (за виключенням порушення справи прокурором), за результатами якого до Слідчого управління направляється копія висновку службового розслідування, в якому, крім іншого, зазначаються допущені порушення законодавства, їх причини та заходи реагування до винних осіб. Додатково до Слідчого управління направляються копії наказів, процесуальних рішень, протоколи оперативних нарад.

1.8. З метою вивчення практики розслідування кримінальних справ, однакового і правильного застосування законодавства у 10-денний термін після набрання чинності вироком суду до Слідчого управління направляються копії вироків, постанов чи ухвал суду про прийняті рішення у справах, закінчених слідчими податкової міліції.

1.9. Стан дотримання законності при проведенні досудового слідства та забезпечення відшкодування завданих злочинами збитків контролюється зональними слідчими постійно. Контроль визнається якісним за умови ефективного та у найкоротші строки розслідування кримінальної справи, забезпечення вжиття вичерпних заходів до максимального відшкодування завданих злочинком збитків та недопущення порушень вимог чинного законодавства України при провадженні досудового слідства.

2. Перевірка причин тривалого розслідування кримінальних справ

2.1. Начальник слідчого відділу разом зі звітами ІСЛ та ІСЛМ щомісячно надає до Слідчого управління письмове пояснення та інформацію про стан слідства у кримінальних справах, в яких минуло більше року від дати порушення кримінальної справи і провадження щодо яких не зупинено.

2.2. Щодо окремих категорій справ терміни подання такої інформації можуть бути змінені рішенням керівництва Слідчого управління.

2.3. Зональний слідчий вивчає, перевіряє та аналізує отриману інформацію, ефективність та якість розслідування, виконання вказівок, наданих у порядку ст. 114-1 КПК України, обсяг виконаної роботи членами слідчо-оперативної групи про що доповідає за відповідний місяць (звітний період) начальнику контрольно-методичного відділу, надаючи йому пропозиції щодо заслуховування працівників слідчих підрозділів про стан слідства в окремих кримінальних справах та вжиття заходів для завершення розслідування.

2.4. Ведення реєстру кримінальних справ, в яких минуло більше року від дати порушення, покладається на контрольно-методичний відділ Слідчого управління.

3. Контроль за розслідуванням кримінальних справ, які знаходяться на контролі Слідчого управління

3.1. Автоматично на контролі Слідчого управління та слідчих відділів знаходяться кримінальні справи про резонансні злочини, у тому числі:

- злочини, передбачені статтями 191 ч.5, 201, 209 КК України;
- злочини, якими завдано збитків на суму 5 млн. грн. і більше;
- злочини, вчинені організованими групами чи злочинними організаціями;
- злочини, справи про які порушені Генеральною прокуратурою України;
- службові злочини, вчинені державними службовцями, у тому числі працівниками правоохоронних органів або народними депутатами;
- злочини, вчинені іноземцями або за їх участю;

– злочини, які мають суспільне значення (носять резонансний характер, набули актуальності, у тому числі пов'язані із незаконним відшкодуванням значних сум податку на додану вартість, а також із фактами отруєння людей або настанням інших тяжких наслідків, які знайшли відображення у засобах масової інформації і т. ін.);

– злочини міжбласного характеру, а також перспективні з точки зору можливості розкриття інших тяжких резонансних злочинів;

– злочини, пов'язані із корупцією.

3.2. За рішенням керівництва Слідчого управління на контроль може бути взято кримінальну справу, порушену за фактом вчинення й інших злочинів.

3.3. Протягом доби з часу порушення (прийняття до провадження) справи про злочин, вказаний у пункті 3.1 цього Порядку, до Слідчого управління направляється інформація про порушення кримінальної справи про резонансний економічний злочин із зазначенням приводів та підстав для її порушення, орієнтовного терміну розслідування, завданих злочином збитків та вжитих заходів для їх відшкодування.

Протягом 3-х діб до Слідчого управління направляються: копії основних процесуальних документів, винесених під час розслідування кримінальної справи; документи судового чи прокурорського реагування; акт перевірки суб'єкта господарювання або витяги з нього; схеми механізму вчинення злочину; витяги із законодавчих актів, які стосуються питань, зазначених в акті перевірки, та інші документи, необхідні для здійснення належного контролю за розслідуванням кримінальної справи.

3.4. Отримана інформація вивчається та доповідається зональним слідчим керівництву Слідчого управління.

3.5. Після взяття справи на контроль зональний слідчий негайно розпочинає контрольно-наглядове провадження по такій справі та витребує від начальника слідчого відділу, в провадженні якого знаходиться кримінальна справа, необхідні додаткові матеріали.

3.5.1. Начальник слідчого відділу обов'язково веде контрольно-наглядові провадження із зазначеної категорії справ у відповідному підрозділі.

3.5.2. У справі контрольно-наглядового провадження зональним слідчим накопичуються копії основних процесуальних документів, винесених під час розслідування кримінальної справи, документи судового чи прокурорського реагування, акт перевірки суб'єкта господарювання або витяги з нього та інші документи, необхідні для здійснення належного контролю за розслідуванням кримінальної справи, довідки і схеми по справі тощо.

3.6. Щодо кримінальних справ, які перебувають на контролі, до Слідчого управління обов'язково направляються копії: постанов про порушення кримінальної справи; актів перевірки суб'єкта господарювання (або витяги) чи довідок щодо проведення такої перевірки; за наявності – постанов суду про скасування податкових рішень-повідомлень та прокуратури або суду про скасування постанови про порушення кримінальної справи чи прийняття інших процесуальних рішень; постанов про притягнення особи як обвинуваченого (якщо у справі до кримінальної відповідальності притягнуто групу осіб, то

направляти постанову стосовно організатора або виконавця злочину); подань слідчого про обрання стосовно підозрюваного (обвинуваченого) такого запобіжного заходу, як взяття під варту; постанов про зупинення досудового слідства у кримінальній справі; постанов прокурора про повернення справи на додаткове розслідування чи його вказівки проведення окремих слідчих дій; постанов про закриття кримінальної справи або подань слідчого про звільнення особи від кримінальної відповідальності.

3.7. Ведення реєстру контрольно-наглядових проваджень покладається на заступника начальника контрольно-методичного відділу. Своєчасність заведення контрольно-наглядових проваджень та накопичення в них необхідної інформації покладається на зональних слідчих.

3.8. Про хід і результати розслідування контрольної кримінальної справи та її розгляд у суді, залежно від прийнятого рішення, до Слідчого управління протягом доби з моменту прийняття відповідного рішення або отримання відомостей направляється інформація: про затримання, взяття під варту або обрання іншого запобіжного заходу, а також відмову прокурора чи суду в підтриманні подання про взяття під варту; пред'явлення обвинувачення; направлення справи за підслідністю; об'єднання справ в одне провадження, зупинення або поновлення досудового слідства; скасування постанови про порушення кримінальної справи або інших процесуальних рішень у справі; перекваліфікацію злочину, за фактами вчинення якого порушено справу на інший злочин; продовження процесуальних строків; відшкодування збитків; рішення адміністративних чи господарських судів (або податкового органу вищого рівня) щодо скасування рішення податкового органу за актом перевірки про донараховані суми, наявність апеляційного оскарження такого рішення; призначення та проведення судово-бухгалтерської чи іншої експертизи, її результати; закінчення слідства та пред'явлення матеріалів справи для ознайомлення обвинуваченим; направлення справи прокурору для звільнення від кримінальної відповідальності, направлення справи прокурору з обвинувальним висновком; повернення справи на додаткове розслідування, закриття та наявність оскарження такого рішення до органу вищого рівня; щодо подання апеляцій на рішення судів чи оскарження рішення прокурора вищестоящому прокурору.

3.9. За 5 діб до завершення двомісячного строку слідства по кримінальних справах, які перебувають на контролі, до Слідчого управління направляється детальна інформація про результати розслідування такої кримінальної справи.

3.9.1. Зональний слідчий вивчає, аналізує та перевіряє зазначену інформацію, після чого протягом доби надає начальнику контрольно-методичного відділу пропозиції щодо заслуховування працівників слідчих підрозділів про стан розслідування окремих кримінальних справ.

3.9.2. Керівництвом Слідчого управління вирішується питання про необхідність включення кримінальної справи до графіка заслуховування, організовується її вивчення та перевірка ходу її розслідування.

4. Довідка про вивчення кримінальної справи

4.1. За результатами вивчення кримінальної справи зональний слідчий складає детальну довідку, в якій обов'язково зазначається:

- коли, ким, за якою статтею КК України порушено кримінальну справу;
- суть порушення чинного законодавства, обставини і механізм вчинення злочину;
 - висунуті версії та стан їх відпрацювання; наявність плану з розслідування кримінальної справи, стан його виконання;
 - наявність доказів, які підтверджують факт вчинення злочину, винність особи, що його вчинила;
 - правильність кваліфікації дій винних осіб; стан дотримання процесуальних строків та вимог кримінально-процесуального законодавства;
 - за наявності фактів зупинення слідства – обґрунтованість прийняття такого рішення та його відповідності вимогам КПК України;
 - наявність заявленого цивільного позову та стан відшкодування завданих державі збитків;
 - ефективність, якість та обсяг проведених слідчих дій та оперативно-розшукових заходів, стан оперативного супроводження;
 - повнота перевірок фінансово-господарської діяльності суб'єктів господарювання щодо дотримання податкового законодавства;
 - наявність висновків судових експертиз; наявність скасованих рішень-повідомлень податкових органів за актом перевірки та рішень судів, які впливають на стан розслідування справи;
 - наявність допитів осіб та якість їх проведення; наявність скарг у справі, їх суть та результати розгляду; обсяг слідчих дій, що підлягають виконанню, та можливі терміни виконання;
 - стан відомчого контролю;
 - встановлені недоліки, наявність документів прокурорського реагування, вказівок, результати їх розгляду та виконання;
 - пропозиції щодо притягнення посадових осіб до дисциплінарної відповідальності.

4.2. До зазначеної довідки обов'язково долучаються схем: механізму вчинення злочину, руху коштів, товарів, зв'язків осіб тощо; витяги із законодавчих актів, які стосуються питань, зазначених в акті перевірки; проект вказівки щодо проведення слідчих дій та оперативно-розшукових заходів (за необхідності).

5. Заслуховування кримінальних справ у Слідчому управлінні

5.1. Матеріали кримінальної справи, витребувані для вивчення, перебувають у Слідчому управлінні не більше п'яти робочих днів з моменту їх надходження. У разі неможливості у вказаний термін повно та об'єктивно провести вивчення справи цей термін, за клопотанням зонального слідчого та

письмовим погодженням начальника Слідчого управління або його заступників, може бути продовжений, але не більше ніж на 15 робочих днів.

5.2. Матеріали справи повинні направлятися до Слідчого управління прошитими, пронумерованими та належним чином оформленими. Перед направленням справа повинна бути перевірена начальником слідчого відділу.

5.3. На заслуховування до Слідчого управління викликається слідчий, у провадженні якого перебуває кримінальна справа, начальник слідчого відділу та начальник оперативного підрозділу, який здійснює оперативне супроводження такої справи. У разі необхідності можуть викликатись й інші працівники органів державної податкової служби. Заслуховування може бути проведено із виїздом до регіону.

5.4. За результатами винчнення справи та заслуховування слідчо-оперативної групи у начальника Слідчого управління або його заступника складається протокол оперативної наради, в якому зазначаються дата проведення наради, прізвища, звання, посади осіб, які брали участь у нараді, порядок денний, виступи учасників наради та її рішення.

5.5. За результатами заслуховування у кримінальній справі надаються письмові вказівки, забезпечується контроль за їх виконанням, за фактами виявлених порушень вживаються заходи для їх усунення та реагування стосовно виниклих осіб.

6. Зняття з контролю кримінальної справи

6.1. Підставами для зняття з контролю кримінальної справи є: розгляд справи в суді та набрання вироком законної сили; прийняття погодженого із Слідчим управлінням рішення про закриття кримінальної справи; направлення справи за підслідністю до іншого правоохоронного органу; скасування постанови про порушення кримінальної справи та винесення постанови про відмову в порушенні кримінальної справи за такими матеріалами; рішення керівництва Слідчого управління.

6.2. При отриманні даних про підстави для зняття з контролю кримінальної справи, зональний слідчий їх перевіряє, доповідає рапортом про зняття з контролю начальнику контрольно-методичного відділу.

6.3. Рішення про зняття з контролю кримінальної справи приймає особа, яка встановила контроль, або начальник Слідчого управління.

6.4. При знятті кримінальної справи з контролю Слідчого управління робиться відмітка у реєстрі контрольно-наглядових проваджень.

Заступник начальника податкової міліції –
начальник Слідчого управління
податкової міліції ДІА України
полковник податкової міліції

В.П. Фурлет

ЗАТВЕРДЖУЮ

Перший заступник голови-
начальник УПМ ДПА
у _____ області
полковник податкової міліції

В.В. Шевченко

“ ____ ” _____ 200__ року

ТИПОВЕ ПОЛОЖЕННЯ

про відділення розслідування кримінальних справ
слідчого відділу податкової міліції ДПА у _____ області

1. Загальні положення

1.1. Відділення розслідування кримінальних справ СВ ПМ ДПА у _____ області є структурним підрозділом у складі слідчого відділу податкової міліції Державної податкової адміністрації _____ області.

1.2. Відділення розслідування кримінальних справ СВ ПМ ДПА у _____ області очолює начальник, який одночасно є заступником начальника СВ, підпорядкований начальнику СВ ПМ ДПА в області та підзвітний йому у своїй діяльності.

1.3. Права, обов'язки і повноваження співробітників відділення розслідування кримінальних справ, порядок їх призначення на посади і звільнення, а також умови функціонування визначаються Положенням про слідчий відділ ПМ ДПА в області.

1.4. У своїй діяльності відділення розслідування кримінальних справ СВ ПМ керується Конституцією України, законами України, Кримінальним і Кримінально-процесуальним кодексами України, Указами і розпорядженнями Президента України, постановами і розпорядженнями Кабінету Міністрів України, рішеннями Конституційного Суду України, постановами Пленуму та рішеннями Верховного Суду України, міжнародними договорами, згодами на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, наказами та вказівками Генеральної прокуратури України з питань досудового слідства, рішеннями Колегії ДПА України, наказами, розпорядженнями ДПА України та іншими правовими документами.

1.5. Робота відділення розслідування кримінальних справ будується відповідно до перспективних і поточних планів слідчого відділу ПМ ДПА в області.

1.6. Діловодство і заходи щодо дотримання режиму таємності

здійснюється у відділенні розслідування кримінальних справ СВ ПМ ДПА в області відповідно до чинного законодавства України та відомчих нормативно-правових актів.

1.7. У межах компетенції відділення розслідування кримінальних справ СВ ПМ забезпечує дотримання законності в процесі досудового слідства, надання слідчим працівникам практичної допомоги у розслідуванні кримінальних справ.

1.8. Персонал СВ ПМ складається з осіб начальницького складу. Згідно з штатним розписом у відділенні розслідування кримінальних справ передбачено 10 посад:

- заступник начальника СВ - начальник відділення;
- заступник начальника відділення;
- старший слідчий з особливо важливих справ – 4;
- слідчий з особливо важливих справ – 2;
- старший слідчий – 1;
- слідчий – 1.

2. Завдання і функції відділення розслідування кримінальних справ СВ ПМ ДПА у _____ області

2.1. Завдання відділення розслідування кримінальних справ СВ ПМ

2.1.1. Забезпечення належної організації досудового слідства у справах, що відносяться до компетенції податкової міліції, всебічного, повного, об'єктивного розслідування кримінальних справ, в розслідуванні яких беруть участь працівників відділення, розкриття скоєних злочинів і забезпечення відшкодування завданих державі збитків.

2.1.2. Процесуальний і відомчий контроль за дотриманням законності при розслідуванні кримінальних справ.

2.1.3. Організація взаємодії з іншими підрозділами органів державної податкової служби, а також у межах своєї компетенції, із судом, прокуратурою, іншими правоохоронними органами України та з правоохоронними органами інших держав на підставі відповідних міжнародних угод.

2.1.4. Виявлення причин і умов, які сприяють вчиненню злочинів, і вжиття через відповідні органи заходів щодо їх усунення.

2.1.5. Здійснення профілактичної роботи по попередженню скоєння злочинів на підставі матеріалів кримінальних справ з використанням можливостей державних органів, засобів масової інформації.

2.1.6. Вивчення, узагальнення та організація впровадження в діяльність слідчого апарату передових форм і методів розкриття злочинів та розслідування кримінальних справ.

2.2. Функції відділення розслідування кримінальних справ СВ ПМ

2.2.1. Вивчення матеріалів дослідчих перевірок про вчинення податкових та інших злочинів, прийняття по них рішень відповідно ст.97 КПК України.

2.2.2. Здійснення досудового слідства у кримінальних справах про підслідні злочини та злочини, розслідування яких доручено прокурором, у порядку, передбаченому кримінально-процесуальним законодавством.

2.2.3. Забезпечення процесуальної незалежності слідчих.

2.2.4. Створення слідчих груп для розслідування кримінальних справ.

2.2.5. Узгодження дій слідчих з оперативними та іншими службами органів податкової служби.

2.2.6. Надання оперативним працівникам податкової міліції методичної допомоги в межах своєї компетенції.

2.2.7. Вжиття заходів, передбачених кримінально-процесуальним законодавством, для найбільш повного, всебічного й об'єктивного провадження досудового слідства у кримінальних справах, з метою притягнення винних до кримінальної відповідальності та відшкодування завданих злочинцями збитків.

2.2.8. Підготовка матеріалів для продовження строків слідства по кримінальних справах та утримання обвинувачених під вартою.

2.2.9. Взаємодія з прокуратурою, судом, іншими правоохоронними органами з питань розкриття злочинів та розслідування кримінальних справ.

2.2.10. Підготовка та направлення подань, відповідно до ст. 23-1 КПК України, по розслідуваних кримінальних справах з метою усунення причин та умов, що сприяли вчиненню злочинів.

2.2.11. Здійснення супроводження в судах кримінальних справ, що перебувають в провадженні.

2.2.12. Встановлення причин та умов, що сприяють вчиненню злочинів, пов'язаних з ухиленням від сплати податку на додану вартість та одержанню незаконного бюджетного відшкодування сум цього податку, вжиття відповідних заходів згідно із законодавством.

2.2.13. Ведення наглядових проваджень по кримінальних справах, що перебувають у провадженні.

2.2.14. Організація у межах наданих повноважень роботи щодо забезпечення охорони державної таємниці під час проведення всіх секретних робіт, зберігання, користування документами та матеріалами, які містять державну таємницю.

2.2.15. Вивчення слідчої практики. Підготовка довідок, доповідей, проєктів рішень та інших аналітичних матеріалів, які стосуються досудового слідства.

2.2.16. Підготовка, передача до Слідчого управління податкової міліції ДПА України матеріалів кримінальних справ та виконання слідчими звернень про правову допомогу у кримінальних справах до правоохоронних органів інших держав.

2.2.17. Отримання, опрацювання та направлення запитів:

– Державної податкової адміністрації України;

– інших органів державної податкової служби;

– зовнішніх організацій.

2.2.18. Участь у діяльності робочих груп, які створюються відповідним розпорядчим документом ДПА України для забезпечення виконання робіт, передбачених проектами, відповідно до компетенції слідчого відділу.

2.2.19. Організація за дорученням керівництва підготовки проскітів документів, забезпечення оформлення та випуску документів.

3. Керівництво відділення розслідування кримінальних справ СВ ПМ

3.1. Відділення розслідування кримінальних справ очолює начальник, який одночасно є заступником начальника СВ, призначається та звільняється з посади наказом голови ДПА в області за поданням начальника слідчого відділу податкової міліції ДПА в області за погодженням начальника Слідчого управління ПМ ДПА України.

3.2. На посаду начальника відділення розслідування кримінальних справ СВ ПМ може бути призначено громадянина України, який має вищу юридичну освіту, необхідні професійні якості, організаційні здібності та стаж практичної роботи у слідчих органах не менше двох років.

3.3. На період тимчасової відсутності начальника відділення розслідування кримінальних справ СВ ПМ або його відсутності з інших причин, його обов'язки виконує заступник начальника відділення розслідування кримінальних справ СВ ПМ.

4. Обов'язки заступника начальника СВ – начальника відділення розслідування кримінальних справ СВ ПМ

4.1. Заступник начальника СВ – начальник відділення розслідування кримінальних справ СВ ПМ здійснює керівництво діяльністю очолюваного підрозділу та контроль за його роботою.

4.2. Здійснює контроль за використанням робочого часу працівниками, за своєчасністю слідчих дій щодо розкриття та запобігання злочинам.

4.3. Забезпечує виконання рішень і доручень органів вищого рівня, запитів і звернень народних депутатів України, органів виконавчої влади, рішень Колегії ДПА України, планів роботи, звернень органів державної податкової служби та платників податків, які стосуються досудового слідства.

4.4. Розподіляє функціональні обов'язки між підлеглими і контролює їх виконання.

4.5. Організовує збереження державної таємниці та контроль за її станом.

4.6. Здійснює заходи щодо підвищення професійного рівня працівників слідчого відділу.

4.7. Організовує підготовку інформаційно-аналітичних матеріалів з питань, що відносяться до компетенції слідчого відділу, для розгляду на засіданнях колегії ДПА.

4.8. Здійснює вивчення кримінальних справ і виявлення недоліків у

розслідуванні.

4.9. Здійснює аналіз слідчої практики.

4.10. Дає вказівки про провадження досудового слідства у кримінальних справах, виконання яких є обов'язковим. Контролює вчасність їх виконання.

4.11. Здійснює підготовку і направлення вказівок, методичних рекомендацій щодо вдосконалення слідчої роботи.

4.12. Організовує підготовку пропозицій щодо удосконалення законодавства та надання їх до Слідчого управління податкової міліції ДПА України.

4.13. Здійснює координацію слідчої роботи по кримінальних справах, що перебувають у провадженні відділення.

4.14. Здійснює узгодження дій слідчих по розслідуванню кримінальних справ з оперативними та іншими підрозділами податкової служби.

4.15. За вказівкою начальника СВ ПМ особисто розглядає матеріали, що надійшли з органу дізнання, дає оцінку зібраних у них відомостей при вирішенні питання про порушення кримінальної справи.

4.16. Вивчає всі кримінальні справи, в яких порушуються клопотання про продовження процесуальних строків, заарештовуються обвинувачені (підозрювані), за необхідності дає письмові вказівки щодо подальшого їх розслідування.

4.17. Своєчасно піднімає питання перед начальником СВ ПМ про створення слідчо-оперативних груп для розслідування кримінальних справ по складних, продовжуваних, багатоепізодних злочинах, забезпечує їх роботу згідно з узгодженими планами. Регулярно перевіряє фактичне виконання запланованих слідчих дій і оперативно-розшукових заходів.

4.18. Організовує роботу, спрямовану на зміцнення законності при провадженні досудового слідства, дисципліни серед працівників відділення розслідування кримінальних справ.

4.19. Витребує з усіх підрозділів органів державної податкової служби, в тому числі і податкової міліції, необхідні матеріали і інформацію, пов'язані з виконанням завдань, покладених на СВ ПМ.

4.20. Вживає заходів щодо недопущення фактів безпідставного порушення або закриття кримінальних справ, порушень законності при затриманнях, арештах та притягненні осіб до кримінальної відповідальності.

4.21. Постійно контролює хід розслідування у кримінальних справах, прийняття слідчими СВ ПМ законних і обґрунтованих рішень та своєчасне виконання ними слідчих дій.

4.22. У повному обсязі вивчає матеріали кримінальних справ, по яких закінчено розслідування.

4.23. Щоквартально перевіряє кримінальні справи, по яких досудове слідство зупинено. Вживає заходів щодо закінчення їх розслідування.

4.24. Виконує обов'язки начальника слідчого відділу ПМ на період його тимчасової відсутності.

5. Права заступника начальника СВ – начальника відділення

розслідування кримінальних справ СВ ПМ

5.1. Користується правами, передбаченими законами України „Про міліцію”, „Про державну податкову службу в Україні” та КПК України.

5.2. Має право оскаржити до суду прийняті щодо нього рішення службових осіб, якщо вважає, що вони обмежують його професійні та особисті права, принижують його честь і гідність.

6. Відповідальність заступника начальника СВ – начальника відділення розслідування кримінальних справ СВ ПМ

6.1. Заступник начальника СВ – начальник відділення розслідування кримінальних справ СВ ПМ, несе персональну відповідальність за стан роботи очолюваного підрозділу та виконання покладених на нього завдань, передбачених цим положенням.

6.2. За невиконання або неналежне виконання завдань та функцій, передбачених цим Положенням, посадовими інструкціями, начальник відділення розслідування кримінальних справ СВ ПМ несе відповідальність згідно з чинним законодавством України.

7. Взаємодія з іншими структурними підрозділами

Відділення розслідування кримінальних справ СВ ПМ здійснює взаємодію з усіма структурними підрозділами ДПА у області та підвідомчими органами державної податкової служби з питань, що входять до його компетенції.

Заступник начальника УПМ-
начальник слідчого відділу
ПМ ДПА у _____ області
підполковник податкової міліції

В.А. Костюк

Ознайомлений:
Заступник начальника СВ –
начальник відділення розслідування
кримінальних справ СВ
ПМ ДПА у _____ області
майор податкової міліції

С.А. Бершадський

ЗАТВЕРДЖУЮ

Перший заступник голови-
начальник УПМ ДПА
у Київській області
полковник податкової міліції

В.В. Шевченко

“___” “_____” 200__ року

ТИПОВЕ ПОЛОЖЕННЯ
про контрольно-методичне відділення
слідчого відділу податкової міліції ДПА у Київській області

І. Загальні положення

1.1. Контрольно-методичне відділення СВ ПМ ДПА у Київській області є структурним підрозділом у складі слідчого відділу податкової міліції Державної податкової адміністрації Київської області.

1.2. Контрольно-методичне відділення СВ ПМ ДПА у Київській області очолює начальник, який одночасно є заступником начальника слідчого відділу, підпорядкований начальнику СВ ПМ ДПА в області та підзвітний йому у своїй діяльності.

1.3. Права, обов'язки і повноваження співробітників контрольно-методичного відділення, порядок їх призначення на посади і звільнення, а також умови функціонування визначаються Положенням про слідчий відділ ПМ ДПА в області.

1.4. У своїй діяльності контрольно-методичне відділення керується Конституцією України, законами України, Кримінальним і Кримінально-процесуальним кодексами України, указами і розпорядженнями Президента України, постановами і розпорядженнями Кабінету Міністрів України, рішеннями Конституційного Суду України, постановами Пленуму та рішеннями Верховного Суду України, міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, наказами та вказівками Генеральної прокуратури України з питань досудового слідства, рішеннями Колегії ДПА України, наказами, розпорядженнями ДПА України та іншими правовими документами.

1.5. Робота контрольно-методичного відділення будується відповідно до перспективних і поточних планів слідчого відділу ПМ ДПА в області.

1.6. Діловодство і заходи щодо дотримання режиму таємності

здійснюються в контрольно-методичному відділенні СВ ПМ ДПА в області відповідно до чинного законодавства України та відомчих нормативно-правових актів.

1.7. Персонал СВ ПМ складається з осіб начальницького складу. Згідно зі штатним розписом у контрольно-методичному відділенні передбачено 5 посад:

- заступник начальника СВ – начальник відділення;
- старший слідчий з особливо важливих справ – 2;
- слідчий з особливо важливих справ;
- старший слідчий.

2. Завдання і функції контрольно-методичного відділення СВ ПМ ДПА в області

2.1. Завдання контрольно-методичного відділення СВ ПМ

2.1.1. Забезпечення належної організації досудового слідства у справах, які відносяться до компетенції податкової міліції, всебічного, повного, об'єктивного розслідування кримінальних справ, у розслідуванні яких беруть участь працівники відділення.

2.1.2. Контролювання належної організації роботи працівників слідчого відділу ПМ, надання методичної та практичної допомоги в удосконаленні їх діяльності.

2.1.3. Організація взаємодії з іншими підрозділами органів державної податкової служби а також, у межах своєї компетенції, із судом, прокуратурою, іншими правоохоронними органами України та з правоохоронними органами інших держав на підставі відповідних міжнародних угод.

2.1.4. Вивчення, узагальнення та організація впровадження в діяльність слідчого апарату передових форм і методів розкриття злочинів та розслідування кримінальних справ.

2.2. Функції контрольно-методичного відділення СВ ПМ

2.2.1. Вивчення матеріалів дослідчих перевірок про вчинення податкових злочинів та прийняття по них рішень.

2.2.2. Забезпечення процесуальної незалежності слідчих.

2.2.3. Методично-криміналістичне забезпечення розслідування кримінальних справ.

2.2.4. Ведення обліку, звітності та статистики, передбачених нормативними актами.

2.2.5. Складання і передача до прокуратури Київської області та Слідчого управління податкової міліції ДПА України звітів, передбачених нормативними актами.

2.2.6. Взаємодія з прокуратурою, судом, іншими правоохоронними

органами з питань розкриття злочинів та розслідування кримінальних справ.

2.2.7. Проведення занять та інших заходів з підвищення кваліфікації і професійної майстерності слідчих працівників.

2.2.8. Підготовка інформаційно-аналітичних матеріалів з питань, що відносяться до компетенції СВ ПМ, для розгляду на засіданнях колегії ДПА області.

2.2.9. Здійснення аналізу причин та умов, що сприяють вчиненню злочинів, пов'язаних з ухиленням від сплати податку на додану вартість та одержанню незаконного бюджетного відшкодування сум цього податку, вжиття відповідних заходів згідно із законодавством.

2.2.10. Участь у підготовці інформаційно-аналітичних матеріалів щодо виконання положень Конституції, законів України, актів і доручень Президента України та Кабінету Міністрів України.

2.2.11. Організація у межах наданих повноважень роботи щодо забезпечення охорони державної таємниці під час проведення всіх секретних робіт, зберігання, користування документами та матеріалами, які містять державну таємницю.

2.2.12. Приймання, реєстрація, ведення обліку, забезпечення зберігання, оперативний пошук та інформування стосовно виконання документів.

2.2.13. Ведення обліку, зберігання та використання документів з грифом „Для службового використання”.

2.2.14. Організація зберігання та забезпечення збереження документів на паперових носіях.

2.2.15. Збір, обробка, вивчення, аналіз, узагальнення аналітичної і методичної інформації на регіональному рівні, що стосується роботи слідчого відділу.

2.2.16. Вивчення слідчої практики.

2.2.17. Підготовка довідок, доповідей, проектів рішень і наказів, інших аналітичних матеріалів, які стосуються досудового слідства.

2.2.18. Обмін статистичною інформацією з іншими органами державної податкової служби.

2.2.19. Підготовка, передача до Слідчого управління податкової міліції ДПА України матеріалів кримінальних справ та виконання слідчими звернень про правову допомогу у кримінальних справах до правоохоронних органів інших держав.

2.2.20. Підготовка і надання звітів, облікових та статистичних документів на вимогу відповідних слідчих підрозділів вищого рівня.

2.2.21. Отримання, опрацювання та направлення запитів:

- Державної податкової адміністрації України;
- інших органів державної податкової служби;
- зовнішніх організацій.

Передача регламентної інформації ДПА України.

2.2.22. Участь у діяльності робочих груп, які створюються відповідним розпорядчим документом ДПА України для забезпечення виконання робіт, що передбачені проектами, відповідно до компетенції слідчого відділу.

2.2.23. Підготовка матеріалів для розміщення на Web-сайті.

2.2.24. Обробка вхідної та вихідної кореспонденції.

2.2.25. Удосконалення форм роботи з документами у державних податкових адміністраціях (інспекціях) з урахуванням використання організаційної техніки та ПК; сприяння процесу переходу до електронного документообігу.

2.2.26. Організація за дорученням керівництва підготовки проектів документів, забезпечення оформлення та випуску документів.

2.2.27. Забезпечення дотримання єдиного порядку відбору, обліку, зберігання документів, що створюються під час діяльності державних податкових адміністрацій (інспекцій), для передачі на державне зберігання.

2.2.28. Приймання на зберігання первинних документів на паперових носіях, їх облік та систематизація.

2.2.29. Організація зберігання та забезпечення збереження документів на паперових носіях.

2.2.30. Приймання, облік та виконання замовлень щодо надання документів на паперових носіях фахівцям.

2.2.31. Контроль за використанням документів на паперових носіях.

2.2.32. Надання довідок щодо документів на паперових носіях, які зберігаються.

2.2.33. Забезпечення захисту інформації на паперових носіях.

2.2.34. Організація створення страхового фонду документів на паперових носіях.

2.2.35. Надання організаційно-методичної допомоги державним податковим інспекціям.

3. Керівництво контрольно-методичного відділення СВ ПМ

3.1. Контрольно-методичне відділення очолює начальник, який одночасно є заступником начальника СВ, призначається та звільняється з посади наказом голови ДПА в області за поданням начальника слідчого відділу податкової міліції ДПА в області за погодженням начальника Слідчого управління ПМ ДПА України.

3.2. На посаду начальника контрольно-методичного відділення СВ ПМ може бути призначено громадянина України, який має вищу юридичну освіту, необхідні професійні якості, організаційні здібності та стаж практичної роботи у слідчих органах не менше двох років.

3.3. На період тимчасової відсутності начальника контрольно-методичного відділення СВ ПМ або його відсутності з інших причин, його обов'язки виконує старший слідчий з особливо важливих справ контрольно-методичного відділення СВ ПМ.

4. Обов'язки заступника начальника СВ – начальника контрольно-методичного відділення СВ ПМ

4.1. Здійснює керівництво діяльністю очолюваного підрозділу та контроль за його роботою.

4.2. Забезпечує виконання рішень і доручень органів вищого рівня, запитів і звернень народних депутатів України, органів виконавчої влади, рішень Колегії ДПА України, планів роботи, звернень органів державної податкової служби та платників податків, які стосуються досудового слідства.

4.3. Забезпечує належний облік кримінальних справ, що розслідуються СВ ПМ. По кримінальних справах, що перебувають на контролі в Слідчому управлінні та прокуратурі, організовує підготовку та надсилання в установлені строки інформації про стан розслідування та прийняті рішення.

4.4. Організовує збереження державної таємниці та контроль за її станом.

4.5. Надає методичну допомогу слідчим у розслідуванні кримінальних справ, що перебувають у провадженні СВ ПМ.

4.6. Організовує підготовку інформаційно-аналітичних матеріалів з питань, що відносяться до компетенції слідчого відділу, для розгляду на засіданнях колегії ДПА.

4.7. Здійснює аналіз слідчої практики.

4.8. У встановленому порядку витребує для вивчення від органів дізнання, досудового слідства необхідні відомості, матеріали, кримінальні справи.

4.9. Забезпечує достовірність статистичної звітності та обліку даних про характер, обсяг і результати слідчої роботи, а також регулярне узагальнення і вдосконалення слідчої практики.

4.10. Організовує роботу, спрямовану на зміцнення законності при провадженні досудового слідства, дисципліни серед працівників слідчого відділу. У межах своєї компетенції розглядає скарги на дії слідчих. Проводить службові перевірки по фактах порушень слідчими законодавства та дисципліни.

4.11. Вносить пропозиції начальнику слідчого відділу про заслуховування на оперативних нарадах звітів слідчих про організацію та стан розслідування конкретних кримінальних справ.

4.12. Вимагає від усіх підрозділів органів державної податкової служби, в тому числі і податкової міліції, необхідні матеріали і інформацію, пов'язані з виконанням завдань, покладених на відділення організації досудового слідства СВ ПМ.

4.13. Проводить індивідуально-виховну роботу з особовим складом, організовує заняття зі слідчими в системі службової підготовки, забезпечує дотримання підлеглими працівниками встановленого порядку і належної дисципліни.

4.14. Готує інформацію в Слідче управління ПМ ДПА України про факти порушень законності при затриманнях, арештах і притягненнях осіб до кримінальної відповідальності, отримання кримінальних справ на додаткове розслідування, проведення по них службових перевірок, вжиття до винних заходів впливу.

4.15. Контролює своєчасне складання та направлення до Слідчого

управління ПМ, прокуратури встановленої звітної інформації, що вимагається.

4.16. Здійснює контроль за використанням робочого часу підлеглими працівниками.

4.17. Щомісячно складає графіки чергувань слідчих працівників в оперативно-слідчих групах.

5. Права заступника начальника СВ - начальника контрольно-методичного відділення СВ ПМ

5.1. Користується правами, передбаченими законами України „Про міліцію”, „Про державну податкову службу в Україні” та КПК України.

5.2. Має право оскаржити до суду прийняті щодо нього рішення службових осіб, якщо вважає, що вони обмежують його професійні та особисті права, принижують його честь і гідність.

6. Відповідальність заступника начальника СВ – начальника контрольно-методичного відділення СВ ПМ

6.1. Заступник начальника СВ – начальник контрольно-методичного відділення СВ ПМ несе персональну відповідальність за стан роботи очолюваного підрозділу та виконання покладених на нього завдань, передбачених цим положенням.

6.2. За невиконання або неналежне виконання завдань та функцій, передбачених цим Положенням, посадовими інструкціями начальник контрольно-методичного відділення СВ ПМ несе відповідальність згідно з чинним законодавством України.

7. Взаємодія відділення з іншими структурними підрозділами

Контрольно-методичне відділення СВ ПМ здійснює взаємодію з усіма структурними підрозділами ДПА у Київській області та органами державної податкової служби з питань, що входять до його компетенції.

Заступник начальника УПМ-
начальник слідчого відділу
ПМ ДПА у Київській області
підполковник податкової міліції

В.А. Костюк

Ознайомлений:
Заступник начальника СВ –
начальник КМВ СВ ПМ
ДПА у області
майор податкової міліції

О.С. Костицький

„Затверджую”

Перший заступник голови -
начальник УПМ ДПА
у Київській області
полковник податкової міліції

К.В. Проісєко

“ ” вересня 200_ року

ПЛАН (зразок)
роботи слідчого відділу податкової міліції
ДПА у Київській області на _ квартал 200_ року

№ п/п	Зміст заходів	Підставою для виконання	Відповідальний за виконання	Хто здійснює функціональне керівництво виконанням	Термін виконання	Підтвердження виконання	Примітки
1. Забезпечення виконання актів законодавства, доручень, звернень і запитів народних депутатів України, доручень керівництва ДПА України, розпорядчих документів ДПА України, рішень Колегії ДПА України та ДПА в області, доручень і розпоряджень голови ДПА в області							
1.1	Проводити роботу СБ ПМ ДПА у Київській області за перше півріччя 200_ року, соріановану з 200_ роком. Особову частку звернути на роботу слідчого по відшкодуванню збитків державі збитків та по якості провадження кримінального слідства. Провести оперативну чергу з усіма відомими правопорушеннями податкової міліції області за перше півріччя роботи за перше півріччя 200_ року. Підготувати розслідування заходів, спрямованих на отримання результатів слідчої роботи.	положення про податок	Кравченко П.Ю., Кравченко М.В., Котих О.С.	Кравченко П.Ю.	до 2_10 200_		
1.2	Принести залучення за участю слідчого УПМ ДПА	розпорядження ДПА України	Кравченко М.В.	Кравченко П.Ю.	з 21.10.0_ по 31.10.0_		

	розпорядженням цих територіальних служб до чл. 142 ст. 111 Кримінального процесуального кодексу України	№26 - ф від 16.09.200			12	
1.3	Підписати згідно з вимогами статті 24 Конституції України про результати розслідування кримінального справи, що перебувають у провадженні більше 2-х місяців, та які перебувають на контролі СУ ТМ ДПА України	розпорядження ДПА України №26 - ф від 16.09.200	Кравченко М.В.	Кривенко П.Ю.	Протестом квартилу	
1.4	Підписати, додержувати та виконувати вимоги Закону України № 50 - О, підписати заяви про іспит судної роботи судівми підставою місії в СУ ТМ ДПА України За виконанням підписаних робіт виконати підписати місії області складили зміти за формою І СЛ та І СЛМ, або інші використовувати з	інструкція ДПА України №50 - О,	Котен О.С.	Кривенко П.Ю.	Протестом квартилу	
1.5	Підписати виконання виконати виконанням статті 142 ст. 111 Кримінального процесуального кодексу України, що перебувають у провадженні	положення про відділ	Кравченко М.В.	Кривенко П.Ю.	1_11.200	
1.6	Підписати згідно з вимогами статті 24 Конституції України про результати розслідування кримінального справи, що перебувають у провадженні більше 2-х місяців, та які перебувають на контролі СУ ТМ ДПА України	положення про відділ	Кравченко М.В. Котен О.С.	Кривенко П.Ю.	Протестом квартилу	
1.7	Підписати згідно з вимогами статті 24 Конституції України про результати розслідування кримінального справи, що перебувають у провадженні більше 2-х місяців, та які перебувають на контролі СУ ТМ ДПА України	положення про відділ	Кривенко М.В.	Кривенко П.Ю.	Протестом квартилу	
1.8	Підписати згідно з вимогами статті 24 Конституції України про результати розслідування кримінального справи, що перебувають у провадженні більше 2-х місяців, та які перебувають на контролі СУ ТМ ДПА України	положення про відділ	Котен О.С.	Кривенко П.Ю.	6_11.200	

II. Організація роботи щодо проведення оперативно-розшукових заходів з виявлення схем ухилення від сплати податків, а також розкриття та попередження злочинів у сфері сподаткування						
2.1	Ориєнтувати від органу дізнання інформацію про досудові перевірки, що мають перспективу порушення кримінальної справи і залучати до таких перевірок співник з перспективою порушення нових справ до повноважень, надавати необхідну допомогу дослідникам та оперативною працівникам під час таких перевірок	положення про відділ	Кравченко М.В.	Кравченко П.Ю.	Протягом кварталу	
2.2	При надходженні в слідчий підрозділ матеріалів для їх вирішення в порядку ст. 317 КПК України ретельно вивчати такі матеріали, забезпечувати правдивість доповідань, надати суттєвості, повноту та об'єктивності дослідної перевірки	положення про відділ	Кравченко П.Ю., Кравченко М.В.	Кравченко П.Ю.	Протягом кварталу	
2.3	При вирішенні питання щодо відкриття кримінальної справи за матеріалами, у яких сумні є особисто досліджені, залучати спеціаліста у сфері бухгалтерського обліку та аудиту для надання об'єктивного висновку щодо правдивості нарахувань сум за звітним періодом	акт компетентної перевірки від 2_03.0_	Кравченко М.В. Коток О.С.	Кравченко П.Ю.	Протягом кварталу	
2.4	Контролювати від дослідничих кримінальних справ, їх розклад у прокуратурі та суді, надавати узгоджені по справах, консультативну та методичну допомогу слідчим	положення про відділ	Кравченко П.Ю., Кравченко М.В., Коток О.С.	Кравченко П.Ю.	Протягом кварталу	
2.5	Під час розслідування кримінальних справ про ухилення від сплати податків виконати СІД, з'ясувати яким має фактичний характер, виконати факт, безопосередково отримав, з'ясувати всіх передбачених чинним законом для повелістю фізичності СІД із зміни операцій, призначення виконати СІД до виконання-ї відомості При виконанні чинні законодавства учасники кримінальних справ СІД з	положення про відділ	Кравченко М.В.	Кравченко П.Ю.	Протягом кварталу	

**ТИПОВИЙ ПЛАН СЛІДЧОГО ПОДАТКОВОЇ МІЛІЦІЇ
ПО КРИМІНАЛЬНІЙ СПРАВІ
(перелік можливих слідчих дій)**

1. Вивчити матеріали перевірки.
2. Отримати речові докази, документи.
3. Порушити кримінальну справу. Якщо справа вже порушена, то прийняти її до свого провадження і вивчити. У випадку відсутності у матеріалах перевірки фактичних обставин щодо складу злочину винести постанову відмову в порушенні кримінальної справи.
4. Скласти план розслідування. Створити, коли це необхідно, оперативно-слідчу групу.
5. Оглянути місце події, скласти схему.
6. Допитати особу, яка проводила податкову перевірку.
7. Допитати свідків.
8. Провести обшуки, виїмки.
9. Здати гроші та цінності на зберігання.
10. Накласти арешт на майно.
11. Затримати підозрюваного.
12. Забезпечити реалізацію підозрюваному права на захист.
13. Допитати підозрюваного.
14. Провести очні ставки.
15. Обрати запобіжний захід.
16. Винести постанову про притягнення як обвинуваченого.
17. Забезпечити реалізацію обвинуваченому права на захист.
18. Пред'явити обвинувачення та допитати обвинуваченого.
19. Долучити до справи позовну заяву, винести постанову про визнання цивільним позивачем.
20. Витребувати документ чи копію документа, що засвідчує особу підозрюваного (обвинуваченого).
21. Перевірити минулі судимості по ВОІ УМІС.
22. Витребувати копії вироків.
23. Витребувати характеристику особи підозрюваного (обвинуваченого).
24. Витребувати довідки з медичних установ (псих-, наркодиспансерів).
25. За потреби призначити психологічну, наркологічну експертизу обвинуваченого.
26. Відібрати зразки для проведення експертних досліджень.
27. Призначити необхідні експертизи по вилучених речових доказах.

28. Ознайомити обвинуваченого з постановою про призначення та висновком кожної експертизи.
29. Призначити додаткові, зустрічні документальні податкові перевірки.
30. Направити доручення (окремі доручення) органу дізнання на виконання процесуальних та (або) слідчих дій.
31. Направити запити до установ банків про наявність у обвинуваченого вкладів.
32. Накласти арешт на вклади.
33. Провести впізнання осіб, фотознімків, предметів.
34. Зробити відтворення обстановки та обставин події за участю учасників процесу.
35. Провести огляд речових доказів.
36. Долучити речові докази до справи.
37. Винести постанову про закриття чи відмову в порушенні кримінальної справи по окремих особах чи епізодах.
38. Повідомити про закриття справи зацікавлених осіб.
39. Виділити матеріали для додаткової перевірки.
40. Виділити кримінальні справи в окреме провадження.
41. Направити подання про усунення причин та умов вчинення злочину.
42. Направити повідомлення про закінчення слідства цивільному позивачу.
43. Виконати вимоги ст. 217 КПК.
44. Оголосити обвинуваченому про закінчення слідства.
45. Виконати вимоги ст. 218 КПК.
46. Вирішити питання про клопотання та повідомити про результати обвинуваченого і захисника.
47. Виконати вимоги ст. 222 КПК.
48. Скласти обвинувальний висновок.
49. Скласти опис справи.
50. Направити справу з необхідними копіями, речовими доказами та статистичними картками прокурору.
51. Оформити наглядову справу.

ТИПОВИЙ ПЕРЕЛІК ЗАХОДІВ по відшкодуванню збитків по кримінальній справі

I. За рахунок активів платників податків:

1. Проаналізувати матеріали дослідчої перевірки та встановити по них:

- дані про майно підприємства, в тому числі основні засоби, і його вартість;
- дані про дебіторів і суми заборгованості;
- дані про рух грошових коштів по рахунках СПД.

За відсутності зазначеної інформації в матеріалах дослідчої перевірки зобов'язати оперативних працівників надати необхідну інформацію. З метою її отримання направити відповідні запити, в тому числі:

- в ДПІ, яка здійснювала перевірку платника, з метою отримання даних про активи, дебіторів і рух коштів по банківських рахунках;
- в обласне управління статистики з метою отримання даних про баланс підприємства;
- в БТІ з метою отримання даних про належність нерухомості, яку використовує СПД;
- в МРЕВ УДАІ з метою отримання даних про транспортні засоби, зареєстровані за СПД.

2. Ініціювати заявлення цивільного позову органом податкової служби до платника податку. Встановлювати осіб, які за законом несуть матеріальну відповідальність за дії винних осіб (у т.ч. суб'єктів господарювання, які несуть матеріальну відповідальність за збитки, спричинені діями їх службових осіб), визнавати їх цивільними відповідачами та накладати арешт на майно таких осіб, у тому числі кошти на банківських рахунках.

3. При встановленні даних про суб'єктів господарювання з ознаками фіктивності, відкриття банківських рахунків фізичними особами на прохання сторонніх осіб, шляхом направлення відповідних подань та отримання постанов суду зупиняти витаткові операції по рахунках таких суб'єктів господарювання та фізичних осіб.

4. Проводити обшуки з метою встановлення майна СПД і накладення арешту на таке майно.

5. Направляти запити в територіальне управління державної комісії цінних паперів та фондового ринку та з'ясовувати, якими цінними паперами володіє СПД. За потреби - накладати арешт на такі цінні папери.

II. За рахунок індивідуального майна обвинувачених:

1. Направляти доручення в орган дізнання з метою встановлення майна, грошових коштів та інших цінностей особи або осіб, щодо яких порушена кримінальна справа.

2. Направляти запити в БТІ та МРЕВ для встановлення нерухомості та транспортних засобів особи або осіб, щодо яких порушена кримінальна справа. При встановленні такого майна накладати арешт на майно підозрюваних, обвинувачених.

3. При отриманні інформації про наявність банківських вкладів у підозрюваних, обвинувачених, готувати відповідні подання в суд і накладати арешт на вклади.

4. Проводити обшуки з метою встановлення майна підозрюваних, обвинувачених і накладення арешту на таке майно.

III. У випадку відсутності активів платників податків:

1. Шляхом направлення відповідних листів голові ДПА в області ініціювати подання працівниками юридичного відділу ДПА позову про стягнення податкового боргу в примусовому порядку.

2. Встановлювати під час слідства факти безтоварних операцій та операцій з використанням ФСПД іншими суб'єктами підприємницької діяльності, які так мінімізували свої податкові зобов'язання. При встановленні таких фактів:

- ініціювати проведення позапланових документальних перевірок з метою донарахувань і стягнень прихованих податків;

- ініціювати подання юридичним відділом ДПА позовів про визнання недійсними угод та стягнення в дохід держави сум та майна, отриманих по недійсних угодах.

3. Встановлювати наявність і розмір дебіторської заборгованості підприємства. Шляхом направлення відповідних зверлень в органи прокуратури ініціювати заявлення прокурорами позовів в інтересах держави про стягнення в судовому порядку з дебіторів заборгованості в рахунок погашення податкового боргу платника податків, якому зроблено донарахування.

4. Після встановлення виконавчою службою неможливості примусового стягнення боргу через відсутність майна, шляхом направлення відповідних листів голові ДПА в області, ініціювати подання юридичним відділом ДПА позову щодо визнання підприємства банкрутом.

Навчальне видання

**Позняков Спартак Петрович
Чигрина Галина Леонідівна**

**ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ОСНОВИ ДІЯЛЬНОСТІ СЛІДЧИХ
ПІДРОЗДІЛІВ ПОДАТКОВОЇ МІЛІЦІЇ**

НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК

За загальною редакцією
кандидата юридичних наук
Познякова С.П.

Редактор

*В.В. Мультян
С.П. Позняков*

Форматування та
комп'ютерна верстка

С.П. Позняков

Здано до друку 03.09.2010 р. Формат 60х84/16.
Папір офсетний № 1. Гарнітура «Times New Roman».
Ум.друк.арк. 9,7. Друк.арк. 10.4.
Наклад 300 прим. Замовлення № 320.

*Підготовлено до друку Видавничо-інформаційним центром
Національного університету ДПС України
08201, вул. К.Маркса, 31, м. Ірпінь, Київська обл., Україна*

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до державного реєстру видавців, виготівників і
розповсюджувачів видавничої продукції
Серія ДК № 1858 від 30.06.2004 р.*